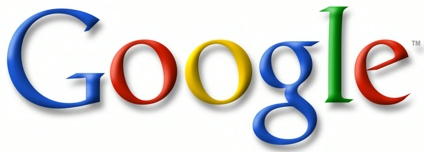
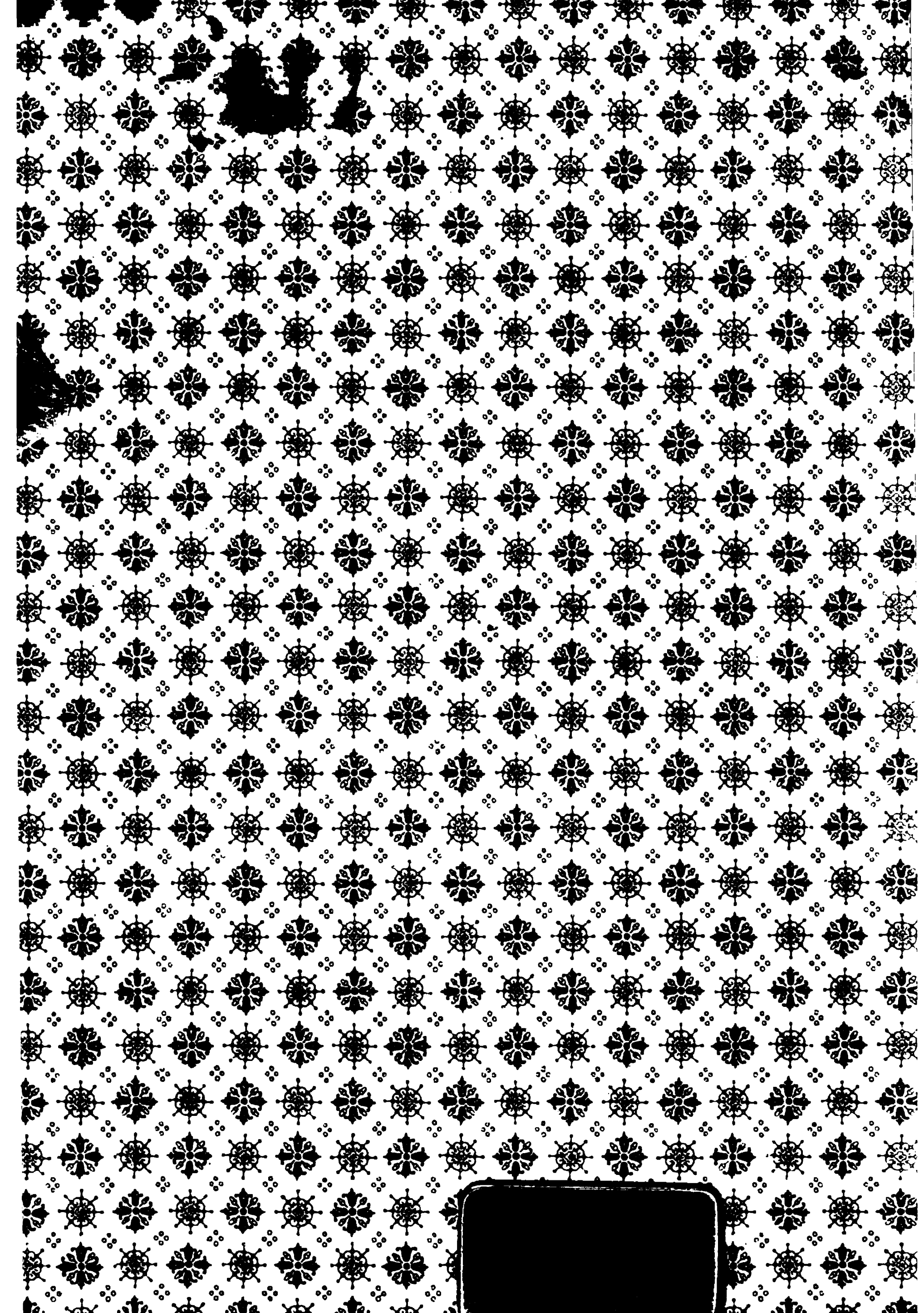
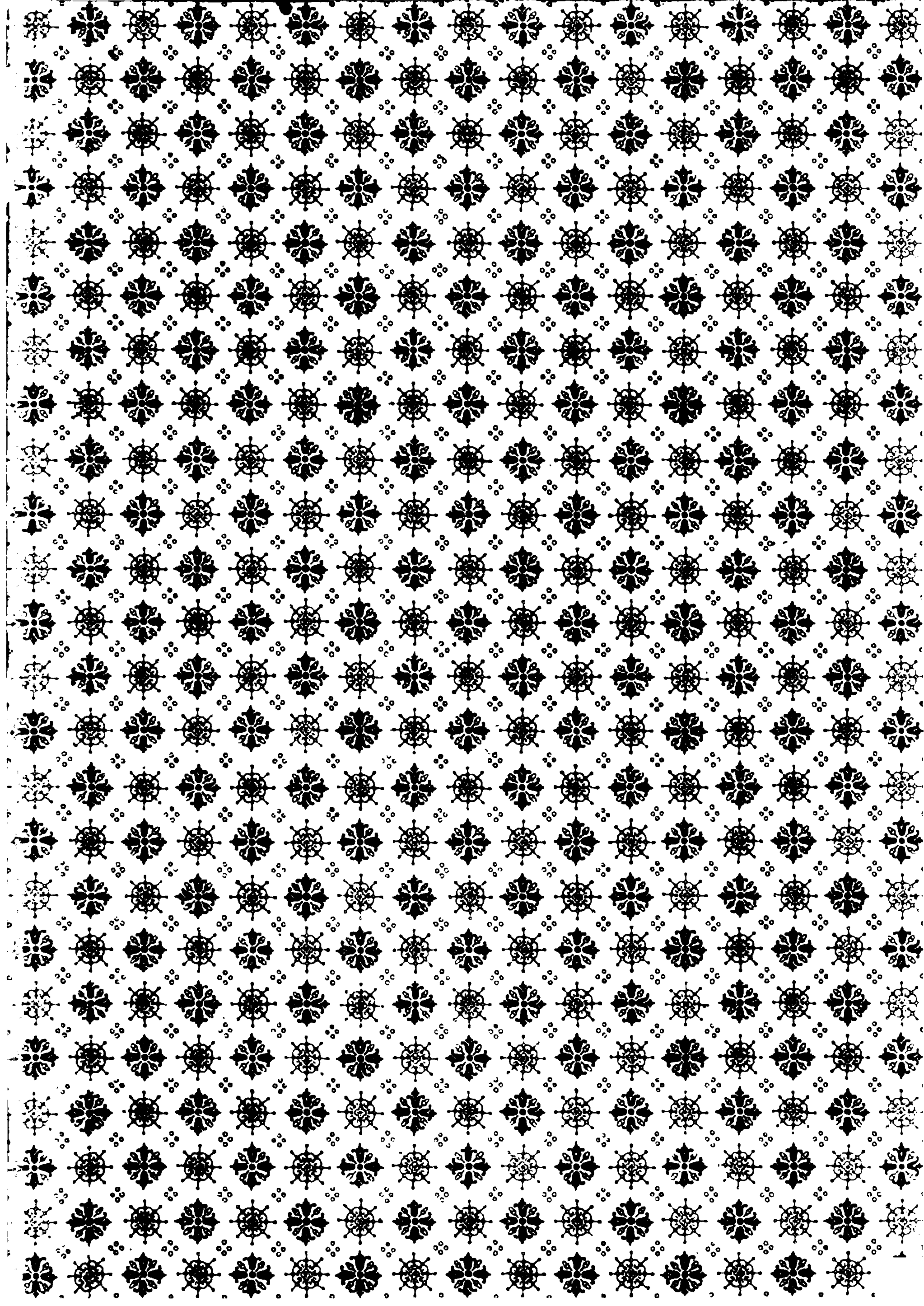

HN

HN MJTR 8

A. P. Weiss

Dante Alighieris

Guddommelige Komedie.

Første Deel.

DANTE ALIGHIERIS

GUDDOMMELIGE KOMEDIE,

OVERSAT

AF

CHR. K. F. MOLBECH.

FØRSTE DEEL: INDLEDNING.

TREDIE UDGAVE.

FORLAGSBUREAUET I KJØBENHAVN.

(O. H. DELBANCO. G. E. C. GAD. F. HEGEL. C. C. LOSE.)

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1878.

MIN FADER,

ETATSRAAD OG PROFESSOR C. MOLBECH,

ER DENNE OVERSÆTTELSE TILEGNET

MED SØNLIG KJÆRLIGHED.

FORORD.

Den Digter, hvis Hovedværk jeg har forsøgt at overføre i vort Modersmaal, har i femhundrede Aar været en Gjenstand for sit Fædrelands Beundring og begeistrede Kjærlighed, og Europas øvrige Nationer have deelt Meget af disse Følelser for en af Poesiens Heroer og den nyere Literaturs Stiftere. En Oversættelse af Dantes Divina Commedia vil heller ikke her behøve noget Forsvar, saafremt den kun har Egenskaber, hvorved den kan forsvare sig selv. Jeg tør ikke tiltroe mig at have givet den Meer af disse, end hvad min Kjærlighed til Digteren, min gode Villie og flere Aars stadige Stræben har kunnet tilveiebringe. Enhver Oversættelse, især en metrisk, maa veies med en dobbelt Vægt, naar dens Værdi skal bestemmes. Den ene er Originalen selv, og maalt med denne, bliver selv den bedste Oversættelse for let; den anden Vægt er det Tungemaal, hvori den fremmede Digtning er overført, thi ogsaa dette gjør sine Fordringer og har sin Villie. Det gjælder da, om Oversætteren har forstaaet at bevæge sig med Sikkerhed paa den smalle Vei imellem

to Sprog, af hvilke nu det ene, nu det andet stræbte at drage ham til sig, og om han ikke mangen Gang har tabt Fodfæstet til en af Siderne.

Ganske at undgaae dette paa alle Punkter, er vel umuligt for Enhver. Snart er den fremmede Tanke saa skjøn, at det vilde være Synd at lægge Haand paa den, men tillige saa eiendommelig udtrykt, at den ikke kan gjengives i sin Heelhed, med mindre man vil tillade sig en udvidet Sprogfrihed; snart er Sproget, hvori man oversætter, saa bestemt i sine Love, at det ikke tillader nogen Afvigelse, men fordrer, at Tanken skal offres for Sprogformen. Riim og Versemaal gjøre Opgaven endnu mere vanskelig. Hvorvidt det er lykkedes mig at overvinde disse Vanskeligheder, derom kan jeg selv ikke have nogen Dom; dog vil jeg forud tilstaae, at jeg i de fleste Tilfælde har været tilbøielig til at tage Tankens Parti mod Ordet, og det med velberaad Hu. Thi det er min Mening, at et udenlandsk Digt, som er udsprunget af en fremmed Aand, og hvori der klinger en fremmed Sprogtone, bør ikke paa den Maade oversættes, at disse fremmede Elementer forsvinde, ligesom ved en Overmaling. Det bør saavidt mulig overføres med den samme Troskab og Omhu, som naar et gammelt Maleri bliver stukket i Kobber. Hvad der er haardt, skal blive haardt, hvad der er knudret og tvungent, skal ikke glattes og files, selv om det derved kunde faae et Slags ny Glands; hvad der er fremmed i Tanken og dens Udtryk, skal vedblive at være det, saavidt det kan skee uden at gjøre aabenbar Vold imod det Sprog, hvoraf man betjener sig. Endnu mere maa dette gjælde, hvor vi have et Digterværk for os, der ikke blot lagde Grunden til Italiens nyere Poesi, men paa en Maade til det italienske Digtersprog, og hvori vi heelt igjennem

finde Spor af den store Digters Aand i Kamp med det Sprog, han saa godt som selv maatte skabe.

Idet jeg vedkjender mig hiin Grundlov for min Oversættelse, veed jeg vel, at jeg ikke sjelden har maattet overtræde den, især tvungen af vort Sprogs Fattigdom paa kvindelige Riim. Men jeg tør dog haabe, at man i det Hele, der hvor mit Arbeide kunde fortjene Dadel, oftere skal bebreide mig en altfor stor Troskab, end det Modsatte. Ogsaa troer jeg, at paa de fleste Steder, hvor Læseren vil finde Ordføiningen stiv og haard, eller Meningen utydelig, der vil en nulevende Italiener uden Tvivl dømme det Samme om den gamle Text.

Hvad Versformen angaaer, da veed jeg vel, at de kvindelige Riim i vort Sprog, med deres tonløse Endestavelser, kun lyde svagt ved Siden af de italienske Ords fuldttonende Udgange, og Mangelen paa disse Riim i Dansk har oftere, end jeg ønskede, nødt mig til at gjentage de samme; men det forekom mig dog, at jeg, selv med disse Indskrænkninger, kom Terzinernes eiendommelige Charakteer og Klang nærmere, end om jeg, som enkelte andre Oversættere, afvexlende havde brugt mandlige og kvindelige Riim.

Jeg overgiver saaledes mine Landsmænd den første danske Oversættelse af en Digter, der allerede længe har været oversat i andre Nationers Sprog. Deri, at det er den første, kan maaskee ligge nogen Undskyldning for dens Mangler, for saa vidt som et tidligere Arbeide af denne Art altid i sproglig Henseende kan være den sildigere Oversætter til Nytte. Det er indlysende, at ingen Oversættelse i et levende Sprog er saa god, at den ikke om kortere eller længere Tid, saalænge som Sproget endnu skrider frem i Bøielighed og Udvikling, kan afløses af en fuldkomnere. Ogsaa jeg vil derfor betragte

min Oversættelse af den guddommelige Komedie, i det mindste fra een Side, kun som et Forarbeide for en bedre; og jeg gjør de Ord til mine, hvormed Dantes første Biograph, Boccaccio indleder Digterens Levnetsbeskrivelse: „Contento sempre in questo ed in ciascuna altra cosa, da ciascuno più savio, là dove io difettosamente parlassi, essere corretto.“

DANTE ALIGHIERIS

GUDDOMMELIGE KOMEDIE.

INDLEDNING.

I.

DANTE ALIGHIERI.

Naar man en Dag, henad Aften, medens Luften endnu er varm af den dalende Sol, og Belysningen begynder at antage Noget af Erindringens Stemning, vandrer igjennem den midterste Deel af Florents, i Omegnen af Piazza del Granduca og langsmed Arno, faaer man et Indtryk, ligesaa eiendommelig historisk, som under Læsningen af en gammel italiensk Krønike fra det fjortende Aarhundrede. Thi Slotte og Huse, Kirker og Taarne, ja selv de store Stene, hvormed Gaden er brolagt, tale det samme alvorlige, simple, gammeldags, noget stive, men vægtige og klare Sprog, som Villani og Dino Compagni, og Arnofloden løber leende derigjennem, som Skjælmeri og kraftig Sandselighed igjennem Boccaccios og Franco Sacchettis Noveller. Dette gamle Slot, med bruunrøde Mure, fremragende Carnis, brogede Vaabenfelter, med sit forunderlige, bizarre Taarn og sin fiirkantede Borggaard, omgiven af hvælvede Buegange; denne Loggia dei Lanzi, ægte toskansk i Stiil og Charakteer, som et af de kraftige, dunkle Billeder af florentinske Adelsmænd; disse stærke, af vældige

Stene byggede Paladser, med deres tilgittrede Vinduer; denne brede, alvorlige Bro, med sine mægtige Piller og sin dobbelte Række af murede Guldsmedboder; denne gammeldags Torveplads, med sin aabne Hal, bygget i toskansk Rundbuestiil: alt Dette og meget Andet minder ikke blot om en Tid, hvori Adelen var rig og stolt, og Borgerskabet en samlet Magt, der ikke gav Adelen noget efter, hverken i Stolthed eller Rigdom; men også, maaskee endnu mere, om hine Dages blodige Sammenstød imellem Stænder og Partier, der gjorde hvert Huus til en Fæstning og nødte hver Mand til altid at bære Sværd og altid holde sig rede til at bruge det.

Det var i en saadan Tid, Dante levede, og da han ikke var en Digter, der blot sad stille i sit Kammer, lyttende til Musens Stemme, og forøvrigt lod Verden tumle sig som den vilde; men en Mand, som var midt ude paa Strømmen, blev revet med af dens Bevægelse, sænket af Bølgerne, men atter hævet ved sin egen Kraft, og ikke hvilede sin Arm før paa det andet Livs Strandbred; da fremdeles disse Tidsalderens Kampe, der omspændte det hele Land og de enkelte Byer, navnlig i Lombardiet og Toskana, og deres vidtløftige Forgreninger og Rødder, sammenslyngede af alle menneskelige Lidenskaber, ikke blot vare „en dunkel Skov", som Digteren gjennemvandrede, stille nedsunken i sig selv, men var hans Digtnings Hovedstof, den Baggrund, fra hvilken Skikkelserne træde ud, snart i Kjærlighedens milde Lysning, snart i Hadets og Vredens stærkere Flammer: er det nødvendigt at kaste, i det mindste et flygtigt Blik paa disse Spaltninger, der kløvede Italien

fra Nord til Syd, skilte By fra By, Gade fra Gade, Huus fra Huus og Mand fra Mand. Naar Dante tog Deel i Tidens Kampe, de politiske og private, var det forøvrigt ikke Noget, der stemplede ham fortrinsviis som en ivrig og lidenskabelig Natur (hvilket han imidlertid var), men kun som en Italiener og Florentiner. Thi der var neppe nogen Mand i Florents i Slutningen af det trettende og Begyndelsen af det fjortende Aarhundrede, han maatte være saa fredelig, han vilde, som kunde undgaae at høre til et Parti; fulgte han end ikke en af Hovedfanerne, blev han end ikke revet med af de politiske Strømningers forreste Brænding, var der dog altid et eller andet privat Mærke, han tjente under, en eller anden lille Familiebølge, der kom og tog ham med. Saaledes krydsede nemlig Familiestridigheder og politiske Kampe hinanden, smeltede sammen og deelte sig og opslugtes, den ene af den anden, at det er yderst vanskeligt, endog for dem, der have gjort Historien til deres Studium, endsige for en Lægmand i denne Videnskab, at finde Rede i alle disse Delinger og holde dem ude fra hverandre; jo længer man stirrer derpaa, desto mere forvirres de; ligesom Elverpigerne bliver „den Ene til Tre og de Trende til Een". Ghibelliner og Guelfer, og blandt dem igjen „tørre" (secchi) og „grønne" (verdi) Ghibelliner, „rene" (puri) og „maadeholdne" (moderati) Guelfer, Donatier og Cerchier, Sorte og Hvide, Adel og Folk, Keiserlige og Pavelige, og mange flere Navne og Partier tumle sig i Krønikerne imellem hverandre, ligesom de i levende Live tumledes og kæmpede paa Gader og Torve. I denne korte Skildring af en enkelt Mands Liv

maa det være nok at angive Hovedlinierne af de Partier, han kom i Berøring med, og deres Betydning. Enkelthederne ville vel, hvor det behøves, senere kunne finde deres Forklaring ved det Sted af Digtet, hvor de forekomme.

Under den Strid, som igjennem hele Middelalderen førtes imellem Keiser og Pave om Herredømmet, idet de, hver fra sin Side, bestræbte sig for at overskride Grændserne imellem den verdslige og geistlige Myndighed, en Strid, der sporedes i alle Europas Lande, men hvis egentlige Tumleplads var Italien: under denne bragtes Navnene Guelf og Ghibellin først over Alperne fra Tydskland, hvor de oprindelig havde hjemme; og en Tidlang betydede Ghibelliner i Italien det Samme som Tilhængere af Keiseren, Guelfer kaldtes de, der hørte til Pavens Parti. Efterhaanden som Striden sagtnedes imellem Herskerne, reiste der sig ved Siden af dem begge en Magt, som atter i sig indeholdt Elementer til nye Partikampe, nemlig Stæderne, i Særdeleshed de norditalienske. Disse havde, som bekjendt, i Løbet af det tolvte Aarhundrede tilkæmpet sig communale Friheder, der gjorde dem rige og mægtige, men som ogsaa, maaskee netop paa Grund af den ufuldstændige og ikke tilstrækkelig lovbefæstede Uafhængighed, medførte en Adskillelse imellem Stænderne, der næredes ved og efterhaanden smeltede sammen med hiin ældre Strid imellem Keiser og Pave. I hele det trettende Aarhundrede vedvarede og voxede saaledes en Kamp imellem Adelen og Folket i Stæderne; og da disse Partier blandedes med hine ældre, sluttede Adelen

sig naturligviis til Keiserpartiet, Borgerne til det modsatte. Paa denne Maade skete det, at Partiaanden lidt efter lidt fik en udvidet, eller, om man vil, en indskrænket Betydning (thi den første Bemærkelse glemtes vel reent paa mange Steder); Ghibelliner kaldtes nu i Stæderne Adelen og de Mægtige, samt de af Borgerne, som sluttede sig til dem; Guelfer det egentlige Folk, Patrioterne, det nationale Parti, der bestandig stræbte efter en udvidet Frihed og forøget communal Selvstændighed. Men heller ikke disse Benævnelser vedbleve bestandig, saa lidt som Partierne vedbleve at staae saa klart og bestemt adskilte overfor hverandre, som de her ere stillede. Snart stod det ene, snart det andet ved Roret i en Stad, og det herskende Parti var som oftest atter deelt i Underafdelinger, hvis Navne betegne de meer eller mindre Ivrige, de meest patriotiske Patrioter, de ældste, meest indgroede Aristokrater. Af tvende saadanne Delinger trængtes da hyppig den svagere, som den mindst eensidige, lidt efter lidt over til den modsatte Side, saaledes som det f. Ex. gik med „de Hvide“ i Florents, der egentlig vare Guelfer, men som, paa Dantes Tid, af de mere Ivrige blandt deres Parti, „de Sorte“, efterhaanden trængtes henimod Ghibellinismen. Hertil kom endnu de enkelte, mægtige Familiers private Had og Misundelse, der ofte var Borgerstridighedernes vigtigste Aarsag og Næring, og som, ved at danne nye Partinavne, tidt gjorde Betydningen af de ældre uklar og svævende. Det vil maaskee være bedst, allerede her kortelig at omtale Partierne i Florents og deres Stilling ligeoverfor hinanden, saavel før Dante,

som paa hans Tid, for ikke at behøve længere hen, hvor Digterens Liv bliver grebet af deres Hvirvel, at afbryde Fortællingens Fremgang.

Det tolvte og Begyndelsen af det trettende Aarhundrede var Guldalderen i Florents. Den demokratiske Forfatning udviklede sig efterhaanden, men var endnu ikke udartet; Had og Misundelse, Overdaadighed og Vindesyge havde endnu ikke smittet Borgerne, Partistriden var endnu kun en Meningsforskjellighed, der ikke kaldte Nogen til Vaaben; og om dens Fane havde Lidenskaberne endnu ikke samlet sig. Villani giver i sjette Bog af sin florentinske Historie følgende Skildring af den Tids Sæder, der ogsaa kan interessere som et Sidestykke til Dantes skjønne Sammenligning imellem de tvende Tidsaldere (Paradiset, xv. 97). „Paa den Tid, siger Villani, levede Borgerne i Florents maadeholdent, af tarvelig Kost og med smaa Udgifter, og mange af deres Sædvaner vare plumpe og raae. Baade Mænd og Kvinder bare grove Tøier, og Mange vare klædte i laadne Skind uden Foder, med Huer paa Hovedet, og Alle med Læderstøvler paa Fødderne. De florentinske Kvinder gik uden Pynt, og de fornemste af dem nøiedes med en Kjole af grovt Skarlagen, der foroven blev holdt sammen med et gammeldags Læderbelte, og over den en Kappe, foret med Graaværk, med en Hætte, som bedækkede Hovedet. De simple Kvinder klædte sig i grovt, grønt Linnedtøi, der var skaaret efter samme Snit. Og hundrede Daler var den almindelige Medgift; tohundrede eller trehundrede var paa de Tider et straalende Udstyr; de fleste Piger vare tyve Aar gamle eller

meer, inden de bleve gifte. Saadanne Klæder og simple Sæder havde Florentinerne dengang; men de vare trofaste og ordholdne, saavel indbyrdes, som i deres Byes Anliggender. Og uagtet deres simple Levemaade og Fattigdom, udførte de større og ædlere Handlinger, end der nogensinde skeer i vore Dage, med al vor Blødagtighed og Rigdom."

Men i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede blev den første Brand kastet ind i den hidtil fredelige By; de let fængelige Lidenskaber antændtes; Familiehadet bemægtigede sig Partinavnene Ghibellin og Guelf; snart traadte Ærgjerrighed og Herskesyge med i Skrankerne, og nu var Ilden ikke mere til at slukke. I Aaret 1215, fortæller Dino Compagni i første Bog af sin Krønike, levede der i Florents en ung Adelsmand ved Navn Buondelmonte, som var trolovet med en Datter af Messer Oderigo Giantruffetti, af den ansete Familie Amidei. Da han en Dag gik forbi Donatiernes Huus, stod en adelig Dame ved Navn Madonna Aldruda, som var gift med Forteguerra Donati. paa Balkonen med sine tvende meget smukke Døttre. Hun kaldte paa Buondelmonte, idet han gik forbi, pegede paa en af de unge Piger og sagde til ham: „Hvad er det for en Hustru, du har valgt? Jeg havde gjemt min Datter til dig." Han betragtede Pigen og fandt megen Behag i hende, men sagde dog: „Nu kan jeg jo ikke Andet." Da sagde Madonna Aldruda: „Jo, du kan; Bøden skal jeg betale for dig." Og nu svarede Buondelmonte: „Velan, jeg tager hende!" Og han tog hende til Hustru og forlod den Anden, som han havde valgt, og med hvem han

var trolovet. Hendes Fader, Messer Oderigo, beklagede sig nu for sine Slægtninge og Venner, og de lagde Raad op om at hævne sig og vanære Buondelmonte ved at slaae ham. Men den mægtige Adelsfamilie Uberti, der ogsaa var i Slægt med Oderigo, raadede til at dræbe Fornærmeren, og Mosca Lamberti, hvem det varede for længe, sagde tilsidst: „Daad er det bedste Raad.“ De besluttede da at dræbe ham den Dag, han førte sin Brud til Kirke, og det gjorde de ogsaa, Paaskemorgen 1215, ved Foden af Mars' Billedstøtte foran den gamle Bro. (Macchiavellis flor. Hist. 2 Bog. Jvf. Helvede: XXVIII. 107 og Par. XVI. 140.) Nu deelte Borgerne sig i to Partier, eftersom de vare for eller imod den Dræbte. I Spidsen for det ene Parti stod Familien Amidei, for det andet Donatiernes Slægt; de Første vare Tilhængere af Keiseren, de Andre af Paven, og saaledes begyndte i Florents Striden imellem Ghibelliner og Guelfer. Snart blev den tillige en Strid imellem de Adelige og Folket; nu blev der kæmpet tidlig og silde, med voxende Forbittrelse, og Partierne udjoge vexelviis hinanden af Staden i den sidste Halvdeel af det trettende Aarhundrede.

I Aaret 1248 bleve Guelferne fordrevne, 1251 nogle Hoveder for det ghibellinske Parti og 1258 hele Partiet. Ved Kong Manfreds Hjælp overvandt Ghibellinerne, under Farinata Uberti, atter deres Modstandere den 4de September 1260 ved Montaperti eller Arbiafloden (Jvf. Helv. X. XVI. XXXII.), og toge efter dette Slag Byen i Besiddelse igjen; men saa guelfisk var Florents paa den Tid heelt igjennem, at der blev raadslaaet, om det

ikke var bedst at sløife den, og kun Farinatas Fædrelandskjærlighed og kraftige Tale (Helv. x. 91) reddede Byen fra Undergang. Men allerede i Aaret 1264 faldt Manfred i Slaget ved Benevent (Skærsild. III. 112), og med ham sank igjen Ghibellinernes Magt i Florents og Italien. Tre Aar efter forlode de af sig selv Staden og flyede til Pisa og Siena, og Florents havde nu atter, under guelfisk Styrelse og under Carl af Anjous Signoria, Fred i nogle Aar. 1273 fik Ghibellinerne Tilladelse til at vende tilbage til Byen; to Aar efter blev de forviste igjen, men 1279 atter indkaldte, og der indrømmedes dem endog sex Pladser blandt de fjorten Signori, som dengang regerede Florents. Majoriteten vedblev altsaa at være paa Guelfernes Side; men, ikke nøiede hermed, foranstaltede disse, det vil sige det lavere Folk iblandt dem, il popolo grasso, som det kaldtes, en Revolution i Aaret 1282 imod Signorerne. Laugene forenede sig, gave Styrelsen til deres egne Priorer eller Forstandere — Oldermænd kunde man kalde dem — og stiftede saaledes en guelfisk, folkelig Regeringsform, der med nogle faa Omskiftelser holdt sig uforandret, medens Dante levede, og endnu længer. Man vil af denne korte Forviisnings-Historie see, hvor lidet fast den florentinske Jordbund var at staae paa i det 13de Aarhundrede; det seer næsten ud som om det var en Leg, man havde drevet med disse idelige Forviisninger og Tilbagekaldelser; men den kom Mange dyrt til at staae, thi sjelden gik en saadan Omskiftning for sig uden Blodsudgydelse, Endeel mistede Livet, endnu Flere deres Huus og Gods.

Saaledes var altsaa Tilstanden i Florents paa den Tid, Dante kom til Verden. Om Digterens Forfædre vides Lidet eller Intet; han er, som de fleste store Mænd, „ligesom født af sig selv.“ Vel roser han sig (Helv. xv. 76) af at nedstamme fra Romerne; men han nævner iblandt sine Forfædre dog kun udtrykkelig tre Brødre (Par. xv. 134), af hvilke den ene, hans Tipoldefader Cacciaguida, var gift med en lombardisk Dame, Donna Aldighiera, fra hvem Familiens Tilnavn skriver sig. Denne Cacciaguida var en mandig Ridder, der døde paa et Korstog i Syrien omtrent ved Aaret 1150, og Dante sætter ham i Paradiset ind i Mars' Himmel, iblandt de Krigere, som have offret deres Liv for Troen. Om Cacciaguidas Søn vides intet Andet, end at Digteren har sat ham i Skærsilden i de Hovmodiges Kreds (Par. xv. 91), og at han var Fader til Digterens Bedstefader, som hed Bellincione. Denne havde syv Sønner, af hvilke een hed Alighieri, var Jurist, tvende Gange gift, og boede i et Huus i Nærheden af Kirken S. Martino del Vescovo i Florents. Hans anden Hustru, Madonna Bella, uvist af hvilken Familie, fødte ham i Maimaaned i Aaret 1265 en Søn, der blev døbt i Baptisteriet S. Giovanni (Par. xxv. 9), og i Daaben fik Navnet Durante, siden forkortet til Dante. Boccaccio fortæller, at Madonna Bella, kort før hun fødte denne Søn til Verden, havde en Drøm, som varslede Barnets tilkommende Storhed. „Den ædle Dame, siger han, syntes, at hun sad under et meget høit Laurbærtræ, der stod paa en Eng, ved Siden af et stort Kildevæld; og her tyktes det hende, at hun fødte en Søn, som i kort

Tid, skjøndt han ikke nærede sig af Andet end de Frugter, der faldt af Lauren, og af den klare Kildes Bølger, voxede op og blev en Hyrde, og nu søgte at naae Løvet paa det Træ, hvis Frugter havde været hans Næring. Og som han stræbte herefter, syntes hun, at hun saae ham falde, og da han reiste sig, var han ikke længer et Menneske, men en skinnende Paafugl; hvorover en saa stor Forundring betog hende, at hun vaagnede.“ Dette var ikke det eneste Varsel om Digterens tilkommende Storhed; Brunetto Latini, der siden blev hans Lærer, stillede Barnets Horoskop, og da han fandt Solen i Tvillingernes Tegn, forudsagde han, at Dante skulde naae et ophøiet Maal i Aandens Verden (Helv. XV. 57. Par. XXII. 112).

Om Dantes tidligste Barndomsaar vides Intet, før den Begivenhed indtraf, der blev afgjørende for hele hans Liv, gav hans tidlig modnede Tanker deres ideale Retning og hans Sjæl dens Indvielse i en Alder, hvori andre Børn endnu ikke ere komne til Bevidsthed om sig selv. I Nærheden af Alighieriernes Huus, tætved Kirken S. Margarita, levede en anseet, rig Borger, ved Navn Folco Portinari, med sin Hustru Gilia og deres Datter Beatrice eller Bice. Det har altid været Skik i Florents at høitideligholde Foraarets Komme ved glade Fester; nu ere disse henlagte til Christi Himmelfartsdag og holdes i en Lystskov i Nærheden af Byen, le Cascine kaldet; dengang feiredes de den første Mai og i Byen selv. Ved en saadan Fest blev Dante, som dengang kun var ni Aar gammel, saa betaget af Kjærlighed til den otteaarige Beatrice, at denne Følelse aldrig forlod ham

siden, men, næret af hans egen Phantasi og af Troubadourtidens sværmeriske Drømme, slog Rod i hans Hjerte, rensede og forædlede det, frelste ham ud af Vildfarelsens dunkle Skov, hjalp ham at holde sit Hoved opreist i Ulykkens Stormvind, og blev Spiren til det Største og Herligste, han har frembragt. Idet jeg om denne Kjærlighed og dens Betydning for Dantes Liv og Digtervirksomhed henviser Læseren til Indledningens følgende Afsnit, maa det her være nok at berette: at Beatrice blev gift med en Adelsmand ved Navn Simon Bardi, og døde i sit fire og tyvende Aar, den 9de Juni 1290, efterat have begeistret Dante til en Række af Elskovsdigte, og fremkaldt hos ham den første Idee til den guddommelige Komedie.

Dante mistede tidlig sin Fader; men allerede før dennes Død, ligesom i de nærmest paafølgende Aar, var han overgivet til den lærde Philosoph Brunetto Latinis Omsorg, der

„Fra Stund til Stund paa Jord ham lærte,
Hvorlunde man sig Evighed bereder.“ (Helv. xv. 84).

Og under hans Veiledning udviklede Digterens Aand sig paa samme Tid, som Kjærligheden til Beatrice udviklede hans Hjerte. Den Tids forberedende Studier deelte sig i tvende Hovedafdelinger, som ere bekjendte under Navnet Trivium og Qvadrivium. Af disse indbefattede den første: Grammatik, Rhetorik og Dialektik, den anden: Arithmetik, Geometri, Musik og Astronomi; og i alle disse Videnskaber blev Dante, ved Brunetto Latinis og vel ogsaa ved andre Læreres Hjælp, i sin tidlige Ungdom indviet, saa at han, som en af

hans Biographer (Leonardo Aretini) siger: „Intet forsømte af Det, der hører til at gjøre Mennesket udmærket;" og hans Digtning, der, saa at sige, indeholder Alt hvad Samtiden vidste, vidner noksom om det Maal af Kundskaber, han erhvervede sig. Grammatiken beskjeftigede sig dengang endnu kun med Latinen, ikke med det italienske Sprog, il Volgare, der, ligesom alle andre Tungemaal, kun betragtedes som en Dialekt. Det var egentlig først Dante forbeholdt, i Digtersproget, og tildeels ogsaa i Prosa, at udvikle og berige sit Modersmaal og hæve det til Rangen af et Skriftsprog. Paa hine Tiders Rhetorik have vi Prøver i Dantes egne latinske Breve, der roses meget af hans Samtidige, men i Virkeligheden, hvad Stilen angaaer, neppe komme de sildigste romerske Skribenter nær. I Sandhed veltalende var Dante kun, i Tale som i Vers, hvor han betjente sig af sit eget, levende Sprog, og ved Siden af denne Veltalenhed falder den døde, studerede Elokvents igjennem. Hvad Dialektiken angaaer, saa fulgte man ved Underviisningen heri Aristoteles, skjøndt ikke umiddelbart, men oversat fra Græsk paa Arabisk, fra Arabisk paa Latin, og commenteret af Skolastikerne. Men denne Videnskabs Spidsfindighed, saaledes som den dengang og længe efter blev drevet, dens logiske Slyngegange og metaphysiske Luftspring, have neppe givet Digterens Aand nogen synderlig Næring, skjøndt forskjellige Steder af den guddommelige Komedie bekræfte, at han ikke har været uøvet i denne aandelige Fægtekunst. Af Arithmetik og Geometri har Dante formodentlig lært Saameget, som Datiden vidste, hvilket ikke var

synderlig Meget. Saaledes forholdt det sig derimod ikke med Astronomien. Som bekjendt stillede den paa Dantes Tid, efter det Ptolomæiske System, Jorden i Centrum af Universet, og antog, at rundtom Jorden dreiede sig syv Himle, den ene udenom den anden, først Maanens Himmel, dernæst Mercurs, Venus', Solens, Mars', Jupiters og Saturns Himle. Ovenover disse var Fixstjernernes, og endelig den niende og sidste Himmel, Primum Mobile, der satte alle de andre i Bevægelse fra Øst til Vest. Dette System er Grundlaget for den guddommelige Komedies hele Bygning, navnlig for Paradiset, hvor Digteren, ført af sin Elskede, gjennemflyver de forskjellige Himle; og mangfoldige Steder af Digtet bære Vidnesbyrd om, at Dante ikke blot paa en digterisk Maade elskede Solen, Maanen og Stjernerne, men var indviet i alle Tidens Meninger om disse Stjerners Stilling og Forhold til hverandre og til Jorden; ja Mange, som vare istand til at dømme derom, have paastaaet, at hans Kundskaber heri paa ikke faa Punkter overgik hans Tidsalders. Med Astronomien var paa den Tid og langt op i Middelalderen Astrologien paa det Nøieste forbunden; men, skjøndt Dante ikke negtede Stjernernes Indflydelse paa Menneskenes Anlæg og Drifter, dog saaledes, at den frie Villie blev ubeskaaret og alt Ansvar for alle Handlinger faldt paa Mennesket selv (Skærsild. XVI. 67): foragtede han dog Astrologien som Spaadomskunst, og sætter i sit Digt alle Spaamænd i Helvede (20de Sang), hvor han lader dem vandre tause og grædende, med Halsen omdreiet, saa Ansigtet vender ud imod Ryggen. Musiken endelig, denne Konst, der

er saa beslægtet med Digterens egen, og i hine Tider næsten altid var Poesiens venlige Ledsager, elskede Dante særdeles, og det er rimeligt, at han selv har dyrket den. Boccaccio fortæller, at Dante allerede i sin tidligste Ungdom glædede sig over al Maade ved Sang og Spil, og at de dygtigste Musikere i Florents paa den Tid vare hans Venner, og satte Musik til hans Canzoner og Sonetter. Men selv om dette Vidnesbyrd manglede, er der mangfoldige Steder i den guddommelige Komedie, hvoraf hans Kjærlighed til Musiken lyser frem, hvad enten Digteren skildrer de haabende Sjæles Chor i Skærsilden, eller de salige Aanders Lovsang i Paradiset. Et Sted paa sin Vandring (Skærsild. II. 76) seer han, iblandt de Sjæle, der lande paa Bredden af Purgatoriets Bjerg, sin Ven, Musikeren Casella, som blandt andet havde componeret Musiken til en af Dantes bekjendte Canzoner: Amor, che nella mente mi ragiona; og deres Møde og gjensidige Glæde ved at see hinanden er en af de smukkeste Episoder i Digtet. Heller ikke Malerkonsten var fremmed for Dante. Cimabues, Arnolfos og Giottos Aand var beslægtet med hans egen, og han stod i et personligt Venskabsforhold til den sidste berømte Maler. En troværdig Biograph, Leonardo Bruni, beretter, at han tegnede fortrinlig, og Digteren fortæller selv, at han Aarsdagen efter sin Elskedes Død, til Erindring om hende, satte sig hen og tegnede en Engel.

De syv Videnskaber har Dante formodentlig gjennemgaaet i Florents under Brunettos Veiledning, og Studiet af den Tids aristoteliske Philosophi har han derpaa fortsat ved Universiteterne i Bologna og Padua. Af disse

var især det første berømt og blomstrende, det kaldtes „Videnskabernes Moder“, og siges i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede at have talt titusinde Disciple fra alle Europas Lande i sine Høresale. Og skjøndt det under Stridighederne imellem Paven og Keiseren oftere blev lukket, snart af det ene, snart af det andet Parti, og efterhaanden tabte i Anseelse, har det dog endnu paa Dantes Tid været talrig nok besøgt til at bringe ham i Forbindelse med de forskjelligste Mennesker, og berige hans Aand og Erfaring ogsaa paa denne Maade. Hans egentlige forberedende Studier kunne vi antage for afsluttede, ligesom hans Ungdoms Haab og Drømme, med hans fire og tyvende Aar, 1289. I dette Aar finde vi Digteren i Felten, kæmpende som en Mand ved Campaldino; i det næste Aar døde Beatrice, og hendes Elskers Liv fik fra nu af den alvorlige Manddoms dunklere Farve.

Men førend vi ogsaa i Fortællingen overskride denne Grændse, maae vi endnu dvæle et Øieblik ved Dantes Ungdomsalder. Ordet er lykkeligt, det kan standse paa Skilleveien; Livet selv glider kun altfor hurtig fra Haabets Strandbred over til Erindringens. Udrustet med de Kundskaber, han selv havde erhvervet sig, og med den Begeistring, Naturen og hans Kjærlighed gav ham, traadte Dante tidlig i Skrankerne som Digter, og gjorde Opsigt især ved sine Canzoner, hvis ædle Stiil og ikke sjelden storartede Billeder indeholde ligesom en fjern Spaadom om den guddommelige Komedie. Poesi og Konst var kommen senere til Toskana og Florents, end til Italiens øvrige Stæder; men da de først havde naaet derhen, ved Midten af det trettende Aarhundrede, toge

de hurtig et saadant Opsving, at navnlig Florents overstraalede alle sine Medbeilere. Og det var da især Digterne, der som en talrig Skare Sangfugle, af meer eller mindre ædel Art, lode Canzoner, Sonetter og Ballader flagre for alle Vinde. Guittone d'Arezzo og Guido Guinicelli, Dino Frescobaldi og Cino fra Pistoia, men fremfor Alle Dantes Ven, den ædle Guido Cavalcanti, den toskanske Literaturs „andet Øie", vare Navne, som paa den Tid kjendtes over hele Halvøen, men som alle bleve meer eller mindre fordunklede, da Dante fremstod med de Digte, der indeholdes i la Vita Nuova, denne paa engang varme og rene Fortælling om hans første Kjærlighed. Han adskiller selv (Skærsild. xxiv. 49. flg.) to Skoler i den italienske Poesi, af hvilke den ene, der naaede til henimod hans Tid, var kold, dunkel, fattig og spidsfindig, fordi den var uden „Kjærlighed"; den anden, til hvilken han regner sig selv, tilligemed de to Guido'er og Cino fra Pistoia, var „beaandet af Kjærlighed", hvorved maa forstaaes, ikke blot Elskov, men Begeistring. At Dante forøvrigt med retfærdig Stolthed regnede sig selv som den nye Skoles første Digter, er klart af et Sted i den guddommelige Komedie (Skærsild. xi. 97), hvor han taler om Ærens Forgængelighed og som Exempel anfører, hvorledes iblandt Sangerne den ene Guido (Cavalcanti) har fordunklet den anden, og derpaa tilføier: „Maaskee er den Mand født, som skal jage dem Begge ud af Reden."

I Aaret 1289 havde Arezzo, der paa den Tid, ligesom de fleste andre Byer i Toskana, var guelfisk, skiftet Farve, var gaaet over til Ghibellinerne og havde ud-

jaget sine Guelfer. Disse toge deres Tilflugt til Florents, bade om Hjælp, og et Tog blev besluttet imod Arezzo, i hvilket ogsaa Bologna, Lucca og Pistoia deeltoge. De forenede Guelfer mødte Aretinerne ved Campaldino, og stillede sig i Slagorden, med de forskjellige Vaabenarter hver i sin Række. „Aretinerne begyndte Angrebet saa heftig og med saa stor Kraft, at Florentinernes Skare i Begyndelsen veg stærkt tilbage. Det gik meget skarpt og haardt til i Slaget. Messer Corso Donati med Hjælpetropperne faldt Fjenden i Flanken. Der regnede Pile. Aretinerne havde ikke nok, og ved Angrebet i Flanken vare de nødte til at blotte sig. Luften var bedækket med Skyer og der stod en vældig Støv. Aretinernes Fodfolk krøb paa alle Fire ind under Bugen paa Hestene, med Kniven i Haanden, og stak dem; og deres Fortrop stormede saa langt frem, at Mange faldt midt inde i den fjendtlige Skare. Mange viste sig feige den Dag, som før havde havt stort Navn for Tapperhed, og Mange, om hvem man ikke før havde talt, blev høilig ansete. Aretinerne blev slagne, ikke for Feigheds Skyld eller Mangel paa Tapperhed, men ved deres Fjenders Overmagt blev de jagne paa Flugt. De florentinske Leiesvende ihjelsloge dem, og Bønderne havde ingen Medlidenhed.“ (Dino Compagni: Ist. Fior. I.) I dette Slag, som Florentinerne vandt ved at staae fast, og Aretinerne tabte ved deres altfor hidsige Fremstormen, og som Villani siger var det meest regelmæssige, der paa de Tider havde staaet i Italien, tog Dante Deel som Frivillig, under den tappre Messer Vieris Kommando, og „udviste i Begyndelsen stor Forvoven-

hed, siden megen Glæde over Slagets Afvexlinger.“ Noget senere i det samme Aar gjorde Guelferne igjen et Tog, dennegang imod Pisa. Ogsaa i dette tog Dante Deel, men det eneste Udbytte deraf var Fæstningen Caprona, som blev nødt til at overgive sig. Om begge disse Tog har Dante bevaret en Erindring i sin Komedie (Skærsild v. 88. Helv. xxi. 94.).

Vi ere nu komne til det andet Hovedafsnit af Digterens Liv, der indeholder hans Deeltagelse i Statens Styrelse, hans politiske Betydning og Indflydelse, hans gradvise Stigen og pludselige Fald. Til disse alvorlige Skjebner bliver han ligesom indviet paa Manddommens Tærskel af den Sorg, der dybere end nogen anden greb ind i hans Hjerte, Sorgen over Beatrices Død. Den nærmere Fortælling herom hører til hans Kjærligheds Historie og vil findes i det følgende Afsnit; her skal kun berøres den Virkning, Tabet af hans Elskede havde paa Digterens ydre Livsforhold og Beskjeftigelse. Og det var da først, at han sænkede sin bedrøvede Sjæl ned i saadanne alvorlige Studier, som meest stemte overeens med hans Sindsbeskaffenhed, nemlig Religionsphilosophi og Theologi, idet han søgte Kraft og Lægedom hos Cicero og Philosophen Boetius. Til denne Tid af hans Liv kan ogsaa henføres en Tradition, som berettes af Forfattere, der ikke vare meget senere: at Dante i sin Ungdom blev Frate minore i Franciskaner-Ordenen, men traadte ud igjen, inden han havde aflagt Løftet. Sammenligner man hermed den Kjærlighed, med hvilken Digteren omtaler baade S. Franciscus (Par. xi.) og den hellige Clara, som hørte til den samme Or-

den (Par. III. 97.), faaer dette Sagn nogen Sandsynlighed. Den af Dantes nyere Biographer, som denne Skildring i det Væsentlige følger, Cesare Balbo, antager det for utvivlsomt, at han, under Sorgen over Beatrices Død og den strengere Betragtning af Livet, som de theologiske Studier medførte, har gjort det første Skridt til at forsage Verden og blive Munk, en Devotion, som i hine Tider desuden var almindelig. Ogsaa en Fristelse, der nærmede sig ham i Skikkelse af en ung, skjøn og medlidende Kvinde, og truede med at fordunkle Mindet om den Tabte, kan have bragt ham til et Øieblik ligesom at ville undflye sig selv, af Frygt for at bukke under; thi han følte vel, at Hjertet aldrig er saa modtageligt for en ny Kjærlighed, som just imens det bløder af et frisk Saar, og han følte vel tillige, at han selv, meer end de Fleste, trængte til at elske og blive elsket. Hvorom Alting er, han seirede, i det mindste for Øieblikket, baade over Tungsindighed og Fristelse, hans Sjæl fik Kraft og Ligevægt tilbage, og han ender Fortællingen om sin Ungdomskjærlighed med det mærkelige Sted (s. det følg. Afsnit), hvor Ideen til den guddommelige Komedie andengang og klarere dukker op af Ordene. Om han allerede da, i Slutningen af Aaret 1292 eller Begyndelsen af 1293, først har lagt Haand paa Digtet, er uvist; det Eneste, der herom kan siges med Sikkerhed, er, at han har skrevet nogle af dets første Sange i Florents, før sin Landflygtighed.

Den næste Begivenhed i Dantes Liv er hans Giftermaal med Gemma Donati. Det har noget Overraskende ved sig at træde saaledes fra det dunkle Sørge-

huus lige ind i en oplyst Bryllupssal; men det er en af disse Kløfter, som en Biograph maa sætte over med et rask Spring, naar han ikke har Tømmer til at bygge en Bro af. Flere Aar hengik efter Beatrices Død; i disse sørgede Dante først, men kæmpede sig derpaa, med sin sunde og kraftige Natur, igjennem Sorgen til Ro og Fasthed; og Længselen efter den Elskede smeltede lidt efter lidt sammen med den Længsel efter Idealet, som altid dæmrer i Baggrunden af enhver dyb Sjæl. Beatrice havde været hans første Elskede, og hun vedblev at være hans Livs beskyttende Engel, hans Sanggudinde; Gemma Donati blev hans Børns Moder. Selv omtaler han aldrig denne Hustru; hvad vi vide om hende, skyldes Boccaccio og nogle andre, sildigere Biographer. Det er kun Lidet, men dette Lidet er væsentlig godt, og Sagnet, der skildrer hende som en Xantippe, har ingen Hjemmel for sig, men er formodentlig blot en Virkning af den Skygge, i hvilken hun nødvendigviis kommer til at staae ved Siden af Beatrices lysende Skikkelse. Boccaccio har forresten, af almindelige Grunde, Meget imod dette Giftermaal, som han fortæller kom istand ved Frænders og Venners Omsorg, der taabeligen troede, at Feber kunde helbredes med Ild; og han gjør i denne Anledning et morsomt Udfald imod den, som han mener, daarlige Skik, at studerede Mænd indgaae Ægteskab og skaffe sig huuslige Bekymringer. „Lad rige Lediggængere, siger han tilsidst, lad Herremænd og Arbeidere gifte sig; lærde Folk skulle forlyste sig med Philosophien, der er en langt bedre Hustru, end nogen anden.“

Gemma var en Datter af Messer Manetto, af den mægtige Familie Donati, og denne hendes Herkomst kan maaskee ogsaa kaste noget Lys paa hvad der fortælles om Dantes huuslige Sorger, forsaavidt som de Forbindelser, i hvilke han levede, ofte maatte komme i Collision med hans Svogerskab. Der var i Florents et gammelt, bestandig voxende Had imellem de to ansete Familier Cerchi og Donati, som ofte brød ud til aaben Feide, saa at Villani endog kalder hele det Kvarteer af Byen, i hvilket disse Familier, tilligemed Dante, boede: „il sesto dello scandolo.“ Dante var en Ven og Tilhænger af Hovedet for Cerchierne, Messer Vieri; men han var tillige, ved sit Giftermaal, kommen noget i Slægt med den vilde, tøileløse Corso Donati, som var en af den Tids mægtigste Partihøvdinger, en Mand, der ikke skyede noget Middel for at naae sit Øiemed, der rev sin Søster Piccarda med Vold ud af det Kloster, hvori hun søgte Tilflugt, og tog sin egen Hustru af Dage med Gift. „Det var en Ridder, siger Dino Compagni om ham, der lignede Catilina, men var mere grusom, end han, af adeligt Blod, skjøn af Legeme og en yndet Taler, prydet med et smukt Væsen og skarpsindig, men altid opsat paa at gjøre Ondt.“ Han var Adelspartiets Hoved, en Fjende af Folket, siden Dantes politiske Modstander, og vi ville i det Følgende oftere komme til at omtale ham. Disse Forhold kunne naturligviis let have indvirket paa Dantes Liv i Hjemmet, og undertiden forstyrret Enigheden imellem ham og hans Hustru, selv uden nogen egentlig Skyld fra hendes Side. Under deres Adskillelse og Dantes Landflygtighed viste hun

sig som en retskaffen Hustru og god Moder, og at hun ikke fulgte sin Mand i hans Udlændighed, kan vel forsvares af hendes Pligter imod de syv Børn, hun havde født ham. Af disse vare de sex Sønner, den syvende en Datter, og hende gav Digteren, til Erindring om sin Ungdoms Elskede, Navnet Beatrice.

Hvad nu Dantes politiske Forhold angaaer, saa var han født Guelf, ja maaskee endog undfanget i Landflygtighed, da Ghibellinerne stode ved Roret i Florents. Og han deeltog ogsaa en Tidlang i Guelfernes Triumph; men da de misbrugte Friheden til Tøilesløshed, blev han selv et Offer for deres Udartelse; og denne Periode af hans Liv er derfor ikke blot ulastelig, siger en af hans Biographer, men fortjener meget mere at beundres for den største af alle politiske Dyder: Maadehold. Toskana var paa den Tid deelt imellem de ovenfor omtalte Partier, men Guelferne vare de mægtigste og havde Florents og Siena inde. Nogle Smaakampe imod Arezzo, der forefaldt i Aaret 1290, havde ingen videre Følger, men satte dog Florentinerne i Bevægelse, og da der intet Afløb var for denne Bevægelse udadtil, vendte den sig indad, og den guelfiske By deelte sig i de tvende Partier, hvori de andre italienske Stæder alt længe havde været deelte: Nobili og Popolani. De Første, som vare udelukkede fra Statsstyrelsen af Laugenes Priorer, hævnede sig ved igjen at undertrykke det lavere Folk, og fremkaldte saaledes Revolutionen af 1293. Anført af Giano della Bella, et Slags Folketribun, indsatte Folket en ny Styrelse, og ved Siden af Priorerne, blev den udøvende Magt givet i Hænderne paa

en Gonfalonier di Giustizia, der fik en Fane med rødt Kors i hvidt Felt som Værdighedstegn, og tusind væbnede Knegte til sin Raadighed. Der blev givet Love imod de Mægtige (Grandi, til hvis Klasse regnedes Enhver, som havde havt en Cavaliere i sin Slægt, altsaa ogsaa Dante); og disse maatte fra nu af hverken vælges til Signorer, Gonfalonierer eller Priorer.

Men allerede i Begyndelsen af Aaret 1295 foranledigede Corso Donati en Mod-Revolution, ved hvilken Folke-Anføreren Giano della Bella blev styrtet. Messer Corso havde nemlig en Proces, der kom for Podestaen, og da denne Øvrighedsperson dømte til Fordeel for Corso, blev Folket opbragt, stormede Podestaens Pallads og brændte Porten. Giano, som var en af Priorerne, vilde berolige de Ophidsede og frelse den Forfulgte, men i Forbittrelsen vendte Folket Landserne imod ham, og han blev nødt til at flygte. Da Roligheden omsider igjen var oprettet, og Sagen blev undersøgt, benyttede Gianos Fjender sig af denne Leilighed til at skyde Skylden for disse Uordener paa ham, og da han saae sig forladt af sit Parti, forlod han frivillig Staden og døde i Landflygtighed. Til ham, der, skjøndt af ædel Herkomst, havde slaaet sig paa Folkepartiet, sigter Dante i den gudd. Komedie: Par. XVI. 131.

I disse Aar, det vil sige fra 1293 til 1297, har Dante vel nærmest holdt sig til Donatierne og de „Sorte“ blandt Guelferne. Men i de sidste Aar af Aarhundredet, da han var noget over tredive Aar, og formodentlig meer og meer fik Uvillie imod Donatierne, begyndte han at tænke paa at tage Deel i Statsstyrelsen. Og da det

var en Lov i Florents paa de Tider, at Ingen kunde faae Adgang til offentlige Embeder, uden han hørte til et af Stadens Laug, lod Dante sig indskrive i Lægernes og Apothekernes Klasse. Hermed begynder hans politiske Løbebane, og et Beviis paa, i hvor høi Grad hans udmærkede Evner og faste, retsindige Charakteer var erkjendt af hans Landsmænd, er den Mængde Gesandtskaber, der nævnes ikke mindre end fjorten, som han i de nærmest paafølgende Aar udførte, ikke blot for den guelfiske Folke-Commune, men ogsaa for det særskilte guelfiske Parti, „la taglia Guelfa", og som gave ham rig Leilighed saavel til at gjøre sig bekjendt med forskjellige Landes Forhold og Sæder, som til at indsamle et Forraad af poetiske Indtryk, af Livserfaring og Menneskekundskab. Disse Gesandtskaber førte ham nemlig ikke blot til forskjellige af Norditaliens Stæder, men ogsaa gjentagne Gange til Rom og Neapel, to Gange til Ungarn og muligen een Gang til Paris.

I disse samme Aar tiltog Florents i Velstand, Magt og Glands, saaledes at man kan betragte Aaret 1300 som et af Høidepunkterne i denne Stads Blomstring. I eet Aar blev Grundstenen lagt til to Kirker, S. Croce og Domkirken S. Maria del Fiore; to Kasteller blev byggede i Arnodalen, de nye Mure reistes, og Priorernes Slot, det nu saakaldte Palazzo vecchio, blev opført. Men Rigdommen avlede Hovmod, og denne fødte snart en ny Partistrid af sig. „Da vor Stad Firenze, siger Villani, paa denne Tid var i større Velstand og mere lykkelig, end den nogensinde havde været siden den blev anlagt

eller gjenopbygget, saavel ved Størrelse og Mægtighed, som ved Indbyggernes Antal, eftersom der var flere end 30,000 vaabenføre Borgere i Staden, og meer end 70,000 i Omegnen, og den ved sine herlige Riddere og modige Folk, samt ved sine store Rigdomme beherskede næsten hele Toskana: hændte det, at Utaknemlighedens Synd, ved Hjælp af Menneskeslægtens Fjende, lod Hovmod og Fordærvelse fødes af denne Velstand, og gjorde Ende paa Fester og Munterhed blandt Florentinerne, som indtil disse Tider havde levet i Fryd og Glæde."

Ved denne Tid begynde nemlig først Partinavnene Neri og Bianchi (Sorte og Hvide) i Florents, og med den Spaltning af det florentinske Folk, som disse Navne betegne, hænger det saaledes sammen. I Pistoia var der en mægtig og stor Familie ved Navn Cancellieri, og fra en Kvinde af denne Slægt, Madonna Bianca, nedstammede en Linie, som efter hende fik Navnet Cancellieri bianchi. I Modsætning hertil blev en anden Linie af den samme Slægt kaldet Neri; og imellem disse to Grene af een Familie udbrød der ved Slutningen af Aarhundredet en heftig Strid. En Mand blev dræbt, og da i hine Tider Blod krævede Blod (Jvf. Helv. XXIX. 31), udbredte Hadet sig som en Strøm i Byen og var ikke til at standse, men maatte afledes. Og Florents, der var Hovedet for Norditaliens Guelfer, indkaldte da de fornemste Familier af de to Slægter, for at gjøre Ende paa Striden. Men en Gnist slukkes ikke ved at lægges i Trøske. I Florents var Misundelsen og Uvenskabet imellem Cerchierne og Donatierne nærved et Udbrud; der behøvedes kun en Anledning, og denne blev givet

ved de indvandrede Familier. De Sorte sluttede sig nemlig til Donatierne, de Hvide til Cerchierne; og, siger Villani, som eet sygt Faar smitter det andet og fordærver hele Hjorden, saaledes udbredte Striden sig nu fra Huus til Huus og fra Slægt til Slægt. Om de Hvide samlede sig efterhaanden Haandværkere og andre Familier af Almuen og en stor Deel Ghibelliner; og Stadens Styrelse var næsten ganske i deres Vold. Saaledes var paa den Tid, hvad der ellers aldrig pleiede at være Tilfældet, Adelen og de „Store“ (Grandi) Guelfer, medens Almuen for en Deel havde gjort fælles Sag med Ghibellinerne, og det varede ikke længe, før det kom til aabenbar Strid paa Torv og Gade; Mænd af begge Partier bleve dræbte og Husene barrikaderede og befæstede. Dette skete i Aaret 1299. Omtrent paa den samme Tid udbrød Fjendskabet imellem Corso Donati og Digteren Guido Cavalcanti, og da denne var Dantes fortrolige Ven, er det sandsynligt, at ogsaa han nu er bleven berørt af Striden, og at han, skjøndt med Maadehold, har sluttet sig til de Hvide, som forresten selv vare de Maadeholdne, de Conservative blandt Guelferne, der holdt paa de bestaaende Love. De Sorte, med Corso Donati i Spidsen, vare derimod Ultra-Guelfer, det vil sige, som vi ovenfor bemærkede, af Navn, thi deres Modstandere indbefattede paa den Tid imod Sædvane det egentlige Folkeparti; det var de Sorte, som, meer og meer fortrængte fra Statens Ror, pønsede paa en Revolution, for at omstøde den bestaaende Forfatning og selv komme i Besiddelse af Magten.

I Aaret 1300 strømmede hele den christelige Verden

sammen i Rom ad alle Veie og Stier, for at faae Deel i den almindelige Aflad, som Pave Bonifacius den Ottende med den ene Haand lod udstrømme over de Knælende, imens han med den anden skrabede umaadelige Offergaver til sig. Ogsaa Dante har efter al Sandsynlighed været i Rom i Jubelaaret, ved Paaskehøitiden; derom vidner ikke blot hans Beskrivelse af Folkestimmelen over Engelsbroen (Helv. XVIII. 28), men ogsaa, at han har henlagt sit Digts Handling netop til dette Aar. Man kan vel antage, at han under sit Ophold i Rom, hvor han var omgivet af Bodfærdige fra alle Lande, som knælende lode deres Bønner stige til Himlen, har fattet en ny og kraftig Beslutning om at vende tilbage til Dyden og til Beatrices Minde, og forlade Lasternes og de kæmpende Partiers vildsomme Skov; at Ideen til den guddommelige Komedie tilligemed denne Beslutning tredie og sidste Gang er dukket frem i hans Sjæl, og at han nu har fastholdt den og bragt den til Udførelse. Saameget er vist, at dette Aar, det fem og tredivte af hans Alder, danner Midtpunktet imellem hans Livs Stigen og Dalen.

Den femtende Juni, Aar 1300, fik nemlig Dante, der baade ved sine lykkelig tilendebragte Gesandtskaber og paa anden Viis havde erhvervet sig Anseelse, Sæde i Prioratet, og havde saaledes naaet den høieste Hæderspost, hvortil hans Medborgeres Tillid kunde hæve ham. Vi have tidligere omtalt det Maadehold i politiske Anskuelser, som charakteriserede Dante, i det mindste før hans Landflygtighed; men Maadehold er en farlig Dyd, naar man er stillet imellem to heftig stridende Partier.

Kort i Forveien havde Paven sendt en Cardinal-Legat til Florents for at stifte Fred; men han udrettede Intet, paa Grund af Partiernes Uvillighed, blev endogsaa selv truet med Steenkast af Folket, og forlod Staden igjen, efterat have excommuniceret den. Og da der, ni Dage efter Dantes Tiltrædelse af Prioratet, igjen udbrød Uroligheder, idet Laugenes Consuler paa offentlig Gade blev angrebne og slagne af en Flok Sorte, holdt Priorerne Raad, og Dante, som var den meest ansete iblandt dem, fik nu sat igjennem, at Nogle af begge Partier blev landsforviste. Blandt disse var Corso Donati, men ogsaa — et Beviis paa Dantes Upartiskhed — Digterens egen Ven, Guido Cavalcanti. At de Hvide nogen Tid efter blev tilbagekaldte alene, var ikke Dantes Skyld, thi det skete efter hans Priorat; men han blev ligefuldt lagt for Had af sine Modstandere, skjøndt ogsaa de Sorte kom tilbage til Florents endnu i det samme Aar. Samle vi i en kort Sum, hvad der foregik i de to Maaneder, Dante var Prior (fra 15de Juni til 15de August), saa var det Følgende: Cardinalens Ankomst til Florents; hans Forlangende, at faae balia eller dictatorisk Myndighed til at afgjøre Striden; Vanskelighederne fra de Hvides Side, i hvis Hænder Magten var, og Voldsomhederne fra de Sortes Side, som attraaede den; den dobbelte Forviisning; de Hvides villige Adlyden, de Sortes Modstand og Forbindelse med Luccheserne, men derpaa deres nødtvungne Lydighed; Folkets Trusler imod Cardinalen, hans Afreise og Stadens Excommunication. Alle de følgende Begivenheder falde, i det mindste efter C. Balbos Tidsangivelse, efter Dantes Priorat.

Baade ved Slutningen af Aarèt 1300 og i Begyndelsen af 1301 forefaldt nye Stridigheder, og endeel Medlemmer af Familien Donati blev satte i Fængsel, da de ikke kunde betale de paalagte Bøder. Messer Corso og de Forviste vare imidlertid komne tilbage igjen, og han beskyldtes kort efter for at have dræbt fire Cerchier med Gift paa den bekjendte Giovedì grasso i Carnevalet; en Beskyldning, som bragte mange baade Guelfer og Ghibelliner over paa Cerchiernes Parti. Men disse forstode ikke at benytte sig heraf, og der fattedes dem Mod til ved et kraftigt Skridt at gjøre Ende paa Striden. De vare mere retskafne end deres Modstandere, men ikke saa energiske i Villie og Handling, som disse; intet Under derfor, at den stundom indtil Halsstarrighed faste og villiestærke Dante efterhaanden kom til at foragte det Parti, som vel var det mindst slette, men ogsaa det mindst dygtige af dem begge.

Omtrent paa denne Tid begyndte de Sorte, der idelig pønsede paa nye Midler til at styrte deres Modstandere, at vende Blikket imod Nord, til Frankrige, og allerede faa Maaneder efter at Messor Corso og de øvrige Forviste havde faaet Lov til at vende tilbage, lagde de Raad op om ved Pavens Hjælp at faae den franske Prinds Carl af Valois som Paciero eller Fredsfyrste til Toskana, for under hans Auspicier at gjenvinde deres tabte Magt og Indflydelse. Men endnu lykkedes deres Planer ikke, Sammensværgelsen blev opdaget, enkelte af Hovedmændene, deriblandt formodentlig Corso Donati, maatte atter vandre i Landflygtighed, og Florents forblev i de Hvides Hænder (Helv. VI. 64). Dog

opgave Corso og hans Stalbrødre ikke derfor Haabet; hvad de ikke havde kunnet udrette, medens de vare i Florents, det stræbte de nu mere umiddelbart at virke for, deels i Rom hos Paven selv, deels paa andre Steder, og Udfaldet begunstigede ikke lang Tid efter deres vedholdende Bestræbelser. Dengang var Pave Bonifacius endnu en Ven af den franske Konge, Philip den Smukke, og der havde i længere Tid været underhandlet imellem dem om, at Carl af Valois skulde sendes til Italien. Dette skete omsider; den franske Prinds drog over Alperne, nærmest for at varetage Frankrigs Krav paa Sicilien imod Huset Arragonien, men vel ogsaa for tillige at blive kronet til romersk Keiser imod Pavens gamle Modstander, Tydsklands Overhoved, som for Tiden hed Albrecht af Østerrig. Paa sin Vei skulde Carl af Valois forbi Florents, og det kunde ikke være ham ubehageligt, ved samme Leilighed at faae Haand i Hanke med en af Norditaliens mægtigste Byer, og ved at tage sig af de Forvistes Sag, under Skin af at mægle Fred, paa eengang og hurtig at skaffe sig et stort Parti blandt Italienerne selv. Paa dette tænkte Prindsen, paa dette arbeidede den landflygtige Corso og de øvrige Forviste af alle Kræfter; thi Prindsen vilde naturligviis ikke vise sig utaknemmelig imod dem, der først sluttede sig til ham. Forgjeves sendte de Hvide, som saae en Fare nærme sig, der truede med at berøve dem baade Magt og Fædreland, Gesandter til Rom, de fik ingen Audients, thi deres Fjender havde ved Ord og Gaver vundet det pavelige Hof; forgjeves sendte de, paa samme Tid som deres Modstandere, Gesandter til Carl af Valois,

der allerede var kommen til Bologna; Carl havde sin Fordeel ved at troe de Sortes smigrende Løfter meer end Hines ærlige og frimodige Ord. Saaledes stode Sagerne, og den franske Prinds opholdt sig i forskjellige toskanske Stæder, indtil ogsaa Folket i Florents var saaledes bearbeidet til hans Fordeel, at han, der ikke blot var forsigtig, men vel ogsaa noget frygtsom i det fremmede Land, troede, at han med Sikkerhed kunde drage ind i Byen.

I dette Aar, fra Efteraaret 1300 til Foraaret 1301, stod Dante paa Høidepunktet af politisk Anseelse og Indflydelse. Han vedblev at holde sig til de moderate Guelfer, de Hvide, som det mindst slette af de to Partier; men at han i Grunden i sit Hjerte foragtede dem for deres Svaghed, derom vidne baade hans Handlinger og mangfoldige Steder i hans Digt. Boccaccio, der blandt Andet fortæller, hvorledes Dante i disse Aar forgjeves bestræbte sig for at bringe Fred tilveie imellem de Stridende og igjen forene Statens tvedeelte Legeme, meddeler ogsaa en Yttring af ham, der alene er tilstrækkelig til at oplyse hans Forhold til Partiet, og vise den retfærdige Ringeagt, hvormed han, den kraftige Forfølger af sit Maal, stolt saae ned paa de Andres Svaghed og Raadvildhed. Der skulde sendes Gesandter til Paven, da Carl af Valois nærmede sig; et Raad blev holdt for at bestemme hvilke, og Alle nævnede, som med een Mund, Dante først. Da reiste Digteren sig, og sagde de haanligste Ord, som Stolthed og Selvfølelse nogensinde har lagt en Mand paa Læberne: „Hvis jeg gaaer, hvem bliver da? Og hvis jeg bliver, hvem gaaer da?“

Og dette Ord, tilføier Boccaccio, blev forstaaet og husket. Dante gik som Gesandt til Rom, men vendte aldrig meer tilbage til sin Fødeby. Thi han var skyldig i en dobbelt Brøde, der skaffede ham Fjender baade blandt de Hvide og de Sorte: han havde ringeagtet sit eget, kraftløse Parti, og han havde med skjøn Iver modsat sig Carl af Valois og de Fremmedes Myndighed over Florents (Jvf. om alt Dette: Helv. xv. 61 og 91).

I Efteraaret 1301 blev der udnævnt nye Priorer, til hvilke baade det ene og det andet Parti satte sit Haab: det hvide, fordi de vare gode, det sorte, fordi de vare svage; og nu syntes Carl af Valois, at Tiden var kommen for ham, til at drage ind i Florents. Folket var stemt for ham, Dante var fraværende, Priorerne vare svage; Alt spaaede et heldigt Udfald. Fra Siena sendte han Gesandter til Florents, som forkyndte, at Frankrigs Prinds var kommen, „for at stifte Fred i Kirken," og forlangte, at Portene skulde aabnes for ham og hans Mænd, og en klækkelig Sum anvises dem til deres Underhold. Priorerne, ligesaa raadvilde som frygtsomme, sammenkaldte da hele det guelfiske Parti og alle Laugene (arti) til en stor Stemmegivning; og her stemte Alle for Carl af Valois, med Undtagelse af Bagerlauget, som sagde, at han kom kun for at ødelægge Staden. Der blev sendt Gesandter til ham med det Budskab, at han frit kunde drage ind i Florents, naar han blot vilde love og skriftlig forpligte sig til: ikke at tage nogen verdslig Myndighed over Staden, ikke forandre dens Love og Skikke, og ikke tiltage sig Navn af Konge eller Keiser eller nogen saadan Hæderstitel i Florents. Dette

lovede Prindsen, og holdt nu kort Tid efter sit Indtog i Staden, ledsaget af franske Riddere og Adelsmænd, samt en Mængde sorte Guelfer. Men neppe vare disse komne ind, før de begyndte at ødelægge Staden med Ild og Sværd; de Hvide vare nu, som altid, frygtsomme og vankelmodige, og betroede endogsaa Carl af Valois at vogte Stadens Porte. Han indlod, trods sin edelige Forsikkring, endnu flere Forviste i Florents; og da Priorerne sendte Vagt for at hindre det, var det forsilde. Corso Donati, med et stort Følge af Venner og Leiesvende, opbrød med Vold en af Portene, trængte ind i Byen under sit Parties Jubelraab, og lukkede strax alle Fanger ud af Byfængslerne. Priorerne flygtede fra Slottet og skjulte sig, hver i sit Huus, og i flere Dage var Florents, uden Øvrighed, givet til Priis for de hævngjerrige Skarers Mord og Plyndring. Under alt Dette sad Carl af Valois rolig i sit Hus hiinsides Arno og lod som om han ikke vidste Noget af det Hele; af og til, naar Luften var rød af Palladserne, der brændte, spurgte han: „Hvad er det for en Ildløs?“ — „Det er et Skuur, der brænder,“ svarede man ham, og dermed slog han sig til Ro. „En ædel Stad gaaer tilgrunde under dig,“ sagde en Ridder til ham; „det veed jeg ikke Noget af,“ svarede Prindsen og vendte sig bort. Omsider forsamlede Raadet sig og valgte sex nye Priorer og en Gonfaloniere; men alle disse vare slette Borgere af de Sortes Parti, og Rov, Mord og Voldtægt vedblev endnu længe at rase i den ulykkelige By. Dette skete i November 1301; men først i April Maaned 1302 endte denne Revolution med en almindelig Forviisning af de

meest ansete hvide Guelfer. Derpaa reiste Carl af Valois til Rom, og Florents forblev i de Sortes Hænder, hvis Hovedanfører var Messer Corso Donati. (Ivf. Helv. VI. 64 flg. og XXIV. 144; Skærsild. VI. 127 flg. og XX. 70 flg.).

Dante synes at være bleven hædret med to Forviisninger, af 27de Januar og 10de Marts samme Aar; et nyt Beviis paa den politiske Betydning, der tillagdes ham. I Forviisningsdokumentet, hvis Indhold er bevaret, anklages han for at have modsat sig den franske Prinds, og for — Underslæb (baratteria). Den første Brøde skulde enhver Italiener paa den Tid have været stolt af, den sidste modbevises tilstrækkelig af hele hans Charakteer. Mange af de Sorte, som vare blevne landsforviste under Dantes Priorat, ødelagde nu i deres Forbittrelse hans Huus og røvede hans Eiendele, paa Lidet nær, som Gemma reddede under Navn af sin Medgift, og hvormed hun sparsomt maatte underholde sig og sine Børn i de følgende Aar.

Nu var altsaa den Tid kommen, da Dante skulde prøve „hvor beesk fremmed Brød smager, og hvor haardt det er at stige op og ned ad Andres Trapper" (Par. XVII. 58); og medrette har hans ovenfor nævnte Biograph som Motto over dette Afsnit af Digterens Liv sat denne Linie af ham selv (Helv. XXIV. 53): „Con l'animo, che vince ogni battaglia." Thi mellem de mange landflygtige Italienere, fra de ældste Tider indtil de allernyeste, udmærker Dante sig fremfor Alle ved sit urokkelige Mod, ved den Villiekraft, der ligesom tvang Ulykken selv til at tjene ham og bære ham frem imod et ophøiet Maal, ved den indvortes Styrke, der over-

vandt Skjebnens mørke Aander og gjorde dem underdanige, ved den Arbeidsomhed endelig, hvormed han, den vildsomme Vandrer, aldrig trættet, gjennempløiede Landflygtighedens Jordbund og tvang den til at frembringe de herligste Frugter. Og disse ere netop derfor ikke alene vederkvægende at see paa, som Blomsterne, men nærende, som Kornet; Den, der nyder dem, faaer ligesom Kraft af Digterens Kraft, og maa sige til sig selv, at den sande menneskelige Storhed ikke blot er Naturens Gave, men ogsaa en Eiendom, der skal tilkæmpes. Dog, her er det tillige Stedet at erindre, at de samme Skjebner, som fremkalde store Egenskaber, ogsaa ofte fremkalde store Feil, der maaskee ikke vilde være komne til Gjennembrud uden hine; og saaledes var det Tilfældet i Dantes Liv. Det er vel sandt: „hans Feil vare ikke almindelige og lave, de bestode ikke i en overdreven Tilslutten til det seirende og forfølgende Parti, ikke heller i en Overgang fra det undertrykte til det seirende, eller deri, at han paa nogen Maade ydmygede sig for dette; men hans Vildfarelse var den modsatte og for kraftige Naturer farligere: Overdrivelse i Modstand mod Seierherrerne og i Venskab for de Overvundne. Dante var fra Begyndelsen af en af de meest maadeholdne Guelfer, og i sit Fædreland en maadeholden Hvid; nu, da han var landsforviist, som mistænkt for Ghibellinisme, blev han af Stolthed og Vrede virkelig Ghibellin. Vreden var overhovedet Dantes store Synd; han betvang den vel i sine Handlinger, men han gav den Luft i Ord, der ikke blot ere ham tilgivne, men snarere altfor beundrede af Efterverdenen“

(Balbo: Vita di D.). De Hvide vare før deres Landsforviisning, som sagt, alle Guelfer; nu derimod, da de bleve forfulgte som Ghibelliner, da de guelfiske Stæder lukkede sig for dem, medens Ghibellinerne modtoge dem med aabne Arme, skiftede de lidt efter lidt alle Parti, og med dem Dante. Det kan og tør ikke negtes, hvormegen Beundring man end har for den store Mand og Digter: han forlod sine Forfædres Parti, forlod Folket og Italiens Uafhængighed, og sluttede sig til dem, der ventede Frelse fra et fjernt og fremmed Herredømme. Men under alt Dette elskede han dog sit Fædreland, og i Tydsklands og Romerrigets Keiser, mod hvem han nu vendte sine Øine, saae han ikke den fremmede Fyrste, men kun det udartede Pavedømmes naturlige Modstander, kun den nye Cæsar, der skulde gjøre Italien stort, maaskee paa Frihedens Bekostning. Men ogsaa Friheden var paa hans Tid tøilesløs og udartet; det var ikke den høie Gudinde, med det rolige, klare Blik, hun vilde vel have fastholdt Dante; det var snarere en beruset Bacchantinde, der med opløste Haar tumlede om fra By til By, og pressede sine Druer, saa Bægrene flød over. For dette Billede flygtede Digteren, forurettet og harmfuld, og flygtede han for langt — hvo vilde i hans Sted have kunnet standse itide?

Det er ikke Hensigten med denne kortfattede Fortælling, at følge Dante Skridt for Skridt paa hans Landflygtigheds tornede Vei, som de sildigere Biographer med Møie have søgt at udfinde, deels efter hans Digt, deels efter andre Kilder; vi ville her kun dvæle ved Hovedstederne. Da han i Rom fik Budskab om Revo-

lutionen i Florents og den Dom, der var overgaaet ham selv, begav han sig først til Arezzo, hvor Uguccione della Fagiuola paa den Tid var Podesta; med ham sluttede Digteren Venskab, og tilegnede ham, sex Aar efter, Begyndelsen af den guddommelige Komedie. Men da Uguccione, skjøndt Ghibellin, begyndte meer og meer at nærme sig til Guelferne, kunde de Landflygtiges Ophold hos ham ikke vare længe; de forlode Arezzo og spredte sig nu i forskjellige Byer, Dante gik formodentlig til Bologna. Endnu skilte han sig nemlig ikke fra sit Parti; i Aaret 1303 drog han som de Hvides Gesandt til Bartolomeo della Scala i Verona (Par. XVII. 70), for at ansøge om hans Bistand ved et besluttet Tog imod Florents. Hjælpen fik de, og Toget kom ogsaa virkelig istand, men strandede. De Hvide, med hvem endeel Ghibelliner ogsaa havde forenet sig, bleve slagne nærved Byen, og Mange af dem faldt i Florentinernes Hænder. „Og, siger Dino Compagni, fordi de hvide Guelfer bleve henrettede, ligesaavel som Ghibellinerne, sluttede de sig nu til hverandre, medens de lige til den Dag bestandig havde tvivlet om hinandens Ærlighed.“ Dante tog ikke selv Deel i dette mislykkede Forsøg af hans Parti paa at komme tilbage; han opholdt sig imidlertid deels i Verona, deels gjennemvandrede han landflygtig og digtende Adige-Dalen og andre nærliggende Egne (Jvf. Helv. XII. 1 flg.).

Efter flere forgjeves Mæglinger og Underhandlinger, gjorde de fordrevne Guelfer i Aaret 1304 endnu et Forsøg paa med Vaabenmagt at tiltvinge sig Adgang til Florents. De samlede i Hast tolvhundrede Mand ved

Lastra, to Miglier fra Staden, og uden at oppebie hverken Natten eller den forventede Hjælp fra Pistoia, stormede de løs imod Byen, Nogle trængte endog derind, men bleve slagne tilbage med stort Tab, og hele Hæren flygtede da igjen til Lastra og skiltes ad. At Dante ikke har deeltaget heri, er meer end sandsynligt; maaskee havde han allerede dengang skilt sig fra de hvide Guelfer, i alt Fald gjorde han det umiddelbart derefter, og begyndte nu at tage Parti med sig selv alene (far parte da sè stesso). Thi paa hiint feige og næsten forræderske Foretagende, forsaavidt som der paa samme Tid blev drevet Underhandlinger om Forlig, passer Alt, hvad Dante siger om sit Parti, som han kalder utaknemmeligt, taabeligt og ryggesløst (Par. XVII. 61 flg.).

Efterat den landflygtige Digter havde forladt Veronas Hof, hvor han formodentlig opholdt sig i Vinteren 1303 og 1304, gik han den følgende Sommer til Bologna, og fortsatte der i henved to Aar roligen sine afbrudte Beskjeftigelser. Men om Foraaret 1306 bleve Bologneserne, til Straf fordi de havde udjaget de Hvide, af Paven satte i Ban og berøvede „lo studio“; og nu maatte Dante atter skifte Opholdssted, da Universitetet, for hvis Skyld han især opholdt sig i Bologna, blev lukket. Faa Maaneder efter træffe vi ham i Padua, og atter efter nogen Tids Forløb i Lunigiana. I disse eensomme Aar bestræbte han sig forøvrigt flere Gange for at faae Tilladelse til at vende tilbage til Florents, til sine Børn og sit Hjem, som han længtes efter. Han skrev oftere ikke blot til enkelte ansete Borgere, men ogsaa et Brev til hele det florentinske Folk, der be-

4*

gyndte saaledes: „Popule mi, quid feci tibi?" Men hans Fjender vare for talrige og stærke, hans Bønner bleve afslaaede; og nu sænkede han sig med hele sin Sjæls Alvor og Kraft ned i de Studier, fra hvilke det politiske Livs Tummel i lang Tid havde skilt ham; i Videnskaberne fandt han Beroligelse og Trøst, de bleve den forviste Mands Slægt og Venner, og Digtekunsten blev hans Hjem istedetfor det, han havde mistet; den blev ham en stille Lund, hvor han mødtes med den forklarede Beatrice; den blev ham en Kampplads, hvor han tugtede sine Fjender, og et Høisæde, hvorfra han, den Forladte og Forfulgte, holdt Dom over Tiden.

Før sin Forviisning havde Dante, foruden la Vita Nuova, som skal omtales i det følgende Afsnit, og de første syv Sange af den guddommelige Komedie, kun skrevet endeel enkelte Digte, især Canzoner, af erotisk Indhold, som for største Delen vare fremkaldte ved hans forbigaaende Kjærlighed til en ædel Dame (la Gentildonna, maaskee hans Hustru), der for en Tid fordunklede Beatrices Minde. Da han nu, eensom og landflygtig, igjen fordybede sig i Tanken om sin tabte Elskede, faldt det ham ind, ligesom at undskylde sig for sig selv, og udslette Erindringen om sin Utroskab, ved paa Datidens allegoriserende Maade, i en Commentar til fjorten af sine Canzoner at godtgjøre, hvorledes han i dem ikke blot havde tænkt paa hiin Gentildonna, men i hende paa Philosophien, at Kjærlighed derfor i Sangene skulde betyde Studium; Venus' tredie Himmel: Rhetoriken, der var den tredie Videnskab i Trivium; og denne Sphæres bevægende Engle: Philosopherne Boe-

tius og Cicero. Naturligviis maatte en saadan Forklaring blive tvungen og haartrukken, og han naaede derfor ikke længer end til Fortolkningen af de tre første Canzoner. Hvad hans Utroskab angaaer, da maa man heller troe paa hans eget Skriftemaal og Beatrices Bebreidelser i den guddommelige Komedie (Skærsild. xxx. xxxi.), end paa en Allegori, der kun er en senere Klædning, Digteren er faldet paa at ville paatvinge disse Sange, som i Virkeligheden ere sande og sunde erotiske Udbrud.

Det Skrift, i hvilket Dante har nedlagt hine mislykkede Fortolkninger, kaldes il Convito (Gjestebudet), men dette daarlig valgte Navn har Intet at gjøre med Platos Convivium, som vel i det Høieste kun har været Digteren bekjendt af Navn. Il Convito, der uden Tvivl er det tidligste Skrift af Dante efter hans Forviisning, er ogsaa det svageste af hans Arbeider; men det indeholder dog saa vigtige Bidrag til hans Levnet og til Forstaaelsen af den guddommelige Komedie, at Indholdet deraf i det mindste bør nævnes. Det er inddeelt i fire Trattati eller Afhandlinger. Af disse er den første kun en Fortale, hvori Forfatteren undskylder sig for at han taler om sig selv, og at han skriver i lingua volgare (Italiensk) og ikke paa Latin. Udmærket smuk og bevægende er hans Klage over den Landflygtigheds Tilstand, der uforskyldt har forringet hans Anseelse, og nu nøder ham til Selvforsvar. „Ak, havde det behaget Verdens Styrer, udbryder han (Tratt. I. Cap. 3), at Aarsagen til denne min Undskyldning aldrig havde været! saa at Andre ikke havde feilet imod mig, og jeg ikke

uretfærdigen lidt Straf, Landflygtighedens og Fattigdommens Straf. Eftersom det var den skjønne og berømmelige Datter af Rom, Fiorenzas Villie, at kaste mig ud af sit hulde Skjød (i hvilket jeg blev opfostret indtil mit Livs Middag, og i hvilket jeg af ganske Hjerte ønsker, med god Fred at hvile min trætte Sjæl og ende den Tid, som er forundt mig): har jeg gjennemvandret næsten alle de Egne, hvortil dette Sprog udstrækker sig, fremmed, saa godt som tiggende, og imod min Villie har jeg fremviist det Skjebnens Saar, som ofte pleier uretfærdigen at regnes den Saarede til Last. Forsandt, jeg har været et Skib uden Seil og uden Ror, drevet til forskjellige Havne og Mundinger og Strande af den sørgelige Fattigdoms hede Vind; og jeg har syntes ringe i Manges Øine, som maaskee, paa Grund af Rygtet, havde tænkt sig mig i en anden Skikkelse.“ I den anden og tredie Afhandling commenterer Digteren tvende af sine Canzoner, og det er her, han stræber at bortallegorisere den Elskov, han nu finder sig beføiet til at fornegte; ligesom han i det fjerde Afsnit bestræber sig for, paa samme Maade at udslette Virkningen af en Canzone, skreven i guelfisk Aand.

En anden Afhandling af Dante: De vulgari eloquio sive idiomate (Om Folkesproget d. v. s. det Italienske), der virkelig bragte Tiden et Skridt fremad og derfor langt overgaaer il Convito, blev skreven i Bologna i Aarene 1304 og 1305. Dens første Bog handler om Sprogenes Oprindelse i Almindelighed, om de romanske Sprog (lingua d’oc, d’oïl, del si), og endelig om det italienske Sprog, om dets Deling i fjorten

Dialekter og om Ligheden og Forskjelligheden imellem disse. Af alle disse Dialekter, mener Dante, maa det ægte, ædle italienske Tungemaal uddrages; men idet han gjør denne Slutning, overseer han det florentinske Sprogs unegtelige Fortrin allerede paa den Tid, ligesom tildeels endnu, hvad Skriftsproget angaaer („lingua Toscana in bocca Romana«, hedder det endnu i Italien, naar man spørger om det bedste Sprog). Den første Bog af dette Skrift er uden Sammenligning den vigtigste, saavel for det italienske Tungemaals Historie, som for Dantes Liv og Meninger. I den anden Bog bliver han allerede træt. I denne undersøger han først, ved hvem og hvorom der bør skrives i „lingua volgare"; dernæst taler han om de trende, da brugelige Former for Poesien: Sonet, Ballade og Canzone. Men i dette fordyber han sig saaledes igjennem ti Capitler, at han bliver siddende, og lader Bogen om den tragiske Stiil ufuldendt; de to andre Bøger, som skulde følge, om den elegiske og komiske Stiil, kommer han slet ikke til.

Men endskjøndt dette Skrift er ulige betydeligere end hiint første, vi omtalte, var dog heller ikke dette istand til at fylde Digterens bestandig efter større Formaal higende Sjæl; og det var heller ikke ved abstrakte Theorier, han var bestemt til at udvikle Folkesproget og sætte det paa Hæderspladsen. Derfor lod han ogsaa denne Afhandling ufuldendt, og gav sig atter til at bygge paa det store Slot, i hvis hvælvede Sale Italiens Tungemaal endnu klinger høiest og herligst. De syv Sange af den guddommelige Komedie havde han allerede skrevet før sin Forviisning; nu tog han igjen fat paa det

afbrudte Arbeide, og fortsatte det derpaa i de tvende rolige Aar, der levnedes ham, deels i Bologna og Padua, deels paa de Vandringer, som han foretog rundtomkring i den frie Natur, og om hvilke han har nedlagt Erindringer paa mangfoldige Steder i sit Digt.

Paa denne Tid hændte det, at den nyvalgte Pave, Clemens den Femte, afhængig, som han var, af den franske Konge, tog sit Ophold i Avignon, og hermed begyndte den Periode af Pavedømmets Historie, som man har kaldt det babyloniske Fangenskab. Naturligviis vare alle ægte Italienere forbittrede over denne Forringelse af den pavelige Myndighed, der gjorde den hellige Fader til Vasal af en fremmed Fyrste, lidt efter lidt nedbrød Gregor den Syvendes store Værk, og i Virkeligheden var en af de første Aarsager til det senere kirkelige Schisma. Dante deelte i høi Grad denne Forbittrelse; med retfærdig Harme gik han i sit Digt løs paa Ophavsmanden til denne Fornedrelse, Pave Clemens, og paa hans franske Efterfølger, og hvor han i den guddommelige Komedie nævner Babylon, mener han ikke Rom, men Pavestolen i Avignon. Vi komme senere ved flere Steder af Digtet tilbage til hans Angreb paa forskjellige af Kirkens Overhoveder; her skal kun foreløbig bemærkes, at gik han end stundom noget for vidt i sin Vrede, undskyldes dette dog ved Pavernes slette Personlighed. Thi denne var det alene, det var de enkelte Paver, mod hvilke Dante rettede sine tunge Slag, ikke Pavestolen eller Christi Statholder som saadan; dertil var han for god og rettroende en Katholik. Og naar man betragter de politiske Ulykker, der allerede i den nær-

meste Fremtid ramte Italien, som en Følge af den hellige Stols Forflyttelse, navnlig det Tyranni, som det franske Fyrstehuus Anjou udøvede, kan man ikke undres over, at en stolt, fribaaren Italiener, der elskede sit Fødeland, sleb sine Vaaben saa skarpe, han kunde. Selv de franske Paver reiste sig undertiden imod hiint Tyrannies Vilkaarligheder, og rustede sig da, som om de vare Ghibelliner. Florents, som i disse Aar (1305-6) var underlagt de sorte Guelfer, førte saa godt som ene Kampen imod alle de øvrige Stæder i Norditalien. Forgjeves sendte Paven to Legater for at mægle Fred, de overmodige Guelfer brød sig kun lidt om den fraværende Kirkefyrste; de joge Ghibellinerne ud af Bologna, erobrede derpaa Pistoia, som især var Tilflugtsstedet for de Hvide, og sløifede Byens Mure. Andengang maatte nu de Hvide flygte til alle Sider, deres Navn forsvandt meer og meer, og de Tiloversblevne blandedes med Ghibellinerne. Andengang søgte Paven at mægle imellem de Stridende, men hans Legat blev haanlig bortviist, og excommunicerede nu baade Florents og Bologna, hvorved denne sidste By berøvedes sin Høiskole.

For Dante medførte disse Begivenheder, at han maatte forandre sit Opholdssted først fra Bologna til Padua, og derfra til Lunigiana, hvor han i de følgende Aar (1307-8) levede i Ro hos Familien Malaspina, uden at tage activ Deel i de Kampe, der førtes imellem Partierne i Omegnen af Florents. Hos denne gjestfrie Familie endte Digteren i venligt Otium den første Trediedeel af sit store Digt, og til Tak for Gjestevenskabet roser han Malaspina'ernes Slægt fremfor Alle (Skærsild.

VIII. 112 flg.). Men da han omsider var færdig med Helvede, og Forholdene imidlertid havde stillet sig saaledes, at alt Haab om at vende tilbage til Florents maatte udslukkes for ham, besluttede han at foretage en længere Reise. Paris var dengang Theologiens Hovedsæde, og mod denne Stad vendte den landflygtige Digter først sine Skridt, ikke blot for at modtage almindelige, poetiske Indtryk, men vistnok især fordi han nu, da han skulde begynde paa den anden Halvdeel af den guddommelige Komedie, følte Nødvendigheden af at gjøre dybere og mere omfattende theologiske Studier. Før han forlod Italien, besøgte han paa Veien Augustinerklosteret S. Croce del Corvo, og om dette Besøg er en Fortælling bevaret i et Brev fra Klosterets daværende Prior, Broder Ilario, til Uguccione della Faggiuola, hvoraf følgende Brudstykke kan tjene til at afslutte denne Deel af den fredløse Vandringsmands Liv. „Da denne Mand (Dante), skriver Prioren, havde besluttet at reise til andre Egne hiinsides Bjergene, og lagde Veien igjennem Lunis Kirkesogne, kom han, enten af Ærbødighed for Stedet eller af andre Grunde, til mit Kloster. Da jeg fik ham at see, og han endnu var ubekjendt for mig og mine Brødre, spurgte jeg ham, hvad han begjærede? Og da han ikke svarede noget, men blot betragtede Stedets Bygning, spurgte jeg ham paany, hvad han begjærede eller søgte? Da saae han paa mig og mine Brødre og sagde: Fred. Herover betoges jeg meer og meer af Lyst til at vide, hvad det var for en Mand; og da jeg havde ført ham afsides fra de Andre og samtalt noget med ham, kjendte

jeg ham. Thi endskjøndt jeg ikke havde seet ham før denne Dag, var hans Rygte dog allerede forlængesiden kommen til mig."

Til Prioren i dette Kloster overgav Dante en Afskrift af Helvede, og begav sig derpaa, formodentlig igjennem Provence og over Avignon, til Paris. Mange italienske Kjøbmænd besøgte dengang Frankrigs Hovedstad, saa at endogsaa en Gade fik Navn efter dem; men om Dantes Samkvem med sine Landsmænd vide vi Intet. Derimod fortæller Boccaccio og andre Biographer, at Digteren udmærkede sig fremfor Alle, baade Fremmede og Indfødte, ved sin Lærdom og beundringsværdige Hukommelse, som han ved mange Leiligheder lagde for Dagen, blandt andet ved en offentlig Disputation de Quolibet, i en theologisk Skole, hvor han til Forundring for alle Tilstedeværende gjentog fjorten Kvæstioner, som forskjellige Lærde paa Stedet havde forelagt ham, med alle deres Beviser for og imod, i samme Orden, i hvilken de vare fremførte, og derpaa opløste og besvarede dem alle. De mangesidige Kundskaber, han foruden sin Digtergave var i Besiddelse af, gjorde ham saa berømt, at Nogle kaldte ham Philosophen Dante, Andre Digteren, og atter Andre Theologen; men uagtet al denne Hæder levede han i Fattigdom og „ikke uden stor Mangel paa Livets Nødvendigheder." At han, som der et enkelt Sted berettes, fra Paris er gaaet til England, og maaskee har opholdt sig nogen Tid i Oxford, er kun et Sagn, der savner tilstrækkelig Bekræftelse. Men i Frankrig har han været Vidne til Tempelherrernes Forfølgelse og Dom, og at han afskyede

denne blodige Udaad, endskjøndt Universitetet, han studerede ved, billigede den, derom vidner hans Angreb paa Philip den Smukke (Skærsild. xx. 91). Af hans Ophold i Udlandet bærer forresten hele Purgatoriet Spor; thi det er fuldt af Erindringer fra Frankrig og af franske Ord.

Imedens Dante saaledes opholdt sig i Paris og ved ivrige Studier forberedte sig til værdigen at fuldføre sit Livs store Opgave, indtraf en Begivenhed, der atter vendte hans Øine mod Italien og snart bevægede ham til at gaae tilbage. Keiser Albrecht var nemlig bleven myrdet om Foraaret 1308. Hans Efterfølger havde Carl af Valois haabet at blive, men det lykkedes Pave Clemens, der meer og meer adskilte sig fra det franske Kongehuus, at faae Henrik den Syvende af Huset Luxemburg valgt til romersk Keiser. Til ham satte nu Dante og de fleste Italienere deres Haab. I tresindstyve Aar havde ingen romersk Keiser besøgt Italien; Rudolph af Habsburg var for klog og hans Søn Albrecht for feig til at gribe den urolige Gangers Tømme og sætte sig i Sadelen, og dem begge dadler Dante derfor i sit Digt: den Første i Skærsilden VI. 103 og VII 94, den Sidste i de mageløse Stropher til Italien (Skærsild. VI. 76):

„Vee dig, Italia, Trælkvind, Sorgens Herberg!“

Men den nye Keiser forberedte virkelig i sit første Regeringsaar et Tog til Halvøen, og begav sig paa Veien om Sommeren 1310. For at forstaae Dantes Glæde herover, som han gav Luft i et Brev: »Til alle og enhver Italiens Fyrste, til Roms Senatorer, til Her-

tuger, Marcheser, Grever og alle Folk«, der indeholder Spiren til hans senere Skrift, Monarkiet: maa man erindre, at han meer end Nogen var greben af Tidsalderens store Idee om Adskillelsen af den timelige og aandelige Magt, og i den alene saae Italiens Frelse. Den romerske Keiser var for ham Pavens naturlige Modvægt; ikke saaledes, at Keiseren skulde overskygge den hellige Stol, men saaledes, at Paven netop ved at give Slip paa det verdslige Regimente skulde renses for de Laster, som klæbe ved denne Verdens Herlighed, og gjenvinde sin rette Glands og aandelige Værdighed. Og Italien, meente han, vilde da, naar det rette Grændsemærke var reist imellem begge Magter, blive enigt og lykkeligt som fordum. Det hele Land skulde bøie sig rettroende for Kirkens Fyrste, og modtage Velsignelsen fraoven igjennem hans Hænder; det hele Land skulde hylde Keiseren, Italiens Cæsar, der alene kunde tvinge de Gjenstridige, samle de Adskilte og føre Folket til Hæder og Lykke. Keiseren skulde være hele Landets Overherre, men de enkelte Stater og Stæder maatte dog paa samme Tid bevare deres Frihed og borgerlige Selvstændighed. Det var for en Deel den samme Drøm om Eenhed og Uafhængighed, som Italien har drømt igjennem Aarhundreder indtil de seneste Tider, idet Ghibellinerne fornemmelig attraaede Eenheden, Guelferne Uafhængigheden; den samme Drøm, der, forandret efter Tid og Forhold, endnu i vore Dage faldt som en Solstraale ind i mangt et Fængsel paa Halvøen, og holdt Modet opreist hos de Undertrykte, indtil Befrielsens Time slog.

Ved Sommertid kom Keiser Henrik altsaa til Lausanne, hvor Gesandter fra alle Italiens Stæder, undtagen det halsstarrige, guelfiske Florents, gik ham imøde. Igjennem Savoien drog han derpaa om Efteraaret til Turin, og her strømmede nu Italienere af alle Stænder og Farver, Guelfer og Ghibelliner, Forviste og Ikke-Forviste sammen ved hans Hof. Keiseren begyndte strax sin Virksomhed med at befale, at alle Forviste skulde vende tilbage, og at der skulde indsættes keiserlige Vikarer i alle Norditaliens Stæder; men det første Bud blev kun taget tilfølge, hvor han selv var tilstede; det sidste bevirkede blot, at de samme Mænd, der hidtil som Capitani havde staaet i Spidsen for Stæderne, fik en anden Titel. Imidlertid gik Keiser Henrik trøstig fra By til By, indsatte sine Vikarer, indkaldte de Forviste, og haabede en lykkelig Ende paa det Altsammen, især efterat han i Begyndelsen af Aaret 1311 var bleven kronet til Konge med den lombardiske Jernkrone. Virkelig hyldede næsten alle Byer ham ogsaa, med Undtagelse af Genua, Florents og Venedig, og han beredte sig allerede til at reise til Rom, da der pludselig igjen udbrød Strid imellem Ghibelliner og Guelfer i Mailand. Heraf toge de guelfiske Stæder da Anledning til, alle som een at udjage baade Vikarerne og de hjemvendte Ghibelliner; og Henrik nødtes ved alt Dette til at opgive sin Reise og blive i Lombardiet.

Dante tilligemed flere Landflygtige vendte paa denne Tid tilbage til Italien, og ved et langt Brev, som han i sit eget og sit Parties Navn skrev til Keiseren, søgte han at bevæge denne til strax at gaae løs paa Florents,

der var Guelfernes Hovedstøtte, og ved hvis Undertvingelse Roligheden vilde være sikkret for en Tid i Lombardiet. Saa stærk var den Forvistes Vrede, at han ophidsede en fremmed Fyrste imod sin Fødeby; den haarde Uret, han havde lidt, kan forklare, men ikke undskylde denne Handling, og bedst er det her at følge Digterens Ord:

„Tal ei derom, sku blot og lad os gange!"

Da Henrik efter en lang Beleiring havde tvunget Brescia til Overgivelse, men imidlertid givet Florents Tid til at ruste sig, gik han omsider til Rom, lod sig her krone til romerk Keiser i Aaret 1312, og vendte nu endelig sine Vaaben imod hiint Norditaliens Bulværk, hvis trodsige Udholdenhed og Stolthed man ikke kan negte sin Beundring, hvad Dante saa end dømmer derom. I tre Maaneder laa Keiseren med sin Hær udenfor Florents' Mure, uden at kunne betvinge Staden; hans Gesandter bleve tilbageviste, hans Angreb afslaaede, og omsider blev han ved Uroligheder og Oprør i andre Stæder nødt til at ophæve Beleiringen og drage bort med uforrettet Sag. Dante havde tilskyndet ham til dette Tog, men dog maa det vides, at Digteren, hvis Forviisning tre Gange var bleven fornyet og bekræftet, ikke selv bar Vaaben imod Florents; snarere tør man antage, at han har følt en sorgblandet Glæde ved at see sin Fødestads tappre Forsvar; thi trods sine bittre Ord elskede han den dog og længtes altid tilbage dertil. Han har formodentlig under disse Begivenheder opholdt sig i Pisa, beskjeftiget med Skærsilden, og med et nyt Skrift,

Monarkiet, som han vistnok havde bestemt at tilegne Keiseren, men som ikke blev færdigt før efter dennes Død. Thi midt under sine Bestræbelser for at gjøre sig til Herre over det Land, hvis Krone han allerede bar, midt under en bestandig gjenvakt Krigstummel, som han forgjeves forsøgte at dæmpe, midt under idelig skuffede og idelig fornyede Haab om at tvinge de gjenstridige guelfiske Stæder til varig Fred og Underkastelse, døde Henrik den Syvende i August Maaned i Aaret 1313; og kun hans Liig kom til Pisa, hvor Dante vel havde haabet at skulle modtage ham selv og overrække ham sin nye Bog. Nu kunde han kun begræde hans Død og de Forhaabninger, som atter vare udslukkede for ham og mange Andre, og bevare Erindringen om den gode Keiser i sine Sange. (Par. XVII. 84 og XXX. 133 flg.)

Det Skrift, som Dante omtrent paa denne Tid eller lidt senere bragte til Ende, og som han kaldte la Monarchia, indeholder, hvad Titelen allerede antyder, en Betragtning af det universelle Monarkis Oprindelse, Forhold og Berettigelse, fra et ghibellinsk Standpunkt; men dog saaledes, at Forfatterens guelfiske Herkomst, i Forbindelse med hans naturlige Maadehold, holdt ham noget tilbage, hvor Ultra-Ghibellinerne gik langt videre i deres eensidige politiske Vildfarelser. I en smuk Indledning omtaler han først Skribentens Kald, som bestaaer i at forøge de menneskelige Kundskaber, og stiller Menneskeslægtens Cultur i Særdeleshed som Maalet for enhver politisk Undersøgelse; Culturens Øiemed skal da igjen være, at udvikle den hele Menneskeslægts intellek-

tuelle Evne. Han gaaer derpaa over til at omtale Monarkiet, som den Form, hvorunder Livet i sine forskjellige Yttringer bedst og fyldigst skal kunne udfolde sig; men det er her ikke Monarkiet som en Modvægt imod Aristokrati og Demokrati, han attraaer, men derimod det universelle Monarki, som er en Fjende af al Nationalitet og i sig selv en Umulighed.

La Monarchia er inddeelt i tre Capitler. I det første søger Forfatteren at godtgjøre, at det universelle Monarki er nødvendigt til Menneskenes Lykke og rette Udvikling. Men paa samme Tid røber han dog sine underkuede, men ikke tilintetgjorte guelfiske Sympathier, ved at forsvare Municipallove, enkelte Regeringer under den fælles Styrelse o. s. v., og Spørgsmaalet, hvorledes det Almindelige og det Nationale kan bestaae ved Siden af hinanden, løser han ikke. I det andet Capitel stræber han med stor Kløgt, ja Spidsfindighed, at bevise Romerfolkets naturlige og nedarvede Ret til Verdensherredømmet; og vi finde her enkelte Billeder af den samme Drøm, der endnu rører sig bevidst eller ubevidst hos de stolte Romere, og ikke blot afspeiler dem deres store Fortid, men ogsaa smigrer dem med Haabet om en lignende Fremtid. Det tredie Capitel endelig, som var det, der især drog Geistlighedens Fordømmelse over Bogen, og væbnede den guelfiske Præstestand ikke blot imod Digteren selv, men endog imod hans Aske: handler om det romerske Keiserdømmes og det universelle Monarkis Afhængighed af Gud alene og Uafhængighed af Paven. Denne Uafhængighed søger Dante at godtgjøre ved een for een

at modbevise de bibelske og historiske Grunde, der indtil hans Tid vare anførte for Pavestolens Supremati; men skjøndt han, i sin Betragtning af Forholdet imellem den geistlige og verdslige Magt, adskilte sig skarpt fra den herskende Kirkes Meninger, ligesom han ved mange andre Leiligheder angreb de enkelte Paver med sine tungeste Vaaben, var han dog saa langtfra at underkjende den hellige Faders Værdighed som Christi Statholder og Kirkens Hoved, at han tvertimod ender sin Afhandling med følgende Ord: „Dette maa man dog ingenlunde tage i saa snever en Betydning, som om den romerske Keiser i Ingenting var underlagt den romerske Ypperstepræst; hiin dødelige Lykke er tvertimod i visse Maader bestemt ved den udødelige. Derfor lægge Cæsar den Ærbødighed for Dagen imod Petrus, som en førstefødt Søn bør vise sin Fader, for at han, oplyst af den faderlige Naades Lys, kan skinne desto klarere over Verdens Kreds. Thi over den er han indsat til at herske af Ham alene, der er alle, baade aandelige og timelige Tings Styrer.“

Den kraftige og udholdende Uguccione della Faggiuola var paa den Tid Signore i Pisa og Hovedstøtten for hele det ghibellinske Parti. Hos ham opholdt Dante sig i længere Tid, og herfra skrev han i Aaret 1314, da Pave Clemens den Femte var død, et Brev til de fire italienske Cardinaler, som deeltoge i Conclavet, og opmuntrede dem af alle Kræfter til at vælge en italiensk Pave. Ogsaa dette Brev viser tilfulde hans Upartiskhed, naar Talen var om Italiens Lykke; thi ellers vilde han vel neppe, som Ghibellin, have søgt

at fremskynde Pavens Tilbagekomst. Men de afmægtige italienske Cardinaler formaaede Intet, og der blev atter valgt en fransk Vasal til Kirkens Overhoved. Uguccione havde imidlertid ført Vaaben imod det guelfiske Lucca, tvunget Staden til Overgivelse og til at give alle forviste Ghibelliner Amnesti, og blandt de Mange, som nu benyttede sig af dette Leide, var ogsaa Dante. Om hans Ophold i denne By vides forresten intet Andet, end at han her forelskede sig i en Kvinde ved Navn Gentucca, og om denne flygtige Forelskelse heller ikke Meer, end hvad han selv beretter i sit Digt (Skærsild. XXIV. 39 flg.), hvor han lader en Luccheser nævne hende som den, der skulde gjøre Staden kjær for Dante. Digteren vendte formodentlig snart igjen tilbage til Pisa, og levede nu i et Aars Tid rolig her, beskjeftiget med at lægge den sidste Haand paa Skærsilden og Monarkiet. Men Partikampen var som en Løbeild, der tændtes hist, naar den slukkedes her, og den landflygtige Mand kunde neppe være sikker paa at hilse det nye Aar to Gange paa samme Sted. Knap havde Dante faaet hine Arbeider fuldførte og maaskee begyndt paa den første Sang af Paradiset, saa maatte han atter gribe Vandringsstaven og opsøge sig et nyt Herberg. Lykken havde gjort Uguccione overmodig og tyrannisk, Lucchesere og Pisanere reiste sig imod ham, og om Foraaret 1316 maatte han med alle sine Tilhængere flygte til Verona. Og her, hos den mægtige Familie Scala, finde vi Dante igjen, omtrent paa den samme Tid.

Can Grande della Scala, som paa den Tid

(1316) holdt Hof i Verona, var kun fem og tyve Aar gammel, men en mægtig, rig og gavmild Fyrste. Han var Herre over begge de store Byer Verona og Vicenza, havde været keiserlig Vikar, og blev kort efter udnævnt til Capitano generale for hele den ghibellinske Ligue i Lombardiet. Ved hans pragtfulde Hof, der i Rigdom og Ødselhed kunde kappes med Keiserens, søgte flygtende Ghibelliner af alle Slags, Krigere, Kunstnere og Skribenter, Tilflugt, og bleve alle meer eller mindre gjestfrit modtagne. Dante, som her traf sammen med mange Venner og Ulykkesfæller, og som i Begyndelsen nød meer end almindelig Gunst hos Fyrsten, tilegnede ham, i erkjendtlig Glæde over den gjestfrie Modtagelse, første Sang af Paradiset, og omtaler ham ogsaa senere i Digtet med Ros og Paaskjønnelse (Par. XVII. 76 flg.). En Afhandling om Vandet og Jorden, som han kort i Forveien havde skrevet, forsvarede han under sit Ophold i Verona offentlig, paa skolastisk Viis, i en af Byens Kirker. Men heller ikke her fandt han et blivende Sted; efter nogle Aars Forløb synes Venskabet at være kølnet imellem ham og Can Grande, og Digteren rystede atter Støvet af sine Fødder og vandrede videre. Foruden den politiske Grund til Uenighed, at Fyrsten erkjendte Frederik af Østerrig som Keiser, Dante og Uguccione derimod Ludvig af Baiern, var der maaskee ogsaa andre Aarsager, som havde deres Oprindelse fra mere personlige Uovereensstemmelser. Can Grande var vel gjestfri, men herskesyg tillige, og derfor paa Stormænds Viis tidt uhøflig i sin Goddædighed; Dante havde altid været stolt, nu var han det dobbelt, da han var fattig.

Den slebne, verdenskloge Petrarca, som i det Hele vel var noget misundelig paa sin store Forgænger, og neppe istand til at forstaae det Ophøiede i den trængende og landflygtige Mands retfærdige Selvfølelse, fortæller følgende Begivenhed fra Dantes Ophold i Verona, der, især da den ikke er enestaaende, tilstrækkelig forklarer Forholdet imellem den maaskee noget for strenge og afmaalte, men ædle og stolte Digter, og den vel gjestfrie og gavmilde, men tillige paa Rigmænds Viis overmodig nedladende Fyrste. „Dante Alighieri, min Medborger, siger Petrarca, var en Mand, saare navnkundig i det italienske Skriftsprog; men i Væsen og Tale var han ved sin Gjenstridighed mere fri, end det kunde behage fine og dannede Øren, og tækkes for Øinene af vor Tidsalders Fyrster. Imedens han saaledes, landflygtig fra sit Fædreland, opholdt sig hos Can Grande, som dengang var de Bedrøvedes Hoved-Trøster og Tilflugt, blev han først i Sandhed holdt i Ære af denne, men siden begyndte han lidt efter lidt at dale og fra Dag til Dag mindre at tækkes Fyrsten. Der var ved det samme Hof, som det sædvanlig er Tilfældet, en Mængde Gjøglere og Snyltegjester af alle Slags; og en af disse, som udmærkede sig særdeles ved dristige Ord og uhøviske Gebærder, havde vundet megen Indflydelse og Gunst hos Alle. Da Can fik Mistanke om, at Dante optog dette ilde; lod han Manden kalde hen til sig, og efter at have rost ham meget i Dantes Paahør, sagde han til denne: „Jeg undrer mig over, hvorledes det gaaer til, at denne taabelige Nar har forstaaet at behage os Alle og gjøre sig afholdt af Alle, hvilket du ikke

har kunnet, endskjøndt du kaldes den Vise.“ Da svarede Dante: „Du vilde ikke forundre dig derover, naar du vidste, at Grunden til Venskab ligger i Sjælenes Lighed og Sædernes Overeensstemmelse.“

Omtrent ved den samme Tid sluttedes der en almindelig Fred i Toskana, og der skulde da i denne Anledning skjenkes Amnesti til adskillige politiske Forbrydere, som levede i Landflygtighed. Det var en gammel Skik i Florents, hvert Aar paa S. Giovanni Dag at eftergive nogle Skyldige deres Straf, imod at de gjorde offentlig Bod i Kirken, med Lys i Hænderne, og betalte en Mulkt. En lignende Amnesti blev nu, paa de samme Betingelser, tilbudt Dante, hvis Landsforviisning to Aar i Forveien var bleven bekræftet fjerde Gang. Hans Slægt opmuntrede ham til at modtage den tilbudte Naade, og en Munk skrev til ham derom og tilbød sig at være Mægler. Men da oprørtes Dantes stolte Sjæl og han svarede Munken i et Brev, som, efter at have omtalt det ydmygende Tilbud, ender med følgende Ord: „Er dette det hæderlige Leide, ved hvilket Dante Alighieri kaldes tilbage til sit Fædreland, efter at have udholdt Landflygtighed i næsten trende Lustra? Er det den Løn, som en Uskyldighed, der er aabenbar for Alle, har fortjent? Er det Lønnen for et uafbrudt Arbeide og møisommelige Studier? Det være langt fra en Mand, der er Philosophiens Fortrolige, at have saa skjændig og jordisk en Lavhed i Hjertet, at han ligesom med bundne Hænder skulde lade sig offentlig fremstille, som en Ciolo og hans æreløse Fæller. Det være langt fra en Mand, der prædiker Retfærdighed, at han,

efter at have lidt Uretfærdighed, skulde betale dem, der have tilføiet ham den, med sine egne Penge. Nei, min Fader! dette er ikke den Vei, som fører tilbage til Fædrelandet. Der maa findes en anden Vei, enten af Eder, eller med Tiden af Andre, som ikke berøver Dante noget af hans Ry og hans Ære. Den vil jeg da modtage med ikke langsomme Skridt. Og kan man ikke gaae ind i Florents ad en saadan Vei, saa vil jeg aldrig gaae ind i Florents. Og om saa var, kan jeg ikke overalt see Solens og Stjernernes Glands? Kan jeg ikke hvorsomhelst under Himlen udgrunde de reneste Sandheder, uden først at overgive mig, blottet for Ære, ja med Skjændsel, til det florentinske Folk? Brødet vil vel ikke mangle mig.“ Og dermed vandrede den stolte Digter videre paa sin Landflygtigheds eensomme Sti.

I de følgende Aar opholdt Dante sig afvexlende hos to af sine Venner i Gubbio og Udine, og i den sidste Egn, hvor rene Luftninger svæve over Bjergene, og klare Floder gjennemstrømme de dybe Dale, vises endnu en fremragende Klippe ved Bredden af Tolminofloden, hvor Sagnet fortæller, at Digteren sad og skrev sine Sange; og Bønderne kalde endnu den Dag i Dag denne Steen: Dantes Stol. Foruden Paradiset, som han her fortsatte, og hvori han paa forskjellige Steder har nedlagt Billeder af den Natur, der omgav ham, skrev han i disse Aar, efterat Alderen vel havde bidraget Sit til at bringe større Ligevægt og Maadehold ind i hans Sjæl, en Historie om Guelfer og Ghibelliner i Italien, som desværre er tabt; og under dette Arbeide er vel Digterens store Sjæl lidt efter lidt bleven modnet, fri-

gjort for Partihad, og forberedt til, hvad den snart skulde, at omskifte Jorden med Himlen.

I Begyndelsen af Aaret 1320 indbød Ravennas Signore, Guido Novello da Polenta, Dante til at komme til sig og leve i hans Huus, og behandlede ham humant og ærbødigt, da han var kommen. Denne Guido var i Slægt med hiin Francesca fra Rimini, hvis Brøde, Ulykke og Straf Digteren havde besunget (Helv. v. 73 flg.); han var Guelf, og i Dantes Ophold ved hans Hof see vi altsaa et nyt Beviis paa, saavel at den Forviste nu stod roligere over Partierne, som at der endnu fandtes Mænd, der af Beundring for Geniet kunde glemme deres politiske Mening. I Ravenna levede Dante over et Aar rolig og tilfreds. Han havde to af sine Sønner, Pietro og Jacopo, hos sig, desuden flere Omgangsvenner, baade i Byen og udenfor den, og ved Omgang og Belæring dannede han adskillige Disciple i Digtekunsten, især i la poesia volgare. Han havde nu endt den sidste Trediedeel af det store Arbeide, „til hvilket baade Himmelen og Jorden havde rakt Haand", hans Livs Gjerning var fuldendt; og i de sidste Dage vendte den prøvede Mand stadig sine Tanker til Gud. Han oversatte da den lille Samling af Psalmer og Bønner, som er bekjendt under Navn af Dantes Credo, og som mere udmærker sig ved en reen, christelig Aand, end ved poetisk Værdi. Navnlig i Oversættelsen af de syv Bodspsalmer, der ere en stadig Paakaldelse af Guds Barmhjertighed, en Trøst især for dem, der have lidt, som Dante selv, et Haab for dem, der savne deres Elskede, som Dante savnede Beatrice: maa Dig-

teren have fundet Lise for sin Sjæl, der snart var træt af Verden og længtes efter Hvile; og mange Steder findes der i disse Psalmer, som ligefrem kunne passe paa hans egen Skjebne.

Men, som Dantes Liv bestandig havde været deelt imellem stille Betragtning og virksom Færden udadtil, saaledes maatte han endnu engang forlade disse sidste digteriske Sysler for et politisk Hverv. I Aaret 1321 blev han af Guido Novello anmodet om at udføre et Gesandtskab til Republiken Venedig, og i denne Stad har Digteren skrevet sine sidste Vers, fire Linier til Jomfru Marias Ære, der stode som Indskrift under et Billede i de ti Mænds Sal, forestillende Himmeldronningen i Paradiset. Thi paa Hjemreisen paadrog han sig en Feber, der i Ravenna forværredes og tilsidst gjorde Ende paa hans Dage, hvilket Boccaccio fortæller med følgende Ord: „Da Dante havde naaet Begyndelsen eller Midten af sit sex og halvtredsindstyvende Aar (nøiagtigere: 56 Aar og 4 Maaneder), blev han syg, og efterat han ydmygt og fromt havde modtaget Kirkens Sacrament efter den christelige Religions Forskrift, og havde forsonet sig med Gud ved Fortrydelse over alt Det, han som et syndigt Menneske havde begaaet imod hans Villie: gav han i September Maaned (den 14de), Aar efter Christi Byrd 1321, sin trætte Aand tilbage til Skaberen, til meget stor Sorg for den ovennævnte Guido og for alle Ravennas Borgere. Og ingen Tvivl er der om, at han er bleven modtaget i sin hulde Beatrices Arme; og med hende lever han nu, befriet fra det nærværende Livs

Elendigheder, i Betragtningen af det høieste Gode, salig i den Lykke, som ikke skal kjende noget Ophør."

Messer Guido lod den afdøde Digter høitidelig begrave i en Franciskaner-Kirke, og holdt selv en Mindetale over ham; han havde ligeledes paatænkt at opreise ham et prægtigt Gravmæle, men dette skete først lang Tid efter ved en anden Haand. Hans Fødeby Florents, som for sildig fortrød Uretfærdigheden imod sin meest udmærkede Søn, søgte flere Gange forgjeves at faae hans Liig ført fra Ravenna, for at begrave den Døde indenfor de Porte, der havde lukket sig for den Levende; og i Aaret 1396 dekreterede Prioratet ham et Monument paa Statens Bekostning, som ogsaa virkelig blev udført og opreist, dog ikke før over firehundrede Aar efter, i Aaret 1829.

Men det største og uforgængeligste Mindesmærke har han selv reist sig i sit store Værk; og efterat de enkelte Dele af dette, Helvede, Skærsilden og Paradiset i det Foregaaende oftere ere nævnte, kunne vi maaskee her, ligesom ved Digterens Grav, standse et Øieblik, for at give en kort Udsigt over den guddommelige Komedies Bygning.

Efter Dantes og hans Tidsalders Ankuelse sænker Helvede sig ned i Jorden midt under den østlige Halvkugle, Europa, Asien og Afrika, i Form af en uhyre Tragt eller omvendt Kegle, hvis nederste Punkt ligger i Jordens Centrum, lige under Jerusalem og Bjerget Zion, som man tænkte sig liggende midt paa den synlige Overflade af Halvkuglen. Svælgets øverste Omkreds er af samme Størrelse som hele Jordkuglens Peri-

pheri, der hvælver sig over det; men det bliver snevrere efterhaanden som det sænker sig nedad, og det dybeste Dyb af Afgrunden er kun en Hule, hvori Lucifer sidder fængslet. Thi Helvede er, efter Dantes poetiske Theori, fremkommet, dengang Gud i sin Vrede udstødte Lucifer af Himlen; han styrtede da igjennem Luften ned paa den nyskabte Jord, men Jorden veg forfærdet tilbage for den faldne Engel, indtil han naaede det Sted, hvor han skulde hvile. Saaledes dannedes det tomme Rum, inddeelt i forskjellige Kredse, den ene mindre end den anden, hvor de forkjellige Synder straffes hver paa sin Viis; men den Jord, som her var flygtet, skød sig hisset op, paa den anden Side af Centrum, og dannede Purgatoriet, Renselsens Bjerg eller Skærsilden, som ligeledes er inddeelt i Kredse, bestandig aftagende op imod Toppen, i hvilke de angrende Syndere luttres. Og rundtom det Hele hvælve sig de forskjellige Himle, den ene over den anden, der som Paradisets forskjellige Trin skjenke de fromme Sjæle forskjellige, stigende Grader af Lyksalighed.

Førend det egentlige Helvede begynder, er der en mørk Kreds, Opholdsstedet for de usle, uvirksomme Sjæle, der levede uden Skam og uden Ære, og for de Engle, som, da Lucifer gjorde Oprør, hverken sluttede sig til Gud eller til hans Fjende. Derpaa kommer en Forgaard, hvor de udøbte Børn og de retfærdige Hedninger boe; de straffes ikke, de lide kun en uopfyldt Længsel. Og nu først staaer man ved Helvedes Grændser, til hvilket de egentlige Syndere ere hjemfaldne. De onde Tilbøieligheder, som fjerne Sjælen fra Himlen,

kunne henføres til tre Klasser (Helv. XI. 82): Uafholdenhed eller Sandselighed, dyrisk Voldsomhed og Ondskab, og Helvede er derfor inddeelt i tre store Afdelinger, som omgives hver af sin Flod og har sine eiendommelige Straffe. I den første, der indesluttes af Acherons sørgelige Bølger og bestaaer af tre Kredse, lide de Sjæle, hvem Sandselighed og jordisk Attraa bragte til Fald. De Vellystige, og overhovedet de, der syndede af jordisk Kjærlighed, jages frem igjennem Luften af en aldrig hvilende Stormvind; Fraadserne ligge i Dynd og gjennemisnes af Hagl, Snee og Pladskregn; de Gjerrige og de Ødsle maae evig løbe frem og tilbage i en Halvkreds, og hvergang de mødes, støde de voldsomt sammen og bebreide hinanden deres modsatte Laster. Paa Overgangen til den anden Afdeling af Helvede, men endnu udenfor Satans egentlige Stad Dite, svømme de Vredagtige og de, der ved sløv Misnøie forbittrede sig Livet, i Floden Styx, og sønderrive hverandre i de skidne, dyndede Sumpe. Strax indenfor Murene af Helvedstaden hvile Kjætterne i gloende Gravhøie, og efter dem begynder den anden Hovedafdeling af Syndens og Sorgens Rige, de dyriske Voldsmænds Bolig. Denne er atter inddeelt i forskjellige Kredse, eftersom det er mod Næsten, mod sig selv, eller imod Gud de have øvet Vold: Røvere og Mordere mishandle hinanden i kogende Strømme af det Blod, de have udgydt paa Jorden; Selvmordere og Spillere have for evig mistet deres jordiske Legem og ere forvandlede til en Skov af knudrede Torne, hvori Harpyerne bygge Reder; Gudsbespottere, Sodomiter

og Aagerkarle brændes af en aldrig ophørende Ild-regn, der falder som Gløder paa deres nøgne Legemer. Derpaa sænker Afgrunden sig brattere og snevrere nedad; og da den egentlige Ondskab eller Svig efter sin Gjenstand lader sig dele i en saadan Svig, som blot krænker det almindelige Natur-Baand, der knytter Menneske til Menneske, og det værre Forræderi, der sønderbryder Slægtskabets hellige Baand: falder denne nederste Trediedeel af Helvede igjen i to Afdelinger. Den første af disse gjemmer i ti Kredse alle Slags Bedragere: Ruffere og Forførere pidskes frem over Stenene; de falske Smigrere vælte sig nøgne i Skarnet paa Bunden af den mørke, stinkende Dal; Simonisterne staae med Hovedet nedad, halv begravede i Jorden, og deres Been brænde, som om de vare dyppede i Olie; falske Spaamænd, og de, der have givet sig af med Trolddom, vandre langsomt frem, med Halsen omdreiet, saa alt Fremsyn er berøvet dem; Mænd, der have begaaet Underslæb og ladet sig bestikke, koges i en Sø af sydende Beg; Hyklerne slæbe sig afsted, iførte tunge Kaaber af Bly, der udvendig ere forgyldte; Tyvene forvandles paa forskjellig Viis og rane fra hinanden den sidste Eiendeel, de besidde: den udvortes Skabning; de onde Raadgivere ere omgivne med Ild, som vandrende Luer at see til; de, der have vakt Tvedragt i Kirke eller Stat, gaae med sønderhuggede Legemer og spaltede Lemmer; Falskmyntnere, Løgnere og Bagvaskere forfølges af Djævle, pines af Tørst og af brændende Feber.

Men i Helvedes dybeste Afgrund, der gjennemstrøm-

mes af den iiskolde Cocytus og vogtes af Giganter, fjernest fra Himlens Lys og Varme, hvor Alting stivner af Kulde, straffes de værste Syndere, de, som have forraadt Tro og Love, og forbrudt sig ikke blot imod Naturen, men imod et engere Samfunds Orden og tillidsfulde Sikkerhed. De ere Alle begravede under Isen, Nogle sønderrive hinanden, Andre ligge stive og blaae af Kulde, i allehaande Stillinger under den frosne Vandflade, som man stundom kan see Fnug og Blærer indeni en Glasrude. I den første Kreds af dette Dyb, Caina, boe Sjælene af dem, der have forraadt deres Slægtninge; i den anden, Antenora: Fædrelandsforræderne; i den tredie Kreds, Ptolemæa, de, som have brudt Tro og Love imod deres Venner. Og i Jordens dybeste Midtpunkt staaer endelig den uhyre Lucifer selv, der med sine tre Ansigter, det ene sort, som den første Deel af Helvede, det andet luerødt, det tredie blegt og blaat, giver et Billede af Syndighedens trende Hovedarter: Sandselighed, Vold og Forræderi. I hans tre Svælg sønderslides de værste Syndere, de som have forraadt Gud og den Verdensorden, han har foreskrevet: Judas, der solgte Guds Søn, Brutus og Cassius, som i Cæsars Person forraadte det romerske Verdensrige.

Paa den anden Side af Jordens Midtpunkt, modsat Helvede, hæver Skærsildens Bjerg sig op af Havet. Ogsaa dette er inddeelt i Kredse, der bestandig blive mindre bratte, jo længer man kommer op, og tilsidst foroven ende i en skjøn, blomstersmykket Slette. Paa Strandbredden, udelukkede fra Bjerget selv, vandre Sjælene af dem, der ere døde i Kirkens Ban, og som først

kunne stedes til Renselse, naar de ere løste af denne, eller have ventet tredive Gange saalænge, som de vare banlyste paa Jorden. I Forgaarden dvæle de, som af Ladhed have opsat at angre, indtil Døden kom og tog dem bort; fremdeles alle de, der have faaet en voldsom Død, og som først i den sidste Time angrede og tilgav, og de, som over verdslige Sorger have glemt deres Sjæls Frelse. Saa længe, som de paa Jorden have levet i deres Synder, skulle de her vente ved Bjergets Indgang, hvis ikke de Efterlevende ved Bønner forkorte Straffens Tid for dem. Ved Skærsildens Port, paa det øverste Trin, sidder Paradisets Engel med det flammende Sværd og med Sanct Peders tvende Nøgler af Guld og Sølv, der have Magt til at aabne og lukke Himlen; og indenfor den Port, han bevogter, begynder først den egentlige Opgang. Bjerget er inddeelt i syv Kredse; i disse renses de syv Dødssynder, det vil sige, naar de ere angrede i Livet, og i omvendt Orden af den, hvori de forekomme i Helvede. Thi der gik man nedad til værre og værre Brøde, her stiger man op, og Synden bliver mindre og dens Byrde lettere, jo nærmere man kommer Bjergets Top. Alle de Synder, som her udsones, have deres Udspring af Kjærlighed (Skærsild. XVII. 91 flg.); thi Mennesket elsker enten noget Ondt, det vil sige, sin Næstes Skade, som de Hovmodige, de Misundelige, de Vredagtige; eller hans Kjærlighed til det Gode er for svag, som hos de Lade; eller han elsker for høit Noget, som vel ikke i og for sig er ondt, men som den overdrevne Kjærlighed gjør til Gift for Sjælen: saaledes de Gjerrige, Fraadserne og de

Vellystige. I Skærsildens Kredse ere Straffene mildere, og Haabet om Naade svaler som en kølig Vind de Angrende. De Hovmodige, der kneiste med opreist Hoved imedens de levede, vandre her langsomt, tyngede ned af svære Byrder; de Misundelige ere iførte Haardugs Klædninger, og fra deres Øine, som ere lukkede med en Traad af Jern, strømme Fortrydelsens Taarer ned over Kinderne, medens Stemmer af usynlige Engle bestandig minde dem om den hellige Skrifts Exempler paa christelig Kjærlighed; i en bælgmørk Nat, omgivne af tykke Taagedampe, sørge de Vredagtige over deres heftige Sind; de Lade løbe Nat og Dag omkring Bjerget, uden Hvile, og skynde paa hverandre for at udsone den Synd, at de vare seendrægtige til det Gode; udstrakte paa Jorden, med Ansigtet i Støvet, begræde de Gjerrige deres spildte Liv; imellem Træer, hvis Frugter de ikke kunne naae, og klare Kilder, af hvilke de ikke kunne drikke, luttres Fraadserne ved Hunger og Tørst, der udmagrer dem, saa de blive som Skygger; de Vellystige vandre, lovsyngende Kydskheden, igjennem Luer, som langsomt udbrænde Synden af deres Sjæle. Og over alle Kredsene, høiest paa Bjergets Top, ligger det jordiske Paradis, en deilig Have, fuld af duftende Blomster, hvor Kundskabens Træ voxer, og hvor Glemselens og Mindets Floder udslette Erindringen om Synden, og opfriske Mindet om de gode Gjerninger.

Rundtomkring Jorden, om de Steder, hvor de Dødelige leve, det Dyb, hvori de straffes, og det Bjerg, hvorpaa de luttres, hvælver sig det himmelske Paradis, med sine stigende Trin af Lyksalighed. Den første

Afdeling deraf, Planethimlen, er ligesom Salighedens Forgaard; thi her boe de Sjæle, som i Livet hang altfor fast ved de jordiske Goder, men dog ved tilstrækkelig Bod have faaet Deel i den himmelske Fred. Maanen er saaledes Opholdssted for Sjælene af de Kvinder, som havde aflagt Løfte om Kydskhed, men ved Vold bleve nødte til at bryde det; paa Merkur boe de, som i Livet vel have udrettet gode Gjerninger, men mindre af Kjærlighed til Gud, end af Ærgjerrighed; Venus gjemmer Sjælene af dem, der have syndet under denne Stjernes Indflydelse, men som have gjort Bod og faaet Tilgivelse. Alle disse ere deelagtige i Saligheden og tilfredse med den Lod, der er tildeelt dem af Gud; men deres Ufuldkommenheder holde dem dog tilbage, og de kunne ikke stige høiere mod Fredens og Lysets Kilde. Først i den fjerde Stjerne, i Solen, findes der Aander, som ere frie for Brøde, og her boe de store Fortolkere af Guds Ord; paa Mars leve de Helte, som have offret deres Liv for Troen; paa Jupiter de vise og retfærdige Fyrster; paa Saturnus de hellige Eneboere. I den ottende Himmel, Fixstjernernes, forsvinde de enkelte menneskelige Egenskaber og Dyder, Chor af salige Aander og af Engle lovsynge Herren, besjælede af en fælles Broderkjærlighed; den niende Himmel, Primum Mobile, er Viisdommens og Gudfrygtighedens Bolig, Englenes Hjem, hvorfra de som Sendebud flyve ud for at forkynde Guds Villie, og hvorhen de atter vende tilbage; og i den tiende, høieste Himmel endelig, i Empyreum, throner Jomfru Maria, omgivet af salige Aander, og over hende den treenige Gud i al sin Herlighed.

Saaledes er Scenen bygget for den guddommelige Komedie, og dens Handling er, som bekjendt, Digterens Vandring, ledsaget først af Virgil, siden af sin Elskede, Beatrice, igjennem Straffens, Forsoningens og Salighedens Boliger, hvor han seer og samtaler med Aanderne, stempler de Onde med Ordets uudslettelige Brændemærke, og reiser de Gode et evigt Minde ved sin Sang. Men over denne Bygning, hvis Omrids vi her i Korthed have draget, har han udgydt alle Poesiens Skatte; hans mægtige Indbildningskraft har tegnet Billeder deri, som snart bringe Beskueren til at gyse af Rædsel, snart fylde hans Sind med en stille, mild Beundring. Skikkelser, han har skabt, vandre derigjennem, som om de levede; nogle mørke og trodsige, med fræk Pande og spottende Ord, andre sukkende og klagende, atter andre fortvivlet stormende frem i blindt Raseri, men alle klart og kraftigt tegnede, sande digteriske Skabninger. Angrende Sjæle skride taalmodig lidende forbi, man seer dem som igjennem et Slør af Taarer; men nu og da træder en enkelt Skikkelse nærmere, standser et Øieblik og gaaer derpaa videre, og han staaer da saa tydelig for Øiet, som om man havde kjendt ham paa Jorden. Salige Aander svæve som lette Skyer, stundom blot som en Klang af Toner, igjennem Luften, sænke sig i Flugten ned imod den Lyttende, og forkynde ham Frelsens Evangelium og Troens evige Sandheder. Ved denne ene, kæmpestore Bygning har Digteren ligesom udformet hele sin Sjæl, med alle dens Tanker og Følelser, dens Had og Kjærlighed, dens Haab og Tro, i Poesiens Architektur; alle den flygtige

Ghibellins Lidenskaber, alle den elskende Skjalds sværmeriske Drømme, alle den lærde Granskers dybe Kundskabs-Skatte have fundet deres Plads i dette ene Værk; og eftersom nu en, nu en anden af disse Kilder strømmede stærkest og gav den ene Side af Dantes Sjæl Overvægten over den anden, har Digtets forskjellige Dele faaet en forskjellig Aand og Tone.

Man har sammenlignet den guddommelige Komedies trende Dele med de tre Aabenbaringsformer af Skjønheden: Plastik, Maleri og Musik; og endskjøndt der i hver enkelt Deel af Digtet findes adspredte Steder, som minde snart om den ene, snart om den anden Kunsts Eiendommelighed, passer Sammenligningen dog godt i det Hele. Charakteren af Helvede er væsentlig plastisk, og dens Skikkelser ere stærkt udprægede, som om de vare hugne i Marmor. Denne Afdeling af Digtet er ogsaa fornemmelig historisk og politisk; den er gjennemaandet af Vredens Begeistring, skreven i Landflygtighedens første Smerte, da den forurettede Digter brugte Sangen som et Sværd og en Svøbe til at slaae sine Fjender med. Krænket Stolthed og Foragt for sit svage, vankelmodige Parti gjorde ham til Ghibellin, og som saadan angriber han med knusende Haan Florents og Rom, Guelferne og de Sorte, Frankrig, Carl af Valois og Paven, kort alle dem, han paa den Tid maatte regne for sine Modstandere. Men Ghibellinerne berører han skaansomt, og hvor han ikke kan frie dem for Straf, skjuler han deres Brøde bag denne, og vækker Læserens Medynk ved Skildringen af deres Lidelser.

Men ved Foden af Skærsildens Bjerg er det som om hans Pande glattes, hans Hjerte bliver blødere, og Hævnen mister sin Braad. Der strømmer ligesom en mild Luftning af Fred og Salighed igjennem denne Deel af Digtet, der lader Læseren føle, at han er paa Veien til Himlen. Sjælene spørge kun sjelden om hvad der skeer paa Jorden, de elske hinanden og sukke efter Tilgivelse, og Sangen glider lettere og lettere frem, som en Baad, der føres med Strømmen. Syndens Byrder falde af, den ene efter den anden, indtil Digteren naaer det jordiske Paradis, hvor hans Ungdoms Elskede, deilig som den opgaaende Sol, kommer ham imøde, tilgiver ham og tager ham med sig.

Og den tredie Deel af Digtet, Paradiset, er vistnok at ligne ved Musik; thi Skikkelsernes Omrids blive blødere, efterhaanden som Sangen skrider fremad, og de enkelte Stemmer tabe sig tilsidst ligesom i eet eneste Lovsangs-Chor. Men hvad Poesien herved mister i plastisk, sandselig Virkning, vinder den igjen ved det dybe Indhold, og ved den Fylde af meer end jordisk Kjærlighed, der kaster sit varme Skjær over alle Billeder og Tanker. Skuende ind i sin Elskedes Øine, svæver Digteren, løftet af en usynlig Kraft, luttret for al menneskelig Synd og Vrede, fra Stjerne til Stjerne; og Beatrice seer i hans Sjæl, som i et Speil, alle de Tvivl, der forfølge ham, og løser dem alle. Hun forklarer ham Verdensbygningens Hemmeligheder, Naturens Gaader og Christendommens Mysterier, saavidt de kunne forstaaes af en Dødelig; hun fører ham med sig til Madonnas Throne og beder for ham; selv vender han da

sine Øine op imod Treenighedens Lys, men synker blændet og afmægtig tilbage. Og hermed ender Digtet; thi her er Grændsen for hvad en Dødelig kan besynge.

Da Dante døde, var hele den guddommelige Komedie offentliggjort, med Undtagelse af de tretten sidste Sange af Paradiset. Disse bleve først nogen Tid derefter bragte for Lyset af Dantes Sønner Jacopo og Pietro, der begge vare »dicitori in rima«, efterat de, som Boccaccio fortæller, vare fundne paa en vidunderlig Maade. Det varede heller ikke længe førend Digtet, som allerede imedens dets Forfatter levede havde vakt Opsigt, fik en udbredt Berømmelse. Mange lærde Mænd og Digtere, deriblandt Dantes egen Søn Pietro, skrev vidtløftige Commentarer derover; inden kort Tid blev den guddommelige Komedie oversat baade paa Latin og Fransk; og allerede i det fjortende Aarhundrede, fortælles der, bleve udvalgte Stykker deraf fremstillede dramatisk i Frankrig, paa Rhapsodernes Viis, saaledes at En fremsagde Digterens Fortælling, Andre Personernes Tale. Den første Ære, som vistes den afdøde Digter af hans Fødeby, var, at den i Aaret 1350 tilstod hans Datter Beatrice, som var Nonne i et Kloster i Ravenna, ti Guldfloriner af det Offentlige. Tyve Aar senere dekreterede Prioratet i Florents, at der skulde udnævnes og lønnes, foreløbig for et Aar, en Mand, som offentlig kunde foredrage og forklare den guddommelige Komedie; og Digterens Biograph og trofaste Beundrer, Boccaccio, var den Første, som i Aaret 1373 begyndte at læse over Dantes Digt i Kirken San Stefano; men disse Forelæsninger bleve siden fort-

satte af andre Lærde paa forskjellige Steder, og den omfattende Literatur, der blot indenfor Italiens Grændser i Aarenes Løb har dannet sig om hiin ene Digtning og bestandig forøges, er det skjønneste Mindesmærke, hvormed Samtid og Eftertid har hædret Digteren.

Der staaer endnu kun tilbage, at give et Omrids af den Mands udvortes og indvortes Eiendommelighed, forsaavidt som man kan vide noget derom, med hvis afvexlende Skjebner vi have beskjeftiget os i denne kortfattede Skildring; og vi ville begynde med det Ydre. Paa et Frescomaleri af Dantes Ven og Samtidige Giotto, som i Aaret 1840 blev opdaget og restaureret i Florents, er Digteren afbildet som en ung Mand, iført den sædvanlige lange florentinske Kjortel og den folderige Hætte, med en Bog under Armen og et Granatæble, Underverdenens Symbol, i den høire Haand. Hans Pande er høi og aaben, Næsen krum og veldannet, Øinene store og klare; man kunde kalde Ansigtet fuldkommen smukt, hvis det ikke var noget for langt, og Underlæben altfor fremtrædende. Udtrykket er vel alvorligt og tænksomt, men har endnu ikke faaet det haarde Præg af ubøielig Stolthed og Bestemthed, som paa det andet Originalbillede af Digteren, hvorefter næsten alle sildigere Portraiter ere formede. Imellem de to Billeder ligger nemlig et halvt Liv med faa lyse, mange mørke Dage; thi det sidste er en Afstøbning af den Maske, som blev taget over den Afdøde. Det er interessant at sammenligne de tvende Portraiter, fordi de begge ere sanddrue Afspeilinger af Digterens Charakteer i de to forskjellige, fra hinanden fjernede Livsperioder, og fordi Resultatet

af denne Sammenligning i Grunden indeholder hele hans Historie, som Skjebnen Aar for Aar, med tung Haand har pløiet ind i det ungdomsfriske Aasyn. Disse dybe Rynker i Masken ere ligesaa mange Fodspor, som mægtige Tanker have traadt, disse fremspringende, over Næsen samlede Øienbryn vidne om, hvor ofte han har samlet sin Sjæls Kraft i Blikket og med uforfærdet Pande vandret imod Stormen; denne trodsig lukkede, haanlige Mund, der ikke bærer Spor af, at den nogensinde har smiilt, og kun ved den fremspringende Underlæbe endnu minder om Udtrykket i det tidligere Billede, seer ud som den gjemte en Torden af straffende Ord, men foragtede Tiden for dybt til at udtale dem. Kan man sige, at Dødens Stilhed hviler over dette Aasyn? Jeg troer det, thi det har noget af Marmorets Ro; men Enhver, som betragter det, maa tillige bekjende for sig selv: den Mand er død med en alvorlig Tanke; han har prøvet Verden, seet dens Brøst og foragtet den. Dog seer man ogsaa, at denne Foragt har kostet ham Smerte, og der er en Kummershøihed i Udtrykket, som forsoner med Stoltheden, og som bringer Beskueren, selv om han ikke veed, hvem Billedet forestiller, til at ønske: Gid Jorden maa vorde dig let!

Som en beskrivende Text til de tvende ovennævnte Billeder af Dante kunne følgende Brudstykker af hans tidlige Biographer, Boccaccio og Leonardo Aretino, maaskee tjene. Den sidste Forfatter er den Eneste, hos hvem der findes nogen Oplysning om Digterens Væsen og Sædvaner, da han var ung; den Første har givet en vidtløftigere Beskrivelse af hans Person og Eiendomme-

ligheder, da han omtrent var halvhundrede Aar gammel. „Dante var, siger L. Aretino, en meget fiin Mand, af passende Bygning, behageligt Udvortes, og fuld af Værdighed. Han talte sjelden og langsomt, men i sine Svar var han meget skarpsindig. Og han indesluttede sig ikke for sine Studiers Skyld eller unddrog sig Verden; men under Omgang og Samtale med de andre Ynglinge af hans Alder var han dannet og høflig og flink til enhver ungdommelig Tjeneste. Intet forsømte han af Det, der hører til en fiin og dannet Underholdning. Og det var en forunderlig Ting, at skjøndt han studerede bestandig, skulde Ingen dog falde paa at han studerede, paa Grund af hans muntre Væsen og ungdommelige Samtale. Og ved denne Leilighed", vedbliver Messer Leonardo, „kan jeg ikke Andet end dadle mange uvidende Menneskers Vildfarelse, som troe, at ingen Andre studere, end de, der skjule sig i Eensomhed og Otium; thi jeg har aldrig seet nogen af disse Hyklere, der holde sig borte fra Menneskenes Underholdninger, som kjendte tre Bogstaver. En stor og høi Aand behøver ikke at plage sig selv saaledes, det er tvertimod en sand og sikker Slutning, at de, der ikke lære hurtig, lære aldrig. At afsondre sig og holde sig borte fra Samtale hører derfor kun Saadanne til, som med deres daarlige Hoveder ikke due til at lære Noget."

Boccaccio, den første og fuldstændigste Kilde til vor Kundskab om Dantes Levnet, giver følgende Skildring af hans Udvortes og Væsen, som han var, da han levede i Verona ved Can della Scalas Hof: „Vor Digter

var af middelstor Legemsbygning, og da han var kommen til den modne Alder, gik han noget bøiet, og var hans Fremtræden alvorlig og rolig, og altid gik han klædt i anstændige Klæder med et saadant Snit, som passede for hans modne Alder. Hans Ansigt var langt, hans Næse kroget, Øinene snarere store end smaa, Kindbenene fremstaaende, og Underlæben gik længer frem end Overlæben. Hans Farve var bruun, Haar og Skæg tykt, sort og kruset; og Udtrykket i hans Ansigt var altid melankolsk og tankefuldt. Herover hændte det en Dag i Verona (da hans Værkers Ry allerede var udbredt overalt, og især den Deel af hans Komedie var kjendt af mange Mænd og Kvinder, som han har kaldt Helvede), idet han gik forbi en Dør, foran hvilken der sad nogle Kvinder, at en af disse hviskede til de andre, men dog ikke saa sagte, at det jo hørtes af Dante og af Den, som gik med ham: „Seer I ham, der gaaer ned i Helvede og op igjen, naar han har Lyst, og bringer Budskab herop om dem, som ere dernede?" Hertil svarede en af de andre Kvinder enfoldigen: „Du maa sandelig have Ret i, hvad du siger. Thi see, hvor hans Skæg er kruset og hans Hudfarve mørk, af den Varme og Røg, som er dernede." Da han hørte disse Ord bagved sig, og mærkede, at Kvinderne virkelig troede, hvad de sagde, morede det ham, og ligesom fornøiet over, at de havde saadanne Meninger, smilte han og gik videre. I sit Væsen, baade offentlig og hjemme, var han i høi Grad ærbar og ordentlig, og i det Hele taget ualmindelig høflig og beleven. I Spise og Drikke var han meget maadeholdende, saavel i at

nyde den paa bestemt Tid, som ogsaa i ikke at overskride Maalet for hvad der var nødvendigt; og Slugenhed kjendte han intet til, i det Ene mere end i det Andet. Fine Spiser roste han, men han nærede sig meest af grove, og overmaade dadlede han dem, der anvende en stor Deel af deres Flid paa at have udvalgte Retter og lade dem tilberede med den største Omhu; thi disse, sagde han, spise ikke for at leve, men leve snarere for at spise. Ingen var mere aarvaagen end han, baade ved sine Studier og ved enhver anden Omsorg, der laae ham paa Hjerte; saa at baade hans Familie og hans Hustru oftere beklagede sig derover, indtil de bleve vante til hans Sædvaner og ikke meer brøde sig derom. Sjelden talte han, naar han ikke blev spurgt, og da betænksomt og med en Stemme, der passede til den Materie, han talte om. Ikke desto mindre var han, hvor det fordredes, i høi Grad veltalende, og havde da et rask og ypperligt Foredrag.«

Et Exempel paa hvorledes Dante kunde glemme sig selv og alt Det, der omgav ham, og give sig heelt hen, naar han blev greben af Noget, fortæller Boccaccio paa samme Sted. En Dag kom Digteren, imedens han opholdt sig i Siena, ind i et Apothek paa Torvet, og fik her Øie paa en Bog, som han længe havde ønsket at see. Han slog den op, og lænet over Disken, vedblev han at læse i den, uden at forandre sin Stilling, indtil langt ud paa Aftenen, og lagde slet ikke Mærke til, at der imidlertid blev holdt et stort Vaabenskue, med Musik, Dands og al Slags Tummel, udenfor paa Pladsen. Og ofte, tilføier Boccaccio, hændte det, baade ved Bor-

det og paa Vandring i Selskab med Andre, at han, fordybet i sine Tanker, slet ikke hørte, hvad der blev talt om, og først maatte adspørges flere Gange og ligesom gjøre Vold paa sig selv, før han kunde svare.

Endskjøndt Dante, efter Biographernes Vidnesbyrd, var dannet og fiin i sin Omgangstone, kunde han dog ogsaa, naar det behøvedes, affærdige en Paatrængende kort, saa at denne tabte Lysten til at komme igjen. En Dag stod han saaledes, beskjeftiget med sine egne Tanker, og lænede sig til et Altar i Kirken S. Maria Novella i Florents, da en kjedsommelig Snakkebroder nærmede sig til ham, og gjentagne Gange forstyrrede ham med intetsigende Spørgsmaal. Omsider sagde Dante: „Førend jeg giver dig Besked, maa du først besvare mig et Spørgsmaal. Hvad hedder det største Dyr i Verden?“ Den Anden svarede, at efter hvad Plinius berettede, troede han, det maatte være Elephanten. „Nu vel“, sagde Dante, „o Elephant, plag mig ikke længer!“ og dermed gik han.

To andre Fortællinger, som F. Sacchetti har opbevaret i sine Noveller, og som vise, at Dante ogsaa hørte til „genus irritabile vatum“, og i alt Fald ikke taalte, at hans Digte bleve forvanskede, selv om det skete ufrivillig, kunne maaskee her faae Plads med det Samme. Engang, siges der, da Dante gik igjennem Porten S. Pietro, hørte han en Smed, som hamrede paa sin Ambolt og til samme Tid sang nogle af hans Vers, men i en forkortet og forvansket Skikkelse. Uden at sige noget, staaer Dante stille ved Smedien, tager Hammeren og kaster den ud paa Gaden, derpaa Knib-

tængerne og lader dem gaae samme Vei, derpaa Vægtskaal og Lodder, og saaledes flere Redskaber. Smeden vender sig nu forbittret om og raaber: „Hvad Djævelen gjør I der? Er I gal?“ Dante svarer: „Og hvad gjør du?“ — „Jeg driver mit Haandværk, siger Smeden, og I ødelægger mig mit Værktøi ved at kaste det paa Gaden.“ Da siger Dante: „Naar du ikke vil, at jeg skal ødelægge dine Ting, maa du heller ikke ødelægge mine.“ — „Hvad har jeg ødelagt for Jer?“ siger Smeden. „Du synger min Bog, svarer Dante, og siger ikke Versene saaledes som jeg har skrevet dem; jeg har ingen anden Kunst, og den ødelægger du for mig.“ Smeden vidste ikke, hvad han skulde svare, samlede sit Værktøi sammen og vendte tilbage til sit Arbeide; men naar han herefter vilde synge, sang han om Tristan og Lancilot, og lod Dante være i Fred.

En anden Gang gik Dante igjennem Gaderne i Florents, og mødte paa sin Vei en Æseldriver, som førte Feieskarn udaf Byen. Karlen gik bagefter Æselet og sang nogle Vers af Dantes Bog, og naar han havde sunget en Strophe, stødte han til Dyret og raabte: Arri! for at faae det afsted. Da Dante hørte dette, blev han vred over denne smagløse Afbrydelse, der som et Omkvæd regelmæssig ledsagede Sangen, og til den Syngendes store Forskrækkelse gav han ham et dygtigt Nakkedrag og sagde: „Det Arri har du selv sat til, det har jeg ikke skrevet!“

Den opbrusende Heftighed i Charakteren, som kommer for Dagen i disse to Fortællinger, leder os paa en naturlig Maade til at omtale Dantes store Synd, Vre-

den, der stundom som en mørk Sky drager hen over hans lysende Billede og fordunkler det. Under sin Landflygtighed lagde han mange udmærkede Egenskaber for Dagen, et urokkeligt Mod midt i Ulykkens voldsomste Stormvind, en utrættelig Virksomhed, et uudtømmeligt Geni til at bane nye Veie, hvor de gamle lukkedes, og i det Hele en indvortes Kraft, som søger sin Mage. Men Modet blev ofte til Trods, og det gik med hans Sjæls Kraft, som med de store Naturkræfter, der selv hvor de ere betvungne og arbeide i det Skjønnes og Godes Tjeneste, stundom kunne rive sig løs, naar en uventet Dæmning møder dem, og et Øieblik true med at forvandle Alt til Chaos, indtil den ordnende Aand atter svæver over Vandene og leder de brusende Strømme tilbage i deres Leie. Der gaaer, især i den første Trediedeel af den guddommelige Komedie, en vældig, piilsnar Strømning af Had og Vrede igjennem Versenes fremadglidende Bølger; man sporer dens skjulte Gang, selv hvor den ikke kommer tilsyne, og det er den, som giver Digtet dets mørke Kraft og mægtige Fylde; men stundom løfter den sig langt over Retfærdighedens Grændser, som en Flod naar den stiger, og tilintetgjør istedetfor at straffe. Det var denne Vredesstrøm, der bruste i Digterens Aarer, da han forlod sit feige, kraftløse Parti, men som drev ham for langt til den modsatte Side, saa at han en Tidlang svigtede den Sag, han ved sin Fødsel og Tænkemaade tilhørte. Og da han fattig og forstødt stod udenfor sin Fødebyes Porte, der lukkede sig bag ham, var det denne Vrede, som et Øieblik bragte ham til at fornegte

Blodets Røst og opfordre en fremmed Fyrste til at bære Vaaben imod hans Fædreland. Det er sandt, at ogsaa denne Synd var i sine Yttringer saa storartet, at den vel kan bestaae for den poetiske Domstol, og mange af Digterens Beundrere have ogsaa ladet sig nøie hermed, og have, som en nyere italiensk Forfatter siger, kun altfor ofte betragtet Dantes Domme som Guds Domme; men det maa ikke desto mindre erkjendes, at det var en Synd, og ingen ringe. Beslægtet med den var Dantes Stolthed, men denne Feil tilgiver man ham lettere, selv om den undertiden grændsede til Hovmod, thi han havde Noget at være stolt af. Desuden kan den samme Sjæl godt føle sig stolt i Bevidsthed om sin ædle Stræben ligeoverfor lavere Naturer, og dog ydmyg ligeoverfor Gud. Denne Ydmyghed lærte Dante af Skjebnen, og en dyrekjøbt Lærdom aabenbarer sig i Modsætningen mellem de to Steder i den guddommelige Komedie, hvor Digteren taler om den jordiske Berømmelse. Thi medens han paa det første Sted (Helv. XXIV. 47), da han endnu er ung og mindre prøvet, udbryder i de stolte Ord:

„Ei mens man sover
I Fjer og under Teppe, Ry man vinder;
Og Den, hvis Liv foruden Ry gaaer over,
Paa Jorden lader sligt et Spor tilbage,
Som Røg i Luft og Skum paa Havets Vover;“

siger han paa det andet Sted (Skærsild. XI. 100), maaskee neppe ti Aar senere, men denne Gang i Landflygtighed og Ulykke, efterat han havde seet sine Planer strande, Haabet opløse sig i Taage, og Berømmelsen blegne, i det mindste for en Tid, da han selv blev bleg og fattig:

„Al jordisk Roes er kun en Vind, der vifter,
Snart kommer den fra Syd og snart fra Norden,
Og skifter Navn saa tidt den Hjørne skifter.“

En saadan tungsindig Selvrettelse giver et dybt Indblik i Sjælens Historie og forsoner med megen Stolthed.

Der var en anden Synd, af mere legemlig Natur, som Dante i sin Ungdom havde Hang til, det var Vellyst. Den skulde her ikke omtales, saameget mere, som han neppe har bukket saaledes under for dens Fristelser, som tusinde og atter tusinde Andre, dersom ikke Digterens Fortrydelse og Selvbekjendelse havde givet Anledning til en af de skjønneste Sange i hans Digt. Og det var i alt Fald kun i Ungdommen, han stundom lod sig henrive til at gribe efter den jordiske Kjærlighed alene, adskilt fra den himmelske; før han blev Mand, vendte han tilbage til Reenhed i Sæder, med en moralsk Kraft, som løftede ham langt over hans egne Feiltrin. Hans Synd deles af Mange, hans Anger af Faa eller Ingen. Det er nærmest som Utroskab mod den Elskedes Minde, at han selv opfatter og fortryder sine Vildfarelser. Hans Lidelser ved at gaae igjennem Ildens Kreds, hvor de Vellystige luttres (Skærsild. XXVII.) antyder Tilbøieligheden til jordisk Elskov; og ligesom denne i Verden skilte ham en Stund fra Beatrices klare Billede, saaledes skiller Ilden ham her, hvor de syndige Sjæle renses, fra hende selv. Hendes Navn alene giver ham Mod til at gaae igjennem Flammerne, for at naae det jordiske Paradis, hvor hun venter ham, og hvorfra hun skal vise ham Veien til det himmelske. I hele denne Sang skinner den skjønneste og rigeste Allegori gjennem Stro-

pherne, som Lyset igjennem et klart Glas paa alle Punkter, og igjennem den atter en dybere, saa at der her, som paa mange andre Steder i Digtet, kommer ligesom en dobbelt Bund tilsyne under Sangens Havflade, og vækker Anelsen om et uendeligt Dyb, hvor Tanker, som endnu ikke have faaet Navn, voxe deres stille Væxt. Og efterat Dante derpaa har besunget sit Møde med Beatrice, kommer det deilige Sted (Skærsild. XXX. XXXI.), hvor hun med Kjærlighedens Alvor bebreider ham hans Utroskab. Saalænge hun levede paa Jorden og han elskede hende, var han reen og rigt begavet af Gud; men da hun døde, vendte han sig til Synd. Som i Kirken, for Guds Aasyn, knæler nu den Angrende, bekjender sine Vildfarelser og faaer Tilgivelse derfor. Vi ville ogsaa her forlade Talen om hans Feil; thi de forsvinde som mørke Pletter i det Lys, hvormed Sangen fra nu af omstraaler ham.

Men det er Pligt, i Modsætning til Det, vi nys have omtalt, endnu at dvæle et Øieblik ved Digterens mildere Egenskaber, for at man ikke skal faae et Indtryk af hans Personlighed, blot som af en Statue støbt i Jern. Thi vel var hans faste Sjæl, for at blive i Billedet, ligesom af Malm, naar det gjaldt om at gjøre Modstand og at taale; men Gud havde dog tillige hældt saameget af Følelsernes Sølv i det Metal, hvoraf hans Væsen blev dannet, at det kunde give en mild Klang, naar det blev mildt berørt. Vi have talt om Dantes Kjærlighed, hvor den samlede sig ligesom i eet Brændpunkt og blev til en Magt, der frelste og begeistrede ham; men den samme Følelse kastede sit venlige

Lys over alt det Gode og Skjønne, som Digteren mødte paa sin Vandring. Og ligesom den mørkere Side af hans Charakteer, hans Alvor, Stolthed, Trods og Vrede, speiler sig i den Deel af den guddommelige Komedie, som kaldes Helvede: saaledes er Digtets anden Trediedeel, Skærsilden, en Afglands af hans Væsens mildere Side, hvor Kjærligheden til Livet og Menneskene, med stedse voxende Magt, paa mangfoldige Steder gjennembryder det Slør af tungsindig Foragt og mørk Alvor, hvormed Ulykken havde indhyllet en Natur, som oprindelig var kjærlig og tillidsfuld. Den, der har gjennemlæst Skærsilden, ligefra det Sted, hvor Digteren møder sin Ungdomsven Casella, indtil Slutningsscenen, hvor han med angrende Hengivelse knæler for Beatrice, behøver ikke engang det Vidnesbyrd, som la Vita Nuova, Bogen om hans Ungdoms-Elskov, giver, for at overbevises om, at Dante var kjærlig, god og from. Og hvor Talen er om Sjælens mildere Egenskaber, bør det heller ikke glemmes, at han elskede de skjønne Kunster, Maleri og Musik, men fremfor Alt Naturen; thi at føle sig stærkt og sympathetisk berørt af den evige Skjønheds Aabenbaringer, er altid Tegn paa et ædelt og kjærligt Sind. Hvormange Billeder har Digteren ikke hentet paa sine eensomme Vandringer i Mark og Skov, ved Havets Strandbred og i de dybe Dales afsides Fristeder? Hvor fulde af Troskab og Kjærlighed ere ikke de over hele Digtet adspredte Naturskildringer: Sneens langsomme Fald paa Klippetoppene, Bjergstrømmenes brusende Løb imellem Kløfterne, Havets vildeste Brænding og blideste Hvile, Trækfuglenes Flugt igjennem

Luften i lange Skarer og Duernes sagte Dalen til deres Reder,

„med aabne, stille Vinger,
Af Villien baarne gjennem Luftens Sale;

Blomsternes Duft, naar de aabne og lukke sig, Ildfluernes glimtende Lysning paa Viinhøstens Tid og Stjernebilledernes bævende Glands, naar de eensomt ved Nat vandre henover Himlen; Solens Opgang og Nedgang, medens Morgenskyerne rødme, og Aftenklokkens veemodige Klang, der lyder som om Dagen græd, fordi den skulde døe, og bringer den fjerne Vandringsmand til at længes efter Slægt og Venner. Maa den, der har følt og skildret alt Dette, ikke have havt et kjærligt Sind?

Men Dante elskede ikke blot Jorden og det Skabte, han elskede Skaberen fremfor Alt og længtes efter Himlen. Over flere af de kirkelige Forhold, der paa hans Tid vare Troesgjenstande for Katholikerne, havde han et friere, mere fordomsfrit Blik, end sin Samtid; men aldrig forvildede dette sig dog udenfor Christendommens Grændser. Midt i al sin Lærdom beholdt han et gudhengivent Sind, og blandt alle Videnskaber var den ham den dyrebareste, der lærer Mennesket at troe, at haabe og at elske. Skjebnen viste ham de menneskelige Tings Forgængelighed, og bragte ham tidlig til at vende sine Blikke med Længsel og Haab imod en bedre Verden, hvor den Kjærligheds Lykke, som her i jordisk Forstand var visnet for ham, skulde blomstre paany i en skjønnere og renere Glands. Vi kunne ikke slutte dette Omrids af Digterens mangfoldig bevægede Liv

med noget bedre Ord, end med hans egen Bekjendelse: „Saaledes troer jeg, saaledes forsikkrer jeg, og saaledes er det min Overbeviisning, at jeg skal vandre til et andet, bedre Liv efter dette, til det Liv, hvor den herlige Kvinde lever, som min Sjæl har elsket.“ Og der er han vandret hen, og der har han levet et Øieblik af Evigheden, imedens fem Aarhundreder ere rullede over Jorden.

II.

Beatrice Portinari.

Igjennem hele Oldtiden, fra den Dag af, da Eva fristede Adam, og Paradisets Porte lukkedes efter dem, var det som om Manden bar et hemmeligt Nag til Kvinden og lod hende bøde for den Salighed, han havde mistet. Han forviste hende til Husets inderste Kammer, han lod hende bære Vand og koge Mad og føde Børn med Smerte; men han lod hende ikke dele sine Tanker og sin Gjerning, han gjorde hende til sin Slavinde, men ikke til sit Livs Ledsagerinde. De gik vel ved Siden af hinanden paa Veien, men hun gik taus, med sænket Hoved, bøiet under Byrdens Vægt som et taalmodigt Lastdyr; han bar kun sine Vaaben og vandrede kold og stolt, eensom midt i sin Storhed, som man endnu kan see den vilde Høvding gaae over Stepperne, fulgt af sine ydmyge Hustruer. De fulgtes ad, men det var dog som om de ikke kjendte hinanden. Da forbarmede Gud sig over Menneskene, og da Tidens Fylde kom, lod han sin Søn fødes af en jordisk Kvinde. Og overalt hvor hun i sin rene Glands og Skjønhed, med sit hellige Barn paa Armen, mødte de veifarende

Folk, der hævede Kvinden frit sit Hoved, Byrden faldt af hendes Skuldre, og Mand og Hustru kjendte hinanden igjen, som i Livets første Dage.

Fra nu af oprandt der med Christendommen en ny Frihedens og Kjærlighedens Tid for Kvinden, og saa mørkt og eensomt hendes Liv hidtil havde været, saa lyst og straalende blev det nu efterhaanden; ja i de første Aarhundreder, i Forfølgelsens Tider, faldt der en meer end jordisk Glands over de christne Kvinder. Da lærte Manden at kjende, at det ikke blot var ham, der var stærk; hans Hustru steg ned med ham i de skjulte Bjerghuler og i Katakombernes mørke Kamre, trøstede ham naar han led, hævede hans Mod naar han forsagede, og hjalp ham med stille Styrke at bære sit Kors; hun stod ved Siden af ham blandt de hedenske Dommere og Bødler, og bekjendte sin Tro med begeistret Mod; hun steg med ham paa Baalet og vandt en Martyrkrone, der tidt var mere reen og straalende end hans.

Og ikke blot i Himlen fik hun Løn for hvad hun havde lidt; af Christendommen udviklede sig efterhaanden i Tidernes Løb den Ridderaand, hvis skjønneste Blomst var en begeistret Tilbedelse af Kvinden. Thi førend Ridderligheden udartede til at blive en huul Form og et tomt Galanteri, var den en ærbødig Hylding af Skjønhedens og den kvindelige Yndes hellige Magt, en Hylding, der endnu ikke var tillært Levemaade, men som, dybt begrundet i Tidens Aand, udsprang af Mandens Sjæl ligesom med en Naturnødvendighed. Ridderligheden var baade en Kamp og en Hvile, en Kamp for at beskjærme Svagheden, en Hvile i Sædelighedens

og de kvindelige Dyders Skygge; den var en begeistret Tro paa Kjærlighedens Ideal, men en Tro, som rensede og forædlede uden at blødgjøre. Det var ikke blot den jordiske Besiddelse, Ridderen stræbte efter, men han følte en Trang til at elske og tilbede, til at give sig hen for noget Andet, der ligesom var en Rest af den begeistrede Bevægelse, hvori Hjerterne vare komne i Christendommens første Tider. I enhver ædel og mandig Kjærlighed er der endnu en Levning af denne Drift til at beskjærme den Elskede, en Drøm om at offre sig for hende; men i hiin Kjærlighedens Guldalder blev Drømmen til Handling, og Kvinden havde en Magt i Verden, der grændsede til det Vidunderlige. Et Smiil af hende kunde bringe hundrede Sværde af Skeden og faae Byer til at reise sig imod Byer; men vinkede hun med sin hvide Haand, da satte Ridderen sig ved hendes Fødder og sang om sin Elskov; og da havde hun den ædle Indflydelse, at virke beroligende og dannende, at stille Lidenskabens vildeste Storm, og lære ham at seire ikke blot over Andre, men over sig selv. Livet i de sydlige Lande, og jeg tænker her nærmest paa Italien, var ligesom en Blanding af solvarme Dage, hvor Sværdet klang og Skjoldene raslede, og af stille, maanelyse Nætter, hvor Troubadourens Sang og Strængeleg fyldte Luften med Toner. De bedste og ædleste Kræfter voxede, som Blomster af en solbeskinnet Eng, op af denne Tid, da Troen var Menneskets ene Skytsengel og Kjærligheden den anden, da »Gud og min Dame« var Ridderens Valgsprog, og han i enhver Kvinde saae

et Billede af den hellige Jomfru og kaldte dem begge Madonna.

Vel havde Ridderligheden i det trettende og fjortende Aarhundrede ogsaa sin stærke Skyggeside; Krønikerne fortælle Nok om den Splid og Herskesyge, der sønderrev Italiens Stæder og gjorde hvert Huus til en Fæstning, Novellerne om den tøilesløse Vellyst, som i Skjønheden kun saae det Jordiske, ikke det Evige; men selv det ædleste Træ skyder vilde Sideskud, og for Den, der fæster sit Øie længe nok paa det brogede Billede af hiin fremfarne Tid, saaledes som Historien og Digtet har oprullet den for os, for ham vil dens Vildfarelser træde tilbage som den dunkle Baggrund, der gjør de mange lysende Skikkelser dobbelt lyse; han vil i den vilde Kamp og den sandselige Elskov kun see det raae Naturstof, af hvilket Ridderlighedens og Kjærlighedens Kunstnere dannede deres Billeder, og naar han nævner Tiden, vil han give den Navn efter det Klareste og Høieste, den frembragte, ikke efter det Ringeste og Mørkeste. Men i alt Fald vil han see, at Kjærligheden dengang ikke var et Mundsveir eller en ufrugtbar Drøm, men en vældig Magt, der fordømte eller frelste, der blev til Fald for Mange og for Mange til Opreisning.

Saaledes var den Tidsalder, i hvilken Dante fødtes; og som ethvert Geni ikke blot er Blomsten til den nye Tid, men ogsaa Frugten af den gamle, saaledes var han en moden Frugt af det trettende Aarhundredes ædle Ridderaand, en mandig Sjæl, i hvilken Kjærligheden ikke blot speilede sig som en deilig digterisk Drøm, men slog Rod som en sædelig Magt, og fastholdt af en

trofast Villie, blev Spiren til hans Livs herligste Gjerning. Det hænder vel endnu stundom, at Gud vækker et Menneske ved en Kvindes Røst; dengang hørte man saa at sige altid Stemmer fra Himlen i hendes Tale, som Elskeren lyttede til med brændende Andagt. Det gaaer med enhver stor Gjerning i Livet, som med Planten, der voxer, at mange forskjellige Kræfter maae virke tilsammen for at fremme dens Udvikling, og det er vanskeligt at sige, hvad der virker meest, Jordens nærende Safter, Himlens Lys og Luft, eller de hærdende Regnskyl og Storme; men allesammen udrette de dog Intet uden den hemmelighedsfulde, vækkende Kraft, der ligger i Foraarets Komme og først kalder Frøkornet op af Vinterdvalen. Og saaledes gik det ogsaa med Dante. Hans guddommelige Komedie, der som et Kæmpetræ slaaer sine Rødder dybt i Jordens Afgrunde og løfter sin Krone op over Skyerne, drog Næring af hans medfødte Naturs kraftige Jordbund, og blev hærdet i Skjebnens Regnskyl og Storme; men den første Tanke til Digtet, i hvilken hele dets følgende Væxt laae slummerende indsluttet, blev vækket af Kjærligheden til Beatrice, der kom til Digterens Hjerte, som Foraaret kommer til Jorden.

Fortællingen om denne Kjærlighed har Dante nedlagt i en lille Bog, kaldet Vita nuova, eller Ungdomsliv, som er skreven i hans syv og tyvende Aar. Den er ligesom Forspillet til den guddommelige Komedie; og jeg skal i den følgende, korte Fortælling om Dantes og Beatrices Kjærlighed saavidt muligt indskrænke mig til at oversætte Digterens egne Ord, og

kun stræbe at forbinde det Adskilte og oplyse det Dunkle.

„Paa den Tid, fortæller Boccaccio, paa hvilken Himlens Blidhed atter ifører Jorden dens Prydelser, og gjør den smilende overalt ved at blande mange Slags Blomster imellem de grønne Blade, var det Skik i vor Stad, at Mænd og Kvinder holdt Fest i deres Kvarteer, Enhver uden Forskjel og i mindre Selskaber. Som Følge heraf havde Folco Portinari, en meget hæderlig Borger fra den Tid, den første Mai (1274) samlet Naboer og Gjenboer til en Fest hjemme i sit eget Huus. Blandt disse Gjester var ogsaa Alighieri, og, som Børn gjerne pleie at følge deres Forældre, især til de Steder, hvor der er Lystighed paafærde, saaledes fulgte med ham hans Søn Dante, der endnu ikke havde fyldt sit niende Aar. Det hændte sig der, at Drengen, da den første Anretning var forbi, gav sig til at lege med de andre Børn af hans Alder, af hvilke der vare mange, baade Drenge og Piger, og morede sig med hvad han i sin spæde Alder kunde finde paa. Iblandt denne Flok af Børn var der ogsaa en Datter af hiin Folco, ved Navn Bice, det vil sige Beatrice, omtrent otte Aar gammel, smuk, som et Barn kan være, yndig i sine Lader og meget tækkelig; og langt mere alvorlig og beskeden i Væsen og Tale, end man skulde vente af hendes barnlige Alder. Og desforuden havde hun meget fine og vel ordnede Ansigtstræk, som ikke blot vare skjønne, men saa fulde af Ærbarhed og Ynde, at hun af Mange blev anseet næsten for en Engel. Saaledes som jeg afbilder hende, eller vel endnu langt skjønnere, viste hun

sig altsaa ved denne Fest for Dantes Øine, jeg troer ikke for første Gang, men da først med Magt til at vække Elskov; og ihvorvel han var en Dreng, optog han hendes Billede i sit Hjerte med saa stor Inderlighed, at det fra den Dag aldrig drog ud deraf saalænge han levede."

Dante selv, der i den dobbelte Egenskab af Elsker og Digter tillagde Alt hvad der angik Beatrice, saaledes ogsaa Tiden og Alderen, en dybere, mystisk Betydning, fører hende og sin Kjærlighed ind paa Scenen med følgende, næsten høitidelige Ord: „Allerede ni Gange siden min Fødsel var Lysets Himmel i sit Kredsløb om sig selv vendt tilbage til det samme Punkt, da min Sjæls ophøiede Herskerinde første Gang fremstod for mine Øine, hun, som blev kaldet Beatrice af Mange, der ikke vidste, hvad de skulde kalde hende. Hun havde allerede været saalænge i dette Liv, at Stjernehimlen i den Tid havde bevæget sig Tolvtedelen af en Grad imod Østen; saa at hun viste sig for mig i Begyndelsen af sit niende Aar, og jeg saae hende i Slutningen af mit niende Aar. Og hun viste sig for mig klædt i en saare ædel, ydmyg og ærbar rød Farve, omgjordet og smykket paa en saadan Viis, som det sømmede sig for hendes unge Alder. I det Øieblik siger jeg for sandt, at Livets Aand, som boer i Hjertets hemmeligste Kammer, tog paa at skjælve saa stærkt, at den føltes forfærdeligen i de mindste Pulsaarer; og skjælvende sagde den disse Ord: Der kommer en Gud, som er stærkere end jeg og skal beherske mig!"

Fra den Dag af „herskede Amor over hans Sjæl“, og i samme Maal som han selv voxede, tiltog hans Kjærlighed til Beatrice, saa at han endnu medens han var Barn mangfoldige Gange gik hen for at søge hende; men endnu havde de ikke talt med hinanden. Hvorledes dette skete første Gang, fortæller Digteren paa følgende Maade: „Da der var gaaet saa mange Dage, at netop de ni Aar vare udrundne siden jeg første Gang saae hiin ædle Mø, begav det sig paa den sidste af disse Dage, at den vidunderlige Kvinde lod sig tilsyne for mig, klædt i den hvideste Farve, imellem to andre ædle Damer, som vare ældre end hende, og i det hun gik igjennem Gaden, vendte hun sine Øine henimod den Side, hvor jeg meget frygtsom stod, og i sin uudsigelige Høviskhed, for hvilken hun nu faaer sin Løn i det andet Liv, hilste hun mig saa mildt, at jeg i den Stund tyktes at see Salighedens yderste Grændse. Den Time, da hendes milde Hilsen kom til mig, var just den niende Time paa den Dag, og eftersom dette var den første Gang, hendes Ord bevægede sig for at gaae til mine Øren, fik jeg saa høi en Glæde deraf, at jeg ligesom beruset gik bort fra alle Mennesker. Skjult i en eensom Krog af mit Kammer, gav jeg mig til at tænke paa den Hulde, og imedens jeg tænkte paa hende, kom der en blid Drøm over mig, i hvilken jeg havde et underligt Syn. Thi jeg syntes at see i mit Kammer en ildfarvet Taage, og i den Skikkelsen af en Hersker, forfærdelig at see til for dem, der betragtede ham; men selv forekom han mig fuld af Glæde, og i sin Tale sagde han mange Ting, som jeg ikke forstod, undtagen

nogle faa Ord, iblandt hvilke jeg hørte disse: Jeg er din Herre! I hans Arme syntes jeg at see en nøgen Skikkelse sove, blot indhyllet i et rødt Klæde. Lettelig kjendte jeg, at det var den frelsende Kvinde, som Dagen i Forveien havde værdiget mig sin Hilsen. Og i den ene Haand syntes det mig, at han holdt en Gjenstand, som var heelt i Brand; og det forekom mig, at han sagde: See det er dit Hjerte! Og en Stund derefter syntes det mig, at han vakte hende, der sov, og gjorde sig saamegen Møie, at han fik hende til at spise det, som brændte i hans Haand; og hun spiste det tvivlraadigen og bange. Lidet varede det derefter, saa forvandlede hans Glæde sig til den bittreste Graad, og saaledes grædende tog han atter denne Kvinde i sine Arme, og med hende syntes det mig, at han foer imod Himlen; hvorover jeg led saa stor en Kummer, at min svage Søvn ikke kunde bære den, men løste sig, og jeg vaagnede. Og i det jeg tænkte paa det Syn, jeg havde havt, besluttede jeg at meddele det til Mange, som vare berømte Sangere paa den Tid; og eftersom jeg allerede havde opdaget hos mig selv den Kunst at tale i Riim, besluttede jeg at digte en Sonet, i hvilken jeg vilde hilse alle Amors Trofaste, og fortælle dem hvad jeg havde seet i Drømme, og bede dem at dømme om mit Syn.“ — Den derpaa følgende Sonet, som kortelig fortæller dette Syn, var Dantes første bekjendte Digt, og vakte, vel især paa Grund af Digterens Ungdom, stor Opsigt iblandt den Tids Sangere, saa at endog den meest berømte iblandt disse, Guido Cavalcanti,

skrev en Sonet til Svar; og dette var Oprindelsen til hans og Dantes Venskab.

Men Dante vedblev imens at elske og at digte, og alle de samme Følelser, som endnu betegne den første Kjærlighed: Undseelse, Ydmyghed og Frygt, Længsel og Haab, dyb Sorg og salig Glæde, gik i al deres Reenhed og Styrke igjennem hans Hjerte, og afspeile sig efterhaanden i Fortællingen om hans Ungdomsliv. En Elsker lægger Betydning i Alt, hvad der angaaer hans Elskede, han tager Varsel af hendes Navn og Alder; og jeg har allerede gjort opmærksom paa et lignende Træk hos Dante, som tillagde Tallet Ni, der ofte forekommer i hans Elskovs Historie, en særegen, mystisk Betydning. Det er den unge Elskers første Drift at skjule sin Kjærlighed, som en hemmelig Skat, for alle Andre; og endskjøndt Dante blev syg og bleg af Elskov, saa hans Ansigt vidnede imod ham, kom Beatrices Navn dog endnu ikke over hans Læber; han nøiedes med at see hende i Frastand, glad ved en Hilsen af hende, glad ved i Kirken at kunne blande sin Stemme med hendes. Selv fortsætter han Fortællingen derom paa følgende Maade: „Fra den Tid, jeg havde havt dette Syn, begyndte den naturlige Aand (Legemets Livskraft) at hindres i sin Virksomhed, fordi min Sjæl var ganske hengiven til Tanken paa den Yndige; hvorover jeg inden kort Tid blev saa svag og skrøbelig, at jeg bedrøvede mange af mine Venner ved mit Udseende; og der var Mange, som fulde af Skadefryd søgte ivrigen at faae det at vide, som jeg reent vilde skjule for Andre. Og da jeg fornam deres ond-

skabsfulde Spørgsmaal, saa svarede jeg dem ifølge Amors Villie, som befalede mig efter Fornuftens Raad: at Amor var Den, der havde handlet saaledes med mig; jeg nævnede Amor, fordi jeg i mit Ansigt bar saamange af hans Mærker, at han ikke kunde blive skjult. Og naar de spurgte mig: Ved hvem har da denne Amor lagt dig saaledes øde? saa smilte jeg og saae paa dem, og sagde dem Intet. En Dag begav det sig, at den Yndige sad paa et Sted, hvor der hørtes Ord til Priis for Ærens Dronning, og jeg stod paa en Plads, fra hvilken jeg kunde see mit Hjertes Salighed; og midt imellem hende og mig i lige Linie sad en ædel Kvinde af et meget tækkeligt Udvortes, som ofte saae hen paa mig, forundret over min Stirren, der syntes at ende ved hende; saa at der var Mange, som lagde Mærke til hendes Blikke. Og saa meget blev der givet Agt derpaa, at da jeg gik bort fra dette Sted, hørte jeg sige tætved mig: See, hvor denne Kvinde lægger hans Skikkelse øde! Og da de nævnede hendes Navn, hørte jeg, at de talte om hende, der havde siddet midt i den lige Linie, som gik ud fra den yndefulde Beatrice og endte i mine Øine. Da blev jeg meget glad ved Visheden om, at min Hemmelighed ikke den Dag var bleven aabenbaret for Nogen ved mine Blikke, og strax tænkte jeg paa at gjøre denne fagre Kvinde til en Skjærm for Sandheden; og Saameget udrettede jeg i kort Tid, at Mange. som talte med mig, troede at vide min Hemmelighed. Med denne Kvinde skjulte jeg mig i nogle Aar og Maaneder, og for at gjøre de Andre meer troskyldige, skrev jeg om hende adskillige smaa Sange.“ Saa

frygtsom var Dante endnu i sin ungdommelige Kjærlighed, at han, for at kunne nævne sin Elskede i et af disse Digte uden at røbe sig, i en Serventese besang tresindstyve af de skjønneste Piger i Florents; og atter lægger han en dyb Betydning deri, at Beatrices Navn ved et Tilfælde blev det niende i Rækken. Hans Elskov helliger Alt, hvad der staaer i Forbindelse med Beatrice, de Steder, hvor han har seet hende, den Vei, hun har gaaet, de Mennesker, hun har kjendt. „Nogen Tid derefter, fortæller han, behagede det Englenes Herre at kalde til sin Herlighed en ung Pige fra den samme Stad, der var meget tækkelig og yndig at see til; og jeg saae hendes Legeme ligge uden Sjæl midt iblandt mange Kvinder, som græd ynkværdigen over hende. Da det randt mig i Hu, at jeg fordum havde seet hende i Selskab med hiin, den deiligste af Alle, kunde jeg ikke holde mine Taarer tilbage, men jeg græd og besluttede at sige nogle Ord om hendes Død, til Vederlag fordi jeg stundom havde seet hende sammen med min Elskede.“ Derefter drager Dante bort og kommer tilbage, men overalt følger Tanken om Beatrice ham, og Sangen fødes yndigen af hans Længsel. Den unge Dame, som havde været „en Skjærm for hans Elskov“, forlod imidlertid Florents og bosatte sig paa et andet Sted. Da aabenbarede Amor sig for Dante paa en Reise, let klædt som en Pilegrim, der kommer langveis fra, og sagde til ham, at han skulde vælge sig en Anden istedetfor hende som var borte, og nævnede ham En. Da Dante nu kom tilbage til Florents, opsøgte han denne Anden, og tjente hende tilsyneladende saa ivrig, „at mange Folk

talte derom meer end høvisk var". Og da Rygtet kom til Beatrices Øren, troede hun derpaa, og negtede ham den Hilsen, „hvori al hans Salighed bestod". Hvad Magt der kan ligge i en Kvindes Hilsen, veed vel Enhver, som har elsket; men aldrig har Nogen før eller siden skildret den skjønnere, end Dante ved denne Leilighed. „Naar hun nærmede sig, siger han, saa var det mig, ved Haabet om hendes yndige Hilsen, som om jeg ingen Fjender havde mere; der strømmede en Ild af kjærlig Mildhed igjennem mig og fik mig til at tilgive Enhver, som havde krænket mig. Og hvo der da havde bedet mig om Noget, ham vilde jeg med Ydmyghed i mit Aasyn ikke have svaret andet end: Kjærlighed. — Da denne Salighed blev mig negtet, paakom der mig saa stor en Smerte, at jeg skilte mig fra Menneskene og gik hen til et eensomt Sted, for at væde Jorden med bittre Taarer; og da min Graad var standset noget, satte jeg mig i mit Kammer, hvor jeg kunde klage, uden at høres, og der sov jeg ind grædende, som et Barn, der er straffet." Men i Drømme aabenbarede Amor sig for ham og sagde ham Grunden til Beatrices Vrede, og bød ham skrive nogle Digte, ikke ligefrem til hende, men dog saaledes, at hun deraf kunde lære hans Kjærlighed at kjende. „Send dem ikke, sagde Amor, til et Sted, hvor hun hører dem uden mig, men lad dem ledsages af sødt, harmonisk Strængespil; deri skal jeg være tilstede, saa tidt det behøves."

Fra denne Stund af begyndte Dante lidt efter lidt at nærme sig Beatrice i sine Digte, men dog endnu

med langsomme Skridt og bange for at røbe for Meget. Hans Sonetter og Canzoner ere endnu kun Gaader og dunkle Hentydninger, der bevæge sig paa Grændsen af det Almindelige; men dog sporer man i dem allerede, hvorledes hans Aand voxer med den voxende Kjærlighed, og ved Siden af en næsten kvindelig Blufærdighed og Ynde, aabenbarer der sig Glimt af den mandige Kraft, som, kæmpende med et udannet Sprog og med stridige Tanker, omsider skulde overvinde Alt og tvinge baade Tanker og Sprog til at lyde sig. Allerede begyndte man hist og her at ane Grunden til hans Frygtsomhed, naar Beatrice var tilstede, og det gik dengang som det altid gaaer, de unge Piger lo ad en Kjærlighed, der var saa stærk, at den gjorde Elskeren svag, saa stormende, at den betog ham Mælet, saa ydmyg, at den knælede i Frastand, saa reen, at den nøiedes med en Hilsen. Naar da Beatrice og hendes Veninder havde gjort sig lystige over den tause, drømmende Elsker, gik han tilbage til sit Kammer, græd og sagde: „Kjendte denne Kvinde min Tilstand, saa troer jeg ikke, at hun vilde spotte mig, men jeg troer, at hun vilde føle stor Medynk.“ Men omsider kom den Tid, da hans Følelse, som en Flod, der længe har været trængt tilbage, brød mægtig frem og gav sig Luft i en deilig Canzone, der hurtig udbredte hans Ry og satte ham øverst iblandt Italiens Digtere paa den Tid, og som fremfor Alt er mærkelig derved, at den indeholder den første, endnu neppe synlige Spire til den guddommelige Komedie. Han fortæller herom Følgende: „Efterat mange Mennesker af mit Udseende havde begrebet

mit Hjertes Tilstand, var der engang nogle Kvinder forsamlede for at fornøie sig i hinandens Selskab, og de kjendte vel mit Hjerte, thi Enhver af dem havde været tilstede ved mange af mine Nederlag. Og ret som jeg gik i mine Tanker i Nærheden af dem, som Tilfældet førte mig, kaldte en af disse hulde Piger paa mig. Hun, som havde kaldt paa mig, talte meget venligen, saa da jeg var kommen hen til dem og saae, at min hulde Dame ikke var med dem, fik jeg Mod og hilste dem og spurgte, hvad de ønskede? Der var mange Piger, og nogle af dem lo til hverandre. Der var andre, som betragtede mig og ventede paa hvad jeg vilde sige. Der var atter andre, som talte med hinanden. Nogle af dem vendte deres Øine imod mig og kaldte mig ved Navn og sagde disse Ord: „Til hvad Ende elsker du din Dame, siden du ikke kan udholde hendes Nærværelse med dine Øine? Thi Maalet for en saadan Elskov maa sandelig være noget ganske Nyt.“ Og da hun havde sagt dette, begyndte ikke blot hun, men alle de Andre synligen at vente, hvad jeg vilde svare. Da sagde jeg disse Ord: „Madonna! Maalet for min Elskov var før en Hilsen af den Dame, som I maaskee mene; deri bestod min Salighed, og det var Maalet for alle mine gode Ønsker. Men efterat det har behaget hende at negte mig sin Hilsen, har min Herre Amor af sin Naade lagt al min Salighed i Noget, som jeg ikke kan miste.“ Da begyndte disse Kvinder at tale indbyrdes, og ligesom vi stundom see Regnen falde, blandet med skjøn Snee, saaledes syntes mig at see deres Ord, blandede med Sukke. Og efterat de havde talt noget sammen, sagde

den samme Kvinde, som først havde talt til mig, disse Ord: „Vi bede dig, at du vil sige os, hvori denne din Salighed bestaaer.“ Og jeg svarede hende og sagde: „I de Ord, som prise min Herskerinde.“ Og hun svarede: „Dersom du har talt sandt i de Ord, hvori du skildrer din Tilstand, saa maa du have handlet med anden Hensigt.“ Da tænkte jeg paa disse Ord, og næsten skamfuld skiltes jeg fra dem og sagde til mig selv: Eftersom der er saa stor Salighed i de Ord, der prise min Herskerinde, hvorfôr har jeg da ført anden Tale? Og jeg besluttede fra nu af kun at vælge det til Stof for min Tale, som var til Priis for den Yndige.“

Den første Frugt af denne Beslutning hos Dante var hiin ovennævnte Canzone (Donne, che avete intelletto d'amore), der baade i det Hele betegner et Vendepunkt i hans Sangerliv, som fra nu af blev mere kraftigt og bevidst, og hvis anden Strophe viser, at Tanken om den guddommelige Komedie, eller i det mindste om Helvede allerede dæmrede i Digterens Sjæl. Efterat have indledet Sangen med nogle Ord til alle de Kvinder, som vide, hvad det er at elske, fortsætter han nemlig paa følgende Maade: „En Engel paakaldte Gud og sagde: Herre! i Verden seer man et Vidunder, hvis ædle Væsen udspringer af en Sjæl, som kaster Straalerne af sin Glands heelt op til os. Og Himlen, som ikke havde anden Mangel end den, at fattes hende, bad Herren om hende, og alle de Hellige anraabte ham i deres Bønner; ikkun den fromme Medlidenhed forsvarede min Sag. Hvad svarer Gud, hvad beslutter han om min Elskede? „Mine Kjære! finder Eder roligen i at Eders

Længsel lever, saalænge jeg vil det, paa Jorden, hvor der findes En, som frygter for at miste hende, og som engang skal sige til de Fordømte i Helvede: Jeg har seet de Saliges Haab.“ Da Dante skrev denne Sang, var han i det høieste fem og tyve Aar gammel, og Beatrice, som formodentlig allerede i flere Aar havde været gift med Messer Simone dei Bardi, var altsaa fire og tyve. Det er tydeligt af den anførte Strophe, at Dante bestandig frygtede for, at hans Elskede skulde døe; hun havde altid været bleg og fiin at see til, og maaskee led hun allerede af den Sygdom, hvilken den nu har været, der kort Tid efter rev hende bort. Og efter denne Canzone fulgte nu Digt paa Digt, kortere eller længere, snart besyngende Beatrice, hvis Navn dog aldrig nævnes, snart Amors Magt og Kjærlighedens Væsen.

Nogen Tid efter blev Dante farlig syg, og Anelsen om Beatrices Død meldte sig atter, stærkere end før, og blandede sig i hans Feberdrømme. „Da jeg paa den niende Dag, fortæller han, følte en ulidelig Smerte, faldt der mig en Tanke ind, og det var om min Elskede. Og da jeg havde tænkt noget paa hende, vendte jeg atter Tanken til mit svage Liv, og ved at see, hvor kort dets Varighed var, selv naar det var sundt, begyndte jeg at græde hos mig selv over saa stor en Elendighed. Og jeg sukkede dybt og sagde: Nødvendigt er det, at ogsaa den yndige Beatrice engang maa døe. Og derover paakom mig saa stor en Forfærdelse, at jeg lukkede Øinene og begyndte at tænke vildt som et vanvittigt Menneske.“. De Syner, han i sine Feberdrømme

havde, beskriver han i en af sine skjønneste Canzoner, hvis Billeder varsle om den guddommelige Komedies Digter.

„Imens jeg tænkte paa mit Liv, det svage,
Og paa hvor snart de sidste Pulsslag banke,
Græd Amor i mit Hjerte høit herinde.
Min Sjæl forfærdet gav sig til at klage,
Og sukkende jeg sagde i min Tanke:
Ak, ogsaa hun skal døe, min Herskerinde!
Da blev jeg saa forvildet, at iblinde,
Mens mat sig lukked mine Øienlaage,
Jeg mærked, som i Taage,
Livsaanderne til alle Sider strømme.
Da skued jeg i Drømme,
Hvad sandt og virkeligt var ingensinde;
Jeg hørte Kvinder med fortvivlet Stemme
Tilraabe mig: Du har i Graven hjemme!"

„Forunderlige Ting, som Feberdrømme,
Fornam jeg da forbi mit Øie drage;
Jeg vandred ad en Vei, jeg ikke kjendte,
Jeg Kvinder saae, hvis Haar udslagne strømme,
Og hørte deres Graad og høie Klage,
Der Sorgens Flammepile mod mig sendte.
Lidt efter lidt mig tyktes, at det hændte,
Jeg Solen mørknes saae og Stjerner træde
Paa Himlen frem og græde,
Og alle Fugle falde ned, der svæve,
Og hele Jorden bæve;
Men bleg og hæs en Mand sig til mig vendte,
Og mæled: Er du om min Nyhed kyndig?
Død er din Elskede, som var saa yndig."

„I Taarer badet, jeg mit Øie hæved,
Og Engle saae jeg, liig en Regn af Manna,
Tilbage flyve op til Himmerige;
Og foran dem en lille Sky der svæved,
Bag hvilken Alle raabte: Hosianna!
Hvis Meer de sang, saa skulde jeg det sige.

Da sagde Amor til mig: Op du stige!
Hun, som vi elske, ligger hist paa Baare!
Mig mine Drømme daare,
Saa død jeg troer at see min Herskerinde,
Og seer, hvordan en Kvinde
Udbreder over hende Slørets Flige.
Sand Ydmyghed fra hendes Aasyn smiler,
Som om hun sagde taus: I Fred jeg hviler."

Derefter syntes det Dante, at han vendte tilbage til sit Kammer og saae imod Himlen; „og saa stærk var min Indbildning, vedbliver han, at jeg begyndte at raabe høit med virkelig Stemme: O du skjønne Sjæl, hvor salig er Den, som seer dig! Og da jeg sagde disse Ord med smertelig Graad, og kaldte paa Døden, at den skulde komme til mig, troede en ung og ædel Dame, der sad ved min Seng, at min Graad og mine Ord vare en Veeklage over Sygdommens Smerter, og begyndte med stor Frygt at græde. Herover lagde de andre Kvinder, som vare i Stuen, Mærke til at jeg græd, ved det de saae hende fælde Taarer; de lode da hende, som var nær i Slægt med mig, gaae bort, og nærmede sig til mig for at vække mig, da de troede, at jeg sov, og sagde: Sov ikke meer og tab ikke Modet! Og da de saaledes kaldte paa mig, hørte min stærke Indbildning op, just i det Øieblik jeg vilde sige: O Beatrice, velsignet være du! Og allerede havde jeg sagt: O Beatrice! da jeg vaagnede og lukkede Øinene op og saae, at jeg bedrog mig; og med alt det jeg kaldte hende ved Navn, var min Stemme dog saa svag af Hulken, at disse Kvinder ikke kunde forstaae mig. Og endskjøndt jeg undsaae mig meget, vendte jeg mig dog, ved en Mindelse af Amor, hen imod dem. Og da de saae mig,

begyndte de at sige: Man skulde troe, at han var død; og spurgte mig, hvad jeg havde været bange for? Da jeg nu var kommen noget til mig selv igjen, og mærkede, at mit Syn havde været Indbildning, svarede jeg dem: Jeg skal sige Eder, hvad der hændte mig. Da fortalte jeg dem det, jeg havde seet, fra Begyndelsen til Enden; men om Navnet paa den Yndige taug jeg stille."

Efter denne Sygdom var det ligesom om Digterens Kjærlighed traadte ind i et nyt Stadium. Han havde seet Graven aaben foran sig og Englene bære Beatrices Sjæl ind i Himlen; og hans Følelse for hende, som altid havde været reen og ædel, blev nu meer og meer en from Tilbedelse, der var saa fri for al skinsyg Egenkjærlighed, at det tvertimod var hans høieste Glæde at see hende blive beundret af Andre. Maaskee gik det ogsaa med hende, som det ofte gaaer med dem, der døe i en ung Alder, at hendes Legeme blev meer og meer aandeligt og forklaret, alt som hun nærmede sig Graven; thi over deres Ansigt, som ere indviede til Døden, falder der ofte, endnu medens de vandre paa Jorden, et Skjær af Himlens Glands, ligesom man kan see fjerne Bjergtoppe lyse, førend Solen endnu har ladet sig tilsyne. „Den yndige Kvinde, siger Dante, kom i saa stor Gunst hos Alle, at naar hun gik paa Veien, løb Folket til for at see hende, hvorover jeg følte en vidunderlig Glæde. Og naar hun var nærved Nogen, kom der en saadan Ærbarhed i hans Hjerte, at han ikke vovede at slaae sine Øine op eller at svare paa hendes Hilsen; og om dette kunne Mange, der selv have

prøvet det, vidne hos Den, som ikke vil troe mig. Men hun vandrede, kronet og klædt med Ydmyghed, uden at gjøre sig nogen Ære af det, hun saae og hørte. Da sagde Mange, naar hun var gaaet forbi: „Denne er ikke nogen Kvinde, men hun er en af Himmelens skjønneste Engle.“ Og Andre sagde: „Hun er et Underværk; velsignet være Herren, som kan skabe saa herligen!“

Nogen Tid derefter besluttede Dante at skrive en Canzone, og deri skildre den Magt, Beatrice udøvede paa ham selv; men kun den første Stanze blev færdig, og efter denne udbryder han med Propheten Jeremiæ Ord: „Hvorledes sidder Staden eenlig, som havde meget Folk? Den er som en Enke, den, som var saa stor iblandt Hedningerne. Jeg var ved Begyndelsen af denne Canzone og havde fuldført den ene Stanze deraf, da den Yndiges Herre, det vil sige Retfærdighedens Herre, kaldte den ædle Kvinde til at straale under den velsignede Dronning, Jomfru Marias Banner, hvis Navn den salige Beatrice havde æret høiligen i sin Tale.“

Beatrice døde den 9de Juni 1290, i sit fire og tyvende Aar. I sin første Smerte, da han syntes, at Florents „sad som en Enke, berøvet al sin Herlighed“, skrev Dante et Klagebrev til de Første i Landet (a' principi della terra); derpaa græd han og sørgede; men, ligesom hiint Barn i Eventyret, der havde faaet den Gave, at dets Ord bleve til Sølv og dets Taarer forvandledes til Ædelstene, havde han faaet den Velsignelse at kunne opløse sin Sorg i sølvklingende Digte, og hans Øine havde faaet Magt til at see Beatrice i Himlen, efterat hun var gaaet bort fra Jorden. Strax, i

den Canzone, han skrev efter hendes Død, dannede han de første Omrids til hendes senere Forherligelse: „Beatrice er gaaet til den høie Himmel, til det Kongerige, hvor Englene leve i Fred; hun er hos dem og har forladt Eder, I Kvinder! Ikke Kulde eller Hede tog hende fra os, som det hænder med Andre, men hendes store Godhed og Ydmyghed alene. Hendes Dyd var saa stor, at den trængte igjennem Himlene, og den evige Herre forbausedes, og en sød Længsel betog ham efter at kalde saa from en Sjæl til sig. Og han lod hende komme op til sig hernedefra, fordi han saae, at dette sørgelige Liv ikke var saa huld en Skabning værdigt."

Ikke desto mindre sørgede Dante dybt og længe; hans Øine vare i lang Tid kun „to Længsler efter at græde", han blev bleg og mager, og Boccaccio skildrer hans Tilstand med følgende Ord: „Han var efterhaanden, saavel ved at græde, som ved den Bedrøvelse, han fornam indeni sit Hjerte, og ved ikke at have nogen Omhu for sit Legeme udvendig, bleven næsten som en vild Gjenstand at betragte, mager, skægget, og ligesom heelt forvandlet fra det, han før pleiede at være; saa at hans Udseende nødte ikke blot hans Venner, men enhver Anden, der saae ham, til Medynk, ihvorvel han, saalænge dette taarefulde Liv varede, kun lidet lod sig see af Andre, end af sine Venner." Aarsdagen efter Beatrices Død finde vi Dante siddende ene, og med Tanken henvendt paa hende, han havde mistet, beskjeftiget med at tegne en Engel. Og da nogle Mænd kom forbi og saae hvad han bestilte, reiste han sig og sagde til dem: „Der var nylig en Anden hos mig, derfor faldt

jeg i Tanker.“ Derpaa satte han sig igjen ned, og blev ved at tegne Engle og at tænke paa Beatrice.

Omsider, da hverken hans egne eller hans Venners Trøstegrunde vare mægtige nok til at mildne hans Sorg, besluttede han at tage sin Tilflugt til Noget, som før havde trøstet Bedrøvede. „Jeg gav mig da, fortæller han, til at læse i den Bog af Boetius*), der ikke er kjendt af Mange, i hvilken han havde trøstet sig, da han var ulykkelig og forfulgt. Og da jeg endnu hørte, at Cicero havde skrevet en anden Bog, hvori han talte om Venskabet og anførte Trøsteord af Lælius ved hans Ven Scipios Død, gav jeg mig til at læse denne. — Og som det pleier at skee, at et Menneske gaaer for at søge Sølv, og over sin Forventning finder Guld, saaledes fandt jeg, der søgte at trøste mig, ikke blot Middel imod mine Taarer, men Ord af Forfattere og af Videnskaber og Bøger, ved hvis Betragtning jeg vel indsaae, at Philosophien, som var disse Forfatteres, disse Bøgers, disse Videnskabers Herskerinde, maatte være noget meget Høit. Og jeg forestillede mig den skabt som en ædel Kvinde, og jeg kunde ikke forestille mig den undtagen med et Udtryk af Medlidenhed, hvorover mit Sind saa gjerne beskuede den, at jeg neppe kunde vende det derfra. Og efter denne Forestilling begyndte jeg at søge derhen, hvor den i Sandhed viste sig, det vil sige i Munkenes Skole og ved Philosophernes Disputationer; saa at jeg i den korte Tid af maaskee tredive Maaneder

*) En bekjendt Lærd, som bl. a. har skrevet en Bog, kaldet „Philosophiens Trøst“.

begyndte at føle Saameget af dens Sødhed, at Kjærligheden til den forjog og tilintetgjorde enhver anden Tanke."

Men disse Tanker, som Philosophien hjalp Dante til at overvinde, vare ikke blot Sorgens og Savnets, det var ogsaa Fristelsens Tanker, der i Skikkelse af en ny Kjærlighed nærmede sig til ham, og for en kort Tid kastede et Slør over Beatrices Minde, som dog snart brast sønder, for at lade Billedet af den tabte Elskede stige endnu mere klart og seirende frem. Et Par Aar efter hendes Død, da Dante en Dag gik bedrøvet og tankefuld igjennem en Gade i Florents, blev han en ung, meget deilig Dame vaer, som medlidende betragtede ham fra et Vindue; og saa tidt hun siden saae ham, fik hendes Ansigt et Udtryk af Medynk, og hun blev bleg ligesom af Kjærlighed, hvorover han mange Gange kom til at tænke paa sin Elskede, som altid havde havt en bleg Farve. Tidt, naar Sorgen ikke kunde faae Luft, og han ikke kunde græde, gik han hen for at see denne medlidende unge Pige, „der ligesom kaldte Taarerne frem af hans Øine ved sin Medynk." Og det kom saa vidt, at hans Øine begyndte at glæde sig altfor meget ved at see hende, og han tænkte: „Denne Kvinde er ædel og skjøn og ung og forstandig; maaskee har hun viist sig ifølge Amors Villie, paa det at mit Liv omsider maa finde Hvile." Men derpaa gik han irette med sig selv og sagde: „Vee mig, hvad er det for en Tanke, som paa saa lav en Maade vil trøste mig!" Saaledes stred han i nogen Tid, og flere Digte baade i Vita Nuova og i Convito bære Vidne om

de stærke Kampe, der holdtes i hans Sjæl. „Da opsteg der en Dag, fortæller han, paa den niende Time, en stærk Indbildning hos mig, saa at jeg syntes at see den herlige Beatrice med de blodrøde Klæder, i hvilke hun første Gang viste sig for mine Øine; og mig syntes, at hun var ung, i den Alder, som da jeg første Gang saae hende. Da begyndte jeg at tænke paa hende, og i det jeg mindedes hende igjennem Rækken af de forløbne Tider, begyndte mit Hjerte at angre den Lyst, som det saa uværdig havde ladet sig beherske af i nogle Dage, uden fornuftig Bestandighed. Og da denne onde Lyst var forjaget, vendte alle mine Tanker sig igjen til den yndige Beatrice."

Om Foraaret, i Jubelaaret 1300, saae Dante en Dag nogle Pilegrimme vandre igjennem Byen for at gaae til Rom. Da tænkte han ved sig selv: „Disse Pilegrimme see ud til at komme langveisfra, jeg troer neppe, at de have hørt tale om denne Kvinde, og de vide Intet om hende, men deres Tanker ere sysselsatte med andre Ting, end disse; maaskee tænke de paa deres fjerne Venner, hvilke vi ikke kjende. Kunde jeg standse dem lidt, saa skulde jeg vel faae dem til at græde, før de forlade denne Stad." I disse Tanker skrev han en Sonet, hvori han første Gang aabent nævner Beatrices Navn, og snart derpaa en anden, i hvilken han fortæller om hendes Herlighed i Himlen. Den er det sidste Digt i Vita Nuova, og Dante slutter dernæst Fortællingen om sin Ungdoms Kjærlighed med følgende Ord, der ligesom drage Tæppet bort fra en større Scene, og vise os Digteren staaende paa Livets Midtpunkt, besjælet af

en mægtig Tanke, ifærd med at lægge Haand paa sit store Værk og gribe Staven, for, fredløs paa denne Jord, at begynde sin lange Vandring, igjennem Helvedes Afgrunde og Skærsildens Flammer, op imod den Himmels fjerne Fred, hvorhen Beatrice kaldte ham: „Efter denne Sonet havde jeg et vidunderligt Syn, i hvilket jeg saae Ting, som bragte mig til at beslutte, at jeg ikke oftere vilde tale om den Velsignede, førend jeg kunde synge mere værdigen om hende. Og for at komme dertil, gjør jeg mig Flid, saameget jeg evner, som hun visselig veed, saa at, om det er Hans Villie, ved hvem alle Ting leve, at jeg maa fortsætte mit Liv en Stund endnu, haaber jeg at skulle sige om hende Det, som endnu aldrig er bleven sagt om nogen Kvinde. Og derpaa behage det Ham, som er Naadens Herre, at min Sjæl maa gaae hen at see sin Herskerindes Herlighed, jeg mener hiin salige Beatrice, som Ansigt til Ansigt herligen skuer Ham, der er velsignet gjennem alle Tider. Ære være Gud!“

Dette er i Korthed Indholdet af la Vita Nuova. Vil man af denne Fortælling samle de enkelte Træk, som især kunne betegne Beskaffenheden af Dantes Kjærlighed og tjene til at individualisere den, saa vidne de alle tilsammen baade om en Reenhed og om en Styrke i Følelsen, som søger sin Lige i Kjærlighedens Historie. Der er intet Spor til begjærlig Higen efter Besiddelse, ingen Skinsyge, ingen saaret Egenkjærlighed, men kun en reen, begeistret, paa eengang frygtsom og modig, ydmyg og dristig, barnlig og mandig

Tilbedelse, som vækker Kraft til al god Gjerning, om end stundom igjennem Kummer og Længsel. Fra den tidligste Tid har Tanken om Beatrice en beroligende og forædlende Magt over Ynglingens Sjæl; den følger Dante ligesom en Samvittighed, mindende og advarende, den holder ud og kommer igjen, snart som en kjærlig Stemme, der blødgjør og bevæger, snart som en alvorlig Røst, der formaner, snart som et vækkende Tilraab, der styrker og begeistrer. Om Reenheden af Dantes Kjærlighed vidner selv Boccaccio, „den onde Tunge"; men behøves der vel noget andet Vidnesbyrd om Beskaffenheden af hans Følelse, end de Inspirationer, dens Erindring vakte? Thi ingen ædel Blomst kan fødes i en slet Jord, og af en ureen Erindring udspringer aldrig nogen reen Begeistring. Dantes Kjærlighed var vel i den Forstand ulykkelig, at han ikke kom i Besiddelse af Beatrice, og formodentlig aldrig blev elsket af hende igjen; i det mindste findes der ingen Spor dertil. Maaskee vil Nogen kalde dette en Lykke; thi det er en forslidt Talemaade, som Mange føre i Munden, at den ulykkelige Kjærlighed, det vil sige den uopfyldte, er den lykkeligste. Det gjælder maaskee om saadanne Elskende, som lægge sig til Ro i Besiddelsen og hvem Nydelsen ihjelslaaer, fordi deres Følelser ikke have andet Liv, end det Skinliv, en drømmende, utilfredsstillet Længsel giver dem; men de ere i Grunden altid i sand Forstand ulykkelige. For en sund og kraftig Sjæl er baade Sorg og Glæde Vinger imod Evigheden; Dante vilde vel have forstaaet at bære Glæden og Opfyldelsen; men han vidste ogsaa at tilegne sig Sorgen paa den

rette Maade, om man forresten kan tale om anden Sorg i hans Forhold til Beatrice, end hendes Død. Thi hun var for ham altid, ogsaa her paa Jorden, et helligt Billede, som han tilbad, et Ideal, han ikke sygelig drømte om, men kraftig, med utrættelig Villie kæmpede for at naae, og det vedblev hun ogsaa efter Døden at være; Maalet blev det samme for den Kæmpende, det flyttedes kun fra Jorden til Himlen. Dette maa dog ikke misforstaaes saaledes, som om det var en Billigelse af deres Mening, der kun ville gjøre Beatrice til en symbolsk Figur, og Dantes Kjærlighed til en aandelig Begeistring istedetfor en menneskelig Lidenskab. Han elskede hende, medens hun levede, med en Ynglings tilbedende, rene, selvforglemmende og Jorden glemmende Følelse, og i den Forstand var hans Kjærlighed vistnok ideal og en „Digterkjærlighed“; men er ikke enhver Kjærlighed dette, den første især, og er ikke enhver Elsker en Digter, der seer den høiere, aandelige Sandhed, hvor Andre kun see det jordiske Væsen?

Hvad Beatrice angaaer, da er det vanskeligt at danne hendes Billede af de faa Træk, som Elskerens Frygt for at røbe sig har ladet skinne frem. Hun havde blonde, krøllede Haar, der vare gjennemflettede med Perler, hendes Pande var aaben, Øienbrynene smukt tegnede, Kinderne blege, hendes Næse lige og Munden yndig formet, med fine røde Læber. Hendes Hage var rund, kort og kløftet, den ranke, hvide Hals hvilede smukt paa Skuldrene og Barmen, og hendes Gang var stolt som en Paafugls; saaledes beskriver Dante hende i et af sine Digte. Hendes Væsen var ædelt og vær-

digt, hendes Hilsen mild og fuld af Ynde, hun var beskeden og „indhyllede sig i Ydmyghed som i et Slør“. Alt, hvad der kunde saare den kvindelige Blufærdighed, vakte hendes Vrede, saaledes det overdrevne Rygte om Dantes Elskovshandel med en Pige i Staden; og dette Træk af hendes Charakteer er fremhævet, hvor hun i Skærsilden taler Digteren strengt til og dadler ham for Vellyst. Hun var en kjærlig Datter, saa trøstesløs ved sin Faders Død, „at Enhver, som saae hende, maatte græde af Medynk“; hun var endelig from, Jomfru Maria havde hun valgt til sin Helgen, og til hende bad hun hver Morgen og Aften. Disse faa Træk indeholde Alt, hvad der vides om Beatrice Portinari.

Men det var saaledes bestemt, at denne unge Pige fra Florents, der levede saa stille og døde saa tidlig, skulde blive forherliget fremfor alle sine Søstre; og at de høieste Magter, den menneskelige Aand har at byde over, som tjenende Aander skulde kappes om at reise hende et Mindesmærke. Vi have seet, hvorledes Dante efter Beatrices Død sorgbetynget vendte Blikket imod Jorden. Stundom, naar han løftede det iveiret, viste hun sig fjernt, som et Lysglimt bag Skyernes Slør og forsvandt igjen. Han søgte forgjeves at trøste sig ved Arbeide, ved anden Elskov, han faldt vel ogsaa i jordiske Forvildelser; men bestandig lød hendes Stemme, snart mild, snart alvorlig, paa alle hans Veie og ligesom forberedte ham til det Syn, der omtales i Slutningen af Vita Nuova. Det var i Jubelaaret 1300, han havde naaet „Hælvten af vor Bane gjennem Livet“, men vandrede endnu i Vildfarelsens „dunkle Skov“; da

aabenbarede Beatrice sig for ham i al sin himmelske Herlighed — thi der kan ingen Tvivl være om, at det Syn, han saae, var hende — et Lyn slog ned i hans Sjæl og vakte ham til kraftig Villie og Beslutning, og fra nu af begyndte der en ny Epoke i hans Liv. Det var paa den samme Tid, at han blev valgt til Prior, og at hans politiske Ulykke begyndte; dette Aar var netop Vendepunktet mellem hans Stigen og Dalen. Men det gik ham, som det ofte gaaer i Livet; naar Menneskets ene Vægtskaal synker, stiger den anden, og altsom det bliver mørkt i den ydre Verden, bliver det lyst i den indre. Fra nu af samlede Dante alle sin stærke Sjæls Hjælpemidler, og midt under sin Kamp med Ulykken, landflygtig og fattig, nærende sig af Almissens beeske Brød paa fremmede Trapper, tænkte han tidlig og silde paa at forherlige Beatrice. Men paa hvad Maade? Han havde seet hende i Himlens Salighed, omgiven af Engle; skulde han gjøre hende til en Helgeninde? Det var hun kun for ham, og det var heller ikke nok, hun maatte hæve sig over alle de salige Sjæle. Tidens Tendents til Allegori i Kunsten gav ham Middel ihænde, og hans eget indre Liv, hans Sorg, Forvildelse, Kamp, Anger, som ved Hjælp af Erindringen om hende fandt Hvile i Gud og i hans hellige Ord, viste ham Veien til den Tanke: at hvad Theologien, Læren om det Guddommelige, om Livet i Gud og Saligheden efter Døden, havde været for ham iblandt Videnskaberne, det havde hun været for ham blandt Menneskene. Beatrice og Religionen (Theologien) havde frelst hans Sjæl, der var forvildet i Lasternes dunkle Skov — de smel-

tede da sammen og bleve til Eet for hans Tanke; og saaledes besluttede han at apotheosere sin Elskede, at hun ikke blot blev Theologiens Skytshelgen, som S. Catharina var Philosophiens, S. Lucas Malerkunstens o. s. v., men at hun blev den guddommelige Videnskab selv. Saa tidt han i den fandt Hvile, hørte han hendes Stemme, dens trøstende Ord var hendes milde Blik, dens Forjættelser var hendes Kalden paa ham fra det Fjerne.

Og saaledes høre vi om hende strax i Begyndelsen af den guddommelige Komedie. Jomfru Maria ynkes over den Vildfarne og sender Beatrice ned til Virgil, for at byde ham ledsage Dante. Derpaa tier Sangen om hende, imedens den ruller mørkere og lysere frem, igjennem Helvedes Afgrunde og opad Skærsildens Bjerg, indtil det jordiske Paradis. Her møde vi hende atter, og Tæppet drages bort fra en Scene, som vistnok ikke er andet, end den digteriske Udførelse af hiint Syn fra la Vita Nuova, der vakte Dante til Gjenfødelse. Bagefter fire og tyve Oldinger, krandsede med Lilier, som forestille det gamle Testamentes Bøger, imellem de fire Evangelisters Dyr, drager en Grif, Christi Sindbillede, Kirkens Vogn langsomt fremad, imedens de syv Dyder, som unge, blomstersmykkede Piger dandse ved Siden, og det nye Testamentes øvrige Skribenter og Kirkens fornemste Lærere følge efter. Paa Vognen staaer en ung og deilig Jomfru; hundrede Engle svæve omkring hende og kaste Roser over hendes Hoved, saa at hun viser sig indeni en Sky af Blomster, saaledes som man ofte seer Solen løfte sig bag et let Slør af Taage, ime-

dens hele Himlen rødmer i Øst. Det er Beatrice, det er Digterens Ungdomselskede, men det er endnu Meer. Det er den guddommelige Videnskab selv, med Viisdommens Oliegreen om sin rene Pande, med Troens hvide Slør paa sit Hoved, iført Haabets grønne Kaabe og Kjærlighedens brændende Kjortel, det er den Videnskab, som lærer Menneskene at troe, at haabe og at elske. I hendes Øine speiler sig skifteviis Christi himmelske og jordiske Natur, Dyderne berede hende Veien, og de begeistrede Oldinger synge hendes Lov og hilse hende tre Gange med Høisangens Ord: Veni, sponsa, de Libano! Med strenge Ord revser hun Dante, indtil han, sønderknust af Anger, kaster sig for hendes Fødder og bekjender sin Synd. Da skjenker den Himmelske ham Forladelse, og efterat han er badet i Glemselens Flod, hvis Vand udsletter Erindringen om Brøden, og i Mindets, hvis Bølger opfriske Erindringen om de gode Gjerninger, svæver hun foran ham fra Stjerne til Stjerne igjennem alle Himle og viser ham Paradisets Aander, og han forlader hende først foran Jomfru Marias Throne, der hvor hun med foldede Hænder, imellem de salige Sjæle, beder til Himlens Dronning for ham og hans Frelse.

„Saaledes, hedder det i et af de rigeste og smukkeste Skrifter om Dante og hans Tid*), skulde ogsaa dette herlige Værk, den guddommelige Komedie, være undergivet den Lov, som hviler paa alle menneskelige Værker; det skulde fødes i Smerte, for derefter

*) Ozanam: Dante et la philosophie chrétienne au 13me siècle.

at voxe i Ansigtets Sved. Den første begeistrede Tanke dertil skulde komme fra *Kjærligheden*. Men da den christelige Digter, under de Træk, som vare ham dyrebare, forstod at kjende Gjenskinnet af den skabende Tanke; da det Skjønne for ham, endnu meer end for Plato, var Afglandsen af det Sande: samlede han Kjærlighed og *Videnskab* under een Dyrkelse og maatte ogsaa samle dem til een Forherligelse. Senere, da han blev kastet ind i de borgerlige Kampe og gav sig til at tjene det Godes Idee; da han havde seet dette hellige Begreb blive krænket og forvansket ved Partiernes Ryggesløshed, besluttede han at hævne det ved Ordet, og i Kjærlighedens og Videnskabens Epos gav han nu ogsaa *Retfærdigheden* Plads. Disse den moralske Verdens tre store Lys: Retfærdighed, Videnskab og Kjærlighed, oplyse Digtningens tre Dele; de danne ligesom den tredobbelte Glorie, som Dante vilde sætte paa sin Elskedes Hoved. Hende, det ubekjendte Barn fra Arnos Bred, neppe kjendt af sine Byesfæller, hurtig glemt i sin tidlige Grav, hende havde han lovet at gjøre berømt for bestandig. Han har holdt sit Løfte. Beatrices Navn er trængt hen til alle de Steder, hvor Italiens bløde Sprog ikke er fremmed, det vil gjentages i alle de Tider, som ikke tabe den christelige Literaturs Arv. Foran denne Geniets vidunderlige Magt, der efter sit Tykke uddeler Liv og Udødelighed, gribes man af Beundring og spørger sig selv: Naar Kunsten saaledes kan krone sine Udvalgte, hvad vil Gud da gjøre for sine?“

Indhold af første Deel.

Dante Alighieris

Guddommelige Komedie.

Anden Deel.

DANTE ALIGHIERIS

GUDDOMMELIGE KOMEDIE,

OVERSAT

AF

CHR. K. F. MOLBECH.

ANDEN DEEL: HELVEDE.

TREDIE UDGAVE.

FORLAGSBUREAUET I KJØBENHAVN.

(O. H. DELBANCO. G. E. C. GAD. F. HEGEL. C. C. LOSE.)

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1878.

HELVEDE.

Er man endog ved første Smag ei nøiet
Og finder tung din Røst, den skal dog nære
Og give Livskraft, naar den er fordøiet.

Paradiset. XVII. 130.

FØRSTE SANG.

SKOVEN.

Paa Midten af vor Bane gjennem Livet
 Jeg fandt mig i en Skovs bælgmørke Sale,
 Forvildet fra den Vei, som var mig givet.
Ak, hvilken Byrde haard det er at tale
 Om hvordan Skoven var, den vilde, øde!
 Min Skræk ved Tanken kaldes op af Dvale.
Knap mere beesk det var mig om jeg døde;
 Dog vil jeg for det Held, jeg fandt, tillige
 Alt Andet nævne, som mig der gav Møde.
Hvordan jeg kom derind, jeg kan ei sige;
 Saa mægtig havde Søvn mig overvældet,
 At fra den rette Vei den lod mig vige.
Men da jeg kommen var til Grændseskjellet
 Af Dalen, som i Skræk mit Hjerte stedte,
 Og stille stod forneden, under Fjeldet:
Jeg skued op og saae dets Skuldre klædte
 Med Glands af den Planet, som allesinde
 Paa Livets Veie viser os tilrette.

Da følte jeg hiin Angest lidt forsvinde,
Der længe med mit Hjertes Sø var blandet,
Mens jeg om Natten ynksomt gik iblinde.
Som Den, der frelst fra Skibbrud staaer paa Sandet,
Og mod det farefulde Hav sig vender,
Og seer tungt aandende ud over Vandet:
Saa vendte sig min Sjæl, og Blikket sender
Den endnu flygtende mod Skovens Rige,
Som Ingen før slap levende af Hænder.
Snart følte jeg mit Legems Træthed vige,
Og mens den faste Fod jeg lavest sætter,
Opad den øde Høi jeg vilde stige.
Men see! just der, hvor Høiens Fod sig retter,
En Panther springer mod mig let og fage,
Iført et spraglet Skind med mange Pletter.
Den lod sig af mit Aasyn ei bortjage,
Men hindred tvertimod min Gang saalunde,
At jeg mig vendte for at gaae tilbage.
I Tiden led det imod Morgenstunde;
Jeg Solen saae med samt de Stjerner stige,
Som var med den, da Gud de første Grunde
Bevæged selv til Verdens skjønne Rige.
Og om hiint Dyr med plettet Skind indgøde
De gode Varsler mig godt Haab, at sige:
Aarstiden og den hulde Morgenrøde;
Dog ei saa godt, at jo min Frygt sig hæved
Paany, da mig en Løve kom imøde.
Fremad den skred, retsom mit Liv den kræved,
Høit kneisende, af rædsom Hunger plaget;
Det var som Luften selv af Angest bæved.

Og en Ulvinde skued jeg, der jaget
Af alle Lyster, mager frem sig listed;
Den har alt meget Folk med Kummer slaget.
En Tunghed svar med Angesten jeg fristed
Ved Synet, saa alt Haab om Bjergets Tinde
Engang at skulle naae, jeg modløs misted.
Og som den Mand, der gjerne Gods vil vinde,
Naar Timen kommer, som til Tab ham vier,
Med al sin Tanke græder, mod i Sinde:
Saa gik det mig, da paa de øde Stier
Hiint Udyr uden Fred mig drev tilbage
Lidt efter lidt derhen, hvor Solen tier.
Men som jeg nedad styrtede med Klage,
Kom der mig pludselig en Mand imøde,
Saa hæs som En, der taug i mange Dage.
Da ham jeg skued i det store Øde,
Jeg skreg: Hav Medynk, hvo du end kan være,
Mand, eller Skyggebilled fra de Døde!
Han svared: „Fordum var jeg Mand med Ære;
Min Slægt er runden af lombardisk Kilde,
Fra Mantua stammed mine Frænder kjære.
Jeg fødtes under Julius, skjøndt silde,
Og dengang Priis de falske Guder nøde,
I Rom jeg leved med August, den milde.
Jeg Digter var, og mine Sange løde
Om Sønnen af Anchises, der med Hæder
Kom hid, da Trojas Stolthed var lagt øde.
Men du, hvi flygter du til Sorgens Steder?
Hvi vil det fagre Bjerg du ei bestige,
Grund og Begyndelse til alle Glæder?“

Saa er du hiin Virgil, hiint Væld det rige,
Hvis Tale strømmer ud i Floder klare,
Begyndte jeg med Ærefrygt at sige;
Du Lys og Hæder for Poeters Skare!
O lad min Flid, den Kjærlighed, jeg bærer
Til dine Sange, frie mig nu af Fare!
Du ene var min Mester og min Lærer,
Af dig alene lærte jeg at kjende
Den skjønne Stiil, hvorfor mit Folk mig ærer.
Mod Dyret, som mig tvang min Fod at vende,
Og til at skjælve faaer min Puls og Aare,
O vidtberømte Viismand, Hjælp du sende! —
„En anden Vei, end denne, maa du kaare,
Vil du gaae fri af Skovens vilde Haller!“
Gav han til Gjensvar, da han saae min Taare.
„Ulvinden, for hvis Skyld om Hjælp du kalder,
Vil ei, at nogen Anden skal betræde
Dens Vei, men trænger ham, til død han falder.
Saa fæl er dens Natur, saa ond dens Glæde,
At ei dens lystne Villie Mæthed kjender,
Og meer den hungrer hver Gang den faaer Æde.
Med mange Dyr den parrer sig, og vender
Sig gridsk mod fleer, til fjerne Tider skikke
Den Mynde, for hvis Tand Vilddyret ender.
Med Viisdom, Kjærlighed og Kraft, og ikke
Med Jord og med Metal, skal han sig føde,
Hans Land fra Feltro skal til Feltro ligge.
Han vorder det Italiens Morgenrøde,
For hvilket før Camilla kom af Dage,
Turnus, Eurialus og Nisus døde.

Fra By til By skal han Ulvinden jage,
Til den i Helved er, hvor den har hjemme,
Hvorfra først Avind voved den at drage.
Thi vil jeg til dit Bedste nu bestemme,
At du skal følge mig, jeg vil dig lede
Herfra igjennem Evighedens Gjemme.
Der skal fortvivlet Hyl du høre nede
Og Klager fra de Gamles Aander lyde,
Der om den anden Død med Jamren bede.
Derpaa du Andre skue skal, som fryde
Sig midt i Flammer ved det Haab at komme
Engang til dem, der Saligheden nyde.
Vil siden op du stige til de Fromme,
Da skal der gives dig en Sjæl til Fører,
Meer værdig end jeg selv — min Tid er omme.
Thi Herskeren, hvem Himlens Stad tilhører,
Vil ei, at jeg dens Tærskel maa betræde,
Fordi jeg mod hans Love var Oprører.
Han hersker overalt; der er hans Sæde,
Der er hans Thrones Himmeltrin udspændte —
O, salig Den, han kalder til sin Glæde!“
Jeg mæled: Ved den Gud, du ikke kjendte,
Besværger jeg dig, Skjald! min Bøn at høre;
Frels mig fra Farerne, som her mig vente!
Hen til det Sted, du nævned, du mig føre,
At jeg kan see de Sorrigfuldes Bolig
Og komme til Sanct Peders høie Døre.
Da gik han forud og jeg fulgte trolig.

ANDEN SANG.

VANDRINGEN.

Det led mod Dagens Ende, Luftens Skygger
Befried alt fra Byrderne, de svare,
Hver Skabning, som paa Jorden boer og bygger;
Da rusted jeg mig, for mod Veiens Fare
Og mod min Ynk at bringe kjæk til Ende
Den Kamp, som Sangen her skal tro bevare.
Nu, høie Genius! Muser! Hjælp I sende!
Du Tanke, som hvert Syn igjen mig nævner,
Her skal din Adel læres ret at kjende!
Jeg talte først: Du Skjald, som fremmerst stævner!
Før med dig ad den steile Vei jeg stiger,
Du veie maa min Kraft, om jeg det evner.
Om Silvius' Fader i din Sang du siger,
At med forgængeligt Sandselegem inde
Han var i de udødelige Riger;
Men at den Gud, som er al Ondskabs Fjende,
Var Helten huld ved Tanken om det Høie,
Det Hvo og Hvad, han saae fra ham oprinde,

Kan ei forstandig Mand til Undren bøie.
Han var for Rom og for dets Keiserrige
Til Fader udseet af Alhimlens Øie,
Og de blev atter grundlagt, sandt at sige,
For Helligstedets Skyld, hvis høie Sæde
Den store Peders Eftermænd bestige.
Paa denne Vandring, lovpriist i dit Kvæde,
Fornam han Ting, som Aarsag blev med Tiden
Til Heltens Seir og Pavens Purpurklæde.
Udvælgelsens det ædle Kar gik siden
Derind, for Kræfter til den Tro at sende,
Der aabner først al Frelses Vei i Striden.
Men hvor tør jeg gaae did, og til hvad Ende?
Jeg er Æneas ei og Paulus ikke;
Og Ingen kan til Sligt mig værdig kjende.
Vil derfor nu til Vandring jeg mig skikke,
En daarlig Ende, frygter jeg, det tager;
Dog, du er viis, bedst see vel dine Blikke!
Og som den Mand, hvem anden Tanke drager,
Saa hvad han vilde nys, ham nu ei huer,
Og raadvild han det første Skridt forsager:
Saa gik det mig paa Kystens dunkle Tuer,
Og Overlæg mit Forsæts Glød fortæred,
Som i Begyndelsen slog høit i Luer.
„Forstaaer jeg ret, hvad Talens Maal har været“,
Saa lød til Svar den høie Skygges Stemme,
„Da er du af den Feigheds Aand besnæret,
Der stundom kan en Mand saaledes hæmme,
At fra hver Hædersdaad den faaer ham skrækket,
Som Skyggerne ved Aften Dyret skræmme.

Paa det nu denne Frygt maa vorde svækket,
Saa hør, hvorfor jeg kom og hvad man talte,
Der, hvor du første Gang min Medynk vækked.
Jeg var blandt dem, der vente; da mig kaldte
Saa skjøn og salig Kvinde fra det Fjerne,
At glad jeg spurgte selv, hvad hun befalte.
Meer lyste hendes Blik end nogen Stjerne,
Og hendes Røst begyndte sødt at klinge,
Som Engle tale, saa jeg lytted gjerne:
„Du ædle Sjæl, født under Mantuas Vinge,
„Hvis Ry end lever efter dig som Skyggen,
„Og leve skal, mens Stjernerne sig svinge!
„Ham, der er Ven med mig og ei med Lykken,
„Saa haarde Trængsler paa hans Vandring hilde,
„Blandt øde Klipper, at han har vendt Ryggen.
„Jeg frygter, de ham alt saa svart forvilde,
„At da jeg spurgte først i Himlens Sale
„Hans Nød og reiste mig, var det for silde.
„Iil du og hjælp ham med din skjønne Tale,
„Med Alt hvad til hans Vandrings Fremme fører,
„Da vil med Trøst du ogsaa mig husvale.
„Viid, det er Beatrices Røst, du hører;
„Jeg kom fra Himlen, længes did tilbage,
„Til denne Vandring Kjærlighed mig rører.
„Dig priser jeg til Gjengjeld alle Dage,
„Naar for min Herre god jeg stedes atter.“
Hun taug, og jeg tilorde monne tage:
O Kvinde rig paa Dyd, du Himlens Datter,
Ved hvem alene Menneskens Afkom nyder
Priis fremfor Alt, hvad Maanens Kreds omfatter!

Saa kjært er mig dit Bud, at om jeg lyder
Det flux end, tykkes det mig dog for silde;
Ei gjøres det behov, at meer du byder.
Men siig mig Grunden til, at fra det stille,
Det store Land, hvorhen din Længsel svæver,
Du ned i Jordens Midtpunkt stige vilde.
„Da du saa fuld Besked om Alting kræver,
„Vil kortelig, hun svared, jeg oplade
„Dig, hvi for dette Dyb jeg ikke bæver.
„Kun Det man frygter, som kan fjendtlig hade,
„Som eier Kraft, saa det med Ondt os rammer,
„Alt Andet ei, som ei har Magt at skade.
„Guds Naade har mig skabt, saa al den Jammer,
„I lide her, kan ikke til mig komme;
„Mig naaer ei dette Baal med sine Flammer.
„Der er en yndig Kvinde blandt de Fromme,
„Som ynkes over ham, hvis Nød dig kalder,
„Og bryder ved sin Bøn de haarde Domme.
„Mildt bedende hun til Lucia taler:
„Din Tjener tro er stedt i Angst og Kvide,
„Og om din Bistand for ham jeg bønfalder.
„Og hun, som Grumhed hader selv, den Blide,
„Flux iled hen, hvor i de salige Lande
„Jeg sad og hviled mig ved Rachels Side.
„Hun sagde: Hjælp; du Herrens Priis den sande!
„Den Mand, der elsked dig saa høit, at over
„Den lave Hob du hævet har hans Pande!
„Mon for hans Klageraab dit Øre sover?
„Seer du ei Døden, der ham overvinder
„Hist paa en Strøm, meer vild end Havets Vover?

„Ret aldrig du en Mand saa hurtig finder
„Til Tab at flye og efter Vinding hige,
„Som mig, da med hiint Ord Lucia svinder.
„Jeg fløi herned fra Salighedens Rige,
„Med Lid til dine gode Ord, som ære
„Dig selv og Den, der hører dem, tillige."
Som saa hun havde talt, med Graad de skære,
Straalende Øine bort fra mig hun vender;
Meer hurtig mine Fødder da mig bære.
Jeg iler flux derhen, hvor hun mig sender;
Og fra hiint grumme Dyr, som spærre vilde
Det skjønne Bjerg, befrie dig mine Hænder.
Velan, hvorfor, hvorfor da staaer du stille?
Hvi vil slig Feighed du i Hjertet føde?
Hvi er dit Mod, din Freidighed saa lille,
Naar trende Kvinder, salige og søde,
I Himlens Kongeborg er dig saa hulde,
Og jeg dig spaaer slig Lykkes Morgenrøde?"
Som liden Blomst, naar Nattefrostens Kulde
Har bøiet den, ved Solens Skin i Dale
Oplukker sig og kneiser over Mulde,
Saa reiste sig min trætte Kraft af Dvale,
Godt Mod paany der strømmed til mit Hjerte,
Og freidigen begyndte jeg at tale:
Hvor ynksom hun, der hjalp mig i min Smerte!
Hvor god og venlig du, som villig lyder
Det sanddrue Raad, dig Beatrice lærte!
Slig Vandringslyst du ved din Tale gyder
I Hjertet mig, at jeg, som nylig dvæled,
Nu ikke meer mit første Forsæt bryder.

Gaa kun! Een Villie har os nu besjælet;
Du Fører er, du Herre, du min Mester!
Saa lød mit Ord; da det jeg havde mælet,
Den steile, skovtilgroede Sti jeg gjester.

Tredie Sang.

DE LUNKNE.

Jeg fører ind til Staden, fuld af Jammer,
Jeg fører ind til evig Kval og Møie,
Jeg fører ind til de Fortabtes Flammer.
Retfærdighed bevæged først min høie
Bygmesters Aand, og de, mig bygged, vare
Almagt, Alkjærlighed, Alviisdoms Øie.
Før mig var ikkun af det Skabtes Skare
Det Evige til, og jeg skal evig stande:
I, som indtræde, lader Haabet fare!
Jeg saae en Port, og øverst paa dens Pande
Med dunkel Farve disse Ord sig male.
Thi mæled jeg: O Mester! haard forsande
Mig Skriftens Mening er; da lød hans Tale:
„Oprykke bør du her al Tvivl med Rode,
Al Frygt maa være død i disse Dale.
Nu staae vi der, hvor jeg har sagt, de boede,
De sorrigfulde Folk, hvem Kvaler bøie,
Som have mistet Aandens høie Gode.“

Saa drog hans Haand mig gjennem Portens Fløie,
Og trøstende mig huldt med Blikke milde,
Afsløred han det Skjulte for mit Øie.
Veeraab og Suk og Hulken, Klager vilde,
Gjenløde fra den stjerneløse Himmel,
Saa jeg fornam min Graad paa Kinden trille.
Forfærdelige Tunger, selsom Stimmel
Af Vredesskrig, Ord, hvori Sorgen bæver,
Og Hænders Slag og hæse Stemmers Vrimmel
En Tummel vakte, der bestandig svæver
Rundt i den evig mørke Luft derinde,
Som Sandet, naar en Hvirvelvind sig hæver.
Med Skræk mit Hoved disse Lyd omvinde;
Thi spørger jeg: Hvad, Mester! kan det være?
Hvo er det Folk, hvem slige Smerter binde?
Og han til mig: „Slig ussel Lod maae bære
De Hedengangnes ynkelige Sjæle,
Der leved uden Skam og uden Ære.
Hos Englene, som hverken vilde knæle
Trofast for Gud, ei heller Pagten brøde,
Men stode for sig selv, hos dem de dvæle.
Med Afsky Himlene dem fra sig skøde,
Og Helveds Dyb modtog ei deres Skare,
Thi Synden Hæder fik ved dem at møde."
Og jeg: Siig, Mester! hvilke Byrder svare
Betynge dem, at de saa mægtig klage?
Han svared: „Kort jeg skal dig Alt forklare.
De have ikke Dødens Haab tilbage,
Og deres Liv saa blindt er og saa bange,
At nidsk al anden Lod de efterjage.

Ry gaaer ei meer i Verden om de Mange,
Retfærdighed og Medynk dem foragted,
Tal ei om dem, sku blot, og lad os gange!"
Et Banner saae jeg da, mens jeg betragted,
Der løb i Kreds, saa hurtig, uden Hvile,
Som om det ikke meer at standse magted;
Og slig en Skare saae jeg bag det ile,
At ei jeg tænkte før, ei heller hørte,
Der var saa Mange dræbt af Dødens Pile.
Jeg kjendte Folk blandt dem, der her sig rørte;
Jeg Skyggen saae af ham forbi mig drage,
Hvem Feighed til det store Afkald førte.
Og flux begreb jeg, dette var de svage,
De ynkelige Sjæles Land og Rige,
Hvem baade Herren og hans Fjender vrage.
Der gaae de nøgne, de Ulykkelige,
Som aldrig vare levende, og Hære
Af Myg og Vesper evig dem bekrige.
Blodstriber efter Stikkene de bære,
Og deres Blod og Taarer saae forneden
Jeg lede Orme graadigen fortære.
Og da jeg skued nøie, saae ved Bredden
Jeg af en mægtig Flod en talløs Vrimmel;
Thi sagde jeg: O Mester, hør min Beden!
Siig, hvad er det for Folk, der tæt i Stimmel
Til Overfart hinanden iilsomt følge,
Som hist jeg skimter ved den blege Himmel?
Og han til mig: „Jeg skal dig Intet dølge,
Naar først vi vore Knæ til Hvile bøie
Ved Acherons den sørgelige Bølge."

Da slog jeg skamfuld ned mod Jord mit Øie.
Og voved indtil Floden ei at mæle,
Af Frygt for at fortørne ham, den Høie.
Men see! da nærmer paa et Fartøis Fjæle
En Olding sig, med hvide Haar, og truer
Høit raabende: „Vee Jer, I onde Sjæle!
„Haab ei, at nogentid I Himlen skuer!
„I paa den anden Bred iland skal stige,
„Ind i en evig Nat, til Iis og Luer.
„Du Sjæl, som lever, flux Farvel du sige!
„Fra dem, der ere døde, vig tilbage!“
Men da han saae, jeg ikke vilde vige,
Han sagde: „Du en anden Vei maa drage
„Og andre Færgesteder dig oplede;
„Den Baad maa svømme let, som dig skal tage.“
Min Fører svared: „Charon, stands din Vrede!
Saa vil man der, hvor hvad man vil, man kræver.
Spørg ikke meer, men ti og vær tilrede!“
Da blev de rolige, de laadne Kjæver
Paa Sumpens Færgemand, omkring hvis fæle,
Harmfulde Blik et Hjul af Flammer bæver.
Men hine uselige, nøgne Sjæle,
De blegnede og klaprede med Tænder,
Dengang de haarde Ord de hørte mæle;
Og de forbanded Gud og deres Frænder,
Menneskens Slægt, den Sæd, der Liv dem skjenked,
Og Sted og Tid, da de kom ud af Lænder.
Derpaa med heftig Graad de Øiet sænked,
Og flyede til den onde Strand, hvor Jammer
Hver Skabning venter, som Guds Love krænked.

Dæmonen Charon med sit Blik af Flammer
Tilvinked dem, for sammen dem at kalde;
Enhver, der nøler, han med Aaren rammer.
Som naar i Høsten Bladene nedfalde
Eet efter eet fra Grenen, til de gjemme
Tilsidst i Jordens mørke Skjød sig alle:
Saa gik det her med Adams Sæd, den slemme;
Een efter Een de sig i Baaden dølge,
Som Fugle, lokkede ved Jægerens Stemme.
Saalunde glide de ad sorten Bølge,
Og knap den Første Fod paa Landet fæster,
Før nye Skarer alt de gamle følge.
„Søn!“ sagde nu med venlig Røst min Mester:
„Hver, som paa Jorden døer i Herrens Vrede,
Fra hvilket Land han er, hiin Strandbred gjester.
Til Overfart paa Floden er de rede,
Thi Guds Retfærdighed slig Braad dem sender,
At Skrækken skifter om til Længsler hede.
Herhid en skyldfri Sjæl sig aldrig vender,
Naar derfor Charon Veien vilde stænge,
Hans Tales Mening klarlig nu du kjender.“
Da saa han havde talt, de sorte Enge
Saa voldsomt skjalv, at end det blotte Minde
Af Rædsel faaer min Sved til at fremtrænge.
Udaf den taarefulde Jord fløi Vinde,
Og røde Lyn med Stormene sig blanded,
Saa alle mine Sandser maatte svinde;
Jeg faldt, som Den, hvem Søvn har overmandet.

———————

Fjerde Sang.

UDØBTE BØRN OG RETFÆRDIGE HEDNINGER.

Et vældigt Drøn min dybe Søvn bortskrækked;
Jeg sammen foer ved Bulderet det høie,
Liig En, der bliver brat med Magt opvækket.
Og opreist kasted jeg mit hviilte Øie
Rundtom til alle Sider, for at vide,
Hvor nu jeg var, og stirred fast og nøie.
Forsandt, jeg stod høit paa den steile Side
Af Sorgens Afgrund, hvor som Torden ruller
Evindelige Skrig af dem, der lide.
Afgrunden mørk og dyb, af Taage fuld er,
Saa skjøndt mit Blik tilbunds jeg vilde fæste,
Jeg Intet saae, men hørte kun hiint Bulder.
„Nu vil den blinde Verdens Dyb vi gjeste“,
Begyndte dødbleg Digteren at sige,
„Jeg først, og du skal følge som den næste!“
Da sagde jeg, der saae hans Farve vige:
Naar du, som under Tvivlens Nød mit Skjold er,
Selv vorder ræd, hvor kan da jeg nedstige?

„Det er de piinte Sjæles Vee, der volder“,
Saa svared han, „at blegt mit Ansigt bliver
Af denne Medynk, som for Skræk du holder.
Afsted! den lange Vei os fremad driver.“
Saaledes i den første Kreds han førte
Mig ind, som Afgrundssvælget rundt omgiver.
Der lød i den, som lyttende jeg hørte,
Ei nogen Graad, men kun af Sukke svare
Den evige Luft stærkt skjælvende sig rørte.
Det kom deraf, at disse Sjæle vare
Fordømt til Sorg, men uden Piinsels Kvide;
Der sukked Mænd og Børn og Kvinders Skare.
Min Mester mæled: „Vil du ikke vide,
Hvad det for Aander er, til hvem du lytter?
Jeg vil, du høre skal, før frem vi skride,
De skyldfrie er, men deres Retfærd nytter
Dem ei, fordi de fattes Daabens Vande,
Indgangen til den Tro, som dig beskytter.
Og leved de før Christi Lys det sande,
Har de ei dyrket Gud med skyldig Ære;
Jeg hører selv til dem i disse Lande.
For saadan Mangel nu vor Dom vi bære,
Og ei for anden Skyld; til Bod Gud kræved,
At Længsel uden Haab os skal fortære.“
Sorg ved hans Ord mit Hjerte gjennembæved;
Thi Mænd med Værdskyld høi saae jeg derinde,
Som i hiin Forgaards Mellemtilstand svæved.
Siig mig — begyndte jeg, for ret at vinde
Forvisning om den stærke Tro, der fælder
Altid i Kamp Vildfarelsen den blinde, —

Steg Ingen herfra ved sin Kraft, hvad heller
For Andres Skyld, op til de salige Lande?
Da svarer han, som seer, hvad Talen gjælder:
„End var jeg ny paa Stedet, hvor vi stande,
Da ned til os jeg saae en Mægtig stige;
Med Seirens Tegn kronsmykket var hans Pande.
Vor første Fader drog fra dette Rige
Han med sig bort, samt Abel, Noahs Skygge,
Moses, der Loven gav og lød tillige,
Og Abraham og David, Thronens Smykke,
Og Israel med Fader og med Sønner,
Samt Rachel, hun hans dyrt fortjente Lykke.
Og mange Fleer med Salighed han lønner;
Men ingen jordisk Sjæl, det maa du vide,
Blev førend de forløst ved sine Bønner.“
Saa taled han; vi lod ei af at skride,
Men vandred gjennem Skoven frem derinde,
Den tætte Skov af Aanderne, som lide.
Og inden vi kom langt fra Skræntens Tinde,
Saae jeg et Lys, der fik en halvrund Klode
Af dette dybe Mulm til at forsvinde.
Lidt fjernede derfra vi endnu stode;
Dog skimted jeg, at her, hvor Lyset spilled,
En høi og herlig Slægt tilsammen boede. —
Du Vidskabens og Kunstens Mønsterbilled!
Hvo er det Folk, der saa stor Ære nyder,
At fra de Andres Lod det fjernt er stillet? —
Og han: „Det hæderfulde Ry, der lyder
Om dem i Livet hist, hvor du har hjemme,
Er Skyld, at Himlens Gunst dem saadan pryder.“

Imens han talte, hørte jeg en Stemme:
„Hædrer den høie Skjald!“ lød det fra Hine:
„See, atter er hans Skygge blandt os fremme!“
Og fire store Skygger saae jeg trine
Mod os, da Stemmen hørte op at mæle;
Ei sørgende, ei glad var deres Mine.
Min Mester sagde nu: „See, mens vi dvæle,
Paa ham, der hist med Sværd i Haanden ganger,
Som Fyrste, fremmerst blandt de trende Sjæle:
Det er Homer, hiin kongelige Sanger;
Næst gaaer Horats, Satirens Skjald, den lette,
Ovid den tredie, sidst Lucan i Rang er.
Hver af dem deler Navnet med mig, dette,
Som fra en enkelt Røst du hørte klinge;
Derfor de hædre mig, og det medrette.“
Saalunde saae jeg ham, der slaaer sin Vinge,
Liig Ørnen, over os, hiin Høisangs-Mester,
Sin skjønne Skole sammen om os bringe.
En Stund samtaled først de vise Gjester,
Derpaa til mig med Hilsen de sig bøie,
Og om min Førers Mund et Smiil sig fæster.
Ja endnu større Hæder de tilføie;
Thi som den sjette Mand i deres Skare,
Blandt saa stor Kløgt, optage mig de Høie.
Vi ginge nu til Lyset hen, det klare,
Og taled Ting, det her er godt at dølge,
Som det var godt at tale, hvor vi vare.
Tætved et Slot jeg standsed med mit Følge,
Et stolt, syvfold omkrandst af Mure lange,
Trindt værned af en Flods venlige Bølge.

Paa Vandet gik vi, som paa haarden Spange,
Og ad syv Porte med hiin Viisdoms Kilde
Jeg kom tilsidst til friske, grønne Vange.
Der saae jeg Folk med Blik alvorligt stille,
Høi Værdighed paa deres Aasyn hviled,
De taled sjelden og med Stemmer milde.
Vi drog os henimod en Høi, der smiled
Saa lys og aaben, at til alle Sider
Mit Blik fra den udover Skaren iled.
Og overfor, paa Engens grønne Sæder,
Mig vistes Aander, store, vidt bekjendte,
Saa høit min Sjæl ved Synet end sig glæder.
Elektra saae jeg der og Hektor vente,
Hos dem Æneas; Cæsar, klædt i Plader,
Imod mig sine Falkeblikke sendte.
Jeg saae Camilla blandt de tætte Rader,
Penthesilea sig med Flokken blande,
Og tæt Lavinia sidde hos sin Fader.
Jeg Brutus saae, der jog Tarqvin af Lande,
Cornelia, Julia, Martia og den rene
Lucretia; fjernt jeg Saladin saae stande.
Mit Bryn jeg hæved lidt, og saae den Ene,
Der Mesternavn blandt Jordens Viismænd bærer,
Paa Engen hvile sig, men ei alene;
En Skare Philosopher høit ham ærer,
Plato med Sokrates foran de Andre
Jeg skued, nærmest ved den store Lærer.
Og ham, der vilde Skabelsen forandre
Og lade den af Hændelsen afhænge,
Saae jeg med Thales og Diogenes vandre.

Ham, der paa Egenskaben grunded længe,
Saae jeg hos Orpheus staae, den dybe Sanger,
Samt Tullius, Livius, Seneca, den strenge.
Med Ptolomæus paa den grønne Vang er
Euklids og Heraklits og Zenos Sjæle;
Empedokles hos Anaxagoras ganger.
Hippokrates og Avicenna fjæle
Med Galienus sig, og længst tilbage
Seer jeg Fortolkeren Averrhoes dvæle.
Dem Alle kan jeg ikke her gjentage;
Thi saa jeg drives frem af Stoffets Kilde,
At tidt mig svigte Ordene de svage.
Men fra de Sex de Tvende nu sig skille;
Ad anden Vei min vise Fører vender
Sig til den Luft, der skjælver, fra den stille,
Og til et Sted jeg naaer, som Lys ei kjender.

Femte Sang.

VELLYSTIGE.

Saalunde fra den første Kreds vi stige
Dybt ned i en, der mindre Rum omspænder,
Men saa stor Kval, at Aanderne maae skrige.
Der Minos staaer og skærer rædsomt Tænder,
De Dødes Skyld han prøver først, og dømmer,
Og som han Halen snoer, han ned dem sender.
Thi naar den onde Sjæl af Livet rømmer
Og staaer for ham, da kommer Alt fordage;
Det Sted i Helved, der for den sig sømmer,
Seer han, som veed hver Udaad at ransage,
Han Halen om sig snoer saamange Gange,
Som Tallet af de Trin, den ned skal drage.
Een efter Een til Dommen gaae de Mange,
Og aldrig foran ham Thingkredsen tom er;
De tale, høre, derpaa ned de gange.
„O du, som hid til Sorgens Herberg kommer!"
Skreg han, da han mig skued, og tilside
Lagde sit store Hverv den strenge Dommer:

„Agt paa din Indgang vel, og om du lide
„Kan paa din Fører; tro ei Veiens Brede!“
„Skrig ikke!“ lod til Svar min Mester vide; —
„Stands ei hans Gang, den Skjebnens Love lede,
Saa vil man der, hvor hvad man vil, man kræver,
Spørg ikke meer, men ti og vær tilrede!“
Nu mærker jeg, at rundtomkring sig hæver
Sorgfulde Toners Lyd; nu staaer jeg inde,
Hvor mange Klageraab mig gjennembæver.
Jeg naaer et Sted, hvor stumt alt Lys maa svinde,
Som brøler høit, liig Havet, naar der haster
Et Uveir over det, med stridige Vinde.
En Helvedstorm, der ingensinde raster,
De piinte Sjæle hvirvler gjennem Lande,
Og ryster dem og hid og did dem kaster.
Naar foran Afgrundssvælgets Skrænt de stande,
Da høres Skrig og Suk og Hyl opstige,
Og høit Gud Herrens Almagt de forbande.
Jeg grant forstod: til slige Piinslers Rige
Fordømt maae Synderne i Kjødet være,
Som lod for deres Lyst Fornuften vige.
Som Vingerne i Vinterkulden bære
De sorte Stære bort i talrig Skare,
Saadan hiin Blæst de onde Sjæles Hære.
Og hist og hid, og op og ned de fare;
Dem trøster aldrig Haab om Hviledage,
Ei heller blot om Piinsler mindre svare.
Og som naar Tranerne med Skrigen drage
Igjennem Luften frem i lange Rader,
Saalunde saae jeg Skyggerne med Klage

Fremblæses af det Veir, der ei aflader.
Thi spurgte jeg: Hvo er den Slægt herinde,
O Mester! hvem den sorte Stormvind hader?
Da gav han mig til Svar: „Den første Kvinde
Af dem, du spørger om, der hist sig fjerne,
For mange Tungemaal var Herskerinde.
Hun til sin Brynde gav sig hen saa gjerne,
At Lyst hun lod som Lov i Landet gjælde,
For imod Skam og Last sig selv at værne.
Hun er Semiramis, og Sandsagn melde,
Hun efter Ninus kom, og var hans Mage;
Sultanens Land lød fordum hendes Vælde.
Den Næste tog sig elskovssyg afdage,
Troløs imod Sichæus' Støv; ved Siden
Har hun Cleopatra, den vellystsvage.“
Helena saae jeg, hun for hvis Skyld Tiden
Ulykkesvanger blev; Achil, den Priste,
Der gik med Kjærlighed tilsidst i Striden;
Jeg Paris saae og Tristan, og han viste
Med Fingren fleer end Tusind mig i Stævnet,
Som deres Liv ved Kjærlighed forliste.
Da een for een min Lærer havde nævnet
Fortidens Damer nu og Riddere gjæve,
Slig Ynk mig greb, at Sands mig knap blev levnet.
Jeg sagde: Gjerne vil min Røst jeg hæve
Og tale til de To, der sammen føres,
Og som saa let for Vinden synes svæve.
Og han til mig: „Vogt paa den Stund, de røres
Af Stormen her forbi; naar da du beder
Ved deres Elskov dem, saa vil du høres.“

Jeg mæler flux, da Vinden nær dem leder:
O, I sorgsyge Sjæle! kom at tale
Med os en Stund, hvis ei det negtes Eder!
Liig Duer, som af Længsel kaldte, dale
Til Reden sød, med aabne, stille Vinger,
Af Villien baarne gjennem Luftens Sale:
Sig Parret udaf Didos Skare svinger,
Og nærmer sig paa Luftens Strøm, den vilde;
Saa stærkt min medynksfulde Raaben klinger.
„O hulde Skabning, o du Venligmilde!
„Som søger op i Mørket os, der gøde
„Paa Jorden ud en blodigfarvet Kilde:
„Var Verdens Drot os blid og glemt vor Brøde,
„Da vilde for din Fred vi bede trolig,
„Fordi du føler Medynk med vor Møde.
„Siig, hvad dig lyster vide i vor Bolig,
„Vi høre skal og give det tilkjende,
„Naar Stormen, som i denne Stund, er rolig.
„Det Land, hvor jeg er baaren, ligger henne
„Høit over Stranden, hvor sig Po nedsænker,
„For at faae Fred med sine Følgesvende.
„Elskov, som let hvert ædelt Hjerte lænker,
„Ham til den Skjønhed bandt i Jordens Dale,
„Der blev mig røvet — Maaden end mig krænker.
„Elskov, som vil, hver Elsket skal betale
„Kjærligheds Skyld, saa stærkt igjen mig rørte,
„At end den følger mig i Dybets Sale.
„Elskov til en og samme Død os førte;
„Ham venter Caina, der vort Liv udslukked."
Og disse Ord fra Skyggerne jeg hørte.

Men ved de piinte Sjæles Tale bukked
Mit Ansigt jeg mod Jorden som i Drømme,
Til Digteren mig spurgte: hvi jeg sukked?
Ak! svarede jeg da, hvormange Strømme
Af søde Tanker og af Længsler spæde
Har ledet til hiint Sorgens Skridt de Ømme!
Og vendt imod de To, som var tilstede,
Begyndte jeg: de Kvaler, du maa lide,
Af Ynk, Francesca! faae mig til at græde.
Men siig mig: paa de søde Sukkes Tide,
Hvorved lod Amor og hvordan dig bindes,
At du de sagte Længsler fik at vide?
Og hun til mig: „En større Sorg ei findes,
„End at erindre lykkelige Dage
„I Vanhelds Stund; din Lærer selv det mindes.
„Men da saa stærkt dig disse Tanker drage,
„Vil om den første Gnist til Elskovsflammen
„Jeg nu fortælle dig med Graad og Klage.
„En Dag vi sad og læste til vor Gammen
„Om Lanzellot, hvordan ham Amor binder;
„Vi aned Intet, ene sad vi sammen.
„Tidt gjorde Bogen blege vore Kinder,
„Og vore Øine mødtes mange Gange;
„Men eet Sted er der, som os overvinder.
„Vi læste om, hvordan hiin Elskovs Fange
„Til Smilet kjærlig med et Kys sig trænger;
„Da kyssed han min Mund, skjælvende, bange,
„Ved hvem til evig Tid mit Hjerte hænger.
„Os fristed Digteren til Elskovsbrøde,
„Og hele den Dag læste vi ei længer.“

Mens hun fortalte mig sin Lyst og Møde,
    Den Anden græd saa høit i Sorgens Haller,
    At jeg af Medynk blev som om jeg døde,
Og faldt, som naar et livløst Legem falder.

Sjette Sang.

FRAADSERE.

Saasnart min Sands igjen er vendt tilbage,
Der lukked sig af Medynk med de Tvende,
Som reent forvirred mig ved Sorg og Klage:
Jeg nye Piinsler skuer uden Ende,
Og nye Piinte mine Øine ramme,
Hvor jeg saa gaaer, hvorhen jeg vil mig vende.
Den tredie Kreds jeg staaer i, hvor det klamme,
Forbandede og tunge Regnskyl strømmer,
Hvis Fald og Væsen evig er det samme.
Sort Vand og store Hagl og Snee udtømmer
Sig i den mørke Luft med Skybrud svære,
Saa Jorden stinker, som i Væde svømmer.
Vilddyret Cerberus, det grumme, sære,
Gjøer som en Hund, og fra tre Struber trænger
Dens Hyl til dem, der her nedsænket ere.
Ildrødt er Øiet, udspændt Bugen hænger,
Dens Skæg er sort og vaadt, med Kløer lange
Den griber Aanderne og vildt dem flænger.

Liig Hunde hyled de, for Regnen bange,
Den ene Side frem til Skjærm de førte,
Saa dreied sig de Usle mange Gange.
Da Cerberus, den store Orm, os hørte,
Han aabned sine Gab og viste Tænder,
Der var ei Lem paa ham, som ei sig rørte.
Op lukker da min Fører sine Hænder,
Og fylder dem med Jord, der hvor vi træde,
Og i de slugne Svælg en Haandfuld sender.
Som naar en Hund høit hyler efter Æde,
Men bliver taus, vil man den Noget unde,
Og skynder sig at sluge det med Glæde;
Saaledes taug Dæmonens skidne Munde,
Hvis Drøn saa høit for Aanderne kan gjalde,
At de gad være døve, om de kunde.
Vi vandred over Skyggerne, der falde
For Regnens Slag; og vore Fødder traadte
Paa Tomheder, der tyktes Legemer alle.
Langshenad Jorden laae de strakt, den blotte,
Kun Een til Sæde reiste sig heelt fage,
Da han blev vaer, at vi forbi ham maatte:
„O du, som hid til Helved vilde drage,
„Gjenkjend mig, om du kan; thi du skal vide,
„Du var alt til, dengang jeg kom afdage."
Og jeg: Maaskee den Vaande, du maa lide,
Dig drager af min Hu; men ei jeg mindes,
At jeg har seet dig i fremfarne Tide.
Men siig mig, hvo du er, og hvi du bindes
Med slig en Straf i disse Sorgens Sale,
At større vel, ei ledere der findes.

„Din By, som er saa fuld“, lød nu hans Tale,
„Af Avind alt, saa Karret over flyder,
„Var ogsaa min i Livets lyse Dale.
„Mit Tilnavn „Svinet“ end iblandt Jer lyder;
„For Synd med Svælget dette Dyb mig fjæler,
„Hvor Regnen, som du seer, til Jord mig bryder.
„Jeg sørgelige Sjæl ei ene dvæler,
„Thi alle Disse lige Bod maa give
„For lige Skyld;“ og Meer han ikke mæler.
Jeg svared: Ciacco! dine Sorger drive
Mig til at græde fast, af Ynk betaget.
Men siig, om du det veed, hvad skal der blive
Af Borgerne, hvem denne Kiv har slaget?
Er der iblandt dem nogen Retviis længer?
Og siig mig, hvi slig Ufred ind er draget.
Og han: „Først deres Tvedragt lang og streng er;
„Saa kommer det til Blod; med Vold og Kvide
„Hiint Skovparti de Andre brat fortrænger.
„Men førend trende Sole skal det lide
„Den samme Lod; og op de Andre stander
„Ved Magt af Ham, hvis Ord nu er saa blide.
„I lang Tid kneise de med deres Pander,
„Og tungt faaer Fjenden deres Vægt at kjende,
„Hvad enten han saa græder eller bander.
„Retvise, men ei hørte, findes Tvende;
„Hovmod og Gjerrighed og Avind ere
„De Gløder tre, som alle Hjerter tænde.“
Her endte Talen han med Taarer svære.
Og jeg til ham: End Meer jeg vide vilde,
Og Meer jeg beder, at du vil mig lære.

Tegghiaio, Farinata, de to Gilde,
Arrigo, Mosca, Jacopo, hvor lide
Nu alle de Retsindige og Snilde?
Lær mig at kjende dem, siig paa hvad Side
De staaer; om Himlen er dem sød, hvad heller
Dem Helved bittert er, mig længes vide.
„En anden Skyld nedtynger dem", han melder,
„Mod Bunden, blandt de mere sorte Sjæle;
„Der kan Du see dem selv i Dybets Kjelder.
„Men dig, som paa den søde Jord tør dvæle,
„Jeg beder: bring mig atter der i Minde;
„Meer vil jeg ikke svare eller mæle."
Med Øiet skeled han, for mig at finde,
Lidt saae han paa mig, bøied saa sin Pande,
Og sank tilbage blandt de andre Blinde.
Og Føreren: „Han skal ei meer opstande,
Før Engelens Basun han faaer at høre.
Naar da den Vældige gaaer gjennem Lande,
Gjenfinder Hver sin Grav, og skal iføre
Sig Kjød og Skikkelse, og høre lyde
Det som skal evig drøne for hans Øre."
Hvor Skyggerne med Regnen sammenflyde
Til skiden Blanding, langsomt frem vi stige,
Imens vi Lidt af Fremtidslivet tyde.
Siig, skulle Piinslerne i dette Rige,
Jeg spurgte, ved den store Dom tiltage,
Hvad heller mindskes, eller blive lige?
Og han: „Vend til din Videnskab tilbage:
Jo meer en Ting, saa lyder jo dens Lære,
Fuldkommen er, den Fryd og Vee kan smage.

Skjøndt aldrig de fordømte Slægter ere
Bestemt til sand Fuldkommenhed, jeg tænker:
De efter Dommen Meer end før maa være.“
Rundt gik vi ad den Vei, som Regnen stænker,
Og taled meget meer, end dennesinde
Jeg melde vil; hvor Stiens Trin sig sænker,
Kom vi til Plutus hen, den store Fjende.

Syvende Sang.

GJERRIGE OG ØDSLE; VREDAGTIGE OG MISMODIGE.

„Pape Satan, Pape Satan aleppe!“
Begyndte Plutus med sin hæse Stemme;
Og for at styrke mig, der aanded neppe,
Mæled hiin Viismand, som i Alt var hjemme:
„Frygt ikke, thi hvad Magt han har hernede,
Din Gang paa Skrænten her han kan ei hæmme.“
Og mod det svulne Aasyn vendt, det lede,
Han sagde: „Ti, fordømte Ulv, som skriger!
Fortær dig selv indvendig med din Vrede!
Det er ei uden Grund, at han nedstiger!
Saa vil man hisset, hvor den stolte Fjende
Blev ramt af Michaels Hævn, i Himlens Riger.“
Retsom et Seil, opblæst af stærke Vinde,
Slapt falder ned, naar Skibets Master knække,
Saa faldt det grumme Vilddyr om derinde.
Ned i den fjerde Grav vor Vei vi lægge,
Og vandre længer frem ad Smertens Banker,
De, som Alverdens Vee i Skjødet dække.

O himmelske Retfærdighed! hvo sanker
Al denne nye Kval og Sorg, jeg skuer?
Hvi maae vi lide saa for onde Tanker?
Som Bølgen, hvor Carybdis' Malstrøm truer,
Mod Bølgen bryder sig i evigt Møde,
Maae Sjælene her løbe rundt i Buer.
Fleer Folk jeg saae, end før iblandt de Døde,
Fra begge Sider, mens de Hyl udsendte,
Med Brystet tunge Byrder fremad støde.
De stødte mod hinanden, derpaa vendte
De om og raabte: „Hvi vil bort du smide?“ —
„Hvi holder fast du?“ og tilbage rendte.
Saalunde fra hver Haand til modsat Side
De gjennemløb paany de sorte Ringe,
Og hyled Smædesangen alletide.
Hvergang de mødes, atter om de svinge,
Og til den næste Dyst i Halvkreds fare.
Svar Ynk og Sorg mit Hjerte gjennemstinge;
Thi spørger jeg: Hvo er dog denne Skare?
Mon alle de, vi her tilvenstre naaede,
Hvis Hoved er kronraget, Klerke vare?
Og han til mig: „Viid, disse Slægter baade
Saa skjevt med Sjælen saae, i Livets Dage,
At aldrig de holdt Huus med Maal og Maade.
Klart kjendes det af deres Raab og Klage,
Naar Kredsens tvende Punkter de betræde,
Hvor modsat Skyld adskiller dem saa fage.
Disse, hvis Hoveder ei Haar beklæde,
Var Klerke før, Paver og Cardinaler,
Thi der har Gjerrighed sit Herresæde.“

Blandt dette Folk, o Mester! nu jeg taler,
Kan sikkert jeg gjenkjende nogle Sjæle,
Som for slig ureen Synd maae lide Kvaler.
„Tom er din Tanke," hører jeg ham mæle;
„Det dunkle, skidne Liv, hvorfor de bøde,
Gjør, at de her ukjendt i Mulm sig fjæle.
Evig paa saadan Viis de sammen støde,
Med lukket Haand vil Hine, Disse ville
Med skaldet Hoved opstaae fra de Døde.
At slet de skjenked bort og spared ilde,
Har røvet dem det skjønne Liv og givet
Dem et, hvorpaa jeg intet Ord vil spilde.
Nu seer du, Søn! at skjør er kun som Sivet
Den Lyst, der til Fortunas Goder bindes,
Hvorom de Dødelige slaaes i Livet.
Thi med alt Guld, som under Maanen findes
Og fandtes, kan en Hvilestund der ikke
For een af disse trætte Sjæle vindes."
Da hæved spørgende jeg mine Blikke:
Hvo er Fortuna, Mester! at saalunde
I hendes Kløer Alverdens Goder ligge?
Og han: „O Daarer, som forgjeves grunde,
Hvor stort er dog det Mørke, som Jer blinder!
Velan, saa tag min Lærdom da i Munde!
Han, hvis Alviisdom Alting overvinder,
Gav Himlene, han skabte, hver sin Leder,
Saa hver Deel ligelig til hver Deel skinner,
Og overalt sig Lysets Glands udbreder.
Og for alt Glimmergods i Verden vide
Een fælles Herskerinde gav han Eder,

At hun, trods jordisk Kløgt, til rette Tide
Kan de forfængelige Goder lade
Fra Blod til Blod, fra Slægt til Slægter glide.
Thi stander een Slægt høit paa Herskerstade,
Een visner hen, alt som hun Dommen siger,
Hun, der er skjult, liig Slangen mellem Blade.
Al Eders Kløgt for hende magtløs viger;
Hun veier, dømmer og med Daad hun ender,
Som alle Guderne i deres Riger.
Hun i sin Skiften ingen Stilstand kjender,
Nødvendigheden byder hende haste,
Derfor saa hyppig Lykkens Lod sig vender.
Hende det er, paa hvem saa Mange kaste
Et bittert Had; selv de, som burde kvæde
Gudindens Lov, med Uret hende laste.
Men Raabet naaer ei hendes høie Sæde;
Imellem Englene i Himlens Haller
Sin Kugle ruller hun i salig Glæde.
Nu lad os gaae, hvor større Ynk os kalder!
Der er ei Tid til stille meer at stande,
Hver Stjerne, som før steg, igjen alt falder."
Vi gjennem Kredsen gaae til Dybets Rande,
Hvor kogende en Kilde frem sig skyder,
Og i en Bæk udsender sine Vande.
Meer sort end Purpur Bølgen sig udgyder;
Og ad en anden Vei min Mester stævner,
Langsmed den dunkle Strøm, der nedad flyder.
Dybt, hvor de onde Bjerges Fod sig jævner,
Sorgfloden falder ned, og der dens Bølge
Sig breder til en Sump, som Styx man nævner.

Og jeg, der lod mit Blik med Alting følge,
    Saae nøgne Folk, hvis Aasyn Piinsel skjænder,
    Med Dynd tilsmurte, sig i Sumpen dølge.
De sloges vildt, og ikke blot med Hænder,
    Med Hoved, Bryst og Fod paa samme Tide,
    Og flængede hinandens Kjød med Tænder.
Min Mester sagde til mig: „Søn! her lide
    De Sjæle, der sig tvinge lod af Vrede;
    Og endnu vil jeg, du for vist skal vide,
At der er Fleer, som sukke dybt dernede,
    Og bringe Bobler frem paa Vandets Flade,
    Som Øiet siger dig, hvor du vil lede.
I Mudderet de mæle: Lidet glade
    Var vi, hvor Solen skinned sødt paa Enge,
    Thi Mismod ulmed i vor Sjæl, den lade;
Nu maae vi drøvelig i Dyndet hænge.
    Det skvulpe de med Svælget, thi de kunne
    Ei lade Ordet heelt og klart fremtrænge.“
Rundtom den skidne Pøl vi gik saalunde
    I Bue, mellem Bredden og det Vaade,
    Og saae paa dem, der slugte Dynd med Munde.
Til Foden af et Taarn tilsidst vi naaede.

Ottende Sang.

OVERFARTEN OVER STYX.

Jeg bliver ved saalunde: Lang Tid inden
Ved Foden af det høie Taarn vi vare,
Blev vore Øine dragne op til Tinden.
Deroppe tændtes to Smaaflammer klare,
Og endnu en, som knap var synlig, brændte
Langt borte, liig et Tegn, der skulde svare.
Jeg til hiint Hav af Viisdom da mig vendte:
Hvad vil det sige? spurgte jeg; hvi følger
Hiin tredie Ild? Hvo var det, som den tændte?
Og han til mig: „Hist paa de skidne Bølger
Kan du alt see den Ventede fremile,
Hvis ikke Sumpens Taagedamp ham dølger.“
Aldrig fra Buestrængen fløi der Pile
Saa hurtig gjennem Luft mod Maalets Fjæle,
Som jeg en Baad saae gjennem Vandet stile
I samme Stund, mod Stedet, hvor vi dvæle.
Een Mand kun sad tilrors for den at føre,
Han raabte: „Er I der, I onde Sjæle!“

Men flux min Mesters Svar lød for hans Øre:
„Dengang, o Phlegias! har feil du taget!
Kun paa vor Overfart vi dig tilhøre.“
Som Den, der hører, han er svart bedraget,
Og fyldes pludselig med mægtig Vrede,
Saadan blev Phlegias af Harme naget.
Min Fører steg i Baaden, der laae rede,
Jeg fulgte ham, og, som om jeg kun veied,
Fik Baaden først sin Last, da jeg var nede.
Saasnart vi begge var ombord, saa dreied
Den gamle Stavn sig udad, og dens Side
Skar dybere i Vandet end den pleied.
Mens fremad i den døde Grav vi glide,
Et Hoved dukker op, som Dyndet væder,
Og siger høit: „Hvo kommer hid før Tide?“
Jeg kom, men bliver ei paa disse Steder,
Gav jeg til Svar; hvo er du, som saa fuul er?
Og han: „Du seer jo, jeg er En, som græder.“
Bliv da i Taarernes og Sorgens Huler,
Fordømte Aand! — høit mæled jeg saalunde —
Jeg kjender dig, skjøndt Dyndet heelt dig skjuler!
Da rakte han mod Baadens Stavn, den runde,
Sin Haand, men Mesteren ham tilbage stødte,
Og raabte: „Bort! hen til de andre Hunde!“
Saa favned han mig, og hans Læbe mødte
Min Mund: „Nidkjære Sjæl!“ saa lød hans Tale,
„Velsignet hun, som dig undfik og fødte!
Han var af Hovmod fuld i Jordens Dale,
Og ingen ædel Daad hans Minde pryder;
Thi raser Skyggen nu i Dybets Sale.

Hvormangen Konge stor, som hisset byder,
Skal her engang som Sviin i Dyndet ligge,
Mens efter ham en rædsom Haan der lyder!“
Jeg sagde da: O Mester! kan jeg ikke
Faae ham at see tilbunds i Pølen gange
Og kvæles, før til Landing vi os skikke?
„Tilfreds du vorde skal, før Kystens Tange“,
Han svared mig, „hist dukker op af Vover;
For slig en Attraa bør du Fyldest fange.“
Snart saae jeg de tilsmurte Skarer over
Hiin Sjæl med saadan Vold og Harme falde,
At Gud derfor jeg takker end og lover.
„Ned med Philip Argenti!“ skreg de Alle;
Da vender mod sig selv han sine Tænder,
Hiin florentinske Aand, paa hvem de kalde.
Der blev han, og om ham jeg Talen ender.
Men gjennem Luften Jammertoner sære
Mit Øre naae, og Øiet frem jeg vender.
Den gode Mester mæled: „Nu vi ere
Nær Helvedstaden Dis, med dens udkaarne,
Sorgtunge Borgere og store Hære.“
Og jeg til ham: O Mester! alt dens Taarne
Jeg seer hist inde, mellem Dalens Buer,
Saa røde, som af Ilden nys udbaarne.
Min Fører sagde da: „De evige Luer,
Der gløder indeni dem, gjør dem hede,
Som du i dette nedre Helved skuer.“
Tilsidst ind i den dybe Grav vi glede,
Der værner om de trøstesløse Lande;
Af Jern mig tyktes Murene, de brede.

Lang Tid i Kreds vi fulgte Gravens Vande,
Da raabte. Styrmanden: „Vor Fart er omme!
„Her Porten er, stig ud paa disse Strande!“
Jeg fleer end tusind saae af dem, Guds Domme
Fra Himlen regne lod, og hørte skrige
Fra Muren dem: „Hvo er han, som tør komme,
„Før han er død, hid til de Dødes Rige?“
Min vise Mester stod og vinked længe,
Til Tegn, at han et Ord dem vilde sige.
Omsider lidt for deres Harm de stænge:
„Kom du alene! Han skal gaae tilbage,“
Saa skreg de, „som har vovet hid at trænge!
„Alene skal sin Daarskabs Vei han drage,
„Ifald han kan; thi dig vi hos os binde,
„Der gjennem Mørkets Egn har fulgt den Svage.“
Tænk, Læser! om jeg angest blev i Sinde,
Ved den fordømte Tale, som mig trued;
Jeg vented aldrig mere hjem at vinde.
O du min Fører kjær, du, som jeg skued
Meer end syv Gange frelse mig af mange
Og dybe Farer, der mit Hjerte kued!
Forlad mig ei saa hjælpeløs og bange!
Hvis længer frem at gaae de os forbyde,
Lad os da hurtig sammen hjemad gange!
Da mæled han, for Mod mig at indgyde:
„Ei Nogen for vort Fjed kan Hindring sætte,
Saa vældig er den Herre, som vi lyde.
Men vent mig her, og styrk din Aand, den trætte,
Og fød den med godt Haab imidlertide;
Jeg skal i Dybet ikke dig forgjette.“

Derpaa den hulde Fader gaaer tilside,
Og ene jeg i Tvivlens Nød og Skræk er,
Thi Ja og Nei stærkt i mit Hoved stride.
Jeg kan ei høre Ordet, han dem rækker,
Men hos dem staaer han kun en Stund, en føie,
Før sig Enhver i Hast tilbage trækker.
Og i slaae vore Fjender Portens Fløie
Foran min Herre, som maa ude stande;
Da vendte langsomt om igjen den Høie.
Al Freidighed var svunden fra hans Pande,
Han saae mod Jord og sukkede saaledes:
„Hvo stænger for mig Sorgens Huus og Lande?“
Til mig han sagde da: „Fordi jeg vredes,
Bliv ikke ræd! Jeg skal i Prøven vinde,
Hvad der saa indenfor til Værn beredes.
Ny er ei deres Trods, fra dennesinde;
De har alt viist den ved hiin Port i Skoven,
Som aaben, uden Laas, du end kan finde.
Selv har du læst dens døde Skrift foroven;
Og alt fra den ad Klippens Sti sig svinger,
Igjennem Kredsene og over Voven,
En, paa hvis Bud flux Landets Port opspringer.

Niende Sang.

HELVEDSTADEN.

Hiin blege Lød, som farvede mig Svage,
Dengang paa Flugt sig gav den ædle Sanger,
Drev fra hans Kinder Blegheden tilbage.
Han stille stod, som En, der Lyden fanger,
Thi ikke langt man kunde see med Øie,
Saa sort var Luften der og taagesvanger.
Han mæled: „Ogsaa vi skal Fjenden bøie,
Hvis ei ... vil Hjælp fraoven ikke briste;
O, hvor jeg længes efter ham, den Høie!“
Jeg saae, hvordan han Talens Indgang vidste
At dække til med det, som fulgte efter,
Thi heel forskjelligt var fra den det Sidste.
Men dog gav det min Angest nye Kræfter,
Thi værre Mening af hans brudte Tale
Jeg drog, end der maaskee ved Ordet hefter.
Siig mig, om nogensinde Skygger dale
Fra Kredsen, hvor man længes uden Ende,
Herned i disse Sorgens dybe Sale?

Saa spurgte jeg, og han: „Kun sjelden hænde
Det kan, at Aander af vor Skare drage
Ned ad den Vei, jeg lærer dig at kjende.
Een Gang jeg var her selv i fordums Dage;
Erichto maned mig, som kunde tvinge
I døde Legemer Skyggerne tilbage.
Knap var mit Kjød berøvet Sjælens Vinge,
Før over denne Muur hun lod mig stige,
For op af Judas' Kreds en Aand at bringe.
Der er det dybeste, bælgmørke Rige,
Længst fra det Hvalv, hvis Kræfter Alting lede,
Jeg kjender Veien, lad din Frygt kun vige!
Hiin Sump, der aander ud sin Stank hernede,
Fra hver en Kant Sorgstaden slutter inde,
Som kun vi skulle naae med Strid og Vrede."
Hvad Meer han mæled, jeg har ei i Minde,
Thi ufravendt mig mine Øine bare
Op mod det høie Taarns glødrøde Tinde,
Hvor trende Helvedfurier, lynsnare,
Med Blod bestænkte, i et Nu fremstode.
I Krop og Lader de som Kvinder vare,
Lysgrønne Slanger sig omkring dem snoede,
Og over Panden og det fæle Øie
Øgler og Hugorme som Lokker groede.
Han vidste, de var Terner hos den høie
Dronning for evig Graad: „Min Søn!" han mæler,
„Betragt de rædsomme Erinnyer nøie!
Megæra er det, som tilvenstre dvæler,
Alekto græder hist, og deres Søster
Tisiphone imellem dem sig fjæler."

Med Neglene de flænged deres Bryster,
De slog sig selv, og løfted Skrig saa vilde,
At angest jeg mig klynged til min Trøster.
„Medusa! kom, saa skal i Steen vi hilde
Hans Lemmer!“ skreg de, ned imod os bukket:
„Ved Theseus' Stormløb var vi altfor milde.“ —
„Vend dig nu om og hold dit Øie lukket!
Thi hvis Gorgonen kun et Blik dig sender,
Da er alt Haab om hjem at vende slukket.“
Saa taler Digteren og om mig vender,
Og som han paa mig selv ei lide kunde,
Mit Ansigt dækker han med egne Hænder.
O alle I, hvis Sjæle ere sunde!
Agt paa den Lærdom vel, som dybt sig dølger
Bag Versets sære Slør, paa Sangens Bunde!
Og allerede paa de sorte Bølger
Der nærmer sig en rædsom Larm og Brusen,
Hvormed fra Kyst til Kyst en Skjælven følger.
Det lyder som en vældig Stormvinds Susen,
Naar, kæmpende mod Luftens Glød, den drager
Ustandset over Skoven hen med Knusen,
Saa Blomsten hvirvles bort og Grenen brager;
Stolt gaaer den i en Støvsky over Slette,
Og Kvæg og Hyrder foran sig den jager.
Mit Øie løste han: „Nu skal du rette
Synsnerven“, sagde Skjalden, „bort fra Landet,
Mod Skummet hist, hvor Taagerne er tætte.“
Liig Frøerne, der sprede sig i Vandet,
Forfulgte af en Snog, indtil de fjæle
Sig hver og en tilsammen langsmed Sandet:

Saae jeg vel tusinde fortabte Sjæle
Flye foran En, der over Styx, den øde,
Tørfodet skred, som Den, der ei vil dvæle.
Tidt løftede han Haanden for at støde
Den tykke Taage bort foran sit Øie,
Og træt han syntes kun af denne Møde.
Vel saae jeg, han var skikket fra det Høie,
Og Mesteren gav mig Tegn, at taus dernede
Jeg skulde staae, og dybt mig for ham bøie.
Hvor syntes han mig fuld af ædel Vrede!
Han kom til Porten, med en Stav den rørte,
Og op sprang uden Modstand Bolt og Kjede.
„I Himlens Udskud! Usle Folk!“ jeg hørte
Paa Tærsklen til det rædselsfulde Kammer
Hans Røst: „hvordan blev I til Trods forførte?
„Hvi stamper I mod Villien, den som rammer
„Ustandselig sit Maal til alle Tide,
„Og meer end een Gang øged Eders Jammer?
„Hvad hjælper det, at I mod Skjebnen stride?
„Tænk vel paa Cerberus, hvis Svælg og Hage
„Er skaldet end af det, han maatte lide!“
Med disse Ord gik Engelen tilbage
Forbi os, taus, henad de skidne Vande,
Liig En, hvem andre Sorger mægtig drage,
End Omhu blot for dem, der hos ham stande.
Os gav hans Ord, det hellige, et Leide,
Og Foden vendte vi mod Dybets Lande.
Ind kom vi nu foruden nogen Feide,
Og jeg, som havde Lyst at vide nøie,
Hvad Borgen gjemte, gav mig til at speide

Derindenfor, og kasted rundt mit Øie;
Og ved hver Haand jeg skued store Heder,
Fyldte med Piinsler og med Veeraab høie.
Som nærved Arles, hvor sig Rhonen breder,
Og hist ved Polas Strand, hvor Bugten væder
Italiens Kyst og om dets Grændse freder,
Gravhøi ved Gravhøi op af Sletten træder:
Saa ligerviis paa Marken her, den øde,
Kun var der mere beesk paa disse Steder.
Blandt Høiene der brændte Flammer røde,
Og Ilden heded Jorden op saalunde,
At ingen Kunst faaer Jern til meer at gløde.
Hver Gravsteen løftet var, saa grant jeg kunde
Fornemme Lyd af smertelige Klager,
Som fra Elendiges og Piintes Munde.
Hvo er det Folk, tilorde nu jeg tager,
Som hviler her bag disse Graves Buer,
Og slige sorrigfulde Sukke drager?
Og han: „Her stande Kjætterne i Luer,
Hver med sin Sekt og sine Følgesvende;
Meer, end du troer, er fulde disse Tuer.
Lige hos Lige fjæler sig derhenne,
Og deres Grave meer og mindre flamme.“
Derpaa til høire Side vi os vende,
Imellem Piinslerne og Murens Kamme.

TIENDE SANG.

KJÆTTERE.

Nu vandrer ad en lønlig Sti, der dølger
Sig mellem Gravene og Murens Tinde,
Min Mester frem, og jeg hans Fodspor følger.
O høie Kraft, jeg mæled, som herinde
Igjennem Syndekredsene mig fører!
Tal, om du vil, stil mig tilfreds i Sinde!
Kan ei det Folk man skue, der sig rører
I disse Kister her, som er saa fulde?
Hvert Laag er løftet, ingen Vagt jeg hører.
Han svared: „Alle Grave lukkes skulle,
Naar de engang fra Josaphat hidvende
Med Legemerne, som hvile nu i Mulde.
Viid, Epicurus og hans Følgesvende,
Som Sjæl med Legeme til Døden vier,
De have deres Kirkegaard histhenne.
Hvis derfor blot en liden Stund du bier,
Da skal du for dit Spørgsmaal Fyldest fange,
Og for det Ønske med, hvorom du tier."

Og jeg: Min Fører! Ei jeg skjuler bange
Mit Hjerte dig; du gav mig selv den Lære,
Faa Ord jeg bruge skal, og ikke mange.
„Stands, o Toskaner! du, hvis Fødder bære
„Dig gjennem Ildens Stad førend du døde!
„Stands, du som taler høvisk og med Ære!
„Mig røbed dine Ord, da nys de løde,
„At i hiint ædle Land du haver hjemme,
„Som jeg maaskee har voldt for tung en Møde.“
Slig Lyd fra en af disse Kisters Gjemme
Sig trængte brat, og til min Fører hældte
Jeg tæt mig op, skrækslagen ved hiin Stemme.
„Vend dig omkring! hvad gjør du?“ Skjalden meldte,
„See, Farinata har sig reist af Lue,
Du kan ham see fra Hoved indtil Belte.“
Alt i hans Aasyn mine Øine skue;
Høit kneisende hans Bryst og Pande vare,
Som om han trodsig vilde Helved true.
Min Førers Hænder, modige og snare,
Ind mellem Gravene mig stødte bedre:
„Lad dine Ord“, han mæled, „vorde klare!“
Da ved hans Grav, blandt hine Troesforrædere
Jeg stod, han stirred paa mig som i Vrede,
Og spurgte mig: „Hvo vare dine Fædre?“
Og jeg, som til at lyde ham var rede,
Dem alle nævned flux med freidig Pande.
Da løfted sine Bryn han lidt dernede,
Og sagde: „Vildt de kæmpede forsande
„Mod mig, min Slægt og mine Venner gode,
„Men tvende Gange drev jeg dem af Lande.“

Om deres Hjem, jeg svared, de forlode,
De vendte begge Gange dog tilbage,
Men *dine* Frænder ei den Kunst forstode.
Da steg der for mit Blik af Graven fage
En anden Aand; jeg troer, sit Knæ han bukked,
Thi knap han naaede Farinatas Hage.
Rundtom mig speided han i Indelukket,
Som om han vented endnu En at finde,
Og først da hans Forventning reent var slukket,
Græd han og sagde: „Hvis i dette blinde
„Fængsel ved Aandens Høihed frem du ganger,
„Hvor er min Søn? hvi er han ei herinde?“
Og jeg: Slig Kraft ei af mig selv jeg fanger,
Mig fører han, som venter ved min Side;
Men *Guido* agted sagtens ei hiin Sanger. —
Hans Ord og Straffen, som han maatte lide,
Forlængst alt havde sagt hans Navn mig nøie;
Thi kunde jeg saa fuldt et Svar ham vide.
Da sprang han op og løfted Veeraab høie:
„Du sagde *agted* — er han ei i Live?
„Rammer det søde Lys ei meer hans Øie?“
Og da han saae, jeg tøved med at give
Ham Svar en Stund, og ingen Trøst han hørte,
Faldt baglænds han, for i sin Grav at blive.
Men han, den Stolte, som alene førte
Mig til at standse, skifted ikke Miner,
Bøied ei Kroppen eller Nakken rørte;
Og i sin Tale videre han triner:
„At ikke de forstod, hvad Kunst du kalder,
„Langt meer end dette Leie *det* mig piner.

„Men viid: før Dronningen for disse Haller
„Halvhundred Gange blot sit Aasyn tænder,
„Du lære skal, hvor svær den Kunst dig falder.
„Siig mig hvorfor — saasandt dig Skjebnen sender
„Op til den søde Jord — hiint Folk har vraget
„I hver en Lov saa grusomt mine Venner?"
Og jeg: Det store Mandefald og Slaget,
Som farved Arbia rød, er Grund, at slige
Taler der holdes under Tempeltaget.
Da sagde han og sukkede tillige:
„Der var jeg ikke ene, og forsande
„Ei uden Grund begyndte jeg at krige.
„Men ene maatte jeg vel dengang stande,
„Da man af Jord Fiorenza vilde slette,
„Og jeg kun værged den med aaben Pande."
Ak, bad jeg ham, saasandt din Sæd, den trætte,
Maa finde Ro, løs du mig Knudens Traade,
Som her om mine Tankers Dom sig flette.
Ifald jeg hører ret, saa kan I raade
Forud, hvad fjerne Tider skulle bringe,
Men i Nutiden har I anden Maade.
Og han: „Liig dem, hvis Syn er svagt og ringe,
„Vi skue ikkun det, som fjernt og sidst er;
„Saameget Lys vi af Alherren finge.
„Naar Tingen nærmes eller er, da brister
„Vor Sands; og hvis vi ei det faae at høre,
„Veed vi slet Intet af hvad Jorden frister.
„Nu kan du selv forstaae, har du laant Øre,
„At al vor Kundskab reent døer bort og blindes
„I samme Stund, Gud lukker Fremtids Døre."

Da sagde jeg, piint af den Skyld, jeg mindes:
Siig ham, der faldt, hvad han ei før erfared,
At blandt de Levende hans Barn end findes.
Og at jeg før var stum og ikke svared,
Siig ham, det kom af, mine Tanker strede
Med den Vildfarelse, du nys mig klared.
Da kaldte mig min Mester allerede;
Thi bad jeg hurtig Aanden, mig at skikke
Besked om, hvo der hos ham var dernede.
Han mæled: „Over Tusinde her ligge.
„Den anden Frederik og Cardinalen
„Er begge her, Fleer nævner jeg dig ikke."
Derpaa han skjulte sig, og gjennem Dalen
Gik jeg tilbage til den gamle Sanger,
Og grunded paa, hvad Ondt mig varsled Talen.
Nu vandrer Skjalden frem, og mens han ganger,
Han spørger: „Hvi er du saa mod i Sinde?"
Og paa sit Spørgsmaal hurtig Svar han fanger.
Da bød Viismanden mig: „Drag vel i Minde
Alt, hvad der her blev sagt dig, du skal lide;
Hør nu!" og Fingeren hæved han derinde:
„Saasnart du stander foran Hendes blide
Lysglands, hvis fagre Øie Alting kjender,
Skal hun dig Livets Vandring flye at vide."
Derefter han tilvenstre Foden vender;
Fra Muren henad Midten til vi stunde,
Langsmed en Sti, der i en Dal sig ender,
Hvis onde Stank heelt oppe mærkes kunde.

ELLEVTE SANG.

HELVEDES INDDELING.

Ud kom vi paa en Skrænt af Klippeblokke,
Der i en vældig Kreds laae sønderspræengte,
Og saae dybt under os meer piinte Flokke.
Men af den gyselige Stank, som trængte
Op fra det dybe Svælg, blev bort vi drevet,
Og søgte Ly tæt bag et Laag, der hængte
Ved en af Høiene, hvorpaa stod skrevet:
Jeg gjemmer Anastasius, hvem ilive
Photinus fra den rette Vei har revet.
„Vi maae gaae langsomt ned, for først at blive
Lidt vant til disse sørgelige Vinde;
Snart ikke længer Agt paa dem vi give.“
Saalunde han; og jeg: See, du kan finde
Tidkort imens, at Timen ikke viger
Ubrugt! Han svared: „Saa har jeg isinde.
Viid, at bag disse Stene“, nu han siger,
„Der er tre mindre Kredse, som forlænges
Trinviis nedad, liig dem, hvorfra du stiger.

I hver og en fordømte Aander trænges;
Men forat siden blot du skal behøve
At see, hør nu, hvordan og hvi de stænges.
For al Ondskab, der Himlens Had maa prøve,
Er Maalet Uret, og sligt Maal kan atter
Med Vold eller med Svig en Anden drøve.
Svig hades meest af Gud, thi den er Datter
Af Mennesket kun; thi stander dybest nede
De Svigefuldes Flok, størst Kval dem fatter.
Den første Kreds er fuld af Voldsmænd lede;
Men saasom Vold kan øves imod Trende,
Er denne Kreds deelt i tre Ringe brede.
Mod Gud, sig selv, og Næsten kan man vende
Sin Vold, mod dem og Alt hvad de besidde,
Jeg mener, som du klart skal faae at kjende.
Thi voldsom Død og Saar, der bringe Kvide,
Kan ramme Næsten, Rov og Ildens Farer
Og Ødelæggelse hans Gods kan lide.
Hver Den, der saarer lumsk, og Drabsmænds Skarer,
Ildgjerningsmænd og Røverne de frække:
Den første Ring dem piner og forvarer.
Et Menneske kan voldsomt Hænder lægge
Paa sig og paa sit Gods; og derfor lyde
Hist i den anden Ring, bag Klippens Vægge,
Veeraab fra dem, der selv af Verden flyede,
Som deres Gods bortspilled og lagde øde
Og hisset græd, hvor de sig burde fryde.
Mod Gud tilsidst de øve Vold og Brøde,
Der ham med Hjertet negte og forbande,
Og de, som frækt Naturens Lov forstøde.

Thi har paa Sodoms og Caorsas Pande
Den tredie Ring sit Stempel trykt og svider
Den, som med Hjertet haaner Gud forsande.
Svig, der Samvittigheden altid bider,
Kan Mennesket øve mod den Tillidsfulde,
Og imod Den, der ikke paa ham lider.
I sidste Fald han myrder kun det hulde
Kjærlighedsbaand, Naturen om os breder;
Thi huses i den anden Kreds bag Mulde
Skinhellig Smiger, Trolddom, falske Eder,
Bedrag og Simoni og Tyverænker,
Og Rufferi og slige Uhumskheder.
I første Fald han ei alene krænker
Naturens Kjærlighed, men den, som træder
Dertil, og som med særlig Tro os lænker.
Og i den mindste Kreds, paa hine Steder,
Hvor Dís i Verdens Midtpunkt har sin Hule,
Fortæres derfor evig hver Forræder."
Klart har du Svælget skildret mig, det fule,
Jeg sagde nu, hvor Synderne nedstødes,
Og Slægterne, som sig derinde skjule.
Men de, som i det fede Mudder blødes,
Som Regnen pidsker og Stormvinde drive,
Og de, som med saa bittre Tunger mødes:
Siig mig hvorfor ei straffede de blive
Her i den røde Stad, hvis Gud dem vred er;
Hvis ei, hvorfor maae da slig Bod de give?
Og han til mig: „Hvad er der nu, som leder
Din Aand, at vildsomt fra sin Vei den bryder?
Hvad heller mon dit Sind til Andet meder?

Kan du ei mindes, hvordan Ordet lyder,
Hvor i din Sædelære der er Tale
Om de tre Sindelag, som Gud forskyder:
Umaadelighed, Ondskab og den gale
Dyriskhed? At Umaadeligheds Brøde
Mindst krænker Gud, mindst lastes i hans Sale?
Agt vel de Ord, som i hiin Sætning løde,
Og drag i Minde, hvad det var for Stammer,
Som udenfor, hist oppe maatte bøde:
Da skal du kjende, hvi fra Disses Jammer
De adskilt staae, hvi Herren i det Høie
Dem træffer mindre haardt med Retfærds Hammer."
O Sol, som læger hvert et uklart Øie!
Du løser mine Tvivl saa fuldt og fage,
At baade Tvivl og Kundskab mig fornøie.
Gak endnu lidt, jeg mælede, tilbage,
Der, hvor det hed, at Aager paa Guds rige
Godhed gjør Vold — løs Knuden for mig Svage!
Og han: „Philosophien vil dig sige,
Ifald du til at fatte den har Snille:
Naturen har i den guddommelige
Forstand og Skaberkunst sin første Kilde;
Og granskede du vel Physiken atter,
Du paa de første Blade finde vilde,
At Eders Kunst, saa godt den kan og fatter,
Naturen følger som sin Lærerinde,
Saa Eders Kunst er som Guds Datterdatter.
Og af Natur og Kunst — hvis du i Minde
Drager af Genesis de første Sider —
Skal Mennesket fange Liv og fremad vinde.

Ad andre Veie Aagerkarlen skrider,
Og derfor mod Naturen selv han synder,
Og mod dens Barn; thi han paa Andet lider.
Men følg mig nu, min Vandring jeg begynder;
Thi Fiskens Tegn i Horizonten glimter,
Karlsvognen imod Caurus hen sig skynder,
Og Skræntens Nedgang hisset alt jeg skimter.“

Tolvte Sang.

MORDERE OG RØVERE.

Det Sted, hvorhen vi kom, for ned at stige,
Var stenet, og der fandtes det, som nødte
Paa Stand hvert Blik til gysende at vige.
Retsom hiint Fjeldskred, der ved Trento mødte,
Nedstyrtende, Adigeflodens Strande,
Enten ved Jordskjælv eller Brist paa Støtte,
Saa at fra Fjeldets Top til Slettens Lande
Steensætningen er rullet ned saalunde,
At den lidt Vei gi'er dem, der oppe stande:
En saadan Nedgang vi ad Skrænten funde.
Ved Afgrundsranden, høit paa Bjergelien
Udstrakt, hiin Cretas Skjændsel see vi kunde,
Der svigefuldt undfanget blev i Kvien;
Og retsom Den, hvem Harm indvendig nager,
Bed han sig selv, da han os saae paa Stien.
Viismanden raabte da: „Maaskee du tager
Ham for Athenens Hertug ved min Side,
Som hist paa Jord dig rakte Dødens Plager?

Bort Vilddyr! bort! han kommer, maa du vide,
Ei ved din Søsters Hjælp, som din Betvinger;
Han gaaer kun for at skue, hvad I lide."
Liig Tyren, naar den løs af Rebet springer,
Just som det dødelige Hug den fanger,
Og ei kan gaae, men hid og did sig svinger,
Saa gjorde Minotaurus; og min Sanger
Gav Agt og skreg: „Løb, før det er for silde!
Imens han raser, er det bedst, du ganger!"
Saa vandre vi ad Veien ned, den vilde,
Imellem Stenene, der hyppig under
Min Fod ved den uvante Vægt nedtrille.
Jeg gik i Tanker, og han mæled: „Grunder
Du paa den Styrtning her, som vild og skaldet
Bevogtes af hiint Dyr, hvis Harm nu blunder?
Viid, da jeg første Gang herned blev kaldet
I dette Helveddyb, var Klippetinden,
Vi stige nedad, endnu ikke faldet.
Men, hvis jeg dømmer ret, kort Tid forinden
Han kom, der i den øvre Kredses Sale
Det store Bytte tog fra Helvedfjenden:
Skjælved saa stærkt de dybe, sorte Dale,
Saa fast jeg tænkte, Verden allerede
Blev rørt af Kjærlighed, hvorom gaaer Tale,
At den lod tidt i Chaos Alt sig sprede.
Og i hiint Øieblik var det, de øde,
Ældgamle Klipper her og hisset skrede.
Men fæst dit Blik paa Dalen, thi nu møde
Vi snart Blodfloden, i hvis Væld, det varme,
De koges, der med Vold mod Andre brøde."

O blinde Graadighed, vanvittige Harme,
Der i det korte Liv os saadan jager,
Og koger i det evige os Arme!
Jeg saae en Grav, der bred, i Bue drager
Sig favnende omkring den hele Slette,
Som jeg erfared af min troe Ledsager.
Og mellem den og Skrænten løb der tætte
Flokke Centaurer, væbnede med Pile,
Som naar paa Jord de Dyret jog, det lette.
Da ned de see os gaae, de Alle hvile,
Og med en udsøgt Piil paa Strængen bryde
Tre ud af Flokken og imod os ile.
Den Ene lader langtfra Stemmen lyde:
„Hvad Piinsel venter Jer, som hist nedstige?
„Siig det paa Stedet der, hvis ei, vi skyde!“
Min Mester sagde: „Voldsom uden Lige
Altid din Villie var, naar frem den stævned!
Vort Svar skal vi til Chiron hisset sige.“
Derpaa han stødte til mig og dem nævned:
„Det Nessus er, som maatte Døden lide
For Deianiras Skyld og selv sig hævned.
Og han, hvis Blikke ned mod Brystet glide,
Er Chiron selv, Achilles' Fosterfader;
Den vrede Pholus seer du ved hans Side.
I tusindviis gaae de om Strandens Flader
Og ramme hver en Sjæl, der vil sig hæve
Meer op af Blodet, end dens Skyld tillader.“
Da vi kom nær Vilddyrene, den gjæve
Sanger og jeg, tog Chiron, der dem førte,
En Piil og strøg med den sit Skjæg bag Kjæve;

Og da hans store Mund blev synlig, hørte
Jeg at han mæled: „Saae I det, hvorlunde
„Den Bageste bevæged hvad han rørte?
„Det pleier ei de Dødes Fod at kunne."
Min gode Fører stod alt ved hans Bringe,
Der hvor de to Naturer sig forbunde,
Og svared: „Ja, han lever, og jeg Ringe
Skal ene vise ham de mørke Dale;
Nødvendighed, ei Lyst, har voldt, vi ginge.
Der steg fra Lovsangen i Himlens Sale
En Kvinde ned og bød mig vorde Leder —
Om Røver eller Tyv er her ei Tale.
Men ved hiin høie Kraft jeg nu dig beder,
Der fik mig til at vandre ad saa svære,
Vildsomme Veie hid, byd En af Eder
At vise os et Vadested og bære
Ham over denne Strøm paa sine Lænder,
Thi han gaaer ei i Luft, som Aanders Hære."
Tilhøire Chiron sig mod Nessus vender:
„Før du dem, siger han, og hvis I møde
„En anden Flok, saa jag den bort med Hænder!"
Vi vandre nu langs Randen af den røde,
Boblende Flod med ham, og mod os lyde
Skrig, som de kogte Aander høit udstøde.
Jeg Slægter saae, som indtil Brynet syde,
Og Nessus mælede: „Det er Tyranner,
„Der elsked Rov og lode Blodet flyde.
„Hos Alexander Dionysius stander,
„Som lod en sorgtung Tid Sicilien gjeste;
„Hver af dem nu sin Synd med Taarer sander.

„Hiin Pande, hvorom sorte Haar sig fæste,
„Er Azzolin; den Anden ved hans Side,
„Med blonde Haar, er Obizzo fra Este,
„Hvis Liv hans onde Søn har slukt før Tide.“
Da jeg til Skjalden vendte mig, han mæled:
„Nu gaaer han foran, jeg vil bagest skride!“
Et Stykke længer frem Centauren dvæled
Over en Slægt, som her for sine Lyder
Til Halsen i det hede Væld sig fjæled.
Han viste os en Aand, der eensom flyder,
Og sagde: „See! midt i Guds Skjød han kløved
„Det Hjerte, som ved Themsen Ære nyder.“
En Slægt jeg saae, da lidt vi havde tøvet,
Som over Floden stod med Bryst og Pande,
Og Mangen kjendte jeg, som der blev prøvet.
Saadan sank meer og meer de blodige Vande,
Saa at tilsidst kun Fødderne de dølge;
Der vadede vi over, mellem Strande.
„Viid, at som her du seer, den hede Bølge
„Lidt efter lidt paa denne Side svinder,“
Saa mæled nu Centauren, som vi følge,
„Saa sænker Bunden sig, hvorpaa den rinder,
„Hist meer og meer, til den med hine Kyster,
„Hvor Tyranniet sukker, sig forbinder.
„Der er det, Guds Retfærd med Piinsel ryster
„Attila, Jordens Svøbe, samt tillige
„Pyrrhus og Sixtus; og evindelig kryster
„Den hede Syden Taarer frem, der stige
„I Rinier Pazzos og Cornetos Blikke,
„De, som paa alle Veie førte Krige.“
Saa gik han hjem, meer fulgte han os ikke.

TRETTENDE SANG.

SELVMORDERE OG FORØDERE.

Før Nessus end var kommen over Floden,
Ind i en Skov, hvor ingen Sti sig bugter,
Jeg med den ædle Sanger flytted Foden.
Sort Løvet der, ei lysegrønt og smukt er,
Træernes Grene knudrede sig flette,
Gifttorne findes der, men ingen Frugter.
Vilddyret selv, som flyer den aabne Slette,
Kan fra Cecina til Corneto lede,
Og finder ikke Buske sig saa tætte.
Der er de rædsomme Harpyers Rede,
Som fra Strophaderne jog Trojas Hære
Med Sørgebud om det, der siden skede.
Med Kløer paa Fødderne, paa Bugen Fjere,
Med Menneskeaasyn og med brede Vinger,
Fra Træerne de løfte Skrig heelt sære.
Min gode Mester mæled: „Før jeg bringer
Dig dybere herind, saa viid, nu stander
Du i den anden Ring, og den omsvinger

Dig til du i et rædsomt Sandhav lander.
Thi see dig vel omkring, saa skal du finde
Saadanne Ting, at du min Tale sander.“
Fra hver en Kant Veeklager lød derinde,
Men Ingen skued jeg af dem, der boede;
Thi standsed jeg, forvildet reent i Sinde.
Jeg troer, min Mester tænkte, at jeg troede,
At alle disse Røster kom tillive
Fra Slægter, som bag Træerne skjulte stode;
Og derfor mæled han: „Hvis du vil rive
En Kvist blot af et Træ i denne Hække,
Da skal din Tanke snart til Intet blive.“
Jeg vovede min Haand lidt frem at række
Og af en mægtig Torn en Green at bryde;
Da skreg dens Bul: „Hvorfor vil du mig knække?“
Jeg saae det sorte Blod nedad den flyde;
„Hvi flaaer du mig?“ lød nu igjen dens Mæle,
„Kan ingen Medynksaand jeg dig indgyde?
„Mænd vare vi, nu er vi Torne fæle;
„Du burde havt meer Ynk i dine Hænder,
„Om saa vi havde været Slangesjæle.“
Retsom en Brand, der grøn er, naar man tænder
Dens ene Ende, af den anden siver
Og hvisler ved den Luft, den fra sig sender:
Saalunde Blod og Ord paa eengang driver
Af Træets Brud; thi lod jeg Kvisten glide
Af Haand og stod som En, der bange bliver.
„Ifald han forud havde kunnet lide,
O vrede Sjæl!“ tog Viismanden tilorde,
„Paa det, han af min Sang alt fik at vide,

Saa havde han ei rørt dig som han gjorde.
Men det Utrolige fik mig til at nøde
Ham til en Daad, som fast jeg angre burde.
Dog, siig ham hvo du er, da skal som Bøde
Dit Rygte han fornye, naar hjem han ganger,
Som han har Lov, til Verdens Lys, det søde.“
Og Bullen: „Mig din milde Tale fanger,
„Saa ei jeg tie kan, som før jeg pleied;
„Men bliv ei trætte, hvis min Tale lang er!
„Jeg er den Mand, der begge Nøgler eied
„Til Fredriks Hjerte, og saa blidelig vidste
„At aabne og at lukke, naar jeg dreied,
„At fra dets Lønraad jeg forjog de Fleste.
„Tro i mit Hverv, jeg ingen Møie skyede;
„Og Liv og Blod derfor jeg maatte miste.
„Skjøgen, som aldrig Cæsars Haller flyede,
„Men sine Bolerøine mod dem sendte,
„Hun, Hvermands Død og alle Hoffers Lyde,
„De Andres Sjæle snart imod mig tændte,
„Og de opflammed nu August saalunde,
„At Ærens Fryd til sorgfuld Vee sig vendte.
„Mit Sind, som harmfuldt troede, Døden kunde
„Befrie for Harme, gjorde mig Retvise
„Uretviis mod mig selv foruden Grunde.
„Men høit og dyrt jeg sværger Jer, ved disse
„Nyskabte Rødder! aldrig har jeg sveget
„Min Herre, hvem med Ret de Alle prise.
„Og naar til Verden En af Jer er steget,
„Da reis mit Minde op, som endnu siden
„Hiint Avinds Hug henligger glemt og bleget!“

Først tøved Digteren en Stund, en liden,
Saa sagde han: „Spørg nu, hvis du behøver
At vide Meer; nu taug han, spild ei Tiden!“
Jeg svared: Det er bedre, selv du prøver
At spørge, hvad du troer, jeg helst maa høre;
Jeg kan det ei, slig Ynk mit Hjerte drøver.
Thi mæled Skjalden: „Vil du, han skal gjøre,
Hvad nys du bad om, frit og uden Hinder,
O fangne Aand! da lad dig endnu røre
Til os at sige, hvordan Sjælen binder
I disse Knuder sig; om af de trange,
De sære Lemmer Ingen løs sig vinder.“
Da hvæsed Bullen stærkt, i Toner lange,
Og derpaa Luften til en Stemme bliver:
„Kort Svar skal I paa Eders Spørgsmaal fange!
„Naar Sjælen vildt med egen Haand løsriver
„Sig fra det Legem, hvori boe den skulde,
„Ned i det syvende Svælg Minos den driver.
„Som det kan træffe sig, blandt Skovens Bulle
„Den falder, men hvor Skjebnens Kast det byder,
„Der spirer den, som Kornet under Mulde.
„Fra lille Skud til Skovtræ op den skyder,
„Derpaa Harpyerne dens Løvværk gnave,
„Og skaffe Smerten Hul, saa ud den bryder.
„Vi komme vel engang til vore Grave,
„Men Ingen i sit Legem meer sig klæder:
„Thi hvad man røver sig, skal ei man have.
„Legemerne slæbe vi til disse Steder;
„De skulle her i Sørgeskoven hænge,
„Hvert paa den Torn, hvori dets Skygge græder.“

I Skoven der vi vented endnu længe,
At Bullen atter skulde aabne Munden,
Da pludselig en Larm vi hørte trænge
Hen mod os, som naar Jægeren i Lunden
Vildsvinet høre kan og Jagten lyde,
Raslen i Grenene og Glam af Hunden.
Og see, tilvenstre To saa iilsomt flyede,
Nøgne, forrevne gjennem Skovens Grene,
At jeg dem saae hver Kvist paa Veien bryde.
„Død, kom til Hjælp, til Hjælp!“ skreg høit den Ene;
Og han, der løb bagefter, tog tilorde:
„Saa lette, Lano! var ei dine Bene
„Ved Toppos Dystløb fordum over Jorde!“
Og aandeløs ved Løbet nu, det snare,
Han af en Torn og sig en Knude gjorde.
Bag dem var Skoven opfyldt med en Skare
Kulsorte, slugne Hunde, der fremjoge
Som Mynder, naar af Lænken løs de fare.
I ham, der skjulte sig, de Tænder sloge,
Og Led for Led de sønderflænged Aanden,
Før med hans arme Lemmer de bortdroge.
Da tog min hulde Fører mig ved Haanden
Og bragte mig til Tornen hen, som blødte
Af mange Saar og jamred sig ved Vaanden:
„Ak Jacopo! hvad kunde det dig nytte,
„At mig til Værn og Skjul du vilde tage?
„Hvad kan jeg for at du dit Liv forødte?“
Da Mesteren ved Træet stod, det svage,
Han mæled: „Hvo var du, som her af alle
De Saar udaander Blod og sorgfuld Klage?“

Og han til os: „O Sjæle, som mig kalde!
„I have seet den onde Vold mig ramme,
„Der bragte mine Blade til at falde —
„Sank dem om Foden af min usle Stamme!
„Jeg er fra Byen, der lod Døberen trænge
„Dens første Herre ud; men for det Samme
„Vil Mars den med sin Kunst bedrøve længe.
„Og stod der ei af ham en Rest, en liden,
„Hvor Broens Buer over Arno hænge,
„Saa havde Borgerne, som reiste siden
„En By, hvor Attila kun levned Gruset,
„Forsandt, spildt baade Arbeidet og Tiden.
„Jeg gjorde selv en Galge mig af Huset.“

FJORTENDE SANG.

GUDSBESPOTTERE.

Af Kjærlighed til Fødelandet dreven,
Jeg sanked Løvet, som laae spredt paa Tuer,
Og gav det saa til ham, der hæs var bleven.
Derpaa vi kom til Skjellet hen, hvis Buer
Imellem anden Ring og tredie skille,
Hvor Retfærds frygtelige Kunst man skuer.
For nu de nye Ting klart at fremstille,
Jeg siger, vi var komne til en Hede,
Saa gold, at ingen Urt der voxe vilde.
Om den sig Smerteskovens Krandse brede,
Som Sorgens Flod igjen om Skovens Rødder;
Vi tætved Randen stille stod dernede.
Dens Bund var dybt, udtørret Sand, som gløder,
Hiin anden store Ørk den ligned nøie,
Der fordum trampet blev af Catos Fødder.
O du Guds Hævn! hvor maa hver Den sig bøie
Med Frygt for dig, der læser om den Møde,
Som her blev aabenbaret for mit Øie!

Jeg Flokke saae af nøgne Aander bøde;
De havde vist forskjellig Lov fornummet,
Men Alles Taarer lige ynksomt fløde.
Een Slægt paa Ryggen laae, og een sad krummet
Sammen paa Jord, og een jeg skued jage
Evindeligen rundt igjennem Rummet.
Fleest vare de, som maatte rundt omdrage,
De Færreste paa Jorden laae i Kvide,
Men meest var deres Tunge løst til Klage.
Med langsom Falden regnede der vide
Ildflager ned paa Sandet allevegne,
Som Snee i stille Veir paa Bjergets Side.
Som Alexander i de hede Egne
Af Indiens Land saae under sine Kampe
Uslukte Flammer ned paa Hæren regne,
Og flux lod sine Mænd i Jorden stampe,
At Luen ikke ud sig skulde brede,
Thi enkeltviis let sluktes disse Dampe:
Saalunde sank herned den evige Hede;
Liig Tønder under Staal sig Sandet tændte,
For at fordoble Smerten, som de lede.
Og aldrig deres usle Hænder endte
Den hvileløse Dands, men altid maatte
De ryste nye Gløder af, som brændte.
Jeg sagde: Mester! du, hvis Ord, det blotte,
Kan overvinde Alt, undtagen hine
Dæmoner, som ved Porten mod os traadte:
Hvo er den Kæmpe, der med trodsig Mine
Hist ligger krum og agter ikke Gløden,
Retsom om Regnen ei ham kunde pine?

Da mærked Kæmpen det, midt under Nøden,
At ham jeg spurgte om, og skreg: „Den Samme
»Som jeg i Livet var, jeg er i Døden!
„Lad Jupiter sin Smed med Træthed lamme,
„Hos hvem han harmfuld hented Lynets Pile,
„Der ramte mig hiin Dag med deres Flamme;
„Lad Een for Een ham trætte, uden Hvile,
„I Ætnas sorte Smedie de Mange,
„Og raabe: hjælp, Vulkan! til Hjælp du ile!
„Som før i Slagtningen paa Phlegras Vange;
„Ja, lad ham Lyn paa Lyn imod mig skyde —
„Han skal dog aldrig Hævnens Glæde fange!«
Min Førers Ord begyndte nu at lyde
Saa vældig, som de ingensinde løde:
„O Kapaneus! just at du ei kan bryde
Din egen Hovmod, er din værste Møde!
Ei nogen Piinsel, kun din egen Vildhed
Kan for din Rasen være fuldstor Bøde.“
Saa mæled han til mig med mere Stilhed:
„En af de Konger syv han var, hvis Hære
Beleired Theben; Trods han bød Guds Mildhed,
Og lidet holder Herren han i Ære;
Men, som jeg sagde ham, hiin Trods medrette
Maa nu hans Bryst som Brændemærker bære.
Følg efter mig, men vogt dig for at sætte
Din Fod endnu i Sandets gloende Flager,
Og hold dig nærved Træerne, de tætte!“
Hen, hvor en liden Flod sit Udløb tager
Af Skoven, gik vi tause gjennem Landet;
Dens Rødhed endnu Gysen i mig jager.

Som Bækken springer hist af Svovlsø-Vandet,
Før Synderinderne den til sig lede,
Saadan løb Floden ned igjennem Sandet.
Forstenet Randen var, den lidet brede,
Samt Bundens Dyb og Skrænten paa hver Side;
Der, saae jeg, gik man over Sandets Hede.
„Blandt alt Det, jeg har viist dig fra de Tide,
Vi ginge først igjennem Portens Bue,
Hvis Tærskel hvo der vil kan overskride,
Fik dine Øine Ingenting at skue
Saa mærkeligt, som Bækken, vi betragte,
Der slukker over sig hver Gnist og Lue."
Mig af min Fører disse Ord blev sagte;
Thi bad jeg ham at skjenke mig den Føde,
Hvorefter selv han først min Attraa vakte.
Han mæled: „Midt i Havet er et øde
Land, kaldet Creta, hvorom Sandsagn melde:
Under dets Drot var Verden reen for Brøde.
Der stander Idabjerget, paa hvis Fjelde
Man før saae Løvet lysne, Kilder falde;
Nu staaer det øde, mosbegroet af Ælde.
Det valgte Rhea fordum fremfor alle
Til Vugge for sin Søn, dets Klippestuer
Lod hun, naar Barnet græd, af Tummel gjalde.
En mægtig Olding staaer bag Bjergets Buer,
Med Ryggen vendt mod Damiette-Landet,
Og hen paa Roma som sit Speil han skuer.
Hans Hoved udaf finest Guld er dannet,
Brystet og Armene af Sølv, det rene,
Af Kobber indtil Kløften er det Andet.

Derfra han er af Jern heelt nedad; ene
Den høire Fod er Leer, og dog paa Jorde
Han støtter fastest sig med den alene.
Hver Deel af ham har slaaet Revner store,
Paa Guldet nær, og Taarer ud der trille,
Som samlede hiin Grotte gjennembore.
Herned i Dalen rinder deres Kilde;
Acheron, Styx og Phlegeton tillige
Dannes af dem; ad Bækken saa, den lille,
De løbe, til ei meer man ned kan stige.
Der er Cocytus' Sump; men naar du venter,
Skal du den see, thi vil jeg Intet sige."
Jeg sagde da til ham: Hvis Bækken henter
Sig sine Strømme fra vor Jord saalunde,
Hvi see vi den da først paa disse Skrænter?
„Du veed, at disse Steder ere runde,"
Han svared, „og hvorvel du maatte svinge
Altid tilvenstre mod de dybe Bunde,
Kom du dog end ei heelt om Tragtens Ringe;
Om derfor noget Nyt du lærer kjende,
Bør paa dit Aasyn ei det Undren bringe."
Og jeg igjen: Hvor Mester! er de tvende,
Lethe og Phlegeton? Om hiin du tier,
Og sagde nys, at Taarer danned denne.
„Hvert Spørgsmaal, du har gjort paa disse Stier,
Mig tækkes," svared han; „men dette røde.
Koghede Vand jo for een Tvivl dig frier.
Lethe skal langtfra denne Grav du møde,
Der hvor de glade Sjæle toe sig henne,
Naar de har angret og er frie for Brøde."

Saa mæled han: „Nu er det Tid, vi vende
Fra Skoven os; nu maa du tæt mig følge
Langshenad Bredden, den kan ikke brænde,
Og Ilden slukkes over Flodens Bølge.“

Femtende Sang.

SODOMITER.

Nu bærer os en af de haarde Rande,
Og Bækkens Dampe tæt foroven skygge,
Saa de for Ilden skjærme Vold og Vande.
Som Flamlands Folk mellem Cadsand og Brygge,
Naar Floden stormer op mod dem franeden,
Forfærdes og mod Havet Diger bygge;
Og Paduanerne langs Brenta-Bredden,
For deres By og Slot til Værn at være,
Før Chiarentanas Høie føle Heden:
Saadan er disse Volde, som os bære,
Skjøndt deres Mester, hvo han var, dem baade
Har mindre høie bygt og mindre svære.
Alt vare vi saa langt fra Skoven gaaede,
At om jeg end mig dreied heelt tilbage,
Dog ikke mine Øine meer den naaede;
Da skued vi en Skare Sjæle drage
Mod os langs Diget, og Enhver saa nøie
Betragted os, som naar ved Aftnens svage

Nymaane man hinanden seer med Møie;
Og saàdan skærped de imod os Brynet,
Som gamle Skrædere mod Naalens Øie.
Mens jeg af slig en Flok blev saadan synet,
Skreg En: „O hvilket Under!“ Han mig kjendte
Og greb min Klædnings Søm, hurtig som Lynet.
Jeg stirred, da han Armen mod mig vendte,
Fast paa hans svedne Aasyn, der sig klared,
Saa at dets Træk, endskjøndt af Ilden brændte,
Ei længer for Gjenkjendelse ham vared;
Og mens mit Ansigt ned mod hans jeg bukked:
Messer Brunetto, er I her? jeg svared.
„Min kjære Søn! fortryd ei paa,“ han sukked,
„At Brunetto Latini med dig ganger
„Tilbage lidt, til Skaren bort er trukket.“
Og jeg: Af ganske Sjæl jeg det forlanger;
Ifald I synes, kunnė vi os sætte —
Hvis han det vil, thi jeg gaaer med min Sanger.
Han mæled: „Hvo der standser af os Trætte,
„Maa ligge hundred Aar paa disse Steder,
„Af Ilden sveden, og kan ei sig rette.
„Gak frem! jeg følger med ved dine Klæder;
„Min Flok jeg siden naaer, der gaaer og lider,
„Og sin evindelige Kval begræder.“
Jeg turde ei gaae ned fra Veiens Sider,
Men gik med sænket Hoved ved dens Bredder,
Liig Den, der med Ærbødighed fremskrider.
„Hvad Hændelse og Lod“, han taled, „leder
„Dig før din sidste Dag til disse Haller?
„Og hvo er han, som Veien dig bereder?“

Jeg svared: Hist, hvor muntert Livet kalder,
Forvildet i en Dal min Gang jeg endte,
Forinden fuld og færdig var min Alder.
Først igaarmorges jeg den Ryggen vendte;
Han kom til Hjælp mig, da jeg veg tilbage,
For her ad denne Vei mig hjem at hente.
Og han: „Vil blot du mod din Stjerne drage,
„Kan Ærens Havn du ei forfeile siden,
„Hvis jeg saae ret i Livets skjønne Dage.
„Og var jeg ikke død saa brat før Tiden,
„Saa havde jeg — thi Himlens Tegn var hulde —
„Opmuntret dig til Gjerning ved min Viden.
„Men viid, at Folket hist, det ondskabsfulde,
„Uskjønsomme, der kom fra Fiesols Tinde,
„Og endnu ligner Bjergets Steen i Kulde,
„Skal vorde for din gode Daad din Fjende;
„Og det med Ret, thi søde Figen ikke
„Det sømmer sig blandt stramme Slaaen at finde.
„Hovmod og Gjerrighed og Avind ligge
„Til denne Slægt, Oldsagn den blindfødt nævne;
„See til, du renser vel dig for dens Skikke!
„Din Skjebne skal dig slig en Hæder levne,
„At efter dig snart hungre begge Hære,
„Men Munden ei den Urt at naae skal evne.
„Lad Dyrene fra Fiesole kun tære
„Sig selv til Foder, men Planten ei oprive,
„Hvis deres fule Mødding end kan bære
„En Urt, hvori gjenvækket er tillive
„De Romeres hellige Sæd, som blev i Landet,
„Og saae hiin Ondskabs Rede grundlagt blive!“

Ifald min Bøn var bleven hørt og sandet,
    Da var I ei, gjenmæled jeg med Smerte.
    Endnu fra Menneskers Natur forbandet.
Jeg gjemmer fast, til Sorg nu for mit Hjerte,
    Det kjære Faderbillede af Eder,
    Naar I fra Stund til Stund paa Jord mig lærte,
Hvorlunde man sig Evighed bereder;
    Og af min Tale kan I det erfare,
    At jeg taknemlig end om Læren freder.
Jeg Eders Varsel vil i Hu bevare,
    Indtil vi for en Kvinde komne ere,
    Som mig en anden Spaadom skal forklare.
Kun det skal Eder aabenbaret være:
    Kan min Samvittighed blot fri mig kjende,
    Seer jeg med Ro hvad Skjebnen vil beskære.
Mit Øre kjender Klangen alt af denne
    Haandpenge; lad Fortuna Hjulet dreie,
    Som hun har Lyst, og Bonden Skovlen vende!
Da dreier Mesteren paa de øde Veie
    Sig heelt tilbage, seer paa mig og melder:
    „Den hører godt, som tager Ord i Eie.“
Dog derfor med Brunetto ikke heller
    Jeg taler mindre; men imens vi gange,
    Jeg spørger om hans meest berømte Fæller.
„Godt er at kjende Nogle af de Mange,“
    Han mæled, „om de Andre Taushed bedst er;
    „For knap er Tiden nu til Taler lange.
„Viid da i Korthed: de var alle Præster
    „Og lærde Mænd, berømte vidt for Snille;
    „Een Synd besudled alle disse Gjester.

„Priscian i Sørgeflokken vandrer stille,
„Og Francesco d'Accorso; ja du kjendte,
„Hvis paa slig Uhumskhed du agte vilde,
„Endogsaa ham, Guds Tjeneres Tjener sendte
„Fra Arno til Bacchigliones Enge,
„Hvor Legemet han forlod, det vellystspændte.
„Jeg ønsked meer at sige, men for længe
„Min Gang og Tale vared; allerede
„Jeg seer ny Damp af Sandet hist sig trænge,
„Og nye Slægter nærme sig dernede.
„Min Skat, hvori jeg lever alle Dage,
„Vil jeg befale dig og meer ei bede."
Derpaa han vendte sig og løb tilbage,
Liig Een af dem, man paa Veronas Slette
Seer om det grønne Klæde løbe fage;
Den Seirende han ligned, ei den Trætte.

— — ---

SEXTENDE SANG.

SODOMITER.

Alt stod jeg, hvor man Drønet kunde høre
Af Floden, der i næste Kreds sig kasted;
Det lød som Kubers Summen for mit Øre.
Medeet i hurtigt Løb tre Skygger hasted
Ud fra en Flok af Aander, som just skrede
Forbi os i den Regn, der aldrig rasted.
Hver af dem nærmed sig og skreg dernede:
„Stat stille du! jeg af din Klædning skuer,
„At du maa være fra vor By, den lede.“
Ak, hvilke nye og gamle Saar, af Luer
Indbrændte, saae jeg deres Lemmer bære!
Naar blot jeg mindes det, endnu jeg gruer.
Ved Raabet standsed Mesteren, den kjære,
Og vendte sig til mig: „Nu skal du hvile,“
Han sagde, „høvisk bør mod dem man være.
Ja, var det ikke for de gloende Pile,
Som Stedet slynger her, jeg sige turde,
Det sømmed bedre dig, end dem at ile.“

Saasnart vi stode stil, igjen tilorde
Med deres gamle Klagesang de toge,
Og alle Tre et Hjul de af sig gjorde.
Som Fægterne først salvetnøgne droge
Med Speiden om hinanden, til de kjendte
Angrebets Fordeel, førend løs de sloge:
Saa dreied sig Enhver og Blikket vendte
Mod mig, saa Halsen altid maatte svinge
En modsat Vei af den, som Foden rendte.
„Om dette Sandhavs Kvaler, der os tvinge,
„Og vore revne, blodige Træk end gjøre,
„At vi og vore Bønner agtes ringe,“
Begyndte En, „saa lad vort Ry dig røre!
„Siig, hvo er du, at trygt igjennem dette
„Helved din Fod dig levende kan føre?
„Han, i hvis Fjed du seer mig Foden sætte,
„Skjøndt nøgen nu og sønderreven ilde,
„Stod høiere paa Trin, end du kan gjætte.
„Han var Gualdradas Sønnesøn, den gilde,
„Han Guidoguerra hed og øved mange
„Bedrifter hist med Sværd som og med Snille.
„Bagved mig seer du Aldobrandi gange
„I Sandet, han, hvis Ord til alle Tide
„Stor Tak og Priis deroppe burde fange.
„Jeg selv, som under dette Kors maa lide,
„Jacopo Rusticucci hed, og vundet
„Har ved min onde Viv jeg saadan Kvide.“
Forsandt, hvis jeg for Ilden havde kunnet,
Saa var jeg sprunget ned til dem derhenne,
Og troer, min Lærer havde ret det fundet.

Men Frygt for mig at svide selv og brænde,
Jog mig igjen den Villie god af Sinde,
Der gav mig Lyst at favne dem, de Trende.
Jeg mæled: Ei Foragt, men Sorg herinde
Dybt i min Sjæl ved Eders Nød sig fæster,
Saa stor, at sildig den skal reent forsvinde.
Slig Sorg jeg følte strax, saasnart min Mester
Mig sagde Ord, hvoraf jeg slutte kunde,
At hid der nærmed sig saadanne Gjester.
Jeg er fra Eders By; mens Tider svunde,
Har Eders Daad og Hædersnavne alle
Med Fryd jeg hørt og skildret mangelunde.
Nu vandrer bort jeg fra den bittre Galde
Mod Frugten sød, hiin sanddrue Skjald mig lover;
Men først skal jeg til Jordens Midtpunkt falde.
Og han: „Saasandt din Sjæl skal lang Tid over
„Dit Legem herske, og naar du har levet,
„Dit Rygte straale klart af Tidens Vover:
„Siig mig, om Høviskhed og Kraft er blevet
„Som fordum i vor Fødeby tilbage,
„Hvad heller har man reent af Land dem drevet?
„Thi Borsier, som kun en Stund, en fage,
„Har vandret mellem os paa disse Steder,
„Volder os med sit Ord svar Sorg og Plage.“
Dit nye Folk, din bratte Rigdoms Glæder
Har fyldt med vildest Hovmod dine Lande,
Fiorenza, saa at bittert alt du græder!
Saalunde raabte jeg med løftet Pande.
Een paa den Anden saae, ved Det, de lærte,
Som Mænd, naar de at høre faae det Sande.

„Ifald det aldrig volder dig meer Smerte,“
Gjenmæled de, „med Svar at staae tilrede,
„Da Held dig, du som taler frit fra Hjerte!
„Naar frelst engang fra Mulmet her, det lede,
„Du kan igjen de skjønne Stjerner tælle,
„Og naar du siger glad: jeg var dernede,
„Da maa du ogsaa Folket om os melde!“
Derpaa de Hjulet brød, de trende Sjæle,
Og flygted bort med Been som Vinger snelle.
Et Amen ei man havde kunnet mæle
Saa hurtig, som de svunde for vort Øie;
Thi vilde Mesteren ei længer dvæle.
Jeg fulgte ham, og kun vi vandred føie,
Før Vandets Torden alt saa nærved lyder,
At knap man havde hørt selv Stemmer høie.
Retsom hiin Flod, der selv sin Vei sig bryder,
Og først mod Øst, fra Vesobjergets Tinder,
Langs Apenninens venstre Side flyder;
Der Aquacheta hedder før den rinder
Ned gjennem Dalen i sit lave Leie,
Indtil ved Forli dette Navn forsvinder —
Som den fra Benedettos Klosterveie
Med Torden over Klipperne nedfalder,
Hvor Tusind skulde Fristed havt og Pleie:
Saa høre vi fra Skræntens steile Haller
Hiint sorte Vand gjenlyde høit, og trættet
Kan Øret vorde snart, saadan det gjalder.
Omkring mit Liv bar jeg en Strikke flettet,
Og engang tænkte jeg, den havde kunnet
Hiin Panther fange mig, hvis Skind var spættet.

Da den jeg havde løst og af mig vundet,
Som Føreren befoel og lod mig vide,
Saa rakte jeg ham den, i Knude bundet.
Selv vendte han sig nu til høire Side,
Og fjernet lidt fra Skrænten og dens Bølger,
Lod i det dybe Svælg han Rebet glide.
Her, tænkte jeg, der noget Nyt sig dølger,
Og til hiint nye Tegn det vist maa svare,
Som Mesteren saadan med Øiet følger.
O, hvor bør alle Mennesker sig vare
Hos dem, der ei blot Gjerningerne kjende,
Men ind i Tanken see med Øine klare!
Han mæled: „Snart du skue skal histhenne
Det, som jeg venter; hvad din Tanke drømmer,
Det skal jeg for dit Øie snart fremsende.“
For Sandhed, der har Løgnens Aasyn, sømmer
Det sig bestandig Læberne at værge,
Thi selv en Skyldfri den til Skam fordømmer.
Men her jeg ikke tie kan, og sværge
Vil jeg ved min Komedies Riim, de lette,
Saasandt i lang Tid den sig Gunst maa bjerge:
At gjennem Luften jeg, den mørke, tætte,
Saae svømmende en Skikkelse sig snige,
Og sært, selv for en modig Sjæl, var dette.
Den steg, liig Dykkeren, naar i Havets Rige
Han Ankeret har løsnet, som en stenet
Grund eller Sligt holdt fast, og, for at stige,
Nu strækker Brystet og forkorter Benet.

———

Syttende Sang.

AAGERKARLE.

„Der er Uhyret med den spidse Hale,
Som Muur og Værn kan bryde, Bjerg bestige,
Og med sin Stank opfylder Verdens Dale!“
Saalunde hørte jeg min Mester sige,
Og Dyret bød han nærme sig til Randen,
Ved Enden af det steile Marmordige.
Hiint fule Billede af Svig med Panden
Og Brystet over Klippen frem sig roede,
Men Halen trak det ei med op paa Stranden.
Dets Aasyn var en ærlig Mands; saa gode
Var udentil dets Miner og saa blide,
Men Resten som en Slangekrop sig snoede.
Dets Arme var begroet med Haar, heelt stride;
Med Slyngebaand og Skæl, der frem sig hæved,
Var malet Dyrets Ryg og Bryst og Side.
Fleer Farver ei til Garn og Islæt kræved
Tartarer eller Tyrker nogensinde,
Saa broget Lin Arachne selv ei væved.

Som tidt man kan ved Stranden Baade finde,
Der halv i Vandet ligge, halv paa Landet;
Som i de slugne Tydskes Land derinde
En Bæver, naar den jage vil i Vandet:
Saalunde laae Uhyret med sin Bringe
Paa Klipperanden, der omslutter Sandet.
Det slog den tomme Luft med Halens Ringe
Og krummede Giftgaffelen paa dens Ende,
Der liig en Skorpionbraad kunde stinge.
Min Fører sagde da: „Nu maa vi vende
Lidt fra vor Vei og os til Dyret snige,
Det lumske, som har strakt sig ud derhenne.“
Nedad til høire Side da vi stige,
Og yderst, hvor Steenranden ei forbrændt er,
Ti Skridt vi gaae, for Ilden at undvige.
Vi komme til det Sted, hvor Dyret venter,
Da seer jeg, at paa Sandet hist, det røde,
En Slægt der sidder nær Afgrundens Skrænter.
„At du maa bære fuld Erfarings Føde“,
Lød Skjaldens Ord, „fra Kredsen, som nu ender,
Saa gak derhen og see paa deres Møde!
Men fat dig kort; indtil du attervender,
Vil jeg hos Dyret blive her og bede,
At det os laaner sine stærke Lænder.“
Ene jeg vandred da langs Sandets Hede,
Paa Randen af det syvende Helvedkammer,
Did, hvor den sorrigfulde Slægt sad nede.
Ud gjennem Øinene brast deres Jammer;
Snart hist, snart her de værged sig med Hænder
Imod den hede Jord og Regnens Flammer.

Saa bruge Hundene snart Been, snart Tænder,
Naar de om Sommeren blive bidt af Fluer
Og Lopper eller Myg, som Heden sender.
Jeg En og Anden i hans Ansigt skuer,
Men Ingen kjender jeg af dem, der græde
I Regnen af de smertelige Luer.
Om Halsen paa Enhver, som var tilstede,
Hang der en Pung; med særskilt Tegn den smyktes
Og syntes Eiermandens Blik at glæde.
Og som snart hid, snart did mit Øie ryktes,
Saae jeg en guldguul Pung, hvori der væved
Sig noget Blaat, som mig en Løve tyktes.
Da videre mit Blik iblandt dem svæved,
Saae jeg en anden rød som Blodet skinne,
Og paa dens Grund en kridhvid Gaas sig hæved.
Og En, som bar en drægtig So til Minde,
En lyseblaa, i Pungens Felt, det hvide,
Mig spurgte: „Hvad gjør du blandt os herinde?
„Gak nu din Vei — dog derpaa kan du lide,
„Og sige det paa Jord, at naar det Tid er,
„Skal Vitaliano bænkes ved min Side.
„Jeg, Paduas Søn, blandt Florentinere sidder,
„Der fylde mine Øren tidt med Rungen
„Af deres Raab: kom snart, vor første Ridder,
„Du som tre Snabler bære skal paa Pungen!“
Saa talte han, og som naar Oxer slikke
Om Snuden sig, han langt udrakte Tungen.
At bie længer der jeg voved ikke,
For ei at ægge Mesteren til Vrede;
Jeg gik og lod de trætte Sjæle ligge.

Høit oppe sad paa Dyrets Kryds, det brede,
Min Fører alt, og jeg fornam hans Tale:
„Nu maa du være stærk og kjæk tilrede!
Paa denne Stige skal vi nedad dale;
Stig du op foran; saa det bedst mig huer,
At jeg kan skjærme dig mod Dyrets Hale!"
Som Den, hvem Kolden med sin Gysning truer
Saa nær, at alt hans Negle blive døde,
Og ræd han skjælver, blot han Skygge skuer:
Saa blev jeg først, men snart hans Ord mig gøde
Den Skam i Sind, der Træilens Styrke tænder,
Og kan hos Herre gjæv til Daad ham nøde.
Jeg satte mig paa Dyrets Kæmpelænder:
Hold om mig! vilde ræd jeg sagt til Aanden,
Men ingen Lyd min brudte Røst udsender.
Dog han, der før kom mig til Hjælp i Vaanden,
Slog om mig sine Armes stærke Ringe,
Da jeg steg op, og støtted mig med Haanden.
„Nu Geryon, afsted! Men du maa svinge
I store Kredse dig og langsomt skride;
Tænk paa den nye Vægt, du ned skal bringe!"
Som Baade, naar fra Strand de baglænds glide
Lidt efter lidt, vi Klippens Rand forlode;
Men da Uhyret saae sig i det Vide,
Dreied det Halen om hvor før var Ho'ede,
Udstrakte den og som en Aal den vendte,
Mens det med Kløerne Luften til sig roede.
En større Rædsel Phaeton ei kjendte,
Da han slap Tømmerne af Haand, saa Karmen,
Som det endnu er synligt, Himlen brændte;

Ei heller Ikarus, dengang af Armen
Ham alle Fjedre faldt og Voxet smelted,
Mens Faderen raabte: Stands! vogt dig for Varmen!
End jeg, dengang jeg saae, at Luft ombelted
Mig rundtomkring, og alle Ting forsvunde
For mig, paa Dyret nær, som frem sig vælted.
Det svømmed langsomt, langsomt ned saalunde,
Og kredsede og sank, som af de Vinde,
Der nedenfra mig traf, jeg mærke kunde.
Alt hørte jeg i Svælget Floden rinde
Dybt under os med Brusen uden Mage;
Thi bøied jeg mig for at see derinde.
Da greb ved Synet rædsom Angst mig Svage,
Jeg hørte Graad og Ild jeg saae, der lued,
Saa gysende jeg læned mig tilbage.
Og jeg blev vaer, hvad før jeg ikke skued,
Hvordan i Kreds vi dalede, thi Kvaler
Sig nærmed nu fra hver en Kant og trued.
Retsom en Falk, der kjed af Jagten daler,
Og uden Fugl og Lokkefjeder iler,
Saa: „Vee, du synker!“ Falkeneren taler;
Som træt den svæver, den, der ellers piler
I hundred Kredse rundt, og fjernt i Lunden,
Langt fra sin Mester sig misnøiet hviler:
Saa bragte Geryon os ned til Bunden,
Langs Siden af de sønderspængte Klipper;
Knap steg vi af, før Dyret var forsvunden,
Som naar en Piil fra Buestrængen slipper.

ATTENDE SANG.

RUFFERE, FORFØRERE, SMIGRERE.

Der er et Sted i Helvede, dets Navn er
Sorgkjelderne; af Steen er Alt dernede,
Jernfarvet, som den Kreds, der Stedet favner.
Og just i Midten af hiin Mark, den lede,
Et Svælg der gaber, bredt, med dybe Bunde;
For det skal jeg paa sit Sted gjøre Rede.
Rund er den Ring, der levnes nu saalunde
Fra Svælget til de høie Skrænters Tue,
Og i ti Dale dele sig dens Grunde.
Fast ligesom de Steder er at skue,
Hvor om en Fæstning fleer og flere Grave
Til Værn for Murene sig snoe i Bue:
Et saadant Billed hine Dybder gave.
Og som fra Borgens Fod Smaabroer falde,
Der Gravens ydre Bred til Støtte have:
Saa løbe her fra Skrænten Klipper smalle,
Der Dæmninger og Grave gjennemskære,
Til Svælget stopper dem og samler alle.

Her stande vi, da stegne ned vi ere
Af Geryons Ryg; mod Venstre gaaer min Fører,
Bagefter ham mig mine Fødder bære.
Tilhøire nye Jammerskrig jeg hører,
Jeg nye Bødler seer, ny Kval og Plage,
Som i den første Kjelder trindt sig rører.
De nøgne Syndere langs Bunden drage,
De halve mod os deres Aasyn dreie,
De halve med, men længer Skridt de tage;
Paa samme Viis, som Romerne nu pleie
At lade Folkemassen over Spange
I Jubelaaret gaae ad tvende Veie,
Saa mens imod Kastellet vendt, de Mange
Op til San Pietro paa een Side toge,
De paa den anden imod Bjerget gange.
Rundtom jeg hornede Djævle saae, der joge
Med store Svøber blandt de sorte Stene,
Og bagfra grusomt Synderne de sloge.
Ei, hvor de Usle løfted deres Bene
Alt ved det første Slag og vented ikke
Eet eller to endnu af Svøbens Grene!
Som saa jeg gik, paa En faldt mine Blikke,
Og flux jeg mæled, da jeg ham saae drage:
Ham har jeg skuet før, med andre Skikke.
Jeg stod, for ham i Øiesyn at tage,
Og Skjalden huldt mig i at standse føied,
Og tillod mig at vandre lidt tilbage.
Hiin pidskede Synder troede, naar han bøied
Sit Ansigt, var han skjult — det baaded ringe!
Jeg sagde: Du, som slaaer mod Jorden Øiet!

Dit Navn Venedico jeg hørte klinge,
Hvis dine Træk ei falskelig mig svige,
Men hvad kan til saa beesk en Kval dig tvinge?
Og han: „Heelt nødigen vil jeg det sige,
„Men mægtig mig din klare Stemme rørte,
„Dėr minder om den gamle Verdens Rige.
„Han, som den fagre Ghisola forførte,
„Saa hun til Grevens Villie gav sit Minde,
„Var mig — hvordan saa dette Sagn du hørte.
„Men fra Bologna græde Fleer herinde,
„End jeg; ja viid, Saamange her sig fjæle,
„At ei fra Reno til Savena finde
„Du kan fleer Tunger nu, der Sipa mæle.
„Og vil du have Vidner, som det røbe,
„Da kom ihu kun vore gjerrige Sjæle.“
Som saa han taled, ramte med sin Svøbe
En Djævel ham og skreg til den Forsagte:
„Bort Ruffer! her ei Kvinder er at kjøbe!“
Jeg naaede nu min Fører, og os bragte
Snart nogle Skridt et Sted hen, hvor vi funde,
At ud fra Skrænten sig en Klippe strakte.
Heel lettelig vi den bestige kunde;
Tilhøire saa, ad Klippens Ryg den brede,
Fra hine evige Kredse bort vi stunde.
Hvor Broen sig aabned under os dybt nede,
At gjennem den de Pidskede kunde springe,
Min Fører sagde: „Stands! see, du kan lede
De Andres Blik op til dig, thi vi finge
Ei hine Usles Aasyn før at skue,
Fordi den samme Vei, som vi, de ginge.“

Da see vi, høit fra Broens gamle Bue,
Ned paa den anden Flok, som mod os vælder,
Og hvem paa samme Maade Svøber true.
Jeg spørger ei, men selv min Mester melder:
„Seer du den Store, som forbi os farer,
Og i sin Kval slet ingen Taarer fælder?
Hvor kongeligt et Aasyn han bevarer!
Det *Jason* er, som tog ved Mod og Snille
Det gyldne Skind fra Kolchiernes Skarer.
Han over Lemnos kom, hvor nys de vilde,
Grusomme Kvinder havde Livet taget
Af deres Mænd; der vidste han at hilde
Med smukke Ord *Hypsipyle*, saa slaget
Af Kjærlighed blev den bedragne Kvinde,
Der havde før de andre snildt bedraget.
Forladt og svanger efterlod han hende;
Slig Brøde nu slig Piinselsdom ham giver,
Og hævnet er *Medea* sammesinde.
Hver Den, der sveg som han, her straffet bliver;
Men om den første Dal maa dette være
Dig nok, og om det Folk, den sønderriver."
Alt ved den anden Dæmning nu vi ere,
Som krydser Klippestien og Buen ender,
For paa sin Ryg den næste Bro at bære.
Der see vi nok en Slægt, som Suk udsender
Dybt i den *anden* Dal, med Snuden hvæser
Og slaaer sig selv heelt ynkelig med Hænder.
Paa Bredderne groer Skimmel, thi der blæser
Fra Dybet op en Dunst, som overtrækker
Alting, og ypper Kiv med Øine og Næser.

Saa huul er Bunden, at vort Øie strækker
Ei til at see, før op ad Broens Bue
Vi stige, hvor sig Klippen lodret rækker.
Der stod vi da, og fra den steile Tue
Saae jeg en Slægt dybt i en Mødding ligge,
Der var som Skarn af Mennesker at skue.
Mens nu jeg speided rundt med mine Blikke,
Stak En sit Hoved op, af Møg saa skiden,
At om han var en Klerk, da saaes det ikke.
Han raabte til mig: „Vil du Noget, siden
„Du seer paa mig, fremfor de andre Fæle?“
Og jeg: Hvis ret jeg mindes, før i Tiden
Jeg saae dig hist med tørre Lokker dvæle.
Alessio er du og fra Lucca stammer;
Thi seer paa dig jeg før paa hine Sjæle.
Da slog sit Hoved han og skreg med Jammer:
„Den Smiger, som min Mund hist i det Høie
„Var fuld af, sænked mig i dette Kammer.“
Min Fører mæled da: „See, du kan bøie
Dit Hoved fremad lidt, thi jeg vil gjerne,
At Aasynet du skue skal ret nøie
Paa hiin uredte, hæslig skidne Terne,
Der, mens hun flaaer sig selv med Negle vaade,
Snart staaer, snart kryber sammen i det Fjerne.
Det Thais er, Horkvinden, som i Naade
Sin Boler svared, da han spurgte: Kjære,
Fortjener jeg din Gunst? — „Ja over Maade.“
Lad saa vort Øie heraf mættet være!“

Nittende Sang.

SIMONISTER.

O Simon Magus! O I usle Sjæle,
Som følge efter ham! I, som Guds Gaver,
Der kun med Dyden burde sig formæle,
Tilfals for Guld- og Sølverpenge haver!
Tid er det, at for Jer Trompeten gjalder,
I, hvem den *tredie* Kjelder dybt begraver!
Opad den næste Bro i disse Haller
Vi stegne var, og paa det Sted jeg tøver,
Hvorunder netop Gravens Midtpunkt falder.
O høie Viisdom! hvilken Kunst du øver
I Himmel og paa Jord og blandt de Onde!
Hvor retviist dog din Almagt Alle prøver!
Den graalige Steen var paa de dybe Bunde
Af Huller fuld, og langsmed begge Rande;
Eens brede vare de, og alle runde.
De tyktes mig i Omfang just saadanne,
Som de, der i mit San Giovanni findes,
Og hvori Præsterne ved Daaben stande.

Et har jeg sønderbrudt af dem; jeg mindes,
Det var for En, der kvaltes, op at drage:
Mærk dette Ord, I som af Løgnen bindes!
Ud af hver Aabnings Munding saae jeg rage
En Synders Fod og Been indtil hans Lægge,
Det Øvrige blev indenfor tilbage.
Fodsaalerne paa dem var antændt begge;
Thi sparked de med Benene derhenne,
Saa Toug og Vidier havde maattet knække.
Retsom naar oliesvangre Stoffer brænde,
Og henad Overfladen Luen slikker,
Saa løb den der fra Hæl til Taaens Ende.
Hvo er han, Mester! som saa harmfuld ligger,
Og sparker mere vildt end sine Fæller,
Fordi en rødere Ild hans Blod uddrikker?
Og han: „Vil du, skal hist, hvor Skrænten helder,
Jeg bære dig derned til disse Skarer;
Om sig og om sin Skyld han selv da melder.“
Mig huer, hvad du lider bedst, jeg svarer;
Du Herren er og veed, jeg aldrig viger
Fra det, du vil; veed, hvad jeg taus bevarer.
Op paa den fjerde Vold han med mig stiger,
Sig vender, og tilvenstre Foden retter
Nedad mod Dybets snevre, hullede Riger.
Men endnu ei den gode Mester sætter
Mig fra sin Lænd, før hen til Stenens Revner
Vi naae, til ham, der vildt med Benet sprætter.
O sørgelige Sjæl! hvad du dig nævner,
Der, som en Pæl nedrammet, Straffen prøver,
Og vender Øverst ned — tal, hvis du evner!

Jeg stod som Munken, naar en trodsig Røver
Han skrifte skal og staaer mod Jorden bøiet,
Mens Døden nogle Øieblikke tøver.
„Er du alt kommen?“ raabte han fornøiet,
„Er du alt kommen, Bonifaz, til Kviden?
„Spaadommen har da meer end eet Aar løiet.
„Blev du saa hurtig mæt alt førend Tiden
„Af Godset, for hvis Skyld man saae dig svige
„Den skjønne Kvinde, som du plyndred siden?“
Jeg blev som Den, der skamfuld uden Lige,
For han ei fatted Talen som han burde,
Staaer taus og ikke veed, hvad han skal sige.
„Svar hurtig ham“, tog da Virgil tilorde:
„Jeg er ei Den, jeg er ei Den, du troede!“
Og som han bød mig svare, saa jeg gjorde.
Men Aanden sine Been heelt sært da snoede,
Og sukkende begyndte han at svare
Med Klagerøst: „Hvad vil du da, du Gode?
„Vil du saa gjerne, hvo jeg var, erfare,
„At du steg derfor nedad Klippebredden:
„Viid, mine Skuldre Purpurkaaben bare.
„Hunbjørnens Søn var jeg hiin Tid forleden,
„Og hjalp saa gridsk dens Unger, at derhjemme
„Jeg putted Guld i Sæk, og mig herneden.
„Under mit Hoved sig de Andre gjemme,
„De Simonister, som foran mig ginge,
„I Stenens Revner sidde de i Klemme.
„Der styrter selv jeg ned, naar hid de bringe
„Ham, som jeg tog dig for, da ved vort Møde
„Jeg lod saa pludselig mit Spørgsmaal klinge.

„Men længer Tid har jeg alt maattet støde
„Med Foden, hovedkulds i denne Hule,
„End han skal plantet staae med Fødder røde.
„Thi efter ham, for Gjerninger meer fule,
„Skal hid fra Vest en lovløs Hyrde vende,
„Saa ond, at han os beggeto maa skjule.
„En Jason vorder han, liig hiin, vi kjende
„Fra Maccabæerne; som Kongen skjenker
„Sin Gunst til hiin, saa Frankrigs Drot til denne.“
Maaskee det Daarskab er, men ned jeg sænker
Min Mund og svarer flux den onde Pave:
Siig mig engang, hvor stor en Skat du tænker,
Vorherre af Sanct Peder tog i Gave,
Før Nøglerne han lagde i hans Hænder?
„Følg mig!“ — det var alt Det, han vilde have.
Og af Mathias tog Peder og hans Venner
Ei Sølv og Guld, dengang han blev lodtaget
I Stedet for den onde Sjæl, du kjender.
Saa lig da der! dig retviis Straf har slaget;
Og vogt de daarlig vundne Penge nøie,
Der ægged dig mod Carl, som blev forjaget.
Ja, standsed Ærefrygt for hine høie
Nøgler mig ei, som i det glade, lette
Jordliv du baaret har en Stund, en føie:
Saa brugte jeg meer haarde Ord, end dette;
Thi Eders Gridskhed drøver alle Lande,
Nedtramper Gode og ophøier Slette.
Jer Hyrder har Johannes seet forsande,
Dengang han Kvinden saae med Konger hore,
Hun, som sad ovenpaa de dybe Vande,

Og fødtes med syv Hoveder, den store,
Hvem de ti Horn et Kraftens Vidne gave,
Saalænge hendes Mand af Dyden gjorde.
Af Guld og Sølv I Eders Gud Jer lave!
Hvad skiller Jer fra Hedningernes Stammer?
Kun at de een, I hundred Guder have.
Vee, Constantin! til hvilken Synd og Jammer
Blev — ei din Daab, men hine Skatte Moder,
Hvormed du fyldte Pavens rige Kammer!
Imens jeg synger for ham disse Noder,
Samvittigheden eller Vreden bider
Ham, saa med begge Fødder vildt han roder.
Jeg troer forvist, at Skjalden godt det lider,
Thi med fornøiet Blik han længe hører
Hvert sanddru Ord, som fra min Læbe glider.
Tilsidst med begge Armene min Fører
Mig løfter atter, tæt til Brystet trykket;
Og op ad samme Vei sin Fod han rører.
Utrættet, fast, bar han mig hele Stykket
Igjen, op over Toppen af den Bue,
Som er fra fjerde Vold til femte bygget.
Der lagde blidt han Byrden ned paa Tue,
Som var ham blid at bære, hvor selv Geder
Vist for de steile Klipper maatte grue.
Nu for mit Blik den næste Dal sig breder.

Tyvende Sang.

SANDSIGERE OG TROLDMÆND.

Nu skal jeg gjøre Vers om nye Kvaler,
Og give Stof til tyvende Sang af dette
Mit første Kvad, der om de Sjunkne taler.
Jeg stod alt færdig til mit Blik at rette
Ned i det aabne Dyb, som Strømme væde
Af angestfulde Taarer fra de Slette.
Der saae en Slægt jeg vandre taus og græde;
Rundt gjennem Dalen gik saa langsomt Troppen,
Som de, der hisset Litanier kvæde.
Og da mit Blik steg dybest ned fra Toppen,
Saae jeg, hvor sært Enhver med Halsen svaied,
Fra Hagen til Begyndelsen af Kroppen,
Saa bort fra Brystet sig hvert Aasyn dreied;
Og baglænds maatte gaa de usle Seller,
Thi Synet fremad ikke meer de eied.
Maaskee om En og Anden man fortæller,
Hvem Lamhed før forvredet har saalunde —
Jeg har ei seet det, troer det ikke heller.

O Læser! Hvis Gud Herren dig vil unde
Frugt af din Læsning, ved dig selv du tænke,
Om tørre mine Øine blive kunne,
Naar paa vort Billede de ned sig sænke,
Og see det saa fordreiet, at Øiets Taare
Maa rinde nedad Ryg og Bagen stænke.
Forsandt, der græd jeg, lænet mod den haarde
Fjeldspids, indtil for mine Øren løde
Min Førers Ord: „Er ogsaa du en Daare?
Her lever Medynk først naar ret den døde.
Er der en værre Brøde vel, end denne:
Ved Herrens Dom med jordisk Ynk at møde?
Løft op dit Hoved! See paa ham derhenne,
For hvem Thebanerne saae Jorden revne!
Hvor vil du hen? skreg da hans Følgesvende,
Amphiaraos! flyer du Kampens Stævne?
Men brat fra Dyb til Dyb han styrted fage
Til Minos ned, hvis Kløer ei Nogen levne.
See, Ryggen har til Bryst han maattet tage!
Fordi sit Blik for meget frem han sendte,
Maa han gaae baglænds nu og see tilbage.
Sku hist Tiresias, med hvem det hændte,
At han engang fra Mand blev til en Kvinde,
Og skifted Lemmerne, han hidtil kjendte;
De tvende sammensnoede Slanger finde
Han maatte først, og med sin Kjep dem ave,
Før han igjen sin Manddom kunde vinde.
Hiin Mand, som vender Ryggen til hans Mave,
Er Aruns, der ved Luni havde hjemme.
Forneden, hvor Carraras Bønder grave,

Ved Bjergets Fod, der havde han sit Gjemme
I Hulen, mellem Marmorblokke hvide,
Hvor Hav og Stjerner for hans Blik laa fremme.
Hun der, som lader Nakkens Lokker glide
Nedover Brysterne, med hidvendt Pande,
Og har alt Haaret paa den anden Side:
Det Manto er, som flakked vidt om Lande
Og fæsted Bo, hvor jeg blev født med Tiden;
Det vil jeg, du skal høre, mens vi stande.
Da Bacchi Stad blev til en Trælkvind liden,
Og Døden Mantos Fader tog og Leder,
Gik hun i lang Tid gjennem Verden siden.
Høit i det deilige Italien breder
En Sø sig ved de Alpers Fod, der skille
Tydskland fra Tyrol; den Benaco hedder.
Af tusind Kilder eller flere trille
Fra Garda til Camonica de Vande
Nedad Pennino, som i Søen staae stille.
Der er et Sted i Midten, hvor forsande
Trentos og Brescias og Veronas Præster
Velsigne kunde, hver paa sine Strande:
Der Peschiera, skjøn og stærk, sig fæster
Hvor Bredden lavest er, for Trods at byde
Til Bergamos og Brescias Nabogjester;
Didhen maae alle Vande sammenflyde,
Der i Benacos Skjød ei rummes inde,
Og gjennem Engene som Flod sig gyde.
Saasnart da Bølgerne en Munding finde,
De kaldes Mincio, ei Benaco længer,
Indtil Governo, hvor i Po de rinde.

Ned i en Slette snarlig Floden trænger,
Opfylder den med Sumpe trindt og truer
Om Sommeren med Pest de flade Vænger.
Da paa sin Vei den grumme Jomfru skuer
De Stykker Land, der op af Sumpen rage,
Udyrkede og folkenøgne Tuer:
Beslutter hun med Trælle did at drage,
Og øve der sin Kunst, fjernt fra de Gode;
Der leved hun og lod sit Legem tilbage.
Det Folk, som udspredt rundt i Egnen boede,
Sig sanked siden der; thi stærkt betrygget
Var Øen ved Sumpene, som rundtom stode.
Hvor først hun fæsted Bo, en By der bygget
Blev over hendes Been, og efter hende
Den strax med Navnet Mantova blev smykket.
Fleer Folk der boede før bag Stadens Tinde,
Til Casalodis Dumhed lod sig føre
Bag Lys af Pinamonte lumsk derinde.
Husk det, og hvis du nogentid faaer høre,
At Mantuas Udspring skal et andet være:
Lad Løgnen ikke svige da dit Øre!“
Og jeg: O Skjald, saa vis er mig din Lære,
Og griber saa min Tro og mine Tanker,
At Andres Ord kun slukte Kul mig ere.
Men siig, om blandt den Slægt, der hisset vanker,
Du skuer Nogen, som er værd at kjende;
Thi kun til det nu al min Hu sig sanker.
Da sagde han: „See ham, hvis Skjæg derhenne
Ad Ryggen falder ned i Lokker smukke!
Da Grækenland saa blottet var for Svende,

At knap en Dreng der fandtes i en Vugge,
Var han Augur; med Kalchas gav hans Øie
I Aulis Tegn til Touget at afhugge.
Euripiles han hed, og i min høie
Tragedie selv et Sted jeg ind ham sender;
Det veed vel du, som kan den heelt og nøie.
Den Anden der, som er saa tynd om Lænder,
Var Michael Scott, der visselig hiin ilde
Leg med den svigefulde Trolddom kjender.
See, hist Bonatti gaaer! og En, som vilde
Nok ønske, han ved Risp og Lær var blevet:
Asdente — men nu angrer han forsilde.
See! af Spaakvinderne, som fjernt har levet
Fra Naal og Væv, sorgfuld en Skare følger;
Med Urt og Billed har de Trolddom drevet.
Men kom! thi Kain med sine Torne dølger
Sig paa Halvkuglens Grændser alt i Voven,
Og rører ved Sibilia Havets Bølger.
Alt igaar Nat var Maanen fuld; fraoven,
Du mindes maa, heldbringende dig naaede
Dens Lys engang imellem dybt i Skoven."
Saa talte han, og frem vi ginge baade.

EEN OG TYVENDE SANG.

BESTUKNE TJENERE.

Fra Bro til Bro vi gik og Andet mæled,
Hvorom det ei mig tykkes værd at tale
I min Komedie; først paa Toppen dvæled
Vi, for at see den næste Kjelders Dale,
Og for at skue der ny Graad og Kvide;
Men selsomt dunkle var de dybe Sale.
Som Venetianerne ved Vintertide
Det seige Beg i Arsenalet koge,
For at kalfatre Skibets lække Side;
Og da det ei er Tid tilsøes at toge,
Saa bygger En imens af Nyt en Skude,
En bøder dem, der før paa Reiser droge,
En banker for-, en Anden agterude,
En snitter Aarer til, En snoer en Strikke,
En lapper Storeseil og Fokkens Klude:
Saalunde kogte her, ved Ilden ikke,
Men ved Guds Kunst, det tykke Beg; langs Landet
Saae jeg det allevegne klæbrigt ligge.

Jeg Beget saae, men saae i det ei Andet
End Boblerne, som hæved sig ved Heden;
Det svulmed op og sank igjen som Vandet.
Fast skued jeg og ufravendt modneden,
Men: „Vogt dig, vogt dig!“ raabte da min Fører,
Og drog mig til sig, bort fra Klippebredden.
Jeg vendte mig, liig En, der nødig hører,
Og gjerne skue vil, hvad flye han skulde,
Til slig en Rædsel pludselig ham rører,
At han ei tøver, for at see tilfulde.
Bagved saae jeg en kulsort Djævel fare
Hurtig afsted, op mod os, over Mulde,
Med aabne Vinger og med Fødder snare;
Vee mig! hvor tyktes mig hans Miner strenge,
Og hvor hans Lader raae og vilde vare!
Høit paa hans spidse Skulder saae jeg hænge
En Synder, hvilende paa begge Lænder,
Mens Djævlen i hans Fod slog Klo saalænge.
„Hei, Pinekløer!“ han raabte, „her jeg sender
„Jer En af Santa Zitas Raad, det brave!
„Put ham derned, mens did igjen jeg vender,
„Hvor Overflod paa slige Folk de have.
„Hver Mand er der tilfals — Bonturo ikke —
„Og Nei gjør man til Ja for Gods og Gave.“
Han Synderen smed ud og lod ham ligge,
Og aldrig er løs Hund paa Tyven fløiet
Saa snelt, som Djævlen svandt for mine Blikke.
Tilbunds sank Hiin og kom igjen krumbøiet;
Men Djævlene skreg under Broens Lukke:
„Her har du ei den Hellige for Øiet!

„Her kan du ei dig som paa Serchio vugge!
„Vil derfor ikke vore Kløer du smage,
„Saa prøv ei paa, af Beget op at dukke!“
Vist Fleer end hundred slog nu hver sin Hage
I ham og skreg: „Hop skjult omkring derhenne!
„Maaskee kan du i Smug en Fangst opjage.“
Saalunde lader Kokken sine Svende
Med deres lange Gafler Kjødet drive
I Kjedlen ned, at det ei op skal vende.
Min Mester mæled: „At det ei skal blive
Opdaget, du er med, maa du dig gjemme
Bagved en Klippe, som kan Skjærm dig give.
Og vil de end med Vold min Vandring hæmme,
Bliv dog ei ræd — jeg kjender disse Lande
Og har i slig en Dyst før staaet fremme.“
Saa gik han mod den sjette Dæmnings Strande,
Men da han kom hiinsides Broens Grunde,
Gjaldt det forsandt at have modig Pande.
Thi med saa voldsomt Raseri, som Hunde,
Naar paa en stakkels Tigger løs de fare,
Der staaer og beder om en Skjærv: saalunde
Brød under Broens Hvælving frem hiin Skare,
Og Alle vendte mod ham deres Stænger;
Men Skjalden raabte: „Stands, tag Jer ivare!
Forinden I med Hagerne mig flænger,
Kom En af Eder frem og laan mig Øre,
Og læg saa Raad, om I vil flaae mig længer.“
Da skreg de alle: „Det kan Giftsvands gjøre!“
Og stode stil; men frem mod Strandens Tuer
Gik En og sagde: „Hvad kan hid dig føre?“

„Troer du, o Giftsvands! at du her mig skuer,“
Saa tog tilorde Mesteren, den snilde,
„Tryg imod al den Vold, hvormed I truer,
Hvis Skjebnen ei var huld, og Gud det vilde?
Thi lad mig gaae, mig Himlen bød at lede
En Mand ad disse Stier, saa lidet milde.“
Da sank saa pludselig den Stoltes Vrede,
At han til Jord lod falde Forkens Grene,
Og raabte: „Slaa ham ikke, I dernede!“
„Du, som bag Klippen ligger skjult og ene,“
Saa hørte jeg min Førers Stemme lyde,
„Gak nu kun trøstig over Broens Stene!“
Da stod jeg op og iilsomt til ham flyede.
Men Djævlene begyndte frem at skride,
Saa jeg blev ræd, de skulde Pagten bryde.
Slig Angest saae jeg før de Svende lide,
Som leidefrit Capronas Borg forlode
Og skued Fjender rundt til hver en Side.
Med hele Legemet jeg tæt mig snoede
Op til min Fører, og paa Djævlebanden
Jeg stirred fast, hvis Miner ei var gode.
Med fældet Gaffel skreg de til hinanden:
„Skal jeg i Krydset ham med Forken krille?“
Og gav til Svar: „Ja vist, hug den i Manden!“
Men han, som først med Skjalden tale vilde,
Sig vendte hurtig da med vrede Blikke,
Og sagde: „Stille, Rivihjel, vær stille!“
Saa mæled han til os: „Her kan man ikke
„Gaae længer frem, den sjette Bues Stene
„I Dybet hist heelt sønderknuste ligge.

„Men har alligevel I Lyst til ene
„At vandre frem, saa følg hiin Vold derhenne;
„Snart vil et andet Fjeld Jer Vei forlene.
„Det var igaar, fem Timer efter denne,
„Tolvhundred sex og tresindstyve lange
„Aar siden denne Vei saa brat fik Ende.
„Nu skal der just en Flok af Mine gange
„At see, om Nogen lufter sig histnede;
„Følg I med dem og vær kun ikke bange!
„Frem *Vingefold*, og *Trampelfod* vær rede!
„*Blodfjæs* og *Hundetamp* kan foran jage,
„Og *Børsteskjæg* den hele Skare lede.
„Op med Jer, *Skarpenklo* og *Edderdrage*,
„Du *Flaggermuus*, *Flaasviin* med Huggetænder
„Og galne *Luerød*, bliv ei tilbage!
„Speid rundtom Graven, hvori Beget brænder!
„Lad disse gaae i Fred til Klippens Buer,
„Der endnu heel sig over Gruben spænder.“
Vee mig! jeg sagde; hvad er det, jeg skuer?
Ak, lad os før alene gaae, du Hulde!
Hvis du veed Vei, thi Følget ei mig huer.
Har du, som forhen, agtsom været, skulde
Du da ei have seet dem Tænder skære,
Og rynke Bryn ad os, de Svigefulde?
Og han: „Jeg vil ei, du skal angest være;
Lad dem kun skære Tænder efter Tykke,
De Kogte gjælder det, som hisset kære.“
Nu langs den venstre Dæmning frem de rykke;
Men først stak hver af Djævlene sin Tunge
Til Tegn mod deres Fører ud et Stykke,
Og han lod som Trompet sin Bagdeel runge.

To og tyvende Sang.

— —

BESTUKNE TJENERE.

Jeg Ryttere saae før i Marken drage,
Opstille sig til Slag og Angreb prøve,
Og stundom for at frelses flye tilbage;
Streifskarer saae i Eders Land jeg røve,
O Aretinere! og Krigsfolk raade,
Jeg saae dem Ridderspil og Dystløb øve,
Til Klokkers og Trompeters Lyd, mens baade
De lode Trommen gaae og Faner vaie,
Saavel paa indenlandsk som fremmed Maade:
Men aldrig saae jeg med saa sær Skalmeie
Fodfolk og Ryttere i Gang sig sætte,
Og Skib sig efter Land og Stjerner dreie.
Vi fulgte nu med Djævlene, de lette;
O vilde Følgeskab! men, som man siger:
Til Bøn med Helgener, tilkroes med Slette.
Mit Blik imens fra Beget ikke viger,
For ret at see den Slægt, som staaer i Lue,
Og hvordan Alt gaaer til i disse Riger.

Retsom Delfiner, der med Ryggens Bue
Sømanden give Tegn, saa han itide
Sit Skib kan bjerget faae, naar Farer true:
Saa løfted, for at lindre lidt sin Kvide,
En Synder stundom Ryggen op af Heden,
Og svandt igjen meer snelt, end Lyn kan skride.
Og som naar Frøer sidde langsmed Bredden
Af Vandet og kun frem med Snuden rage,
Men skjule deres Been og Krop forneden:
Saadan laae Synderne i denne Lage;
Da nærmed Børsteskjæg sig med sin Skare,
Og Alle foer i Beget flux tilbage.
Jeg saae — endnu kan Gysen i mig fare —
Een tøve, da de Alle ned var dukket,
Som naar een Frø er seen, de andre snare.
Og Skarpenklo, som nærmest stod, fik hugget
Sin Krog ind i hans Haar, der sammen kline,
Og som en Odder sort blev op han trukket.
Jeg kjendte alle Navnene paa Hine,
Thi da jeg forhen hørte paa dem kalde,
Gav jeg heelt nøie Agt paa hver en Mine.
„Hei, Luerød! lad dine Kløer falde
„Ned i hans Ryg, flaa Huden af hans Lænder!“
Saa hyled de Forbandede nu alle.
Og jeg: O Mester! hvis du ei ham kjender,
Saa spørg om, hvo han er, den Uselige,
Der falden er i sine Fjenders Hænder.
Da treen min Fører henad Voldens Dige
Til ham og spurgte, hvilket Land ham fødte;
Og han til Gjensvar gav: „Navàrras Rige!

„Min Moder selv som Tjener mig udstødte,
„Fordi hun undfik mig med En, der ilde
„Sig selv og al sin Eiendom forødte.
„Derpaa jeg tjente Kong Thibaut den Milde;
„Men med hans Gunst jeg Aager drev saalænge,
„At nu jeg bøder i slig glohed Kilde."
Og Djævlen, af hvis Mund to Tænder hænge,
Som af et Vildsviins Gab, lod den Forladte
Nu føle, hvor den ene kunde flænge.
Den Muus var kommen iblandt onde Katte!
Da raaber Børsteskjæg: „Holdt der!" og skynder
Sig Synderen med Armen at omfatte.
Og vendt imod min Mester, han begynder:
„Spørg nu, hvis du af ham vil Mere vide,
„Førend de Andre reent ham rive sønder."
Og Mesteren: „Tal da om dem, der lide!
Siig, kjender du blandt Jer dernede Nogen
Fra Latium?" Og han: „En fra den Side
„Jeg nys forlod dybt under Begets Kogen;
„Ak, var jeg der, hvor han nu skjult neddykker,
„Jeg frygted Kløerne da saa lidt som Krogen!"
„Alt længe nok vi taalte dine Nykker!"
Skreg Blodfjæs nu, og jog sin Hages Pigge
Ind i hans Arm, saa han den rev i Stykker.
Da vilde ogsaa Edderdrage stikke
Ham i hans Been; men trindt i Kredsens Runde
Saae Føreren sig om med vrede Blikke.
Og da de blev lidt stillere saalunde,
Min Mester i en Hast et Spørgsmaal gjorde
Ham, der endnu betragtede sin Vunde:

„Fra hvem var det du skiltes, for paa Jorde
At lande før, dig selv til liden Baade?" —
„Det fra Gomita var," tog han tilorde,
„Hiint Kar, med alskjøns Svig fyldt over Maade.
„Sin Herres Fjender havde han ihænde,
„Og handled, saa de priser end hans Naade:
„Han deres Penge tog og lod dem rende,
„Siger han selv; og ellers til at stjæle
„Var han den Ypperste blandt utroe Svende.
„Jeg Michel Zanche saae hos ham sig fjæle;
„Og aldrig deres Tunger trætte blive,
„Naar om Sardinien de sammen mæle.
„Jeg vilde gjerne længer Svar dig give —
„Men vee mig! see blot, hist er der en Anden,
„Som skærer Tænder — han mit Skind vil rive!"
Da raabte høit i Vrede Høvedsmanden
Til Flaggermuus, som vildt sit Øie vendte
Til Slag: „Pak dig, du onde Fugl, fra Stranden!"
Paany den Frygtsomme sin Røst udsendte:
„Ifald I høre vil Lombarders Stemme,
„Og see Toskanere, skal jeg dem hente.
„Men først maa disse onde Kløer sig gjemme,
„At ei for deres Hævn de andre bæve;
„Da skal forsandt jeg, her paa Klippen fremme,
„Jer skaffe Syv for mig, hvis I det kræve;
„Jeg fløiter blot, saadan som hist vi tude
„Til Tegn, naar En sig tør af Beget hæve."
Mistroisk løfted Hundetamp sin Snude,
Og rystede paa Hovedet: „Skurken tænker
„Kun paa at springe ned til dem derude."

Da svarede hiin Synder, som paa Rænker
Var saare rig: „En Skurk er jeg forsande,
„Naar mine Brødre større Kval jeg skjenker."
Kun *Vingefold* saaes mod de Andre stande,
Og mælede: „Prøv du kun paa at springe!
„Jeg *løber* vel ei efter dig paa Strande,
„Men over Beget slaaer jeg ud min Vinge.
„Ned da, hvor Skrænten til et Skjul sig bøier,
„At see, om *du* os Alle kan betvinge!"
Nu skal du, Læser, høre nye Løier!
Hver Djævel vendte nu sit Blik til Siden,
Han først, som allernødigst just sig føier.
Men Navarreseren passed vel paa Tiden;
Mod Jord han trykked Foden, og med Latter
Gav han eet Spring og løste sig af Kviden.
Svar Harm da pludselig dem Alle fatter,
Dog ham især, hvis Skyld det var, det hændte;
Han fløi afsted og skreg: „Jeg har dig atter!"
Men lidt det hjalp, at Vingerne han spændte,
De hented ikke Frygten ind; til Bunden
Stak Hiin, og Djævlen opad Brystet vendte.
Just saadan dukker snelt en And mod Grunden,
Naar den seer Falken ned imod sig sætte,
Og træt og vred flyer Fuglen hjem til Lunden.
Bagefter ham fløi *Trampelfod*, medrette
Vred over Skuffelsen, men dog fornøiet,
At Synderen slap, saa han kan yppe Trætte.
Og da Bedrageren forsvandt for Øiet,
Han vendte sine Kløer imod den Anden
Og sloges med ham, over Graven bøiet.

Men som en Spurvehøg slog Hiin forsanden
Sin Klo i ham igjen, og midt i Dammen,
Den kogende, faldt Begge langtfra Randen.
Fredsmægler mellem dem blev hurtig Flammen;
Men ei de kunde stige, saadan vare
Med Beg nu deres Vinger klistret sammen.
Da hyled Børsteskjæg med samt hans Skare;
Flux til den anden Kyst han Fire sendte
Med alle deres Hager, og lynsnare
De hid og did til deres Poster rendte.
Ud mod de Begede stak de deres Kroge,
Hvor de bag Skorpen laae, alt heelt forbrændte;
Og mens de sysled dermed, bort vi droge.

TRE OG TYVENDE SANG.

HYKLERE.

Alene, tause, ikke fulgt af Andre,
 Vi bag hinanden gik langs Dybets Spalte,
 Som Klosterbrødre henad Veien vandre.
Den Strid, jeg skued, i min Tanke kaldte
 Hiin Fabel atter op, mens frem vi trine,
 Om Frøen og Musen, som Æsop fortalte.
Thi vil med agtsom Hu man sammenligne
 Begyndelsen og Slutningen, saa klinger
 Vist Ja og Jo ei ligere, end hine.
Som altid Tanke udaf Tanke springer,
 Saalunde hiin af sig en anden fødte,
 Og denne nu med dobbelt Angst mig tvinger.
Saaledes tænkte jeg: For vor Skyld mødte
 Der nylig Djævlene slig Spot og Kvide,
 At vist jeg troer, det svarligen dem stødte.
Gaaer Harm nu ved den onde Villies Side,
 Vil mere grusomt efter os de følge,
 End efter Haren Hundene, som bide.

Alt følte jeg af Rædsel Haarets Bølge
Sig reise høit; jeg lytter, om der rører
Sig Noget bagved: Mester! du maa dølge
Os i en Hast! jeg sagde til min Fører;
De onde Djævle bag os har mig skrækket,
Det er alt for mig, som om jeg dem hører.
Og han: „Var jeg af Glas med Bly bedækket,
Jeg speided ei dit Ydre af meer fage,
End af dit Indre nu jeg fanger Trækket.
Alt dine Tanker ind blandt mine drage,
Med Lader og med Skikkelse saa lige,
At til een Villie de sig begge mage.
Er jævn den høire Skrænt, og kan man stige
Nedad den i den næste Kjelders Dale,
Da vil den Jagt, du aner, vi undvige."
Endnu ei fuldendt havde han sin Tale,
Før jeg dem komme saae, med Vinger spændte,
Og ei langt borte, for os ind at hale.
Da greb mig Skjalden, uden meer at vente,
Som naar en Moder, der er vakt ved Larmen,
Og nærved seer de røde Luer tændte,
Griber sin Dreng og flyer med ham paa Armen,
Og sørger kun for ham, og ei tør stande,
For med et Lin engang at dække Barmen.
Fra Toppen af de haarde Klippestrande
Nedad den bratte Skrænt han baglænds skrider,
Som lukker for den næste Kjelders Lande.
Saa hurtig aldrig gjennem Graven glider
Det Vand, der driver Møllehjulets Fjælle,
Selv hvor det nærmest er ved Skovlens Sider,

Som Skjalden nedad Skrænterne, der helde,
Sig styrted brat, mens til sit Bryst han trykte
Mig, som jeg var hans Søn og ei hans Fælle.
Knap stod hans Fod i Dybets Seng, mig tykte,
Før høit paa Klippens Rand de vilde Svende
Kom frem — men nu var der ei Meer at frygte.
Det høie Forsyn vilde vel dem sende
Til Vogtere af den femte Grav, men røved
Dem Magten til at fjerne sig fra denne.
Dernede gik et sminket Folk, bedrøvet,
Med sene Skridt rundt i de dybe Grave,
Træt, grædende og bøiet imod Støvet.
De havde lange Kaaber paa, med lave
Hætter for Øinene, retsom vi kjende,
At i Cologna Munkene dem have.
Udvendig er de gyldne, saa de blænde,
Men heelt af Bly indvendig og saa svære,
At Frederiks var af Straa mod dem derhenne.
O Kaabe, tung til evig Tid at bære!
Igjen tilvenstre frem med dem vi stunde,
Og lytte til, hvor sørgelig de kære.
Men med den tunge Vægt de Trætte kunde
Saa langsomt ikkun gaae, at hvergang bøiet
Vort Knæled blev, nyt Følgeskab vi funde.
Thi sagde jeg: Har det sig ikke føiet,
Du Nogen saae, ved Navn og Daad bekjendte?
Kast, mens vi gaae, til alle Sider Øiet!
En, som mit Ord forstod, sin Røst udsendte
Bagved os: „I, der løbe henad Vange
„Igjennem mørken Luft! hvis I vil vente,

„Faaer I maaskee af mig, hvad I forlange."
Da dreied sig min Fører: „Vent," han taled,
„Og søg med samme Skridt, som han, at gange!"
Jeg stod og saae To, i hvis Blik sig maled
Stor Trang i Sjælen til at naae os Andre;
Men Stien smal og Byrden dem forhaled.
Og da de kom, lod først de Øiet vandre
Med Skelen til mig, uden Ord og mutte;
Derpaa de sagde, vendt imod hverandre:
„See! efter Strubens Aandedræt at slutte,
„Saa lever han; men om de døde vare,
„Hvad Forret frier dem for den tunge Kutte?
„Toskaner! du, som ned til denne Skare
„Sorgtunge Hyklere din Fod har dreiet,
„Forsmaa ei, hvo du er, at aabenbare!"
Da svared jeg dem: Mig har født og pleiet
Hiin store By, hvor deilig Arno rinder;
Jeg har det Legem, jeg har altid eiet.
Men siig, hvo er I selv, nedad hvis Kinder,
Saavidt jeg seer, i Draaber Sorgen drager?
Og hvad er det for Kval, som saadan skinner?
„Den gule Kaabe her", tilorde tager
Den Ene nu, „af Bly saa svarlig veier,
„At under Lodderne Vægtskaalen knager.
„Vi hørte til de lystige Brødres Leir,
„Var fra Bologna, Lodering hed Denne,
„Jeg Catalan; og som een Enkelt pleier
„At vogte Byens Fred, tog til den Ende
„Din By os To; men saa vor Dont vi gjorde,
„At ved Gardingo man kan end det kjende."

O Brødre! Eders Kval ... tog jeg tilorde,
Men fik ei Mere sagt, da faldt mit Øie
Paa En, tre Pæle fæstede til Jorde.
Da han mig saae, udstønnede han høie
Suk og fordreied hæslig Krop og Blikke.
Da mæled Catalan, som saae det nøie:
„Han, som du skuer der korsfæstet ligge,
„Bød Pharisæerne i fordums Tider
„Een Mand for Folkets Skyld til Død at skikke.
„Tværsover Veien nøgen lagt, han lider,
„Som her du seer; og Hver og En ham nøder
„Sin Vægt at føle, naar forbi han skrider.
„Paa samme Viis hans Svigerfader bøder
„I denne Grav, med hine Raadets Gjester,
„Som blev saa ond en Sæd for alle Jøder."
Først undrende Virgil sit Øie fæster
Paa ham, der uselig til Korset bindes,
For evig Tid udstødt; derpaa min Mester
Til Munken taled saa: „Hvis I det mindes
Og tale tør derom, saa lad os høre,
Om ei tilhøire nogen Udgang findes,
Der op af Graven kan os begge føre,
At ei de sorte Engle skulle være
Nødt til, for os at frie, sig hid at røre."
Og han: „Meer nær, end du det troer, vi ere
„Ved Klipper, som fra Kredsen ud sig strække,
„Og alle disse vilde Dale skære,
„Undtagen her, hvor knust er Broens Dække.
„Der kan I flye, hvor sprængte Steen i Bakke
„Sig opad Skrænten høit fra Dybet række."

En Stund min Fører stod med bøiet Nakke,
Og mæled saa: „Slet hjalp os han, der lader
De usle Syndere føle hist sin Hakke.“
Og Munken: „Nok har i Bolognas Gader
„Jeg lært om Djævlens Last, forlængst jeg hørte,
144 „At han en Løgner er og Løgnens Fader.“
Med lange Skridt gik han nu, som mig førte,
Og Vreden lidt hans Aasyns Træk forandred;
Men fra de svært Betyngede jeg rørte
Min Fod, og i hans kjære Fjed jeg vandred.

Fire og tyvende Sang.

RANSMÆND.

I Aarets Ungdomstid, naar Solen stiger
Og i Vandmanden varmer sine kolde
Lokker, mens Natten alt mod Jævndøgn viger;
Naar Riimfrost stræber over Jord at folde
Et Billed ud af Søsteren, den hvide,
Men mægter Penslen kun saa kort at holde:
Staaer Bonden op, hvis Foder slap før Tide,
Og skuer ud og seer med Skræk sin Ager
Hvid overalt; da slaaer han Haand i Side,
Og vender hjem, mens her og der han klager,
Som en Ulykkelig, der Raad ei fatter.
Snart gaaer han ud, og Haab hans Skræk forjager,
Thi Jorden skiftet har sit Aasyn atter
Hurtig imens; han tager Kjep i Haanden
Og driver Lammene paa Græs med Latter.
Saa angst min Mester gjorde mig i Aanden,
Dengang jeg saae, han rynkede sin Pande,
Saa hurtig fik jeg ogsaa Hjælp i Vaanden.

Thi da ved den nedstyrtede Bro vi stande,
Min Fører med hiint hulde Blik sig vender
Til mig, som først jeg saae ved Klippens Rande.
Han raadslaaer lidt, beslutter sig og spænder
Ud sine Arme, fæster skarpt sit Øie
Paa Broen og løfter mig med begge Hænder.
Liig Den, der, mens han handler, veier nøie,
Og forud tænker paa den Tid, som nær er:
Saa peged, mens han løfted paa den høie
Top af een Klippe mig, altid min Lærer
Hen paa den næste: „Hæng dig fast ved denne,“
Han sagde da, „men prøv først, om den bærer!“
Den Sti var ei for kaabeklædte Svende;
Skjøndt han var let og jeg blev løftet, kunde
Fra Steen til Steen knap klavre op vi Tvende.
Og havde Volden, hvorimod vi stunde,
Ei lavere Skrænter havt, end før den anden:
Han maaskee ei, men jeg var gaaet tilgrunde.
Men da Sorgkjelderne nedad mod Randen
Af Hulens Bund bestandig Skraaning tage,
Skeer det i hver en Dal, at Klippestranden
Hist reiser sig, her synker meer tilbage.
Omsider da til Toppen op vi komme,
Hvorfra de sidste Steen af Broen rage;
Men mine Lunger var paa Veir saa tomme,
Da endelig jeg naaede Voldens Tinder,
At flux paa Jord jeg satte mig deromme.
„Ryst af den Ladheds Aand, som nu dig binder!“
Min Mester mæled da; „ei mens man sover
I Fjer og under Tæppe, Ry man vinder.

Og Den, hvis Liv foruden Ry gaaer over,
    Paa Jorden lader sligt et Spor tilbage,
    Som Røg i Luft og Skum paa Havets Vover.
Staa derfor op! din Angest bort du jage
    Med Aanden, som faaer altid Seir i Striden,
    Naar ei de tunge Lemmer ned den drage.
Opad en længere Stige maae vi siden;
    Det er ei nok, vi herfra bort er gaaet —
    Har du forstaaet mig, saa brug nu Tiden!"
Jeg reiste mig, og da jeg op var staaet,
    Lod jeg, som om nok Veir i Brystet boede:
    Gaa, jeg er modig og har Kræfter faaet!
Op vandre vi nu ad en Klippes Ho'ede,
    Der mere knudret er og trang og snever,
    End nogen af de Broer, vi forlode.
For ei at synes svag, jeg Stemmen hæver,
    Da lyder der en Røst fra Graven nede,
    Men til at danne Ord for stærkt den bæver.
Jeg veed ei, hvad den skreg, skjøndt allerede
    Jeg stod paa Klippebroens Ryg, den høie;
    Men han, som taled, syntes rørt af Vrede.
Ned saae jeg, men mit dødelige Øie
    For Mulm ei kunde naae de dybe Stuer;
    Thi sagde jeg: O Mester! lad os bøie
Ned fra den næste Vold ad Skræntens Tuer!
    Thi som jeg hører her og dog ei fatter,
    Saalunde seer jeg ned og Intet skuer.
„Ei andet Svar du faaer," han mæled atter,
    „End Gjerningen; den bør i Taushed lige
    Bagefter Ønsket følge, som man skatter."

Og ned fra Broens Hoved nu vi stige,
Hvor med den ottende Muur den sig forbinder:
Da aabenbares for mig Dybets Rige.
Jeg seer, et rædsomt Myl af Slanger vinder
Dernede sig, af mange Arter blandet;
End stivner alt mit Blod ved disse Minder.
Selv hist i Lybien, hvor Ørkensandet
Er fuldt af Snoge, Piil- og Dobbeltslanger,
Giftøgler, og af Vipere fra Vandet,
Saa hæsligt Kryb man ei at skue fanger;
Ei Æthiopien deres Lige kjendte,
Og ei det røde Hav paa sine Tanger.
I dette fæle Myl forfærdet rendte
En nøgen Slægt omkring, hvis Haab var svundet.
Her var ei Skjul, ei Heliotrop at vente.
Bagpaa var Hænderne med Slanger bundet,
Hvis Hoved og Hale gjennem deres Lænder
Var stukket og foran i Knude vundet.
Og see! om En, som mod vor Kyst sig vender,
En Slange snoer sig; den sit Hoved driver
Ind i hans Ryg, hvor Hals ved Skuldren ender.
Saa hurtig ikke O og I man skriver,
Som der gaaer Ild i ham, og ufortøvet
Han falder sammen og til Aske bliver.
Men neppe ligger opløst han i Støvet,
Før Asken af sig selv sig sammenfælder,
Og samme Skabning faaer, som nys blev røvet.
Saadan det er, den gamle Viismand melder,
At Phoenixfuglen døer og sig gjenføder,
Naar den femhundred Somre næsten tæller;

Den, som af Korn ei lever eller Rødder,
Men kun af Krydderurt og Viraks Taare,
Og paa hvis Dødsseng Nard og Myrrha gløder.
Som Den, der styrter og ei veed hvorfore,
Naar ham en Dæmons Magt til Jorden drager,
Hvad heller andet Slag ham binder saare;
Og reiser sig, og sine Blikke jager
Rundtom, forvirret af den Angst og Jammer,
Han nylig led, og sukker dybt og klager:
Saa stod hiin Synder nu i Dybets Kammer.
O Gud, hvor streng maa ei din Retfærd være,
At den med slige Hævnens Slag os rammer!
„Hvo er du?“ spurgte Mesteren, den kjære;
Og han: „For nys jeg fra Toskana regned
„Herned i Rædselssvælget, hvor vi ere.
„Jeg Vanni Fucci er; som det sig egned
„Sligt Muuldyr, kun et dyrisk Liv mig hued,
„Et Bæst, værd at Pistoias Hul mig hegned.“
Byd ham at staae! jeg sagde, skjøndt jeg grued,
Og spørg om, hvilken Synd herned ham sendte,
Hvem hist jeg som en arrig Blodhund skued.
Ei Synderen forstilte sig, men vendte
Imod mig Sind og Aasyn, heelt betaget
Af sørgelig Skam, der paa hans Kinder brændte:
„Meer ondt det gjør mig, at du hid er draget,
„Og seer den Vaande, hvortil jeg er viet,
„End at jeg fra det andet Liv blev jaget.
„Jeg kan ei skjule for dig Tyveriet;
„Saa dybt jeg sænket blev, fordi jeg røved
„De skjønne Tempelkar fra Sakristiet,

„Og Skyld en Anden fik for det, jeg øved.
„Men at du ei ved sligt et Syn dig glæder,
„Hvis dette Mulm du flyer, hvori du tøved:
„Luk Øret op og hør hvad nu jeg kvæder!
„Først skal de Sorte fra Pistoia vige;
„Derpaa fornyer Firenze Folk og Sæder.
„Fra Magras Dal Krigsguden lader stige
„En Tordensky, indsvøbt i Taager tætte,
„Og med en skarp og voldsom Storm den krige
„Skal hisset paa Picenos store Slette.
„Medeet skal Taagen vældigen den kløve,
„Saa alle Hvide rammes brat; og dette
„Jeg varslet har, for ret dig at bedrøve.“

Fem og tyvende Sang.

RANSMÆND.

Da Tyven havde endt, han gjorde værre;
Han med uhøvisk Tegn stak begge Hænder
Høit op og skreg: „Det gjælder dig, Vorherre!“
Fra den Stund af blev Slangerne mig Venner,
Thi een sig slynged om hans Hals saalunde
Som om den sagde: Flux du Talen ender!
Og andre om hans Arme, som de bunde
Saa fast, ved rundtom Brystet sig at strække,
At ei et Ryk han med dem gjøre kunde.
Pistoia, o Pistoia! iil at lægge
Dig selv i Gruus; thi du kan overvinde
I Ondskab dine Fædre selv, de frække.
Saa trodsig imod Gud jeg saae herinde
Ei nogen Aand i alle Helveds Dale,
Selv ikke ham, der faldt fra Thebens Tinde.
Bort flygter Vanni uden meer at tale;
Men efter ham en vild Centaur sig skynder
Og skriger høit: „Hvor er, hvor er den Gale?“

Saa fuldt af Slanger ei Maremmas Dynd er,
Troer jeg forsandt, som dennes Kryds og Lænder
Til der hvor Menneskeskabningen begynder.
Høit paa hans Ryg, hvor Nakkens Huling ender,
En Drage hviler sig med udspændt Vinge,
Og spruder Ild paa Hver, som mod dem render.
„Det Cacus er," min Mesters Ord nu klinge,
„Som under Aventinerbjergets Stene
Lod tidt i hele Søer Blodet springe.
Han tør sig ei med Brødrene forene,
Fordi han lumsk af Hjorden stjal, den store,
Naar i hans Nabolag den gik alene.
Men paa hans onde Daad en Ende gjorde
Herkules' Kølle, der vel hundred Gange
Ham traf, skjøndt knap ti Slag han fik at spore."
Mens Talen lød, foer Cacus over Vange,
Og under os paany stod Aander trende;
Dog mærked vi dem ei, før under Spange
De op imod os skreg: „Hvo er I Tvende?"
Da standsed Talen, og som bedst vi evned,
Lod al vor Hu vi nu til dem sig vende.
Jeg kjendte Ingen, men da frem de stævned,
Gik det, som ofte mellem Folk ilive,
At en af Aanderne den anden nævned,
Og sagde: „Hvor kan Cianfa borte blive?"
Fra Mund til Næse hæved jeg min Finger,
Til Tegn, at Agt min Fører skulde give.
Om til at troe, hvad nu jeg forebringer,
O Læser! du er seen, jeg undres føie,
Thi selv for mig, der saae det, sært det klinger.

Just som jeg opslaaer imod dem mit Øie,
En Slange med sex Been piilsnart fremglider
Og snoer sig om den Ene tæt og nøie.
De mellemste Been rundtom hans Bug og Sider,
De forreste om Armene den lægger,
Og fast i begge Kinderne sig bider.
Med sine Bagbeen den hans Laar bedække r,
Imellem dem dens Hale Veien finder,
Og bagtil op langs Lænderne sig strække r.
Aldrig omkring et Træ sig Vedbend vinder
Saa tæt, som her i sine Lemmers Snare
Den frygtelige Snog hans Legem binder.
Tilsidst de smelte sammen, liig det klare,
Glohede Vox, og Farverne sig blande,
Saa de ei ligne meer, hvad før de vare;
Retsom en brunlig Farve kan sig danne
Paa et Papir, naar det er ved at brænde,
Ei sort endnu, dog døe de hvide Rande.
De andre To saae til og skreg til denne:
„Vee mig, Agnel! hvor du forandres, Broder!
„Du er ei længer Een, ei heller Tvende.“
Snart blev der ikkun eet af begge Ho'eder,
Og Begges Miner blanded sig saalunde,
At tvende Aasyn man i eet formoder.
To Arme kom der frem, hvor fire svunde;
Og Laar og Been, og Bug og Brystets Bue
Blev Lemmer, som man aldrig ane kunde.
Af fordums Skabning var ei Spor at skue,
Men To og Ingen lignede det lede
Billed, der langsomt svandt i Dybets Stue.

Som Fiirbeen tidt i Hundedagens Hede
Lynstraaler synes, naar de fare lette
Tværsover Veien, for at skifte Rede,
Saa syntes mig en Snog, som jeg saae rette
Sig mod de Andre, fnysende og fage;
Bruunsorte Stænk, liig Peberkorn, den plette.
Just der, hvorfra vor Næring først vi drage,
Stak Snogen nu den Ene, midt i Vommen,
Og sank saa udstrakt foran ham tilbage.
Den Stukne stirred paa den, taus ved Dommen;
Han stille stod og til at gabe nødtes,
Som Søvn og Feber over ham var kommen.
Han saae paa Slangen, den paa ham; da fødtes
En vældig Røg, der damped af hans Vunde
Og Slangens Gab, og begge Dampe mødtes.
Ti nu, Lucan! med Sangen om hvorlunde
Det gik Nassidius før paa Lybiens Vange
Med samt Sabell, og hør, hvad her vi funde!
Ti du, Ovid! Skjøndt Kadmus til en Slange
Du gjør og Arethusa til en Kilde,
Misunder jeg dig ikke dine Sange.
Ansigt til Ansigt har dog ei dit Snille
Forvandlet to Naturer, saa at begge
Formkræfter deres Stoffer skifte vilde.
Saa skeer det her, og i slig Følgerække,
At Slangens Hale kløves, mens hos Manden
Sig begge Fødderne tilsammen trække.
Hans Laar og Been sig klæbe til hinanden
Saa tæt, at før en stakket Tid henrinder,
Sees intet Spor der meer af Føiningsranden.

Men denne Skabning, som hos Manden svinder,
Faaer Slangens Hale nu; haard som hos Snoge
Bli'er Huden hist, og her den blød sig vinder.
Snart krøb hans Arme ind i deres Kroge,
Og Dyrets korte Forbeen længer groede
I samme Maal, som hine ind sig droge.
Bagbenene sig derpaa sammen snoede
Og bleve til det Lem, som Manden dækker,
Og som hos ham sig kløved ned til Rode.
Mens Dampen nu tilslører dem og lægger
Ny Lød paa deres Legem, Haar fremkalder
Hos hiin og alle Haar af Denne trækker:
Sig Slangen reiser op og Manden falder,
Og mens det onde Blik bestandig skinner,
Hver skifter Aasyn brat i Sorgens Haller.
Han, som stod opret, trak bag Pandens Tinder
Sit Ansigt ind, og hvad ei rummes kunde,
Sprang ud som Øren af de glatte Kinder.
De Dele, som paa denne Viis ei svunde,
Af deres Overflod gjør Næsen fager,
Og, som det bør sig, Mundens Læber runde.
Den Liggende sin Snude fremad jager,
Og trækker ind i Hovedet sit Øre,
Som Sneglen sine Følehorn inddrager.
Hans Tunge, heel og flink til Ord at føre,
Tvespaltes nu, men Tungens Kløft paa Manden
Sig lukker til; og Dampene ophøre.
Den Sjæl, som blev til Dyr, nu langsmed Randen
Høit hvislende igjennem Dalen rendte,
Og bag ham taled spyttende den Anden.

Derpaa sin nye Ryg han til ham vendte
Og mæled saa: „Lad *Buoso* nu de Veie
„Paa alle Fire gaae, som nys jeg endte!“
Saadan jeg Slænget i det *syvende* Leie
Forvandles saae — det nye Stof maa svare
For mig, hvis mine Sange lidt udskeie.
Skjøndt mine Øine heelt omtaagede vare,
Og Sjælen af Forbauselse betaget,
De kunde dog ei ukjendt fra mig fare;
Jeg *Puccio Sciancato* fik opdaget,
Den Eneste, som af de trende Seller
Ei blev forvandlet; Trediemand i Laget
Var han, for hvem Gavilla Taarer fælder.

SEX OG TYVENDE SANG.

FALSKE RAADGIVERE.

Fryd dig, Fiorenza! saa stor est du vorden,
At over Hav og Land du slaaer din Vinge,
Ja nævnes selv i Helved under Jorden.
Thi fem af dine Borgere vi finge
Blandt Røverne at see, og det saalunde,
At selv jeg blues, og din Roes er ringe.
Men hvis man drømmer sandt mod Morgenstunde,
Skal du nok mærke om en Tid, en liden,
Hvor godt dig Prato og de Andre unde.
Om det alt skete, var det ei før Tiden —
O var det skeet, da det dog saa skal være!
Jo meer jeg ældes, vil det tynge siden.
Vi drog afsted; opad de Klipper svære,
Hvis Trin os ledte før mod Dybets Rige,
Gik Skjalden nu; mig drog han med, den Kjære.
Frem paa den øde Vei vi langsomt stige
Blandt Klipperne, hvis skarpe Kant os matter,
Saa vi maae bruge Haand og Fod tillige.

Da sørged jeg, og nu jeg sørger atter,
Naar hvad jeg saae, igjen jeg mindes silde;
Og fastere jeg Snillets Tøile fatter,
At ei det skal fra Dyden sig forvilde,
Og at det Gode, som mig Stjernen eller
En Bedre gav, jeg ikke selv skal spilde.
Som Bonden, hvilende hvor Høien helder,
Alt paa den Tid, da mindst tilhyllet bliver
Hiint Aasyn, hvorfra Lys til Verden vælder,
Naar Aftenstunden Myggene opliver,
Ildfluer sværme seer blandt Dalens Tuer,
Der hvor han pløier og sin Viinhøst driver:
Saalunde saae jeg nu talløse Luer
Oplyse heelt den ottende Kjelders Revne,
Saasnart jeg stod der, hvor man Dybet skuer.
Og retsom han, hvem Bjørne kom at hævne,
Eliæ Kærre saae fra Jorden bøie,
Og Hestene høit op mod Himlen stævne,
Saa ei han kunde følge dem med Øie,
Og intet Andet saae, end Flammebølger,
Der som Smaaskyer stege mod det Høie:
Saadan mit Blik nu gjennem Graven følger
Med Luerne, der Intet aabenbare,
Skjøndt hver af dem en Synder i sig dølger.
Saa langt jeg stirred ud fra Broens Vare,
At havde mig ei holdt en Klippes Rande,
Var brat jeg styrtet ned blandt Dybets Skare.
Og han, der saae mig saa opmærksom stande,
Mæled: „I Luerne sig Sjæle røre,
Hver hyller sig i sine egne Brande.“

Min Mester! sagde jeg, ved dig at høre,
Jeg Vished faaer om det, jeg alt formoder;
Jeg vilde just dig dette Spørgsmaal gjøre:
Hvo er i Luen hist? See, tvende Ho'eder
Den har, som steg den op fra Baalets Side,
Hvor Eteokles lagdes med sin Broder.
„I den", han svared, „maa Ulysses lide
Med Diomedes, og som før de Samme
Til Kampen fulgtes, følges de til Kvide.
Med Suk de angre nu i deres Flamme
Hiin Svig med Hesten, hvorved op de brøde
En Port for Romerfolkets ædle Stamme.
For Listen, som er Skyld i, at den døde
Deidamia end Achil begræder,
Og for Palladiets Rov de her maa bøde."
Hvis Luens Glød at tale dem tilsteder,
Jeg sagde, dig, o Mester! jeg bønfalder
Og beder tusind Gange, at du glæder
Mig ved at tøve, til i Dybets Haller
De tvende Flammehorn her henad strømme;
Du seer, hvor svar en Længsel did mig kalder.
Og han: „I Sandhed, værdig maa jeg dømme
Din Bøn til Roes, thi vil jeg flux den føie;
Men see, du holder Tungen vel i Tømme.
Lad mig kun tale, jeg har fattet nøie
Alt hvad du vil; thi dersom selv du kræver,
Vil knap den stolte Græker Øret bøie."
Imedens Flammen gjennem Graven svæver,
Min Fører passer Stedet vel og Tiden,
Og høit paa saadan Viis sin Røst han hæver:

„I To, som i een Ild gaae hist ved Siden!
Hvis jeg har Tak fortjent imens jeg leved,
Hvis jeg har Tak fortjent, stor eller liden,
Af Eder, da min høie Sang blev skrevet,
Saa stands! lad Een fortælle, hvor han førtes
Omkring og hvor ham Døden har bortrevet.“
Det største Horn af Oldtidsflammen hørtes
Da knittrende bevæge sig, og brændte
Retsom en Lue, der af Vinden rørtes.
Derefter hid og did sig Toppen vendte,
Fast som om den en Tunge var, der mæled,
Og endelig sin Røst den saa udsendte:
„Dengang jeg drog fra Circe bort, som fjæled
„Nærved Gaeta mig i Aar og Dage,
„Før Stedet fik sligt Navn af ham, der dvæled:
„Da mægted ei den Søn, jeg lod tilbage,
„Og ei den Kjærlighed, som skulde fryde
„Penelope, ei Medynk med min svage,
„Min alderstegne Fader at nedbryde
„Min Længsel efter Verden at forfare,
„Og kjende hver en Dyd og hver en Lyde.
„Jeg styred bort kun med eet Skib; snart bare
„Mig Bølgerne ud paa de aabne Vande,
„Med samt min lille, men trofaste Skare.
„Alt indtil Spanien saae jeg begge Strande,
„Sardinien og Marokko ei alene,
„Men alle hine havbeskyllede Lande.
„Af Alderdom vi tunge var og sene,
„Da vi tilsidst til Gabet kom, det trange,
„Hvor Herkules har reist to Grændsestene,

„Til Tegn, at ingen Mand skal længer gange.
„Tilhøire lod jeg da Sibilias Lunde,
„Som alt forlængst tilvenstre Settas Vange.
„O Brødre! I, som Vei til Vesten funde,
„Skjøndt hundred tusind Farer allevegne
„Jer trued, sagde jeg; vil I ei unde
„Den korte Aftenstund, I kunne regne
„Af Liv endnu, at see bag Sol og Bølge
„De fjerne, folketomme Verdensegne?
„Lad Eders ædle Udspring ei sig dølge!
„I skabtes ikke for som Dyr at leve,
„Men at I Dyd og Kundskab skulle følge. —
„Let mine Ord dem Alle med sig reve;
„Knap havde jeg dem standset meer, saa hede
„Var nu de Længsler, som afsted dem dreve.
„Mod Øst Bagstavnen dreied vi, den brede,
„Vi gjorde Vinger os af Aareblade,
„Og i forvoven Flugt mod Venstre glede.
„Alt skued Natten høit paa Himlens Stade
„Sydpolens Stjerner, mens vor Pol sig dukked
„Og neppe syntes over Havets Flade.
„Alt fra den Stund, da først vort Skib var stukket
„Ud paa sin trange Vei, var Maanens Skive
„Fem Gange bleven tændt og atter slukket:
„Da endelig langtborte vaer vi blive
„En blaalig Klippe, med saa høi en Tinde,
„Som ingensinde før jeg saae ilive.
„Først jubled vi, snart maatte Graaden rinde;
„Thi ud mod Stævnen af vort Skib der feied
„Fra Landets Kyster stærke Hvirvelvinde.

„Tre Gange Skib og Bølger rundt de dreied,
„Men fjerde Gang — det var en Andens Villie —
„Bagstavnen reiste sig, dybt Speilet neied,
„Og over os sig lukked Havets Tillie.“

Syv og tyvende Sang.

FALSKE RAADGIVERE.

Opret og stille Flammen atter ganger
Bort fra os nu, saasnart den Talen ender
Og faaer sin Orlov af den hulde Sanger.
Men bag den staaer en anden frem og vender
Vort Øie henimod sig ved en blandet,
Forvirret Tone, som dens Top udsender.
Som hiin Siciliens Tyr (der over Landet
Sit Brøl udstødte først, og det med Føie,
Ved Skrig af Mesteren, hvis Fiil den danned)
Saaledes brøled med de Piintes høie,
Fortvivlede Røst, at skjøndt af Kobber hamret,
Den syntes tunge Kvaler selv at døie:
Paa samme Viis blev Aandens Røst, der jamred,
Til Ildens Sprog forvandlet; thi den kunde
Strax ingen Udgang faae af Flammekamret.
Men da først Ordene sig Veien funde
Af Toppen ud, og i det Sving den sætte,
Som Tungen gav dem selv, lød det saalunde:

„O du, til hvem jeg nu min Røst vil rette,
„Som taled nys Lombardisk — Sproget kjender
„Jeg paa de Ord: *Gaa, jeg vil ei dig trætte!*
„Fortryd ei paa, skjøndt jeg saa seent mig vender
„Til dig, at standse lidt blandt disse Flammer!
„See, mig det ei fortryder, og jeg brænder.
„Er nys til denne blinde Verdens Jammer
„Du styrtet ned fra Latiums søde Rige,
„Det Land, hvorfra min hele Brøde stammer:
„Saa siig: har Fred Romagna eller Krige?
„Thi jeg er født, hvor fra Urbinos Dale
„Til Tiberens Væld de høie Klipper stige.“
Jeg lytted, bøiet over Dybets Sale;
Da rørte Skjalden ved min Lænd og mæled:
„Han er Latiner, prøv nu du at tale!“
Mit Svar alt rede var og ei jeg dvæled,
Men taled saa fra Klippebroens Sider:
O Sjæl, du som hernede dybt er fjælet!
Romagna er og var til alle Tider
Med Krig i sine Herrers Bryst forbandet;
Men aabenlyst det ei af Hærværk lider.
Ravenna staaer, som det har altid standet;
Polentas Ørn har bygget der sin Rede,
Dens Vinge dækker indtil Cervia Landet.
Og over Staden, som i Kampens Hede
Af Franskmænds Liig en blodig Dynge gjorde,
Nu sig den grønne Løves Kløer udbrede.
Verrucchios Hunde, Hvalpen og den store,
Som voldte grumt engang Montagnas Bane,
Der, hvor de pleie, deres Tænder bore.

Og endnu styrer efter gammel Vane
Løven i sneehvidt Felt de tvende Stæder,
Skjøndt den fra Vaar til Vinter skifter Fane.
Og som hiin By, hvis Mure Savio væder,
Imellem Sletteland og Bjerg sig breder,
Staaer Folket mellem Tvang og Friheds Hæder.
Hør nu min Bøn, og siig mig hvad du hedder;
Vær ei meer haard, end Andre var, jeg mødte,
Saasandt du vil, at hist dit Navn man freder!
Da Flammen havde mumlet uden Nytte
En Stund, sin Tunge hid og did den førte,
Og hvæsende tilsidst sligt Svar udstødte:
„Ifald jeg kunde troe, at Nogen hørte
„Mit Svar, som op til Verden skulde fare,
„Forvist, ei meer min Flamme da sig rørte.
„Men hvis jeg hørte sandt, fra Dybets Skare
„Slap Ingen levende, som her først boede;
„Thi vil jeg uden Frygt for Skjændsel svare.
„Jeg Krigsmand var; derpaa som Munk jeg snoede
„Et Reb omkring min Lænd, for Bod at gjøre,
„Og opfyldt var det blevet som jeg troede,
„Hvis ei den store Præst — gid Ondt ham røre!
„Paany mig til at synde havde fristet;
„Hvorledes og hvorfor, skal nu du høre.
„Viid, før det Legem af Kjød og Been jeg misted,
„Min Moder gav mig, ei som Løvens Frænde
„Min Daad foer frem, men som en Ræv den listed.
„Krogveie kjendte jeg og Sned behænde,
„Og alskjøns Kunst jeg øved paa slig Maade,
„At der gik Ry om mig til Jordens Ende.

„Da jeg tilsidst det Maal af Alder naaede,
„Hvor Alle burde sanke Toug og Kjede
„Og stryge Seil — det vilde vist dem baade! —
„Til det, jeg elsked før, jeg da fik Lede,“
„Og angrende jeg skrifted nu min Brøde;
„O vee mig Arme! Frelsen var alt rede.
„Den Drot, de nye Pharisæer løde —
„Som førte Krig nær Lateranets Tinder,
„Men ei med Saracen og ei med Jøde;
„Thi Christen var Enhver iblandt hans Fjender,
„Og Ingen Kjøbmand i Sultanens Rige,
„Og Ingen af dem Acres Overvinder —
„Det høie, hellige Kald han agted lige
„Saa lidt hos sig, som hos mig selv den Strikke,
„Der spæger Kjødet under Kuttens Flige.
„Som Constantin Sylvester bad, om ikke
„Han vilde komme fra Soractes Dale,
„Hans Sot at læge: Hiin lod til mig skikke,
„At jeg hans Hovmods Feber skulde svale;
„Han spurgte mig tilraads, da jeg gav Møde —
„Jeg taug, thi drukken syntes mig hans Tale.
„Da sagde han: „Frygt ei, at du skal bøde!
„Jeg giver Aflad dig, naar du vil lære
„Mig Penestrinos Borg til Jord at støde.
„Jeg Himlen aabne kan og lukke, Kjære!
„Som vel du veed, med Nøglerne, de tvende,
„Min Formand ikke brød sig om at bære.“
„Slig vægtig Grund jeg maatte jo erkjende,
„Her kunde Taushed til Fordærv mig blive;
„Thi mæled jeg: da fra den Synds Elende,

„Jeg vil begaae, du renser mig ilive,
„Saa viid: at love langt og kort at holde,
„Skal paa den høie Stol dig Seier give.
„Da jeg var død, Franciskus kom, den bolde;
„Men før den Hellige fik bort mig baaret,
„En Djævel skreg: „Vil Du mig Uret volde?
„Han er alt til min Undersaat udkaaret,
„Og fra den Stund, han gav hiint Raad, der lyder
„Saa svigefuldt, har jeg ham havt ved Haaret.
„Den kan ei Aflad faae, som ei fortryder;
„Men baade at fortryde og at ville
„Paa samme Tid, Modsigelsen forbyder."
„Vee mig Elendige! hvor gøs jeg ilde,
„Da han mig greb og mælede: „Du troede
„Nok knap, jeg var en Logiker, du Snilde!"
„Derpaa han bar mig ned hvor Minos boede;
„Han bed af Raseri sig selv i Halen,
„Som otte Gange om sin Ryg han snoede,
„Og skreg: „Afsted med ham til Flammekvalen!"
„Da blev jeg hid fordømt, hvor nu jeg brænder
„Og sorgfuld vandre maa igjennem Dalen."
Med disse Ord han sin Fortælling ender;
Høit jamrende gaaer Flammen bort og rører
Sit spidse Horn og hid og did det vender.
Vi ginge videre, jeg og min Fører,
Ad Klippen til den næste Bro, der helder
Sig over Graven, i hvis Dyb jeg hører,
At Hver, som stifted Splid, sin Brøde gjelder.

Otte og tyvende Sang.

TVEDRAGTSSTIFTERE.

Hvo kunde, selv om i ubunden Tale
Han gjentog sin Fortælling tidt, de grumme
Saar og det Blod, jeg saae, tilfulde male?
Hver Tunge maatte visselig forstumme,
Thi baade Sprog og Tanker er for svage
Til sligt et Jammersyn i sig at rumme.
Hvis alt det Folk tilsammen kunde drage,
Som paa Apuliens skjebnesvangre Sletter
Med Vee udgød sit Blod i fordums Dage
For Romerhaand, og i de lange Trætter,
Der gav et Bytte stort af gyldne Ringe,
Som os den sanddrue Livius beretter;
Og alle de, der Hug og Kvide finge,
Fordi de mod Guiscard sig reise turde;
Og de, hvis Been man end for Dag kan bringe
Ved Ceperan, hvor hver Apulier gjorde
Til Løgner sig; og de, som hist i Slaget,
Alard vandt uden Vaaben, sank til Jorde:

Om deres Lemmers Stumper, mens de klaged,
De viste frem, sligt Syn ei lignes kunde
Ved det, jeg i det niende Dyb opdaged.
Jeg skued En — ei gabe kan saalunde
Den Tønde, hvis Bundstaver ere sprængte —
Fra Hagen indtil Skrævet gik hans Vunde.
Ned mellem Benene hans Indvold hængte,
Lever og Hjerte saaes, og Skidentarmen,
Der Maden gjør til Møg, heelt ud sig trængte.
Mens nøie jeg beskued ham, med Armen
Han foran i sit Bryst oplukked Saaret,
Og sagde: „See, hvordan jeg kløver Barmen!
„See her, hvor Muhamed er sønderskaaret!
„Foran mig Ali vandrer hist og græder,
„Fra Hagen spaltet op til Pandehaaret.
„Og alle de, du seer her hvor jeg træder,
„Imens de leved, Splid og Kiv udsaaede,
„Og kløves nu til Straf paa disse Steder.
„Her bagved staaer den Djævel, der os flaaede
„Saa grumt; med Sværdet rammer han behænde
„Enhver af Flokken, naar vi ere gaaede
„Den hele, sørgelige Vei til Ende.
„Thi alle vore Saar tillukkes inden
„Vi atter foran ham tilbagevende.
„Men hvo er du, som staaer paa Klippetinden
„Og gloer? Maaskee du tøver med at gange
„Ind til den Straf, du dømtes i af Fjenden?“ —
„Han er ei død endnu, og ei den bange
Fortrydelse ham drev,“ min Mester melder;
„Men at en fuld Erfaring han maa fange,

Skal jeg, der selv er død, i Helveds Kjelder
Fra Kreds til Kreds hernede rundt ham føre,
Og dette Sandhed er, som jeg fortæller.“
I Graven standse, ved hans Ord at høre,
Forbauste fleer end hundred af de Døde,
Og glemme deres Kval og spidse Øre.
„Saa siig da du, hvis Blik skal Solen møde,
„Til Fra Dolcin, at hvis ham huer ilde
„At følge mig ret snart, maa han med Føde
„Sig væbne vel, at Snee ham ei skal hilde
„Og Novareseren en Seir berede,
„Som ellers ikke let han vinde vilde.“
Alt havde Muhamed i Talens Hede
Sin Fod opløftet, før han Munden lukked,
Nu strakte han den og gik bort dernede.
Men En, som havde Struben gjennemstukket,
Og Næsen skaaren af til Brynets Bue,
Dertil det ene Øre reent afhugget,
Og stod og stirrede af al Formue,
Oplukked nu, før Nogen Ordet tager,
Sit Svælg, heelt blodrødt udenpaa at skue,
Og sagde: „Du, hvem hid ei Brøden jager,
„Og hvem jeg skued alt i Latiums Riger,
„Om ei en mægtig Liighed mig bedrager:
„Husk paa hvad Pier fra Medicina siger,
„Ifald du seer igjen den søde Slette,
„Som fra Vercel til Marcabò nedstiger!
„Meld de to Gjeveste i Fano dette,
„Guido samt Angiolello, at dem baade
„Skal, hvis mit Fremsyn skuer her det Rette,

„Engang en svigefuld Tyran forraade;
„Nærved Cattolica fra Skibets Rande
„De kastes skal og druknes uden Naade.
„Selv af Pirater fra de græske Lande
„Saae ei Neptun slig Gjerning nogensinde
„Imellem Cyperns og Majorcas Strande.
„Hiin Skurk, der med eet Øie gaaer iblinde,
„Og styrer Staden — som Een ønske vilde
„Aldrig at have seet, af dem herinde —
„Vil kalde dem til Raad med sig, den Snilde,
„Og mage det, saa de ei Bøn behøve
„Og Løfter, for Focaras Storm at stille.“
Skal hist jeg bringe Bud om dig, ei tøve
Du maa, jeg sagde nu, med at forklare:
Hvem monne Synet af hiin Stad bedrøve?
Da greb han af de Andres piinte Skare
Ved Kjævebenet En, hans Mund opspændte,
Og skreg: „Her er han, men han kan ei svare!
„Ham var det, som landflygtig Tvivlen endte
„Hos Cæsar og forsikkred, at i Grunden
„En rustet Mand har Tab kun af at vente.“
O, hvor hans Dristighed var nu forsvunden!
Med Tungen skaaren af, hvor Svælget ender,
Stod *Curio*, som var saa kjæk i Munden.
En Anden, som har mistet begge Hænder,
Armstumperne i mørken Luft udstrækker,
Saa Blodet heelt nedad hans Aasyn render,
Og skriger: „Husk, at *Moscas* Ry du vækker!
„*Først Daad, saa Raad!* udbrød jeg, ak, og samme
„Mit Ord blev Jammersæd for Folkets Rækker“ . . .

Og Død, jeg mæled, for din egen Stamme!
Da saae jeg ham ny Kval til Kvalen dynge
Og gaae, liig Den, Vanvid og Tungsind ramme.
Jeg blev, for at betragte Dybets Klynge,
Og saae et Syn, hvorom jeg neppe turde
Foruden Vidnesbyrd alene synge,
Hvis min Samvittighed ei tryg mig gjorde,
Den gode Følgesvend, der styrker Manden
Bag reen Bevidstheds Pandser her paa Jorde.
Jeg saae — end troer jeg skue det forsanden —
Et Legem uden Hoved, indelukket
I Dybet, vandre frem med Sørgebanden,
Og løfte Hovedet, der var afhugget,
Ved Haaret som en Lygte over Vrimlen;
Og Hovedet saae mod os og: „Vee mig!“ sukked.
Han med sig selv sig lyste gjennem Stimlen,
Og der var To i Een, og Een i Tvende —
Hvor det kan skee, veed ikkun Gud i Himlen!
Da nedenfor han stod, ved Broens Ende,
Stak han sin Arm med Hovedet os imøde,
For i vor Nærhed Røsten at udsende:
„O du, som drager Aande blandt de Døde,“
Saa taled han, „sku her min Straf, den svære!
„Kan der vel tænkes større Kval og Bøde?
„At du maa Bud om mig til Verden bære,
„Viid, jeg er den Bertram af Born, der rakte
„Den unge Kongesøn slig daarlig Lære.
„Jeg mellem Søn og Fader Fjendskab bragte,
„Liig hiin Achitophel, som Ufredsflammen
„Imellem Absalon og David vakte.

„Fordi jeg skilte dem, der hørte sammen,
„Jeg bærer Hjernen, som du seer, hernede
„Skilt fra dens Rod, der hviler her i Stammen;
„Saa rammer Gjengjelds Lov mig med sin Vrede.“

Ni og tyvende Sang.

ALCHYMISTER.

De mange Saar og alt det Folk, der trængtes,
Heelt træt og drukkent havde gjort mit Øie,
Saa efter ud at græde ret det længtes.
Men Skjalden kvad: „Hvi stirrer du saa nøie?
Hvi lader du dit Blik saa længe hvile
Paa de lemlæstede Skyggers Kval og Møie?
Før skyndte du dig altid bort at ile;
Hvis her maaskee at tælle dem dig huer,
Da viid, den Dal er to og tyve Mile.
Alt under vore Fødder Maanen luer,
Snart er den Tid, der skjenktes os, henrunden,
Og der er Meer at see, end her du skuer.“
Ifald du havde agtet ret paa Grunden,
Hvorfor jeg stod og saae, vist uden Vrede
Du havde selv forlænget Dvælestunden!
Mens det jeg svared, gik han allerede,
Og jeg bagefter, bort fra disse Dale;
Jeg føied til: I Hulens Skjød dernede,

Hvorhen jeg stirred, i de dybe Sale,
Troer jeg forsandt, En af mit Blod begræder
Den Synd, som der man maa saa dyrt betale. —
„Lad ikke ham", til Svar min Mester kvæder,
„Fra nu af mere dine Tanker bryde;
Men lad ham gaae, vend dig til andre Steder!
Thi jeg ham saae ved Broen før han flyede,
Hvor han forbittret dig med Fingren trued,
Og hørte Navnet Ger del Bello lyde.
Men det var just mens du ved Synet grued
Af ham, der paa Hautefort har havt sit Sæde,
Saa Hiin alt fjerned sig, da du ham skued!"
Og jeg: Hans Slægt har end ei Hævnens Glæde
Ham skjenket for hans grumme Død, min Fører!
Det har mod En, der deler denne Smæde,
Saa harmfuld sagtens gjort ham, som jeg hører,
Saa han gik bort, for ikke mig at svare;
Men derved just til Medynk han mig rører.
Saalunde taled vi til der vi vare,
Hvor næste Daldyb heelt til Bunden maatte,
Hvis der var mere Lys, sig aabenbare.
Da hen til sidste Klostergang vi traadte
Af Sorgens Kjeldere, saa vort Øie naaede
At see de Munke, dette Kloster aatte:
Liig Pile da, med jernbeslagne Braadde
Af Ynk, mig traf saa mangelund en Jammer,
At jeg holdt Haand for mine Øren baade.
Som naar om Somren fra hvert Sygekammer
I Valdichiana, langs Maremmas Strande
Og paa Sardinien, alle Feberflammer

Man i een Grav tilsammen vilde blande:
Slig Kval var her, og Dybet Stank opsendte,
Liig Dunster, som af bolne Lemmer stande.
Tilvenstre sig igjen min Fører vendte
Nedad den sidste Vold; jeg fulgte gjerne,
Thi klart herfra mit Syn hver Gjenstand kjendte
Paa Bunden, hvor den høie Konges Terne,
Den ufeilbare Retfærd, straffer alle
De Falsknere, hun opskrev i det Fjerne.
Knap værre Jammersyn man kunde kalde
Hiint, da Æginas Folk var sygt til Døden,
Da Luften var saa fuld af Gift og Galde,
At hvert et Dyr, selv liden Orm, i Nøden
Sank hen — hvorpaa, som Digterne jo synge,
Oldtidens Slægter saaes, da endt var Møden,
Af Myresæd sig atter at forynge —:
End Synet her af Aanderne i Graven,
Som overalt laae sygnende i Klynge.
Her laae paa Ryggen de og der paa Maven,
En paa den Anden; hist sig nogle slæbe
Paa alle Fire gjennem Sørgehaven.
Vi vandre Skridt for Skridt med lukket Læbe,
Og see og høre paa de Syges Kvide,
Der op at løfte sig forgjeves stræbe.
To saae jeg lænet til hinandens Side,
Som Kar mod Kar sig støtter, for at hedes,
Fra Fod til Hoved dækt med Skorper hvide.
Aldrig man nogen Staldkarl seer saaledes
Sin Strigle røre, naar hans Herre skjender,
Hvad heller selv han ved at vaage kjedes:

Som Hver af dem de skarpe Negle vender
Bestandig mod sin Krop, for af at blive
Med Kløen, den rasende, der aldrig ender;
Og deres Skab med Negle de afrive,
Som naar en Brasen eller Fisk med længer
Og bredere Skæl man skraber reen med Knive.
„O du, som selv dit Legem sønderflænger“,
Begyndte nu min Mester til den Ene,
„Og bruger dine Fingre tidt som Tænger!
Boer der Latinere bag disse Stene?
Svar mig, saasandt som Neglen paa din Finger
Maa evig til sligt Værk dig Hjælp forlene!“ —
„Vi to, hvem ynkelig slig Sygdom stinger,
„Fra Latium er“, med Graad den Ene siger;
„Men hvo er du? siig, hvad til os dig bringer!“
Min Fører svared: „Jeg er En, som stiger
Fra Skrænt til Skrænt med ham, der ikke døde;
Jeg agter ham at vise Helveds Riger.“
Ved disse Ord de skjælvende nedbrøde
Den fælles Væg; og mod mig vendte Øiet
Hver En, som hørte Ordene, der løde.
Den gode Mester tæt sig til mig bøied
Og mæled: „Siig nu hvad du har paa Sinde!“
Og jeg med disse Ord hans Villie føied:
Skal i den første Verden Eders Minde
Ei flyve bort fra Menneskers Hu og Gjemme,
Men leve medens mange Sole skinne:
Saa siig mig, hvo I er, hvor I har hjemme!
Lad ikke Straffens væmmelige Miner
Fra Eders Navn at røbe mig Jer skræmme.

Da svared En: „Jeg er en Aretiner;
„Albero fra Siena lod mig brænde —
„Men det, jeg døde for, ei her mig piner.
„Engang for Spøg jeg sagde vel derhenne:
„Jeg kan som Fugl igjennem Luften skære;
„Og han, der havde Lyst til Sligt at kjende,
„Men lidt Forstand, flux Kunsten vilde lære.
„Og for jeg ham til Dædalus ei gjorde,
„Lod Søn og Fader mig paa Baalet bære.
„Men til den sidste Kjelder, som han burde,
„Jog Minos mig, den ufeilbare Dommer,
„For Alchymien, som jeg drev paa Jorde.“
Jeg sagde: Saa forfængelig og tom er
Vist ingen Slægt, som bag Sienas Volde;
Det franske Folk selv ikke nær dem kommer!
„Undtage maa du Stricca dog, den bolde,“
En af de to Spedalske nu mig svared,
„Thi han forstod med Maade Huus at holde;
„Og Niccolo, af hvem vi først erfared
„Den Kunst at brænde Nelliker til Gilde —
„En Sæd, vor Have villig har bevaret.
„Undtag den Flok, blandt hvilken Caccia ilde
„Sin Skov forøded og sin Viingaards Grunde,
„Og Abbagliato praled af sit Snille.
„Men at du vide maa, hvo dig saalunde
„Hjalp mod Siena: skærp da dine Blikke,
„Saa klart mit Aasyn kan dig Svaret unde.
„Her seer du Skyggen af Capocchio ligge;
„Metallerne ved Alchymiens Kræfter
„Forfalsked jeg, og skuffer jeg mig ikke,
„Veed du, hvor godt jeg abede dem efter.“

TREDIVTE SANG.

FALSKNERE.

Da Juno for Semeles Skyld var saare
 Fortørnet imod Thebens Æt, hvem Harmen
 Hun meer end engang føle lod, den Haarde:
Foer slig en Galskab Athamas i Barmen,
 At da han saae sin egen Hustru gange
 Med Byrden af to Sønner smaa paa Armen,
Skreg han: „Spænd Garnet ud, saa jeg kan fange
 Løvinden hist med Ungerne!“ og Manden
 Sin grumme Klo udstrakte mod de Bange,
Greb En af dem, Learch, paa Klipperanden
 Og svang ham rundt og mod en Steen ham kløved;
 Da drukned Moderen sig med den Anden.
Og dengang Skjebnen Magt og Høihed røved
 Trojanerne, som sig til Alt fordristed,
 Saa baade Drot og Rige sank i Støvet:
Fra Hekuba, der sorgfuld Livet fristed
 I Fangenskab, først Polyxena døde;
 Men da hun ogsaa Polydoros misted,

Og kom hans Liig ved Havets Bred imøde,
Forvilded Sorgen hendes Sjæl, den milde,
Saa rasende hun som en Tæve gjøede.
Men aldrig Thebens eller Trojas vilde,
Forfærdelige Hævngudinder plaged
Et Dyr, end sige Menneske saa ilde,
Som de to blege Skygger, jeg opdaged,
Der om sig bed, mens hid og did de fore,
Liig Sviin, man udaf Stien havde jaget.
Den Ene saae jeg sine Tænder bore
Dybt i Capocchios Nakkebeen og drage
Ham med sig, saa han skrabed Bug mod Jorde.
Da mæled han, der angest stod tilbage:
„Det Gianni Schicchi er, som hist begynder.
„Det Spøgelse, at rase mod os Svage!“
O, sagde jeg, saasandt den anden Synder
Skal ei i dig slaae sine Tænders Rader —
Siig, hvem det er, før Skyggen bort sig skynder!
Og han til mig: „Hiin Sjæl, som os forlader,
„Er Synderinden Myrrha, hun, der skjenkte
„Langt meer end lovlig Kjærlighed sin Fader.
„Hun falsk en fremmed Klædning om sig hængte
„Og synded saa med ham; sit Maal hun naaede
„Ved samme Svig, som Gianni hist udtænkte,
„For over Staldens Dronning frit at raade;
„Han falskelig Donatis Rolle spilled,
„Og gjorde Testament paa lovlig Maade.“
Saasnart de tvende Rasende, hvis Billed
Jeg havde fæstet Øiet paa, forsvunde,
Mit Blik jeg mod de andre Syndere stilled.

En saae jeg der — en Luth han ligne kunde,
Hvis ovenfor hans Been, der skilte vare,
Man havde skaaret Kroppen af, den runde.
Saa ilde kan den tunge Vandsot fare
Med Legemerne, ved Vædsken, som den øder,
At Bug og Hoved ikke sammen svare.
Den til at spærre Munden op ham nøder,
Som en svindsotig Mand, af Tørsten plaget,
Een Læbe ned, den anden opad støder.
„O I, som uden nogen Straf er draget
„Ned i den onde Verdens Indelukker,
„(Og jeg veed ei, hvorfor)“, han til os klaged;
„Sku Mester Adams Nød, som Intet slukker!
„I Livet havde jeg alt det, jeg vilde —
„Nu om en Draabe Vand jeg Arme sukker.
„Smaabækkene, der ned i Arnos Kilde
„Fra Casentinos grønne Høie rinder
„I deres vaade Seng, de køligmilde,
„Staae for mig som et Billed, der ei svinder,
„Og tørre meer mig ud, end denne Jammer,
„Som tærer Kjødet bort af mine Kinder;
„Thi slig en streng Retfærdighed mig rammer,
„At Mindet om det Sted, der saae min Brøde,
„Gi'er mine Sukke Flugt i dette Kammer.
„Hist i Romena, hvor jeg falsk det røde
„Guld med Johannes' Præg paa turde blande,
„Der maatte jeg til Straf paa Baalet bøde.
„Men saae jeg Guido her med Kummer stande
„Og Alessandro, eller deres Broder —
„Jeg bytted ei sligt Syn for Brandas Vande.

„Een af dem er her alt, som jeg formoder,
„Hvis Skyggerne, der fare vildt om Vange,
„Har Sandhed talt — men bunden, ak! min Fod er.
„O, var saa let jeg, at jeg kunde gange
„Een Tomme blot i hundred Aar hernede,
„Da gik jeg flux ad Stien frem, den lange,
„For blandt det fæle Folk om ham at lede,
„Skjøndt elleve Miil i Kreds er denne Kjelder,
„Og i det mindste vel en halv i Brede.
„For deres Skyld kom jeg blandt slige Fæller;
„De bød mig slaae Floriner, maa du vide,
„Af Guld, som tre Karat for lidet tæller."
Og jeg: Hvo ligger ved din høire Side?
De tvende piinte Sjæle gad jeg kjende,
Der dampe, som vaad Haand ved Vintertide?
„Paa samme Sted", han svared, „laae de Tvende,
„Dengang jeg regnede herned i Dalen,
„Og ei jeg troer, de nogentid sig vende.
„Hun Joseph falsk anklaged for Gemalen,
„Og han, Sinon, sveg Troja lumsk i Vaanden;
„Slig Stank uddampe de i Feberkvalen."
Den Ene, hvem det harmede i Aanden,
At blive nævnet med saa liden Ære,
Slog ham paa den udspændte Vom med Haanden;
Den lød, som det en Tromme kunde være,
Og Mester Adam mod hans Aasyn slænger
Opbragt sin Arm, den ikke mindre svære,
Og siger: „Skjøndt jeg ellers ikke længer
„Har Magt de tunge Lemmer at bevæge,
„Til dig at slaae, løs paa mig Armen hænger!"

Til Gjensvar mæled Sinon: „„Mere træge
„„Var dine Arme, da du gik til Branden,
„„Men endnu flinkere til Mønt at præge.““ —
„Du taler Sandhed,“ svarede den Anden,
„Men ikke slet saa sandt paa Trojas Vænge
„Du vidned, da man bad dig sige Sanden.“ —
„„Har jeg talt falsk, saa slog du falske Penge,
„„Og er jeg for een Brøde stænget inde,
„„Fleer Synder dig end nogen Djævel stænge.““ —
„Meeneder! drag den lumske Hest til Minde,
„Og lad det pine dig, at Hver dig kjender!“
Saa mæled han, som Bugen bar, den trinde.
„„Dig pine skal din Tørst, der Huller brænder
„„I Tungen,““ vedblev Grækeren at smæde,
„„Og raaddent Vand, som dig din Bug udspænder.““ —
„Altid din Mund kun gaber for at kvæde
„Hvad der er dumt,“ lød Adams Svar dernede;
„Thi tørster jeg, og er jeg fyldt med Væde,
„Saa har du Hovedværk og Feberhede,
„Og om Narcissus' klare Speil at slikke,
„Behøved man ei længe dig at bede.“
Som bedst jeg lytter spændt til dem, der ligge,
Min Mester siger: „Vogt dig, thi jeg fører
Snart med dig Strid — langtfra det er jeg ikke!“
Da jeg hans vrede Tale til mig hører,
Saa fuldt af Skam mit Øie mod ham vendes,
At end ved Mindet blot mig Blusel rører.
Liig Den, der drømmer, at en Sorg ham sendes,
Saa han idrømme tænker: gid jeg drømte!
Og ønsker, det maa skee, som alt ham hændes:

Saadan jeg stod, mens Ordet fra mig rømte;
Jeg vilde mig undskylde, og just dette
Var min Undskyldning, at jeg det forsømte.
„Langt mindre Blu kan større Feil udslette,
End denne var," lod Mesteren mig vide;
„Thi kan du trygt for al din Sorg dig lette.
Men tænk, at jeg staaer altid ved din Side,
Hvis oftere dig Skjebnen skulde flytte
Hen iblandt Folk, der skjendes høit og stride;
Thi lavt det er, til Sligt at ville lytte."

Een og tredivte Sang.

— —

GIGANTER.

Den Tunge, der mig nylig havde skaaret,
Saa mine Kinder finge Lød heelt fage,
Den samme gav mig Lægedom for Saaret;
Saa skjenked, har jeg hørt, den Landsestage,
Achilles og hans Fader svang paa Valen,
Først Ondt og siden Godt i fordums Dage.
Vi vendte nu vor Ryg til Jammerdalen;
Tværsover Klipperne, som den omringe,
Vi fremad vandred, uden nogen Talen.
Det var ei Dag, ei Nat, hvor nu vi ginge,
Saa Synet ikkun lidt sig kunde røre;
Da hørte jeg et Horn saa vældig klinge,
At hæs det havde Tordnen kunnet gjøre,
Og samme Vei, som Lyden havde taget,
Lod jeg den nu mit Blik tilbage føre.
Selv ikke Roland, efter Nederlaget,
Hvor Carl den Stores hellige Krig fik Ende,
Saa rædsomt blæste hist i Sørgeslaget.

Saasnart jeg lod mit Hoved did sig vende,
Mig tyktes see en Mængde Taarne ranke;
Thi spurgte jeg: Hvad By er det derhenne?
Og Mesteren: „Du feiler i din Tanke;
Det kommer af, at gjennem denne tomme,
Mulmsorte Luft dit Blik saa langt skal vanke.
Du mærke vil, ifald derhen vi komme,
Hvor Øiets Sands i slig en Afstand svag er;
Thi spor dig selv lidt meer, det vil dig fromme!“
Derpaa han kjærlig mig ved Haanden drager
Og siger: „Viid dog først — at ei det Sande
Skal tykkes dig for selsomt — hvad du tager
For Taarne hist, det er Giganters Bande;
Fra Navlen af staae alle disse Jetter
I Svælget nede, rundtomkring dets Rande.“
Som Blikket, naar fra Jord sig Taagen letter,
Lidt efter lidt kan hver en Gjenstand tyde
Bag Dampen, der den rene Luft fortætter:
Saa gik det mig, jo meer jeg, ved at bryde
Det tykke Mulm, mig nærmed Svælgets Kanter,
Og Frygten kom, da Skuffelsen mig flyede.
Thi liig hiin Krands af Taarne, der sig planter
Paa Murene om Montereggione,
Omtaarned her de rædsomme Giganter
Med deres halve Legem Brøndens Krone;
Dem er det, Jupiter bestandig truer
Endnu hvergang han tordner fra sin Throne.
Den Enes Aasyn alt og Brystets Buer,
Med samt endeel af Bugen, kan jeg kjende,
Og nedad Siden Armene jeg skuer.

Vel var det, at Naturen snart til Ende
Kom med en Kunst, der slige Væsner vakte,
Og at den fratog Mars saadanne Svende;
Og naar den ei fortrød, at den frembragte
Hvalfisk og Elefanter, maa hver nøie
Betragter høiligen dens Viisdom agte.
Thi naar Forstandens Kraft faaer Lov at føie
Sig til ond Hu og Magt, som Intet tæmmer,
Kan ingen Dødelig dem længer bøie.
Som Pigneæblet, man i Roma gjemmer,
Saa langt og tykt hans Aasyn var, det frække,
Og i det samme Forhold Kæmpens Lemmer.
Saa, skjøndt ham Brønden tjente halvt til Dække,
Var dog hans Krop, fra Midten af opefter,
Saa stor, at ei tre Frisere kunde række
Op til hans Haar med alle deres Kræfter;
Thi det, jeg saae af ham, var tredive Palmer
Franeden af til hvor man Kappen hefter.
„Rafél mai amech izabi alm!“ er
Den Lyd, jeg af hans vilde Læber hører,
Thi den blev ikke skabt til søde Psalmer.
„Du dumme Sjæl!“ saa mæled nu min Fører,
„Hold dig til Hornet! giv dig Luft herinde
Med det, naar Harm dig eller Andet rører!
Søg ved din Hals, der vil den Snor du finde,
O du forvirrede Sjæl! som Hornet fæster,
Og see det om din brede Barm sig vinde.
Han selv sig røber,“ lagde til min Mester,
„Det Nimrod er, og voldt har den Forbryder,
At flere Sprog, end eet, nu Verden gjester.

Kom, lad ham staae! Forgjeves Talen lyder;
Thi saadan er for ham hvert fremmed Mæle,
Som for de Andre hans, det Ingen tyder."
Tilvenstre gik vi uden meer at dvæle,
Og vel et Bueskud derfra vi skued
En Anden, endnu vildere, sig fjæle.
Hvadfor en Mester der ham saadan kued,
Veed ikke jeg; men om hans Arme baade,
Den ene for, den anden bag, der bued
En Kjede sig, som ned fra Halsen naaede;
Og hvad man saae af Kæmpens Krop, den runde,
Fem Gange var omslynget af dens Traade.
„Den Stolte vilde prøve, hvad han kunde
Imod den høie Jupiter; medrette",
Lød Skjaldens Ord, „han straffet er saalunde.
Ephialtes er hans Navn; han øved dette,
Dengang Giganter gjorde Guder bange,
Men aldrig meer han Armene skal lette."
Og jeg: Hvis mine Øine kunde fange
Hiin Briareus at see, den vældigstore,
Jeg vilde bede dig derhen at gange.
Og han: „Snart skal Antæus og hans Fore
Du see; han taler, løs er, og skal bære
Os dybest ned til Synden under Jorde.
Den Anden staaer for langt herfra, du Kjære!
Han lænket er, og skabt som denne Fjende,
Kun at langt vildere hans Miner ere."
Saa vældig har et Jordskjælv ingensinde
Med al sin Magt et Taarn til Grunden rystet,
Som Ephialtes rysted sig derinde.

Da foer slig Angst for Døden mig i Brystet,
At ene den mit Liv vist havde taget,
Hvis ikke Kæmpens Baand mig havde trøstet.
Da vi et Stykke længer frem var draget,
Kom til Antæus vi, som vel fem Alen
Foruden Hovedet, af Grotten raged.
„O du, som fordum hist i Seiersdalen,
Hvor Scipio Hæder fik, da han i Striden
Tvang Hannibal at vende Ryg til Valen,
Vel tusind Løver dræbte! havde siden
I Kampens Hede dine Brødre fundet
Bistand hos dig, saa troer man end for Tiden,
At Jordens Sønner havde Seier vundet;
O bliv ei vred, men sæt os To dernede,
Hvor Kulden har Cocytus' Vande bundet!
Lad os ei Titius og Typhæus bede;
Han her kan give, hvad I meest attraaede —
Thi buk dig ned, rynk Næsen ei i Vrede!
Han kan dit Rygte hist i Verden baade;
Han lever end og har langt Liv ivente,
Hvis ikke bort han kaldes af Guds Naade."
Saa taled Mesteren, og da han endte,
Greb ham Antæus med de stærke Næver,
Der før saa vældig Herkules omspændte.
I samme Stund Virgil sin Stemme hæver:
„Kom hid, at jeg min Arm kan om dig føie!"
Og nu som i eet Bundt jeg med ham svæver.
Som Carisenda tykkes Den, hvis Øie
Seer op mod Heldingen, naar Skyer drage
I modsat Retning af den i det Høie:

Saa tyktes Kæmpen mig, da for at tage
    Os op, han over Randen ud sig bukked;
    Forsandt, da ønsked jeg at gaae tilbage!
Han satte let os ned i Indelukket,
    Der Lucifer og Judas har fortæret,
    Og ikke længe stod han derpaa dukket,
Men reiste som en Mast sig høit i Veiret.

TO OG TREDIVTE SANG.

FORRÆDERE IMOD SLÆGT, OG IMOD FÆDRELAND.

Ifald jeg havde Riim, saa skarpe, svære,
Som for det Sorgens Dyb sig kunde sømme,
Der alle Klippemurene maa bære:
Da skulde Stoffets Saft jeg bedre tømme;
Men slige Riim kan Sproget ikke give,
Thi lader kun med Frygt jeg Sangen strømme.
Det er et Hverv, man ei for Spøg kan drive,
Og som ei passer for en Barnetunge:
Alverdens dybe Midtpunkt at beskrive.
Men hjælper mig, I Kvinder evigunge,
Der hjalp Amphion Thebens Stad at lukke,
Og giv mig Ord til rettelig at sjunge!
O Folk, til Jammer skabte! I, som sukke
Paa Steder, hvorom haardt det er at tale —
Her maatte helst I være Faar og Bukke!
Omsider da i Svælgets Mulm og Svale,
Dybt under Kæmpens Fod vi begge stode;
Jeg stirred end paa Muren over Dale,

Da hørte jeg en Røst: „Vogt dig, du Gode!
„See til, at ikke dine Saaler træde
„Paa disse stakkels, trætte Brødres Ho'ede.“
Jeg vendte mig, da Sligt jeg hørte kvæde,
Og skued under mig en Sø, hvis Bølger
Ved Frosten ligned Iis langt meer end Væde.
Saa tykt et Slør af Iis ei Donau dølger
I Østerrig paa kolde Vinterdage,
Og ikke Don, som denne Sø, jeg følger;
Thi om saa Tabernich med samt det rage
Pietrapanas Bjerg nedstyrted begge,
Fik de knap Isens Rande til at knage.
Som Frøer stikke Snuden op og kvække,
Alt paa den Tid, det Bondens Kvinde hænder
At drømme tidt, hun sanker Ax i Række:
Saa stode, blaae til der hvor Skammen brænder,
De arme Skygger under Iis og støied
Paa Storkeviis, høit klapprende med Tænder.
Hver af dem holdt sit Aasyn nedad bøiet,
Om Kulden deres Læber Vidne bare,
Og om det sorrigfulde Hjerte Øiet.
Først lod jeg mine Blikke rundtom fare,
Derpaa jeg ved min Fod saae Tvende ligge,
Saa tæt, at deres Lokker blandet vare.
I, som med Bryst mod Bryst i Hullet stikke,
Jeg sagde, hvem er I? De Halsen bukked,
Og da de hæved mod mig deres Blikke,
Flød Øinene, som Smerten alt bedugged,
Heelt over; men ved Kulden blev de varme
Taarer til Iis, der Øielaaget lukked.

Saa fast ei mægter nogen Krampes Arme
At binde Træ til Træ; de stødte sammen
Som tvende Bukke, fnysende af Harme.
Da mæled En — hans Aasyn bøied Skammen,
Og Ørene var frosne bort af Kulde:
„Hvi stirrer du saa vist paa os i Dammen?
„Viid, hvis du kjende vil de To tilfulde,
„At de og Faderen hersked i den brede
„Dal, i hvis Dyb Bisenzios Bølger rulle.
„Eet Skjød dem bar; og rundt du kunde lede
„I hele Caina, før en Sjæl du mødte,
„Meer værdig til at staae blandt Iis hernede.
„Selv ikke Han det er, hvem Arthur stødte
„Igjennem Bryst og Ryg; ei heller Denne,
„Focaccia, eller Hiin, som skulde flytte
„Sit Hoved, saa jeg kunde see derhenne —
„Han, som engang hed Sassol Mascherone;
„Er du Toskaner, maa du godt ham kjende.
„Viid saa tilsidst: jeg selv er Camicione
„de'Pazzi — gaa, jeg ikke meer dig svarer;
„Carlin jeg venter, som min Synd skal sone."
Vel tusind Fjæs jeg saae rundtom i Skarer,
Af Kulde blaae; saa tidt jeg siden skuer
En frossen Sø, mig Gysen gjennemfarer.
Og mens vi vandred frem blandt disse Tuer
Mod Midten, hvorhen alt det Tunge helder,
Og kold jeg skjælved i de kølige Stuer:
Da — var det Skjebne, var det Forsæt eller
Tilfælde blot — jeg haardt med Foden støder
Imod et Ansigt i den dunkle Kjelder.

„Hvi sparker du mig saa med dine Fødder?“
Skreg han med Taarer; „skal du Slaget hævne
„Ved Mont' Aperti, for hvis Skyld jeg bøder?“
Og jeg: O stands! Lad ham i dette Stævne
Først løse Tvivlen, hvori han mig steder;
Jeg siden ile skal af al min Evne.
Min Fører standser da, og hen jeg træder
Til ham, hvis Graad var nu for Skjeldsord veget,
Og siger: Hvo er du, som Andre smæder?
Og han: „Hvo er du selv, som ned er steget
„Til Antenora for os Spark at give?
„Selv om du leved, var det dog formeget.“
Jeg lever, svared jeg, og det vil blive
Dig kjært engang, hvis efter Ry du higer,
At jeg blandt andre Navne dit kan skrive.
„Jeg ønsker just at blive glemt“, han siger;
„Pak dig herfra, du er mig kun til Plage!
„Hernede duer ikke den Slags Smiger.“
Da prøved jeg i Nakken ham at tage,
Og sagde vred: Dit Navn jeg flux vil vide,
Jeg lader ellers ei eet Haar tilbage!
„Om du saa Haar for Haar vil af mig slide,
„Jeg siger det dog ikke“, svared Aanden;
„Langt heller vil jeg tusind Fodspark lide.“
Jeg havde viklet mig hans Haar om Haanden,
Og rykked af hans Hoved flere Lokker,
Mens skulende han gjøede høit i Vaanden.
„Hei Bocca!“ skreg da En; „hvad er der? Rokker
„En Djævel ved dig, at du gjøer som Hunden?
„Mon ikke dine Kjævers Lyd dig nok er?“

Forbandede Forræder, hold nu Munden!
Jeg sagde; hist skal til din Skam og Lede
Jeg melde høit, hvor Du af mig blev funden.
„Siig hvad du vil!“ lød Boccas Svar dernede;
„Men hvis du slipper ud fra disse Steder,
„Saa glem ei ham, hvis Tunge var saa rede,
„Og som de Franskes Penge her begræder.
„Jeg saae Ham fra Duera, kan du svare,
„Blandt Synderne, som Isen kølig væder.
„Og hvis man spørger dig, om Fleer der vare,
„Staaer hist den Beccheria ved din Side,
„Hvis Hals Fiorenzas Sønner overskare.
„Gianni del Soldanier staaer her i Kvide,
„Med Ganellon og Tribaldello blandet,
„Som brød Faenzas Port ved Nattetide.“
Alt ginge vi fra ham henover Vandet,
Da saae jeg To i samme Iishul bøde;
Det ene Hoved Hat var for det andet.
Retsom en Hungrig bider i sin Føde,
Slog Overmanden Tænder i den Lave,
Hvor Nakkebeen og Hjerne sammen støde;
Og som man før saae Tydeus harmfuld grave
I Menalippos' Tinding sine Tænder,
Saae jeg ham her paa Hjerneskallen gnave.
O du, som paa slig dyrisk Viis bekjender
Dit Had til ham, hvis Lemmer her dig mætte!
Saa talte jeg; siig, hvorfor du ham skjænder?
Thi hvis du klager over ham medrette,
Og jeg hans Navn og Brøde faaer at vide,
Skal du i Verden Gjengjeld faae for dette,
Om ei min Tunge tørres ud før Tide.

—— ——

Tre og tredivte Sang.

FORRÆDERE IMOD FÆDRELAND, OG IMOD VENNER.

Op løfted Munden fra den fæle Føde
Hiin Synder da, og tørrede den siden
Med Haar af Hovedet, han lagde øde.

Derpaa begyndte han: „Du vil, at Kviden,
„Den rasende, som blot ved Tanken bryder
„Mit Hjerte, nu skal kaldes frem i Tiden.

„Ja, hvis mit Ord kan vorde Sæd, som skyder
„Vanærens Frugter op for hiin Forræder,
„Da skal jeg tale, mens min Taare flyder.

„Jeg veed det ei, hvordan til disse Steder
„Du kom og hvo du er, men Florentiner
„Du tykkes mig forsandt i Sprog og Sæder.

„Viid da: Jeg er Grev Ugolino, Hiin er
„Ruggieri, Erkebispen — hør nu Brøden,
„For hvis Skyld jeg saa svart min Nabo piner!

„Hvordan jeg fængslet blev og ført til Døden
„Ved ham, jeg gav min Lid i svundne Tide,
„Al Tale derom er ei meer fornøden.

„Men hvad du ei har kunnet faae at vide:
„Hvor grum min Død var, skal du nu fornemme,
„Og dømme selv, om han har ladt mig lide.
„Et snevert Hul i Burets dybe Gjemme,
„Som efter mig man Hungertaarnet kaldte,
„Og som for Fleer skal lukke sine Lemme,
„Alt havde viist mig gjennem Murens Spalte
„Meer end een Maane, da hiin Drøm, den fule,
„Rev Sløret bort og mig min Lod fortalte.
„Han, syntes mig, var Herre; af dens Hule
„Ulven og Ungerne jeg saae ham jage,
„Hvor Bjergene for Pisa Lucca skjule.
„Med magre Hunde, glubske uden Mage,
„Seer jeg Gualandi foran Skaren sprænge,
„Hos ham Sismondi og Lanfranchi drage.
„Kort er kun Jagten, ei det varer længe,
„Før Fader og Sønner trættes allerede,
„Og spidse Tænder deres Sider flænge.
„Da jeg før Daggry vaagned nu dernede,
„Hørte jeg mine Børn, som var tilstede,
„Isøvne græde og om Brød mig bede.
„Ha! grum er du, hvis ei alt Taarer væde
„Din Kind; tænk blot, hvad Drømmen mig forkyndte!
„Og græder du ei, naar pleier du da græde?
„Alt var de vaagne, Timen frem sig skyndte,
„Og ellers pleied Føden ei at dvæle;
„Da ved vor Drøm at ængstes vi begyndte.
„Nu hørte jeg, de nagled Dørens Fjæle
„Fast, paa det frygtelige Taarn, jeg hader;
„Paa mine Børn jeg stirred uden Mæle,

„Jeg græd ei, — jeg blev Steen i Sjæl og Lader.
„De græd, og Anselmuccio sagde bange:
„Du seer saa vist paa os, hvad er der Fader?
„Dog græd jeg ei, og svared ei den lange
„Dag eller Nat, hvis Timer langsomt trilled,
„Indtil den næste Sol steg over Vange.
„Men da en Smule af dens Straaler spilled
„Ned i det Taarn, som ellers Lys ei kjender,
„Og jeg paa fire Aasyn saae mit Billed:
„Bed jeg af Kval i begge mine Hænder.
„Og de, der troede, det var for at lindre
„Den pinefulde Trang, som Hungren tænder,
„Stod op og sagde: „Fader! lad dig ei hindre,
„Om ved det Kjød, du gav, du vil os skille;
„Spiis kun af os, det smerter os langt mindre!“
„For deres Skyld jeg lod som jeg blev stille;
„Den Dag og næste Dag vi tause ligge —
„Vee, haarde Jord, at du ei briste vilde!
„Men paa den fjerde Dag, med bange Blikke,
„Faldt Gaddo udstrakt for min Fod derinde,
„Og sagde: „Fader! hjælper du mig ikke?“
„Der døde han, og saadan saae jeg svinde
„Een efter een de Tre i Taarnets Øde,
„Den femte og den sjette Dag; iblinde
„Gav jeg mig til at famle paa de Døde,
„Og i to hele Døgn jeg paa dem kaldte;
„Men da — meer stærk blev Sulten, end min Møde.“
Til Siden skeled han og meer ei talte,
Men Hjerneskallen greb igjen med Tænder,
Stærke som Hundenes til Been at spalte.

Vee dig Pisa! Skamplet, der Folket skjænder
Hist i det skjønne Land, hvor Si'et klinger!
Naar Straffen tøver fra din Nabos Hænder,
Kom da, Capraia og Gorgona! tvinger
Med Eders Dæmning Arnoflodens Strømme,
Saa de hver Sjæl i Pisa Døden bringer!
Du nye Theben! Lad end Rygtet dømme,
At Ugolin forraadte dine Slotte —
Hvi lod du og hans Sønner Kalken tømme?
Uguccione og Brigata maatte,
Med samt de To, der af min Sang blev kjendte,
Jo deres Barndom for al Brøde blotte!
Vi længer gik, hvor Isen haardt sig spændte
Om andre Slægter, som ei lide mindre;
De staae ei bøiet blot, men baglænds vendte.
Dem Graaden selv maa i at græde hindre,
Og Smerten, som af Øiet ei kan bryde,
Faaer Angsten til at voxe i det Indre.
Thi Taarerne, de første, sammen flyde,
Og Øiets Bæger bliver fyldt og lukket,
Som om Krystalvisirer for sig skyde.
Og ihvorvel al Følelse var slukket
Ud i mit Ansigt af den skarpe Kulde,
Ret som det med haard Hud var overtrukket:
Mig syntes, jeg en Luftning mærke skulde;
Thi mæled jeg: Hvo rører den, o Mester?
Er ei al Damp udslukt her under Mulde?
Og han til mig: „Ret snart du Foden fæster
Der, hvor dit eget Øie dig skal svare,
Og skue, hvad der Grund til denne Blæst er.“

En af den kolde Skorpes Sørgeskare
Skreg nu: „O I, der syndede saa saare,
„At til det sidste Sted I skulle fare!
„Løft fra mit Øie Slørene, de haarde,
„At jeg kan give Hjertets Kval, den trange,
„Lidt Luft, før Kulden gjør til Iis min Taare!“
Og jeg: Siig, hvo du er, vil Hjælp du fange;
Og hvis jeg ikke letter da din Kvide,
Saa gid til Isens Bund jeg ned maa gange!
„Jeg Alberigo er,“ lod han mig vide,
„Kjendt af min onde Frugt en Tid forleden;
„For Figen her jeg Dadler faaer at bide.“
Hvad, sagde jeg, er ogsaa du gaaet heden?
„Hvordan i Verden hist“, hans Svar da lyder,
„Mit Legem har det, veed jeg ei herneden.
„Thi sligt et Fortrin Ptolomæa nyder,
„At Sjælene tidt styrte hid, skjøndt silde,
„Bagefter Atropos først Traaden bryder.
„Og at de frosne Taarer, som mig hilde,
„Du desto snarere til Hjælp skal komme,
„Saa viid, at naar en Sjæl forraader ilde,
„Som jeg har gjort, da drager i dens tomme
„Legem en Djævel ind, der siden gjerne
„Det styrer da, indtil dets Tid er omme;
„Men Sjælen styrter ned i slig Cisterne.
„Hist færdes maaskee Kroppen end, den blinde,
„Af Skyggen der, som fryser i det Fjerne —
„Du kom jo nys, har du det ei i Minde?
„Han hedder Branca d'Oria og over
„Eet Aar han paa slig Viis er stænget inde.“

Jeg sagde: Vist at narre mig du vover;
Om Branca d'Orias Død er der ei Tanke,
Han spiser, drikker, klæder sig og sover.
„Hist“, svared han, „hvor Pinekløerne vanke
„Og Beget koger paa slig sælsom Maade,
„Var endnu ei nedsænket Michel Zanche,
„Før Hiin lod i sit Sted en Djævel baade
„Tilbage i sit Legem og tillige
„I hans, der havde hjulpet at forraade.
„Men ræk nu hid din Haand, den hjælperige!
„Opluk mit Øie!“ — Ei en Haand jeg rakte,
Og høvisk var det af mig ham at svige.
Vee Jer, I Genuas Mænd! som ringeagte
Al Sæd og Skik, og alle Laster frede,
Hvi er I ikke ud af Verden bragte?
Thi hos Romagnas værste Aand dernede
Fandt jeg en Synder af Jer Flok, som bader
Sin Sjæl dybt i Cocytus allerede,
Mens Legemet paa Jord ilive lader.

FIRE OG TREDIVTE SANG.

FORRÆDERE IMOD VELGJØRERE.

„Alt folder Helvedkongen ud sit Banner!"
Saalunde tog tilorde nu min Fører;
„Sku frem, om du kan see ham, hvor han stander!"
Som man, naar tæt en Taage Luften slører,
Hvad heller Nat det bliver paa vor Klode,
En Mølle skimter fjernt, som Vinden rører:
Saadan en Bygning nu at see jeg troede;
Og bag Virgil, thi Læ var ei at finde,
Jeg trykked mig for Vinden, angst tilmode.
Vi stod (med Frygt jeg lader Sangen rinde)
Hvor Skyggerne var heelt af Iis omspændte,
Liig Splinter, man igjennem Glas seer skinne.
En laae, en Anden lodret stod; her vendte
De Hovedet op, der Saalen; hist i Bue
Stod En, saa Ansigtet ved Foden endte.
Vi vandred frem, indtil det monne hue
Min Mester god at vise mig den fæle
Skabning, som før saa deilig var at skue.

Da skød han mig foran og bød mig dvæle:
„See, der er Dis! Nu først vil ret det gjælde,
Dit Bryst med Mod og Kræfter at besjæle!"
Forlang ei, Læser! at jeg skal fortælle,
Hvor kolde mine Lemmer blev og stive;
For svagt er hvert et Sprog til Sligt at melde.
Jeg var ei død og var dog ei ilive;
Tænk du nu ved dig selv, naar Livet viger
Og Døden med, hvordan man saa maa blive!
Høit raged Kongen over Smertens Riger
Med Brystet op af Søens Iis den klare;
Og jeg Giganterne langt mere liig er,
End deres Krop blot liig hans Arme vare.
Tænk nu, hvordan det Hele var, hvis Orden
Til sligt et vældigt Stykke skulde svare!
Var han saa skjøn, som nu han fuul er vorden.
Og løfted mod sin Skaber dog sit Øie,
Vel stammer da fra ham al Vee paa Jorden.
O hvilket Under! da jeg skued nøie,
Saae jeg, hans Hoved havde Aasyn trende;
Eet, blodigrødt, sad foran paa den Høie,
Med det forened sig de andre tvende,
Hvert af dem over hver sin Skulder stillet,
Og mødtes oventil ved Kammens Ende.
Imellem Hvidt og Guult det høire spilled,
Det venstre med en Lød liig deres trued,
Der boe, hvor Nilen sig i Dal har trillet.
Og under hvert to Vinger ud sig bued,
Saa store, som til slig en Fugl at svinge;
Jeg aldrig slige Seil paa Havet skued.

Foruden Fjer, som Flaggermusens Vinge,
De var, og med dem vifted han saalunde,
At trende Vinde der fra ham udginge,
Iiskolde, saa Cocytus frøs til Bunde.
Han med sex Øine græd, og fra tre Hager
Blodfraade drypped ned og Taarer runde.
I hver af Mundene han som med Brager
En Synder knuste mellem sine Tænder,
Og der er tre, som han saa grusomt plager.
Af dem den Forreste knap Biddet kjender,
Thi Kløerne paa samme Tid ham flænge,
Saa neppe Skind der levnes paa hans Lænder.
„Hiin Sjæl, hvem hist de største Kvaler trænge,
Er Judas“, sagde Mesteren ved min Side,
„Han Hovedet inde har, hans Been nedhænge.
Men af de to, hvis Hoveder nedad glide,
Det Brutus er, den sorte Snude klemmer —
See, hvor han taus sig vrider i sin Kvide!
Den Anden er Cassius, med de stærke Lemmer.
Men Natten stiger, det er Tid at gange,
Thi vi har skuet Alt, hvad Helved gjemmer.“
Som han mig bød, jeg slynged Armen bange
Omkring hans Hals, og nu, til rette Tide,
Da Vingerne just aabned sig, de lange,
Greb Skjalden i den haarbevoxte Side;
Derpaa fra Tot til Tot, imellem Haaret
Og Isens Skorpe, langsomt ned vi skride.
Da paa slig Viis vi komne var til Laaret,
Hvor det bevæger sig i Hofteleiet,
Han vendte sig med Nød, af Haanden baaret,

Saa hvor hans Been var før, han Hovedet neied,
Og hang sig fast, liig Een, der opad higer,
Som om vi os igjen mod Helved dreied.
Tungt stønnende, liig mødig Mand, han siger:
„Hold godt dig fast; thi viid, man kan kun slippe
Fra slig en Jammer bort ad slige Stiger.“
Tilsidst han gjennem Hullet i en Klippe
Mig bar, og ved dens Rand vi os nedlode,
Varsomt, at ikke Foden skulde glippe.
Jeg løfted Øiet; Lucifer jeg troede,
Som jeg forlod ham før, igjen at finde,
Og saae hans Been, der op iveiret stode.
Og om jeg da forvirret blev i Sinde,
Kan Hoben tænke sig, som ikke kjender,
Hvad Punkt jeg kommen var forbi derinde.
„Stat op!“ lød Skjaldens Røst; „nu Hvilen ender!
Lang er vor Vei, og Solen allerede
Sig mod den anden Times Halvdeel vender.“
Det var ei nogen Høiloftssal, vi skrede
Opad, men en naturlig Klippekjelder,
Med ujevnt Gulv, hvor Lys og Skygge strede.
Før jeg gaaer bort fra Dybet, nu jeg melder,
Jeg beder dig, o Mester! om at drage
Mig af min Tvivl, idet du lidt fortæller.
Siig, hvor er Isen nu? Hvor kan han rage
Med Benene iveiret? Hvordan svinger
Fra Nat til Morgen Solen sig saa fage?
„Du troer endnu at staae“, hans Røst da klinger,
„Hiinsides Centrum, hvor jeg lod mig bære
Af Syndens Orm, som Verden gjennemstinger.

Der var du kun mens jeg steg nedad, Kjære!
Dengang jeg dreied mig, forbi vi fore
Det Punkt, som til sig trækker alt det Svære.
Nu hvælves over dig den anden store
Halvkugle, modsat hiin, der Jordens Grøde
Omhvælver og dens Top, som Ende gjorde
Paa den Mands Liv, der fødtes uden Brøde.
Din Fod nu paa den lille Runddeel skrider,
Som er Bagsiden af Judeccas Øde.
Her Morgen er, naar hist mod Nat det lider;
Og han, vi klattred nedad gjennem Skoven
Af tykke Haar, staaer nu som alle Tider.
Paa denne Side faldt han ned fraoven,
Og al den Jord, som først var her at skue,
I Skræk for ham sig skjulte da bag Voven.
Og flygted hen til vor Halvkugles Bue.
Men dette Rum lod vist den Jord tilbage,
Som for at flye ham skjød sig op i Tue.“
Der er et Sted, saa langt fra Dybets Drage,
Som Graven strækker sig; men ei man finder
Med Øiet det, man kan det kun opdage
Ved Lyden af en lille Bæk, der vinder
Jevnt skraanende sig i sit mørke Leie,
Og af et Hul, den boret har, nedrinder.
Der gik vi ind, for ad de skjulte Veie
Nu til den lyse Verden hjem at vende;
Og uden nogen Hvile meer at pleie,
Vi klavred opad imod Stiens Ende,
Hvor enkelte af Nattens skjønne Terner
Jeg alt igjennem Kløften kunde kjende;
Saa steg vi ud og gjensaae Himlens Stjerner.

Anmærkninger til Helvede.

FØRSTE SANG.

1—12. Midten af vor Bane. Digtets Handling er henlagt til Foraaret 1300, da Dante var 35 Aar gammel. Ved Skoven betegner Digteren ikke blot sine egne Forvildelser efter Beatrices Død, men, med en dobbelt Allegori, ogsaa Statens søndersplittede, lastefulde Tilstand, og de politiske Stridigheder, som droge ham ind i deres Hvirvel; altsaa i det Hele taget: de florentinske Vildfarelsers uveisomme Mørke. Forvildet var han i Aarene 1292—1300 fra Dydens og hans Kalds rette Vei, som han havde fulgt saalænge Beatrice levede.

15. Ved Fjeldet, hvor Vildfarelsens dunkle Skov ender, tænker Digteren paa Dyden og den høie Videnskab, som skjenkede ham Fred og Klarhed, da Sorgens Nat var endt.

31. flg. Ved de tre Dyr, Pantheren, Løven og Ulvinden, forstaaes i Almindelighed de tre Laster: Vellyst, Hovmod og Gjerrighed; specielt sigter Dante til Florents, Frankrig og de pavelige Guelfer, hos hvem hver enkelt af disse Laster var fremherskende. Her, som overalt, maa det erindres, at Allegorien i den gudd. Komedie som oftest er en dobbelt, baade en moralsk og en politisk.

70. Julius Cæsar var født 29 Aar før Virgil.

102. Mynden, som skal dræbe Ulven, betyder en Ghibellin, der skal tilintetgjøre Guelferne, og sigter rimeligviis til Can Grande della Scala (jvfr. Par. XVII. 76 flg. og Indledn. Pag. 67), i hvem Dante en Tidlang saae den tilkommende Hersker over Norditalien, fra Byen Feltre i Marca Trivigiana til Montefeltro i Romagna. Andre have i denne meget omstridte allegoriske Mynde seet en Hentydning til Uguccione della Faggiuola, hvem Digteren tilegnede Helvede, og som havde sine Besiddelser imellem de Feltriske Bjerge.

107—8. Camilla, Turnus o. s. v.: Personer, som forekomme i Virgils Æneide.

122. En Sjæl, d. e. Beatrice.

ANDEN SANG.

13. Silvius' Fader, d. e. Æneas, der, efter Virgils Æneide, steg ned i Underverdenen.

18. Det Hvo og Hvad, d. e. hvilke og hvor udmærkede Mænd der skulde nedstamme fra Æneas.

28. Udvælgelsens Kar, d. e. Paulus, som i Apostlenes G. 9, 15. kaldes Herrens „udvalgte Redskab", og som efter 2 Cor. 12, 2. blev „henrykt indtil den tredie Himmel".

52. Dem, der vente: de, som hverken ere salige eller fordømte, de retfærdige Hedninger og udøbte Børn i Limbus. (s. Helv. IV.)

97. Lucia: maaskee den christelige Tro, ligesom Beatrices allegoriske Betydning er den christelige Kundskab. Andre have forklaret Lucia ved Naaden. Den yndige Kvinde, som taler til hende, er Jomfru Maria.

102. Rachel i Paradiset, er den stille Gudsbetragtning, Contemplationen.

TREDIE SANG.

18. Aandens høie Gode, d. e. den evige Sandhed, Beskuelsen af Gud.

59. Ham: Pave Coelestin V, som ved Rænker blev bevæget til at give Afkald paa Pavestolen.

83. En Olding: Charon, som i Underverdenen fører Skyggerne over Styx, er hos Dante en Dæmon, der bringer Synderne over Floden Acheron ind i Helvede.

95. Saa vil man der, d. e. i Himlen.

FJERDE SANG.

7. flg. Digteren, som i bevidstløs Tilstand er ført over Acheron, staaer nu med sin Fører paa Randen af Helvedes Dyb, og træder derfra ned i den første Kreds, Forgaarden eller Limbus.

38. Af Alle, der have levet før Christus, have kun de „dyrket Gud med skyldig Ære", som have troet paa Forjættelserne om en tilkommende Forløser. (Jvfr. Par. XXXII. 16. flg.)

53. En Mægtig, d. e. Christus. Virgil døde 50 Aar før Christi Korsfæstelse og Nedfart til Helvede.

55. Vor første Fader, d. e. Adam.

107. 110. Ved de syv Mure med syv Porte, som føre ind til de

udmærkede Hedningers Bolig, til Berømmelsens Slot, kan enten forstaaes de fire moralske og tre speculative Dyder, eller de syv frie Kunster, der kaldtes Trivium og Quadrivium.

121 og flg. Elektra var den fjerneste Rod af Romerriget; thi hun var Moder til Dardanus, der var Stammefader for den trojanske Kongefamilie, og altsaa ogsaa for Æneas. Camilla, en Datter af Volskernes Konge, stred for Latium imod Trojanerne; Penthesilea, Amazonernes Dronning, kæmpede imod Grækerne for Troja. Lavinia, Datter af Kong Latinus, var Æneas' Hustru; Cornelia, Gracchernes Moder; Julia, Cæsars Datter, Pompeius' Gemalinde; Martia var gift med Cato fra Utica.

130 og flg. Den Ene: Aristoteles, hvis Philosophi var Grundlaget for den sildigere Scholastik og for Dantes egen philosophiske Anskuelse. Ham, der vilde o. s. v.: Demokrit, den leende Philosoph, til hvis monadiske System D. her sigter. Ham, der paa Egenskaben o. s. v.: Dioskorides, der skrev om Planters og Stenes Egenskaber. Orpheus, den mystisk-philosophiske Sanger. Tullius: M. T. Cicero. Ptolomæus, Geographen. Avicenna, den berømte, arabiske Læge; og Averrhoes en arabisk Philosoph, Fortolker og Oversætter af Aristoteles.

FEMTE SANG.

61. Den Næste: Dido, hvis Kjærlighed til Æneas bragte hende til at glemme sin afdøde Husbond.

66. Achilles' Kjærlighed til Polyxena var Aarsag til hans Død.

67. Paris, enten den bekjendte trojanske Prinds, eller en Helt, som forekommer i Middelalderens Ridderromaner. Tristan, en af Kong Arthurs Riddere, elskede Dronning Isotta af Cornwallis, og blev dræbt af hendes skinsyge Gemal.

74. De To: Francesca, en Datter af Guido Polenta fra Ravenna, og hendes Elsker og Svoger Paolo. Francesca var paa en bedragerisk Maade bleven bevæget til at ægte den stygge, halte Giovanni Malatesta, Herre til Rimini, hvis Broder egentlig var Den, hun elskede og troede at faae til Brudgom. En Tjener forraadte de Elskendes Forbindelse for Giovanni, som overraskede dem og i sin skinsyge Vrede dræbte dem Begge, i Aaret 1289.

107. Caina: det Sted i Helvede, hvor Brodermorderne straffes.

128. Lanzellot var Helten i en af den Tids Ridderromaner. Han udmærkede sig ved Kong Arthurs Hof, og elskede hans Dronning Ginevra.

137. Egentlig: „Vor Galeott var Bogen og dens Digter". Galeotto (Gallehaut) hed den Ridder, som var Mellembud imellem Lanzellot og Ginevra.

SJETTE SANG.

38. Een: Ciacco, d. e. Svinet, en paa Dantes Tid bekjendt, lystig Svirebroder i Florents.

61 og flg. Denne Kiv: Striden imellem de Hvide og Sorte i Florents. Ved Skovpartiet forstaaes de Hvide, med Familien Cerchi i Spidsen, som var indvandret fra de skovrige Egne i Val di Sieve. Disse fordreve de Andre, de Sorte, Donatierne, i Aaret 1301, men bleve selv udjagne af Florents i April 1302 (noget over to Aar efter den Tid, da Digtets Handling tænkes at skee), ved Magt af Bonifacius VIII, som paa en listig Maade vidste at føie sig efter Partierne og benytte det gunstige Øieblik til sin Fordeel. S. herom Indledningen, Pag. 43.

73. Tvende: maaskee Dante selv og hans Ven Guido Cavalcanti.

79. Tegghiaio o. s. v.: lutter afdøde Florentinere, som, med Undtagelse af Arrigo Fifanti, nævnes i det Følgende (Helv. X. XVI. XXVIII).

96. Den Vældige: Christus, som paa den yderste Dag kommer for at dømme Levende og Døde.

106. Din Videnskab: den Aristoteliske Philosophi. Efter Legemernes Opstandelse paa den yderste Dag, blive de Onde, om ikke fuldkomnere, saa dog fuldstændigere Væsner, og derfor meer modtagelige for det evige Livs Kvaler, ligesom de Gode for dets Fryd og Salighed.

SYVENDE SANG.

1. Efter den almindelige Forklaring skulle disse Ord være et Tilraab til Satan i et Slags selvdannet Djævlesprog.

11. Den stolte Fjende: Lucifer.

28. De Gjerrige og de Ødsle løbe frem og tilbage i tvende Halvkredse, og naar de mødes, bebreide de hinanden gjensidig deres modsatte Last.

87. Guderne: Dante støtter sig i denne Forklaring af Fortunas Væsen og Hverv til den Aristoteliske Anskuelse, at hver af Himmelsphærerne har sin egen Bevæger (Intelligens), der staaer i samme Forhold til den, som den høieste Bevæger til Universet. Han har her forenet denne Anskuelse med den christelige Forestilling om Skabelsen, og tænker sig, at den christelige Gud har skabt disse Himmelsphærernes Herskere („alle Guderne"), og beskikket dem til, under sit Overherredømme, at styre og bevæge Sphærerne. En af disse Engle er den saakaldte Fortuna, som fordeler Lykkens Goder paa Jorden.

OTTENDE SANG.

20. Phlegias, som for at hævne sig paa Apollo brændte hans Tempel, fører Sjælene over Styx til Helvedstaden.

61. Filippo Argenti, af den ansete Familie Adimari, var en hovmodig, iilsindet Florentiner; han hørte til de Sortes Parti og var Dantes personlige Fjende.

68. Helvedstaden Dis, saaledes kaldet efter Pluto, som ogsaa har dette Navn, danner den sjette Kreds, adskilt fra den femte ved Ringmure og Grave. Med den begynder det egentlige, dybe Helvede, hvor Synden er værre og Straffen tungere.

82. Dem: de faldne Engle.

105. Den Herre: Gud.

125. Da Christus nedsteg til Helvede, tænker Digteren sig, gjorde de faldne Engle ham Modstand; men han sprængte den lukkede Helvedport, som siden den Tid maa staae aaben, uden Laas.

NIENDE SANG.

8. Hvis ei . . . Den afbrudte Tanke kan ogsaa fortsættes saaledes: Hvis ei . . . den Hjælp, vi vente, bliver borte.

23. Erichto, en thessalisk Troldkvinde, manede en Skygge op fra Underverdenen, som forkyndte Udfaldet af Krigen imellem Cæsar og Pompeius.

44. Dronning for evig Graad: Underverdenens Dronning, Proserpina.

54. Theseus og Pirithous forsøgte at bortføre Proserpina fra Underverdenen. Den Sidste omkom; Theseus blev skaanet, men holdt tilbage som Fange, indtil Herkules befriede ham.

112. Arles, en By i Provence, hvor Rhonefloden danner flere Søer; Pola, en Stad i Istrien, ikke langt fra Quarnaro-Bugten.

TIENDE SANG.

32. Farinata Uberti, Anfører for de florentinske Ghibelliner, var tapper og høihjertet, men uden Tro, navnlig paa Sjælens Udødelighed.

48. Tvende Gange: den første Gang under Keiser Frederik II, den anden Gang efter Slaget ved Montaperti (s. Indledningen, Pag. 20). Det maa erindres, at Dante i Aaret 1300 endnu var Guelf, og altsaa Farinatas Modstander.

63. Guido Cavalcanti var Philosoph og Digter, men hans Sange havde ingen høi Flugt; han forsmaaede de latinske Digtere, og tog ikke, som Dante, Virgil til Mønster.

65. Navnet: Cavalcante Cavalcanti, Guidos Fader, hørte til det guelfiske Parti i Florents, og stod, ligesom Farinata, i Ry for Vantro.

73. Den Stolte: Farinata.

79. Dronningen: Hekate eller Maanen.

81. Hvor vanskeligt det er for den Forviste, at faae Lov at komme tilbage.

85. Slaget: ved Arbiafloden eller Montaperti, i Aaret 1260 (s. Indl. Pag. 20).

87. Tempeltaget: Endnu ved Slutningen af det 13de Aarhundrede holdt Raadet i Florents sine Forsamlinger i Kirken, og her bleve altsaa de Love givne imod de Forviste, til hvilke Farinata sigter.

91. Jvfr. Indledningen, Pag. 21.

110. Ham, der faldt: Cavalcante Cavalcanti. S. ovenfor 52-72.

119. Keiser Frederik II. antoges dengang at være Forfatter til Bogen om de tre Bedragere (Moses, Christus, Muhamed). Cardinalen er Ottavio Ubaldini, en saa ivrig Ghibellin, at han sagde: Hvis der er en Sjæl, saa har jeg sat den til for Ghibellinernes Skyld.

132. Hun: Beatrice.

ELLEVTE SANG.

8. Anastasius II. var Pave ved Slutningen af det femte Aarhundrede, og negtede, efter Sagnet, Christi guddommelige Natur.

9. Photinus, Biskop i Gallogræcia, afveg i sine Meninger fra Kirkens Lære. Dante synes at ville antyde, ved at sætte en Pave iblandt Kjætterne, at den hellige Fader kun er ufeilbar i Forbindelse med det hele Biskop-Concilium.

49. Caorsa (Cahors) i Languedoc var bekjendt som et Samlingssted for Aagerkarle.

65. Dis ɔ: Lucifer.

107. Genesis: Jvf. 1 Mose Bog Cap. II. 15 og III. 19. „I dit Ansigts Sved skal du æde dit Brød".

114. Caurus eller Corus: Nordvestvinden.

TOLVTE SANG.

12. Cretas Skjændsel: Minotaurus.

17. Athenens Hertug: Theseus, der ved Ariadnes Hjælp dræbte Minotaurus.

38. Han: Christus. Da han døde, skjælvede Jorden (Matth. XXVII, 50—53).

42. Empedokles antog, at Elementerne snart vare i Bevægelse, snart i Ro; det Første, naar Had og Strid frembragte Mangfoldighed af

Eenheden, eller naar Kjærlighed og Sympathi dannede Eenhed udaf Mangfoldigheden; det Sidste i Mellemtiden.

69. Nessus hævnede sig selv, ved at forgifte Herkules' Kjortel med sit Blod.

72. Pholus, en Centaur, som blev dræbt af Herkules.

106. Alexander: enten A. den Store, eller Tyrannen i Pheræa, som myrdede sin Broder og begik mange grusomme Handlinger. Dionysius, den bekjendte Tyran i Syracusa.

110. Ezzolino da Romano, Tyran i Padua, blev dræbt 1259, og havde ingen andre Synder at skrifte før sin Død, end den: at han ikke havde taget Hævn nok over sine Fjender.

111. Obizzo, Herre til Ferrara, en grusom og tyrannisk Mand, blev dræbt af en af sine egne Sønner.

118. En Aand: Guido af Montfort, Carl af Anjous Statholder i Toskana, gjennemborede i Aaret 1271, foran Alteret i en Kirke i Viterbo, Richard af Cornwallis' Søn Henrik, for at hævne sin Fader. Til Ære for den Dræbte blev paa Broen over Themsen opreist en Billedstøtte, som bar hans Hjerte i et Bæger.

135. Den bekjendte Eventyrer Pyrrhus fra Epirus og Sørøveren Sixtus Pompeius, begge Fjender af det hellige romerske Rige.

137. Riniero, af Familien Pazzi, plyndrede, paa Frederik II.s Befaling, de romerske Prælater; Riniero fra Corneto var en bekjendt Røver, som drev sit Uvæsen paa Kirkestatens Kyster.

TRETTENDE SANG.

8. Imellem Corneto i Kirkestaten og Floden Cecina ved Livorno ligger den øde, usunde Maremma, som blot bruges til Græsning.

10. Harpyerne forfulgte Æneas og hans Mænd, som landede paa de strophadiske Øer, og varslede dem Ondt (Æneiden III. 209—277).

18. Den anden Ring, nemlig i Voldsmændenes Kreds. S. XI. 40.

48. Min Sang, d. e. Æneiden, III. 22 flg., hvor Æneas bryder en Green af et Træ, seer Blod rinde deraf, og hører Polydorus' klagende Stemme.

58. Pietro delle Vigne var Frederik den Andens Kantsler og Fortrolige. Da han faldt i Unaade hos Keiseren, dræbte han sig selv.

64. Skjøgen: Misundelse.

68. August betyder her, ligesom ofte Cæsar, blot Keiseren.

118. Den Ene: Lano, Medlem af det berygtede Svireselskab i Siena (Helv. XXIX. 130); han satte sin Formue overstyr, og søgte frivillig Døden i en Fægtning ved Toppo, i Aaret 1280, hvor Sieneserne bleve overvundne af Aretinerne.

119. Han, der løb bagefter, var Jacopo af S. Andrea, en bekjendt Ødeland fra Padua, som tilsidst døde i stor Fattigdom.

143. Byen: Florents, hvis Skytsgud først var Mars, og som siden, efter Christendommens Indførelse, fik Johannes den Døber til Skytshelgen. Da Attila ødelagde Staden, blev Mars' Billedstøtte revet ned, men den blev siden, af Frygt for den hedenske Guds Vrede, opstillet igjen foran den gamle Arno-Bro.

151. Jeg: denne Selvmorder kaldes af Nogle Bucco de' Mozzi, af Andre Lotto dei Agli.

FJORTENDE SANG.

15. Cato fra Utica drog med Resterne af Pompeius' Hær igjennem den lybiske Ørken.

31. Alexander den Store. Dette, tilligemed andre Eventyr om Toget til Indien, fortælles i et opdigtet Brev fra Alexander til Aristoteles.

49. Kæmpen: Kapaneus, en af de syv Konger, som beleirede Theben. I sit trodsige Overmod udfordrede han Jupiter selv, og blev ramt af hans Lynild foran Stadens Mure.

58. Phlegra, en Dal i Thessalien, hvor Jupiter overvandt de himmelstormende Giganter.

79. Svovlsø-Vandet: den hede Kilde Bulicame ved Viterbo, i hvis Nærhed der maaskee har været et Skjøgehuus, hvor Vandet blev benyttet til Bade.

95. Paa Kreta, det mythologiske Skyggebillede af det jordiske Paradis, herskede Saturnus i den lykkelige Guldalder, da Verden var „reen for Brøde".

100. Rhea skjulte sin Søn Jupiter i en Klippehule for Saturnus, der aad sine Børn; og naar Barnet græd, lod hun sine Præster gjøre Larm, for at overdøve Graaden.

103. flg. Dette allegoriske Billede, der er hentet fra Nebucadnezars Drøm (Daniel, II. 31), betegner her i sin Almindelighed Tiden og Menneskeslægten; de fire Metaller, Digternes fire Tidsaldere. Den sidste af disse, Jernalderen, Nutiden, staaer paa to Fødder, den geistlige og verdslige Magt; men den ene Fod, Keiseren, som Repræsentant for det romerske Verdensrige, er nu kun af Leer. Skikkelsen vender Ryggen imod Øst, thi der er Menneskeslægtens og Historiens Vugge, men han seer imod Rom, thi det er i Dantes Tanker Forjættelsens Land og skulde være Verdensrigets Centrum. Uskyldighedens gyldne Tidsalder kjendte ingen Taarer. Men Synden har slaaet store Revner i Tiderne, og Menneskeslægtens Taarer rinde der igjennem og danne Helvedes Floder.

135. Phlegeton betyder nemlig: den Brændende.

137. Der: I det jordiske Paradis, paa Toppen af Skærsildens Bjerg, findes Lethe, Glemselens Flod, i hvilken de luttrede Sjæle aftvætte Mindet om deres Synder.

FEMTENDE SANG.

4. Cadsand, en lille Øe, N. V. for Brügge.

9. Chiarentanas (Kärnthens) Høie staae her for Alperne. Naar Alpesneen smelter, svulmer Brenta og andre Floder, som komme fra Bjergene, og stige over deres Bredder.

30. Brunetto Latini, Dantes Ungdomslærer, døde i Aaret 1294. Hans tvende Hovedværker ere il Tesoretto (den lille Skat), en didaktisk Allegori, paa italienske Vers, som har en svag Lighed med den gudd. Komedie, og il Tesoro, en Slags Encyclopædi, skreven paa Fransk og i Prosa.

57. Hvis jeg saae ret o. s. v. B. Latini havde stillet Dantes Horoskop.

61. Folket: det florentinske. Fiesole var Moderstad til Florents.

71. Begge Hære: baade Ven og Fjende, Hvide og Sorte.

90. En anden Spaadom: Farinatas Ord (H. X. 79).

95. Haandpenge: En Spaadom er ligesom Haandpenge paa den Sum af Skjebner, Tiden skal betale.

96. Ordsprogsviis: Lad der skee, hvad der skal; jeg venter det Ene saa rolig som det Andet.

109. Priscianus, en berømt Grammatiker fra Cæsarea i Kappadocien, levede i det 6te Aarhundrede.

110. Francesco d'Accorso: en udmærket florentinsk Jurist fra Begyndelsen af det 13de Aarhundrede.

112. Ham: Andrea de'Mozzi, først Biskop i Florents, blev af Paven forflyttet til Vicenza, hvor Bacchiglionefloden rinder.

119. Min Skat: Brunettos Hovedværk, il Tesoro.

122. I Verona blev der hvert Aar, paa Fastesøndag, holdt et Væddeløb, og den Seirende fik et grønt Klæde til Belønning.

SEXTENDE SANG.

38. Guido Guerra, af en gammel grevelig Slægt i Toskana, en Sønnesøn af Guido Guerra II. og den skjønne, ærbare Gualdrada, var en ivrig Guelf, og kæmpede tappert i Slaget ved Benevent 1266, hvor Carl af Anjou overvandt Manfred.

40. Tegghiaio Aldobrandi, en anseet Florentiner af det guelfiske Parti, var en af dem, dér især fraraadede det uheldige Tog imod Siena, som endte med Slaget ved Montaperti (s. Indl. Pag. 20 og H. X. 86).

44. Jacopo Rusticucci, en anseet florentinsk Ridder, maatte skille sig fra sin onde Hustru, og forfaldt derefter til den Last, han her straffes for.

70. Guglielmo Borsiere, en rig og anseet Florentiner, var død kort Tid i Forveien, og kunde altsaa fortælle Nyt om Florents.

97 flg. Aqua cheta løber fra Apenninerne ned i Romagna, faaer ved Forli Navnet Montone, og falder i Havet. Ved Klosteret S. Benedetto, hvor Greverne Guidi, som eiede det, havde havt isinde at anlægge en By (s. Vers 102), danner Floden et Vandfald.

106. En Strikke: Om D. herved, som Nogle mene, sigter til Munkekuttens Reb, og vil antyde, at han selv engang var i Begreb med at gaae i Kloster, for at betvinge Kjødets Lyst, er vel tvivlsomt.

SYTTENDE SANG.

1. Uhyret: Geryon, den mythiske Konge, om hvem der fortælles, at han kastede de Fremmede, der besøgte ham, for sine vilde Tyre, er her brugt som Bedrageriets Billede, og vogter Nedgangen til det dybere Helvede, hvor de Svigefulde straffes.

60. En Løve, blaa i guult Felt, var den guelfiske Adelsfamilie Gianfigliazzos Vaaben.

63. En hvid Gaas i rødt Felt var Familien Ubbriachos Vaaben.

64. En: Rinaldo Scrovigni, en Adelsmand fra Padua, bekjendt for sin Aager.

69. Vitaliano del Dente, en rig paduansk Adelsmand, som ligeledes drev Aager med sine Penge.

72. Vor første Ridder: Giovanni Buiamonte, en florentinsk Ridder, var en af de meest berygtede Aagerkarle paa den Tid.

ATTENDE SANG.

30 flg. I Jubelaaret 1300 strømmede saamange Fremmede til Rom, at man, for at holde Veien aaben til og fra Peterskirken, maatte dele Engelsbroen paalangs, saa at den ene Side var for de Kommende, den anden for de Gaaende. Kastellet, d. e. S. Angelo. Bjerget, et eller andet høit Sted, ligeoverfor Engelsborg, maaskee Janiculus eller Kirken S. Pietro in Montorio.

49. Venedico Caccianimico, en bolognesisk Adelsmand, solgte sin Søster Ghisola for Gunst eller Penge til Marchese Obizzo II. af Este.

60. Reno og Savena hedde de to smaa Floder, imellem hvilke Bologna ligger.

61. Sipa: Bekræftelsesordet i den bolognesiske Dialekt.

72. Fra den Kredsvei, de hidtil have fulgt, gaae de nu, over Klippebroernes Radier, ned imod Midtpunktet.

91. Hypsipyle, en Datter af Kong Thoas paa Lemnos, reddede sin Faders Liv, da de andre Kvinder, tilskyndede af Venus, dræbte alle Mænd paa Øen. Da Argonauterne kom til Lemnos, skjenkede hun Jason sin Kjærlighed, men han forlod hende, for at fortsætte Toget til Kolchis.

122. Alessio Interminei fra Lucca var en ghibellinsk Adelsmand, der, for at komme i Gunst hos Folket, smigrede Alle, selv de Ringeste.

133. Thais: Thrasos Elskerinde i Eunuchen, en Komedie af Terents.

NITTENDE SANG.

2. Guds Gaver: den hellige Aand. Jvf. Apostl. G. VIII. 18—24.

17. S. Giovanni: Baptisteriet i Florents, hvor paa Dantes Tid alle Børn skulde døbes. Rundtom Døbefonten var der anbragt fire murede Fordybninger, i hvilke Præsterne stode. I et af disse Huller faldt der engang en lille Dreng ned, og vilde være bleven kvalt, dersom ikke Dante i Hast havde grebet en Øxe og sønderslaaet Murværket. Det lader til (Vers 21), at Nogle have betragtet denne Handling som en Krænkelse af Kirkens Hellighed.

49. Mordere bleve i hine Tider levende begravne, med Hovedet nedad; og for at høre deres sidste Ord, maatte Skriftefaderen derfor bøie sig ned imod Hullet, før dette fyldtes med Jord.

53. Bonifaz: Den her talende Synder er Pave Nicolaus III, som døde A. 1280, og var bekjendt for at have beriget sig ved Simoni. Han antager Dante for Bonifacius VIII., som han vidste skulde døe 1303, og undrer sig over at han allerede nu, to Aar før Tiden, er kommen til Helvede.

57. Den skjønne Kvinde, d. e. Kirken, som Bonifacius sveg, idet han bl. a. anvendte List og Rænker for at blive valgt til Pave.

70. Hunbjørnens Søn: Nicolaus III., af Familien Orsini.

79 flg. Længer Tid: fra 1280 til nu, 1300. Bonifacius VIII. skal allerede fire Aar efter sin Død, 1307, afløses af Clemens V., den franske Konges villige Kreatur.

86. Kongen: Antiochus Epiphanes, som for Penge gjorde Jason til Ypperstepræst.

93. Joh. Ev. XXI. 19.

96. Den onde Sjæl: Judas, i hvis Sted Matthias ved Lodtrækning blev valgt til Apostel (Apostl. G. I. 21—26).

99. Carl af Anjou mistede Sicilien ved den Opstand af Folket, som er bekjendt under Navn af den sicilianske Vesper. Johan af Procida, som stod i Spidsen for Oprørerne, skal i Forveien have tilkjøbt sig Pavens Samtykke.

106 flg. I Joh. Aabenb. XVII. sidder Kvinden paa et Dyr med syv Hoveder og ti Horn; disse tillægger D. her Kvinden selv, som hos ham betyder den udartede romerske Kirke. De syv Hoveder udlægge Fortolkerne som de syv Sacramenter i den katholske Kirke; de ti Horn som Lovens ti Bud. Kvindens Mand er Kirkens Overhoved, Paven.

115. Sagnet om Keiser Constantins rige Gaver til Pave Sylvester antager D. for en historisk Kjendsgjerning, og seer deri den første Grund til Kirkens Udartelse.

TYVENDE SANG.

34. Amphiaraos, en af de syv Konger, som beleirede Theben. Han var Spaamand, og da han forudsaae sin Død, vilde han først ikke deeltage i Toget, men skjulte sig. Hans Hustru røbede hans Opholdssted, han maatte drage med, og midt under Kampen aabnede Jorden sig og opslugte ham.

40. Spaamanden Tiresias blev, som bekjendt, efter Sagnet forvandlet til en Kvinde, fordi han forstyrrede to Slanger i deres Samleie. Først syv Aar efter, da han engang traf de samme Slanger og atter slog dem, blev han igjen til en Mand.

47. Aruns, en etrurisk Spaamand, som, efter Lucans Beretning, forudsagde Cæsars Seier over Pompeius.

55. Manto, en Datter af Tiresias, og selv Spaakvinde, forlod Theben, for at undflye Kreons Tyranni. Efter Virgils Fortælling fik hun med Flodguden Tiberinus en Søn, Ocnus, som byggede Mantua.

63. Benaco, nu Lago di Garda.

66. Pennino: de penninske Alper.

67. Et Sted: hvor nemlig de tre Bispedømmer grændse tæt til hverandre.

78. Governo, det nuværende Governolo.

95. Alberto Casalodi var Herre over Mantua, og lod sig af den listige Pinamonte overtale til at fordrive en Deel af de mægtigste Familier, Pinamontes Fjender, fra Byen. Da dette var skeet, kastede P. Masken, gjorde sig selv ved Folkets Hjælp til Herre, og deels forjog, deels dræbte saamange Adelsmænd, at Mantuas Folkemængde blev betydelig forringet.

108. Da Grækenland saa blottet var for Svende ɔ: da alle Mænd og Ynglinger vare dragne imod Troja.

113. Euripiles omtales i Æn. II. 114.

116. Den lærde Michael Scotus, Keiser Frederik den Andens Læge og Astrolog, levede ved Midten af det 13de Aarhundrede, og blev af sine Samtidige anseet for en Troldmand.

118. Guido Bonatti fra Forli levede i det 13de Aarhundrede, og var Stjernetyder hos Grev Guido af Montefeltro.

120. Asdente: en Skomager fra Parma, som var en bekjendt Sandsiger paa Dantes Tid.

124. Kain med sine Torne, d. v. s. Maanen. Det var dengang et Sagn iblandt Folket, at de sorte Pletter i Maanen var Brodermorderen Kain, som Gud havde dømt til at staae der og bære et Knippe Torne. Maanen gaaer nu ned for den østlige Halvkugle, hvis yderste Grændse imod Vest er Atlanterhavet, bag Sevilla eller Spanien. Det er altsaa Morgen, og Reisens anden Dag begynder.

EEN OG TYVENDE SANG.

38. En af Santa Zitas Raad, d. v. s. en af Raadsherrerne eller de Ældste (anziani) i Lucca; thi S. Zita var denne Byes Skytshelgen.

41. Bonturo ikke: er sagt ironisk; thi Bonturo Dati, som paa den Tid havde megen Indflydelse i Lucca, var fremfor Nogen bekjendt for Underslæb og Vindesyge.

48. Den Hellige: en ældgammel Billedstøtte, som forestillede Christus, og var opstillet i Domkirken i Lucca. Synderen kommer op i en bøiet Stilling, som om han bad, og giver derved Djævlene Anledning til denne Spot.

49. Serchio: en Flod, som løber tæt forbi Lucca.

95. Fæstningen Caprona, som tilhørte Pisa, maatte i A. 1290 ved Capitulation overgive sig til Guelferne (Jvf. Indl. Pag. 31).

112. Dette Sted angiver nøie Tiden for Digtets Handling. 1266 Aar, mindre end 5 Timer, efter Christi Død: er Klokken 10 om Morgenen, paa Langfredag, i Aaret 1300.

TO OG TYVENDE SANG.

1—9. D. sigter formodentlig til Florentinernes Tog imod Arezzo i A. 1288, som han i saa Fald selv maa have taget Deel i. Det fortælles nemlig, at Florentinerne netop ved denne Leilighed, for at haane deres Fjender, holdt Ridderspil og Væddeløb paa en Eng foran den beleirede By.

19. Plinius beretter, at naar Delfinerne vise sig paa Havets Overflade, er det Tegn til Forandring i Veiret.

48. Den Synder, som her taler, kaldes af de ældre Fortolkere Ciampolo; forresten vides Intet om ham. Thibaut, II Konge af Navarra og Greve af Champagne, levede i sidste Halvdeel af det 13de Aarhundrede.

66. Latium: d. e. Italien. Fra den Side: fra Nabo-Øen Sardinien.

81. Munken Gomita stod i stor Gunst hos Nino Visconti, Signore i Gallura paa Sardinien. Han misbrugte i lang Tid sin Herres Yndest; men da han engang slap nogle af hans Fjender for Penge ud af Fængselet, lod Nino ham hænge.

88. Michel Zanche var Huushovmester hos Kong Enzio, Frederik den Andens naturlige Søn, Herre til Gallura og Torre paa Sardinien. Efter Enzios Død bevægede han Enkedronningen Adelasia til at ægte sig. Om hans Brøde vides forresten Intet.

TRE OG TYVENDE SANG.

5. Hiin Fabel. En ondskabsfuld Frø lokkede engang en Muus med sig ud i Vandet for at drukne den; i det samme slog en Glente ned, og da Frøen havde bundet Musen fast til sig, bleve de begge et Bytte for Fuglen.

66. Et uhistorisk Sagn beretter, at Høiforræderne under Keiser Frederik den Anden bleve iførte en Klædning af Bly og derpaa brændte.

103. De lystige Brødre (Frati godenti) kaldte Folket en Ridderorden, som var stiftet af Urban IV. og egentlig hed „Mariabrødrene" (Frati di S. Maria). Medlemmerne af denne aflagde intet Munkeløfte, og vare bekjendte for deres lystige Levnet.

104 flg. For at bilægge Partistriden, valgte man i Aaret 1266 i Florents to Podestaer: Catalano og Loderingo, af hvilke den Første var Guelf, den Anden Ghibellin. Men disse Hyklere sørgede bedre for sig selv, end for Staden; Uenigheden tiltog under deres Styrelse, og det gik især ud over Ghibellinerne. Blandt andet blev Familien Ubertis Huse, der laae omkring det Kvarteer af Florents, som kaldtes Gardingo, paa den Tid nedrevne og ødelagte.

115. Han: Kaiphas, den jødiske Ypperstepræst.

121 flg. Hans Svigerfader: Annas. Raadets Gjester: Synedriet, som ved at dømme Christus til Døden, nedkaldte Straf og Ulykke over Jødefolket.

140. Han: Giftsvands, der havde bedraget dem og sagt, at der i Nærheden var et andet Fjeld, de kunde gaae over (Helv. XXI. 111).

142. I Bolognas Gader: ved de theologiske Forelæsninger i Bologna.

FIRE OG TYVENDE SANG.

1. I Aarets Ungdomstid: Fra Midten af Januar til Midten af Februar staaer Solen i Vandmandens Tegn.

21. Ved Klippens Rande ɔ: i Skoven, hvor Virgil første Gang kom Dante til Hjælp.

37 flg. Da Sorgkjelderne gaae terrasseformigt nedad, er den ene Skrænt af deres Skillemure bestandig lavere end den anden.

93. Heliotrop, en mørkegrøn Steen, som efter Sagnet gjorde Den usynlig, der bar den.

124 flg. Vanni Fucci de' Lazzeri var født udenfor Ægteskab, og kalder sig derfor et Muuldyr (Bastard). Han hørte til de Sortes Parti i Pistoia (som paa den Tid var sønderreven af indvortes Strid og Lovløshed), og udmærkede sig fremfor alle Andre ved Vold og Mord. Engang stjal han nogle af de hellige Kar i Domkirken, og skjulte dem i Huset hos en af sine Venner, Vanni della Monna, som, da de fandtes, maatte lide Gjerningsmandens Straf og blev hængt.

143. De Sorte bleve fordrevne fra Pistoia i Aaret 1301. Lidt senere „fornyede Florents Folk og Sæder", da de Hvide bleve styrtede (s. Indl. Pag. 46).

146. En Tordensky: hermed sigter Dante til Marchese Malaspina, der havde sine Besiddelser i Valdimagra, og som i Spidsen for de fordrevne Sorte slog de Hvide ved Campo Piceno, siden tvang Pistoia til Overgivelse, og saaledes igjen befæstede de Sortes Herredømme i Staden. Dante hørte, som bekjendt, til de Hvides Parti.

FEM OG TYVENDE SANG.

12. Dine Fædre: det hed sig, at en Deel af Catilinas Soldater, efterat Sammensværgelsen var strandet, havde taget deres Tilflugt til den Egn, hvor Pistoia blev anlagt; det er formodentlig til dem, Dante sigter.

15. Ham: Kapaneus. S. Helv. XIV. 46 flg.

25. Cacus, som D. gjør til en Centaur, var, efter Virgil (Æn. VIII), en Søn af Vulkan, og levede som Røver i en Hule i Aventinerbjerget. Her stjal han noget Kvæg af den Hjord, Herkules havde taget fra Geryon; men Herkules opdagede det og dræbte ham med sin Kølle. Som Tyv hører han hjemme her og tør ikke (Vers 28) forene sig med Brødrene ɔ: de andre Centaurer, der findes i Røvernes og Mordernes Kreds (XII. Sang).

35. Disse Aander ere: Agnello Brunelleschi, Buoso Abati og Puccio Sciancato Galigai, alle Tre Florentinere. Om Grunden til at D. har sat dem imellem Tyvene, vides intet Nøiere.

50. En Slange: den til en Slange forvandlede Cianfa Donati fra Florents, en Adelsmand, der havde hørt til de Sortes Parti. Den Ene, han springer løs paa, er Agnello, af samme Parti.

82. En Snog: Florentineren Guercio Cavalcanti. Den, han stikker, og som bliver forvandlet til en Slange, er Buoso Donati. Begge havde hørt til de Hvides Parti.

94. Nassidius og Sabellus, om hvilke Lucan fortæller (Phars. IX.), vare to Krigere, som fulgte med Catos Hær igjennem Lybiens Ørkener. Begge bleve bidte af Slanger; den Første fortæredes da ved en indvendig Brand, paa den Anden svulmede Legemet pludselig op, saa han døde.

97. Om Kadmus og Arethusa s. Ovids Metamorph. V. 572 og VI. 563.

102. Efter Dantes Theori bestaaer den menneskelige Sjæl af Aanden, der kommer fraoven, og Formkraften (virtù formativa), som meddeles ved Undfangelsen. Denne Formkraft forlader ikke Sjælen efter Døden, men ved den afspeiler Sjælen sig i de omgivende Elementer, og faaer saaledes et Slags Skinlegeme (Skærsild. XXV. 88 flg.) Her bytte de to forskjellige Formkræfter, de to Synderes Sjæle, Stof eller Legeme med hinanden.

151. Han o. s. v. Guercio Cavalcanti blev dræbt af nogle Folk i Gavilla i Arnodalen, og hans Slægtninge toge siden en blodig Hævn.

SEX OG TYVENDE SANG.

7 flg. D. tænker vel ved denne Spaadom mindre paa nogen enkelt Begivenhed, end paa hele den sørgelige Tilstand i Florents efter Aar 1300, og paa de Ulykker, der vare en Følge af Partistriden. Af disse fik ogsaa han sin Deel, da han blev landsforviist, og hertil sigte hans Ord: „Jo meer jeg ældes, vil det tynge siden“ (Vers 12). Prato var, ligesom de andre Nabostæder, misundelig paa Florents.

34. Han: Propheten Elisa. (2den Kong. Bog, Cap. II.)

54. Statius fortæller (Theb. XIII. 430), at da Ligene af de tvende fjendske Brødre, Eteokles og Polynices, bleve lagte paa samme Baal, deelte Flammen sig.

60. Romerfolkets Stamme: Æneas, som udvandrede efter Trojas Indtagelse.

61. Listen, ved hvilken Ulysses opdagede den forklædte Achilles iblandt Lykomedes' Døttre, var Aarsag til at Achilles drog med paa Toget imod Troja, hvor han faldt. Hans Hustru Deidamia begræder endnu efter Døden Tabet af sin Ægtefælle.

63. Palladiet, det himmelfaldne Billede af Pallas Athene, til hvilket Trojas Skjebne var knyttet, blev paa en listig Maade røvet af Ulysses og Diomedes.

85. Det største Horn: Ulysses.

92. Virgil henlægger Circes Ø i Nærheden af Gaeta, hvilket Sted Æneas (han, der dvæled) først skal have givet Navn efter sin Amme Cajeta, som døde der.

103 flg. Den følgende, fra Odysseen ganske afvigende Fortælling, grunder sig tildeels paa Sagn fra Middelalderen; Slutningen er maaskee Dantes egen Opfindelse.

107 flg. Gabet: Strædet ved Gibraltar. Sibilia, d. e. Sevilla; Setta, d. e. Ceuta. D. tænker sig, at Ulysses styrede imod Sydvest, ud i det Hav, som efter de gamle Geographers Tro bedækkede hele den anden Halvdeel af Jorden. Han maatte altsaa, naar han vedblev at seile, omsider komme til Skærsildens Bjerg, der antoges at reise sig op af Havet, lige under Jerusalem (Jvf. Indl. Pag. 75).

134. En blaalig Klippe: Skærsildens Bjerg.

SYV OG TYVENDE SANG.

7. Perillus fra Athen forfærdigede for Tyrannen Phalaris i Agrigent en Tyr af Kobber, som var huul indvendig, og saaledes dannet, at Skriget af det Menneske, der blev lagt ind i den, naar den var gjort gloende, lød som Brølet af en Tyr. Men den Første, som Phalaris paa denne Maade tog af Dage, var Kunstneren selv.

21. Gaa o. s. v. Disse Ord har Virgil formodentlig sagt til Ulysses (Vers 3).

30. Den Synder, som taler, er Grev Guido fra Montefeltro, hvis Hjemstavn var beliggende imellem Tiberens Kilder og Byen Urbino.

37. I Aaret 1300 var der udvortes roligt i Romagna, men gjærede i det Indre.

41. Greverne af Polenta, som dengang beherskede baade Ravenna og Cervia, havde en Ørn i deres Vaaben.

43. Staden: Forli, som i Aaret 1282 blev angreben af en fransk Feltherre. Grev Guido af Montefeltro lokkede ham ved List i Baghold, og næsten hele den fjendtlige Hær blev tilintetgjort. Nu (i Aaret 1300) var Forli underlagt Familien Ordelaffi, som førte en grøn Løve i sit Vaaben.

46. Verrucchios Hunde: de to Grever Malatesta, Fader og Søn. De herskede i Rimini, og for deres Grusomhed imod Montagna Parcitati, som de myrdede, og imod de andre Ghibelliner, kalder D. dem Hunde. Verrucchio var et Slot i Nærheden af Staden, der tilhørte dem.

50. De tvende Stæder: Faenza ved Floden Lamone, og Imola ved Santernofloden, styredes paa den Tid af Mainardo Pagani, hvis Vaaben var en blaa Løve i hvidt Felt, og som flere Gange skiftede Parti.

52. Hin By: Cesena, der ligger ved Floden Savio.

70. Den store Præst: Pave Bonifacius den Ottende.

86. Istedetfor at prædike Korstog imod Troens Fjender, førte Bonifacius VIII. Krig med Familien Colonna.

89. Ingen af dem havde understøttet Sultanen, hverken som Kjøbmand med Tilførsel, eller som Kriger, ved at tjene i hans Hær, da denne i Aaret 1290 erobrede Acre fra de Christne.

94. Efter den Tids Sagn maatte Pave Sylvester en Tidlang skjule sig paa Bjerget Soracte for Constantins Forfølgelser; men da Keiseren blev syg og hans Legeme bedækkedes med ondartet Udslæt, maatte han sende Bud efter den hellige Mand, som derpaa helbredede og døbte ham.

102. Penestrino (det nuværende Palestrina), Familien Colonnas Borg, som Paven forgjeves havde søgt at erobre.

105. Min Formand: Pave Coelestin V. S. Helv. III. 59.

110. Bonifacius lovede, efter Grev Guidos Raad, Familien Colonna fuldkommen Tilgivelse, naar den vilde overgive ham Penestrino. Dette skete, men Paven lod da Borgen nedrive, og vedblev ligefuldt at forfølge Colonnaerne.

OTTE OG TYVENDE SANG.

10. For Romerhaand: i Samniterkrigene, hvor Romerne engang, under Consulen P. Decius Mus dræbte 2000 Apulier i et Slag.

11. I Slaget ved Cannæ, i den anden puniske Krig, faldt der, efter Livius' Beretning, 50,000 Romere, hvoriblandt saamange Riddere, at Hannibal sendte en Skjeppe fuld af de Guldringe, disse havde baaret, til Carthago.

14. Fordi de o. s. v.: da Normannerfyrsten Robert Guiscard erobrede Grækernes sidste Besiddelser i Apulien.

16. Før Slaget ved Benevent, som kostede Kong Manfred Thronen og Livet, havde han betroet Broen ved Ceperano, over Gariglianofloden, til Apuliernes Anfører; men denne forraadte ham, og lod de Franske komme over. Ogsaa i det egentlige Slag var det fornemmelig Apuliernes Forræderi, som var Skyld i Manfreds Nederlag.

17. Slaget ved Tagliacozzo, hvor Carl af Anjou overvandt den unge Conradin, blev afgjort ved et listigt Raad, som den gamle Ridder Alard de Vallery gav Kongen.

56. Fra Dolcino var en Kjætter, som levede i Begyndelsen af det 14de Aarhundrede. Da han blev forfulgt, drog han med sine talrige Tilhængere op i Novaras Bjergegne, befæstede sig der, og røvede og plyndrede i Omegnen, indtil han endelig i Aaret 1306 blev formelig beleiret af Novareserne, og ved Mangel paa Levnetsmidler og Vinterens Strenghed nødt til at overgive sig. Han blev derpaa henrettet tilligemed sin Kone, under mange Piinsler.

73. Pier da Medicina (nærved Bologna) vakte Splid imellem Greverne Guido da Polenta og Malatesta da Rimini, ved at gjøre den Ene mistænkt for den Anden.

74. Den søde Slette: den lombardiske Slette, hvis Længde betegnes ved Byen Vercelli og den venetianske Fæstning Marcabò, nærved Poflodens Munding.

79. Tyrannen, den eenøiede Malatestino til Rimini lod de to nævnte Mænd indbyde til en Sammenkomst i Catolica og drukne paa Veien.

86. Staden: Rimini, det gamle Ariminium. Den, som vilde ønske, „aldrig at have seet" Staden, er Tribunen Curio, som her gav Cæsar det Raad at gaae over Rubicon, og nu bøder derfor (s. Vers 97).

90. Focaras Storm: Seiladsen omkring det stormfulde Forbjerg Focara, imellem Fano og Catolica, var saa farlig, at de Reisende pleiede at holde Bøn og gjøre fromme Løfter, før de gave sig paa Veien. Det kunde de to Offre spare, da de alligevel ikke skulde komme levende i Havn.

106. Om Mosca Lamberti eller Uberti s. Indl. Pag. 21. Hans Stamme synes allerede paa Dantes Tid at være gaaet tilgrunde i Partikampene.

134. Den krigerske Troubadour, Grev Bertram af Born, Herre til Hautefort i Gascogne, tilskyndede Henrik den Andens ældste Søn Henrik til at gjøre Oprør imod sin Fader.

NI OG TYVENDE SANG.

27. Geri del Bello, en af Dantes Slægtninge, var bleven dræbt, med Ret eller Uret, af en Sacchetti. Hans Død var dengang endnu ikke hævnet, endskjøndt Blodhævnen paa den Tid i Italien blev anseet for en Pligt imod den Afdøde. Jvf. Vers 31 flg.

47. I Valdichiana ved Arezzo, hvor der paa den Tid var et bekjendt Hospital, saavelsom i de andre nævnte Egne, herskede om Sommeren hidsige Sumpfebere.

59. Om denne Pest s. Ovids Metamorph. VII. Først døde Dyrene, derpaa Menneskene; da forbarmede Jupiter sig omsider, og forvandlede Myrerne til Mennesker, som derfor blev kaldt Myrmidoner.

109. En Aretiner: Griffolino fra Arezzo, en Alchymist, bedrog i lang Tid den unge Alberto fra Siena og fralokkede ham mange Penge, blandt Andet ved at love at lære ham Flyvekunsten. Omsider anklagede den Bedragne ham for Biskoppen, og han blev brændt som Troldmand.

124 flg. Stricca nævnes her ironisk, ligesom de Andre, der omtales i det Følgende; thi han var en bekjendt Ødeland. Niccolo Bonsignori var den Første, som fandt paa at stege Fasaner over Gløder af udbrændte Nelliker. Caccia fra Asciano og Abbagliato vare Medlemmer af

en berygtet Fraadserklub i Siena, som bestod af tolv Personer, der i ti Maaneder satte henved 200,000 Floriner overstyr.

136. Capocchio, en florentinsk Alchymist, der blev brændt i Siena, skal have studeret Naturvidenskab sammen med Dante.

TREDIVTE SANG.

4. Athamas, Konge i Thessalien, var gift med Semeles Søster Ino. (Jvf. Ovids Metamorph. IV.).

17. Den fangne Trojanerdronnings Datter Polyxena blev offret til Achilles' Skygge, og hendes Søn Polydoros myrdet (Ovids Metamorph. XIII.).

31. Han: den anden Spedalske, Griffolino fra Arezzo.

32. Gianni Schicchi de' Cavalcanti lod sig af Simon Donati, forlede til følgende Bedrageri. Simon havde taget sin Onkel Buoso Donati afdage; for nu at tilvende sig hans Eiendomme, fik han Schicchi til at lægge sig i den Dræbtes Seng, og med forstilt Stemme diktere et Testamente, hvori han indsatte Simon til Universalarving, og testamenterede sig selv en kostbar Hoppe, som kaldtes Staldens Dronning.

38. Myrrha. en Datter af Kong Cinyras paa Paphos, forelskede sig i sin egen Fader og sneg sig forklædt, i Nattens Mørke til hans Leie.

61. Mester Adam fra Brescia lod sig af de to Grever Guido og Alessandro da Romena forlede til at mønte falske Guldfloriner, og blev til Straf levende brændt.

65. Casentino, den øvre Arno-Dal, i hvilken Romena ligger.

74. Paa de florentinske Guldpenge, som kaldtes Floriner, stod Johannes den Døbers Billede. De vare af fuldkommen reent Guld, holdt 24 Karat, og veiede $^1/_8$ Unze.

78. Fonte Branda er en bekjendt Brønd i Siena.

97. Hun: Potiphars Hustru. Sinon, den falske Græker, som raadede Trojanerne at bringe Træhesten, hvis Bug var fyldt med Fjender, ind i Staden.

110. Til Branden: til Baalet, hvorpaa han blev brændt.

128. Narcissus' Speil: Vandet, hvori Narcissus saae sit Billede.

EEN OG TREDIVTE SANG.

4. Telephos, Konge i Mysien, blev efter Sagnet først saaret af Achilles, og derpaa helbredet med Rust af hans Landse.

16. Da Carl den Store vendte hjem fra sit Felttog imod Maurerne i Spanien, blev Baghæren, under Anførsel af Roland, overfaldet ved Ronceval af en overlegen Fjende og tilintetgjort. Roland stødte gjen-

tagne Gange i sit Horn, for at kalde Keiseren til Hjælp; og den sidste Gang blæste han, skjøndt døende, saa stærkt, at Carl hørte Lyden otte Miil borte.

41. Montereggione var et Slot i Nærheden af Siena.

58. Det kolossale Pigneæble, der fordum smykkede Hadrians Gravmæle, findes endnu i en af Haverne ved Vatikanet.

67. Disse Ord af Babylons Konge Nimrod, som her er sat iblandt Giganterne, fordi han, ligesom de, vilde bygge sig ind i Himlen, ere uden Tvivl kun en meningsløs Sammensætning af Ord fra forskjellige Sprog, som „Ingen tyder" (Vers 81).

94. Ephialtes og hans Broder Otos væltede, efter Homers Fortælling (Odyss. XI.), Bjerget Ossa ovenpaa Olympen, og Pelion ovenpaa Ossa, for at storme Himlen og betvinge Zeus; men de bleve begge trufne af Gudens Lynstraaler.

98. Briareus havde efter Sagnet hundrede Arme, hvilket Virgil her (Vers 104) forklarer billedlig, som et Udtryk for hans Styrke og Vildhed.

113 flg. Antæus, Jordens Søn, deeltog ikke i de andre Giganters Kamp imod Guderne, endskjøndt han var den stærkeste af dem. Han levede i Lybien, og havde sin Hule i Nærheden af Zama, hvor Scipio seirede over Hannibal. Her kæmpede han med Herkules, der omsider løftede ham fra Jorden, hvor han fik sin Styrke, og kvalte ham.

124. Titius og Typhæus, to andre Giganter.

136. Carisenda, et af de skjeve Taarne i Bologna. Naar man staaer ved dets Fod og seer op, kan det et Øieblik synes som om Skyerne stod stille og Taarnet bevægede sig til Fald.

TO OG TREDIVTE SANG.

10. Muserne hjalp Amphion at bygge Thebens Mure, idet de gave ham Magt til at synge, saa Stenene bevægede sig og lagde sig selv i Orden.

16. Svælget, hvori Dante og Virgil nu staae, er den første Afdeling af det dybeste Helvede: Caina, som har Navn efter den første Brodermorder Kain; her straffes de Syndere, som have forraadt deres egen Slægt.

28. Tabernich og Pietrapana, to høie Bjerge, det første i Slavonien, det andet i Toskana.

55. De To: Brødrene Alessandro og Napoleone degli Alberti, hvis Grevskab laa i den øvre Bisenzio-Dal, kom i Strid og dræbte hinanden.

61 flg. Han: Kong Arthurs uægte Søn Mordrec, om hvem den gamle Roman (de la table ronde) fortæller, at han gjorde Oprør imod

sin Fader og leverede ham et Slag, men blev i Kampen gjennemboret af Arthurs Landse, saa Solen skinnede igjennem Saaret. Focaccia Cancellieri fra Pistoia, af de Hvides Parti, tog Deel i at myrde sin Slægtning Detto, som hørte til de Sorte. Sassol Mascheroni dræbte sin Brodersøn, for at komme til at arve ham, og blev til Straf halshugget i Florents. Alberto Camicione de' Pazzi tog sin Onkel Ubertino af Dage. Carlino de' Pazzi dræbte to af sine Slægtninge i Aaret 1302, og var for saa vidt en værre Forræder end Camicione, hvis Brøde derfor ved hans Ankomst vilde blive ligesom overskygget eller sonet.

81. Mont' Aperti: s. Indl. Pag. 20.

89. Antenora: den anden Afdeling af det dybeste Helvede, hvor Fædrelandsforræderne straffes, kaldet saaledes efter Trojanerfyrsten Antenor, som hjalp Grækerne med Raad og Daad imod Troja.

106. Bocca degli Abbati, en Ridder fra Florents, deeltog med de florentinske Guelfer i Slaget ved Montaperti. Men han stod i hemmelig Forstaaelse med Ghibellinerne, og midt under Kampen huggede han Haanden af Florentinernes Fanebærer, saa han tabte Fanen, hvis pludselige Synken bidrog meget til at gjøre Hæren modløs.

114. Ham: Cremoneseren Buoso fra Duera eller Doaria skal ved Overgangen over Oglio, som han skulde bevogte, have forraadt Ghibellinerne til de Franske.

119. Tesauro Beccheria, Abbed i Vallombrosa og pavelig Legat i Florents, blev beskyldt for at staae i Ledtog med de forviste Ghibelliner og henrettet i Aaret 1258.

121. Gianni Soldanier, en florentinsk Adelsmand, der oprindelig hørte til Ghibellinerne, forbandt sig med Laugene imod Adelspartiet, for at opnaae Gunst og Indflydelse hos Folket.

122. Ganellon hed den franske Ridder, som, bestukken af Maurerne, raadede Carl den Store til at lade Roland blive tilbage, og saaledes var Skyld i Nederlaget ved Ronceval. Tribaldello Sambrasi brød Gjestevenskabet og forraadte Byen Faenza til Bologneserne.

130. Tydeus, en af de syv Konger, som beleirede Theben, og Menalippos saarede hinanden dødelig i Kampen. Den Første lod da i sit Raseri sin Fjendes Hoved afhugge og søndergnavede det med sine Tænder.

TRE OG TREDIVTE SANG.

13. Ugolino dei Gherardeschi, en guelfisk Adelsmand, fordrev, i Forbindelse med Erkebispen Ruggieri, Byen Pisas daværende Signore, Nino di Gallura, for at sætte sig selv i hans Sted. Men da han derpaa ikke vilde dele Magten med Ruggieri, forbandt denne sig med

Familierne Gualandi, Sismondi, Lanfranchi og Flere, tog Ugolino tilfange og indespærrede ham, tilligemed hans to yngste Sønner Gaddo og Uguccione og hans Sønnesønner Anselmuccio og Brigata, i et Taarn, hvor de alle omkom af Hunger i Aaret 1289. Dante sætter her Ugolino i Helvede, blandt Fædrelandsforræderne, fordi han, efter Sigende, havde overgivet nogle Borge, der tilhørte Pisa, til Luccheserne (s. Vers 85).

82. Capraia og Gorgona: to Øer tætved Arnoflodens Munding.

85. Ved at kalde Pisa det nye Theben, tænker Dante paa alle de Mord, der bleve begaaede i Kadmus' Slægt.

118. Alberigo de' Manfredi, Høvding for Guelferne i Faenza, var bleven ueens med sin Slægtning Manfredi de' Manfredi, men lod som han vilde forsone sig med ham, og indbød ham til et Maaltid. Ved Enden af dette raabte han: „Bring nu Frugterne ind!" og gav hermed Tegn til sine Tjenere, som styrtede sig over Manfredi og hans unge Søn og dræbte dem begge. Til disse Frugter, som fra den Tid af bleve til et Ordsprog, sigter Dante V. 120.

124. Ptolomæa kaldes denne Afdeling af Helvede efter den Ptolomæus, der dræbte Simon Maccabæus og hans Sønner ved Maaltidet (I. Macc. 16). Her straffes de Forrædere, som have brudt Tro og Love imod deres Venner.

137. Branca d'Oria fra Genua dræbte, i Ledtog med en Slægtning, sin Svigerfader Michael Zanche (S. Helv. XXII. 88) ved et Maaltid.

154. Romagnas værste Aand: den ovennævnte Alberigo.

FIRE OG TREDIVTE SANG.

1. „Alt folder Helvedkongen ud sit Banner". Med de tre Ord: Vexilla regis prodeunt, begynder en Hymne til Korsets Ære, som synges paa Langfredag i den katholske Kirke.

93. Det Punkt, Dante er kommen forbi, er Jordens Centrum.

96. Det er paa den vestlige Halvkugle halvanden Time efter Solens Opgang, paa den østlige halvanden Time efter dens Nedgang. Nylig var det Aften for de Vandrende (Vers 68), nu er det Morgen.

113. Den ene Halvdeel af Himlen hvælver sig, efter Dantes Theori, over den bebyggede Jord, hvis Toppunkt er Jerusalem og Golgatha; den anden over Havet, af hvis Midte Skærsildens Bjerg hæver sig (s. Indl. Pag. 74).

117. Judecca, den sidste og dybeste Afdeling af Helvede, som de Vandrende nylig have forladt. De befinde sig nu i det tomme Rum paa den anden Side af Centrum, der svarer til Judecca.

121 flg. Da Lucifer blev udstødt fra Himlen, faldt han, med Hovedet nedad, paa det Punkt af den vestlige Hemisphære, som er modsat Jerusalem.

Landet „skjulte sig da bag Voven“ og „flygted hen til vor Halvkugles Bue“, d. v. s. til den østlige Hemisphære, hvor Zions Bjerg dannedes. Men ogsaa Jordens Indre blev grebet af Rædsel, jo dybere han sank, og skød sig, for at flye ham, „op i Tue“, det vil sige, dannede Skærsildens Bjerg, det eneste Land, der findes paa den vestlige Halvkugle, midt i det store Hav.

139. Det Sted, hvor Virgil og Dante stige ud, er midt paa den anden Halvkugle af Jorden, paa Verdenshavets Strandbred, ved Foden af Skærsildens Bjerg, som de nu skulle bestige.

Indhold af anden Deel.

HELVEDE.

